

*М*ЕДИЧНА ОСВІТА: ІННОВАЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ, ТРАНСФОРМАЦІЇ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить двічі на рік
Видається з 2024 року
DOI

- ✓ РЕФОРМУВАННЯ МЕДСЕСТРИНСТВА ЗА ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ
- ✓ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
- ✓ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
- ✓ ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
- ✓ МОНІТОРИНГ ТА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ
- ✓ ПЕРЕДОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД
- ✓ ПСИХОЛОГІЧНА, ПЕДАГОГІЧНА, ОРГАНІЗАЦІЙНА ПІДТРИМКА МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

1(1)/2024

**МЕДИЧНА ОСВІТА:
інновації,
перспективи,
трансформації**

Засновник:

Комунальний заклад
«Криворізький фаховий
медичний коледж»
Дніпропетровської обласної ради»

Головний редактор:

к. пед. н. Тетяна Бабенко

Заступник головного редактора:

к. пед. н. Зоя Шарлович

Редакційна колегія:

к. б. н. Лариса Гайдар
к. мед. н. Ганна Лавренко
викл.-методист Вікторія Потрясова
к. і. н. Марина Суздаль
Ph.D. з медицини Сергій Чабанюк
к. соц. н. Наталія Чутова

Рекомендовано до друку педрадою
КЗ «Криворізький фаховий медичний
коледж» ДОР» (протокол від
10.04.2024 № 25)

Свідчення про державну реєстрацію:

**Медична освіта: інновації,
перспективи, трансформації :**

наук.-метод. журн. / голов.ред.
Т. Бабенко. Кривий Ріг :
КЗ «КФМК» ДОР». 2024. №1. с. 129

Журнал призначений для наукових,
науково-педагогічних, педагогічних
працівників, аспірантів, здобувачів
освіти закладів вищої та фахової
освіти

© КЗ «КФМК» ДОР»

РЕФОРМУВАННЯ МЕДСЕСТРИНСТВА ЗА ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ

Зоя Шарлович, Зоя Шихальова Обміни молоддю як ефективна форма міжнародного співробітництва	5
Ганна Довгаль Молодіжні обміни в контексті інтеграції медсестринської освіти в європейський освітній простір	9

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

Тетяна Бабенко Міждисциплінарне інтегрування під час вивчення дисциплін з освітньої програми «Фізична реабілітація»	11
Людмила Бондаренко Реалізація міждисциплінарних зв'язків у професійній підготовці медичних сестер за ОПП «Сестринська справа»	15
Ольга Вибицька Розвиток надпрофесійних компетенцій на дисциплінах циклу внутрішньої медицини	19
Анастасія Волошина Використання моделі «self-blend» під час змішаного та дистанційного навчання	23
Галина Гвоздецька, Олександр Бульбук, Віталій Глов'як, Наталія Дуб, Оксана Жукуляк Інтерактивне навчання як сучасний шлях підготовки конкурентноспроможних фахівців спеціальності 223 Медсестринство	26
Оксана Головнюва Формування та розвиток «soft skills» у студентів медичного коледжу	28
Світлана Гладун Формування комунікативних компетентностей на заняттях з української мови як ключ до становлення сучасної конкурентноспроможної особистості	31
Оксана Токар-Біляєва Формування ціннісного ставлення здобувачів освіти медичного коледжу до майбутньої професійної діяльності через удосконалення «soft skills»	34

УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Ірина Зима Застосування методу моделювання на заняттях біології та екології: практичні аспекти	36
Лариса Москаленко Сучасний інструмент медичної освіти - симуляційний тренінг	39
Вікторія Моренко Актуальні іншомовні слова і техніки, які прийшли в освіту з бізнесу	42
Тетяна Хомякова Розвиток «soft skills» як головний компонент формування ключових і предметних компетентностей на заняттях з української мови	47

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Олена Ігнатюк Цифрова трансформація інтерактивних методів навчання при викладанні фармакології в контексті міждисциплінарної інтеграції	49
Ганна Коваль, Тетяна Гайдукова Використання онлайн-ігор, мобільних додатків та онлайн-сервісів на заняттях з громадянської освіти як засіб формування інформаційно-цифрової компетентності студентів медичного коледжу	52

Владислава Любецька	
Інтерактивний контент та гейміфікація як сучасні освітні тренди	57
Тетяна Філатенко	
Методичні аспекти застосування Штучного Інтелекту	60
МОНІТОРИНГ ТА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ	
Лілія Акуліна	
Аналітичне дослідження усвідомлення здобувачами освіти медичного коледжу важливості оволодіння «soft skills» для майбутньої професійної діяльності	64
Олег Гладун	
Динаміка формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури студентів медичного коледжу	68
Вікторія Горяча	
Визначення та ідентифікація факторів, які впливають на академічну успішність студентів	72
Валентина Марчик	
Перспективи підготовки фахівців з фізичної реабілітації	77
Наталія Марусич	
Проблеми формування академічної доброчесності здобувачів фахової передвищої освіти	80
Олена Письменна	
Дослідження адаптації здобувачів освіти за медичними спеціальностями до умов змішаного та дистанційного навчання на заняттях з фізичного виховання	83
ПЕРЕДОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД	
Любов Брижатова	
Ділова гра як ефективний метод формування «soft» та «hard skills» майбутніх спеціалістів в галузі фармації	87
Лариса Бублій, Ганна Лавренко	
Модельовання або візуалізація структур на практичних заняттях з анатомії - метод ліплення з пластиліну	89
Лариса Гайдар	
Методичні підходи щодо розвитку критичного мислення у майбутніх медичних лаборантів при вивченні освітньої компоненти «Біологічна хімія з біохімічними методами дослідження»	93
Марина Котельнікова	
Застосування квест-технології для формування професійних компетенцій асистента фармацевта на заняттях з фармакогнозії	99
Марина Суздаль	
Позааудиторна робота в контексті формування національної ідентичності здобувачів освіти	102
Владилена Федоренко	
Задачний підхід до формування предметної компетентності з фізики у старшій школі	107
Наталія Чутова	
Реалізація інтеракції при викладанні соціально-економічних дисциплін: освітній блог	110
ПСИХОЛОГІЧНА, ПЕДАГОГІЧНА, ОРГАНІЗАЦІЙНА ПІДТРИМКА МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	
Наталія Лозова	
Вплив фізичних вправ на стан тривожності людини та подолання страхів	115

©КЗ «КФМК» ДОР»

©Науково-методичний журнал «Медична освіта: інновації, перспективи, трансформації», 2024

Відповідальність за зміст публікацій та достовірність інформації несуть автори. Редакція залишає за собою право скорочувати авторські матеріали та вносити до них правки.

При передрукуванні або відтворенні матеріалів, надрукованих у журналі «Медична освіта: інновації, перспективи, трансформації» посилання на журнал обов'язкове.

Усі електронні версії статей журналу оприлюднюються на офіційній сторінці видання <http://surf.li/tkjbх>

Редакція, видавець і виготовлювач:

Комунальний заклад «Криворізький фаховий медичний коледж»
Дніпропетровської обласної ради»

Адреса:

вул. Медична, 14, м. Кривий Ріг, 50005
E-mail: krmedkoljournal@ukr.net
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
Серія ДК № 8051 від 24.01.2024 р.

Редагування і коректура:

Оксана Головнюова, Світлана Гладун,
Анжела Зацепіна, Олена Єчина,
Ірина Мікушина, Вікторія Моренко,
Тетяна Хомякова

Комп'ютерна верстка: Вікторія Кондратюк

Дизайн обкладинки:

ескіз рисунка - Єлизавета Рахімова,
опрацювання ескізу в програмі Bing за
допомогою Copilot - Тетяна Філатенко

Підписано до друку: 12.05.2024

Формат 60*84/8

Ум.друк.арк. – 15

Обл.-вид.арк. – 9

Тираж 150 прим.

ЗМІСТ

Катерина Нікітенко

Резилієнс у форматі становлення професійної компетенції студента-медика 118

Світлана Стасик

Роль рухової активності у розвитку резильєнтності здобувачів освіти в умовах надзвичайних ситуацій 121

Сергій Чабанюк

Адаптація здобувачів освіти до навчання під час воєнного стану: дослідження, практичні рекомендації 126

Зоя ШАРЛОВИЧ

кандидат педагогічних наук

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8115-9838>

Зоя ШИХАЛЬОВА

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4494-7093>

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»,
Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі (Республіка Польща)

ОБМІНИ МОЛОДДЮ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Анотація. В статті описані організаційні та методичні підходи щодо реалізації міжнародних молодіжних обмінів. Зроблено дайджест-огляд заходів, які відбулись в межах міжнародного проекту за темою «Soft skills» як навички для успішного професійного та кар'єрного зростання спеціалістів медсестринства з інтеграцією в європейський освітній простір» (Міжнародна Академія прикладних наук в Ломжі (Республіка Польща) та КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР» (Україна)). Проаналізовано ефективність даної форми міжнародного співробітництва стосовно налагодження міжкультурних зв'язків, підвищення рівня громадської активності здобувачів освіти та розвитку «soft skills».

Abstract. The article describes organizational and methodological approaches to the implementation of international youth exchanges. A digest review of the activities that took place within the framework of the international project on the topic "Soft skills" as skills for successful professional and career growth of nursing specialists with integration into the European educational space" (International Academy of Applied Sciences in Łomża (Republic of Poland) and KZ "Kryvyi Rih Professional Medical College" DOR" (Ukraine)). The effectiveness of this form of international cooperation in establishing intercultural ties, increasing the level of public activity of education seekers and developing "soft skills" has been analyzed.

Ключові слова: співробітництво, європейський освітній простір, міжкультурна комунікація, міжнародні обміни, європейський ринок праці.

Key words: cooperation, European educational space, intercultural communication, international exchanges, European labor market.

Вступ. Налагодження, розвиток та підтримка міжнародного співробітництва з метою досягнення міжнародних стандартів підготовки медичних кадрів, сприяння інтеграції молоді в європейський освітній простір та адаптації до європейського ринку праці – актуальне завдання для закладів фахової та вищої освіти. Значна роль в цьому процесі відводиться міжнародним обмінам молоддю, які передбачають прийом / відправлення групи, проведення молодіжних зустрічей (конференцій, тренінгів), інформаційних заходів, розповсюдження кращого досвіду через публікації [1].

Мета: узагальнити результати реалізації міжнародного проекту обміну молоддю з теми «Soft skills» як навички для успішного професійного та кар'єрного зростання спеціалістів медсестринства з інтеграцією в європейський освітній простір», ознайомити з організаційними, методичними аспектами підготовки та проведення заходів в межах проекту.

Виклад основного матеріалу. У жовтні 2023 року Міжнародна академія прикладних наук в Ломжі (Республіка Польща) та КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР» (Україна) розпочали реалізацію проекту за темою «Soft skills» як навички для успішного професійного та кар'єрного зростання спеціалістів медсестринства з інтеграцією в європейський освітній простір» в межах здійснення обмінів молоддю відповідно до Договору між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про Українсько-Польську Раду обміну молоддю за підтримки Міністерства молоді та спорту України. Зважаючи на прискорену євроінтеграцію, реформувальні процеси, розширення доступу до новітніх та цифрових технологій, що спричинили потужні зрушення у сфері медицини, було обрано тему проекту. У зв'язку з цим на перший план в медичній освіті вийшли питання виокремлення аспектів, пов'язаних із формуванням «soft skills». Сьогодні користується попитом той фахівець, який швидко вчиться, ефективно адаптується до нових умов, знаходить нестандартні рішення, а тому оптимальне поєднання «hard» та «soft

© Зоя Шарлович, Зоя Шихальова

skills» є умовою успішної професійної кар’єри здобувачів медичної освіти. Слід зауважити, що розвиток надпрофесійних компетенцій формує комунікабельних, професійно компетентних, відповідальних, пацієнтоорієнтованих, мобільних на ринку праці медичних працівників, здатних до роботи в непередбачуваних умовах.

Тематика заходів молодіжного обміну була заздалегідь ретельно спланована відповідно до завдань проєкту, які передбачали:

- формування поваги до розмаїття національних культур;
- розвинути навички ефективного міжособистісного спілкування із врахуванням відмінностей між людьми, уміння працювати в команді;
- спрямувати діяльність внутрішніх стейкхолдерів коледжу на пошук сучасних форм, методів розвитку «soft skills» у здобувачів освіти;
- удосконалити форми проведення виховної роботи завдяки розвитку міжкультурної комунікації в контексті «минуле-теперішнє-майбутнє»;
- ознайомити українських учасників з особливостями організації освітнього процесу у закладах освіти Республіки Польща, а польських учасників – з особливостями здобуття медичної освіти в Україні;
- активізувати емоційний інтелект особистості та навички самоорганізації;
- забезпечити формування лідерських якостей здобувачів освіти: навички менеджменту, фасилітації, менторства і здатності навчати.

Безпосередню участь у проєкті взяли по 13 осіб (12 здобувачів освіти, 1 керівник групи) з української та польської сторін. Криворізький фаховий медичний коледж представляла молодь віком 16-18 років, Міжнародну Академію прикладних наук – 25-35 років (табл. 1).

Таблиця 1

Якісний та кількісний склад української та польської групи

Кількість учасників, осіб	З них			З них, особи у віці							
	жінки	сільська молодь	особи з особливими потребами	16-17 років		18-25 років		26-35 років		більше 35 років	
				усього	з них жінки	усього	з них жінки	усього	з них жінки	усього	з них жінки
26	24	-	-	3	3	11	9	10	8	2	2

Джерело: таблиця складена авторами статті

Програма перебування здобувачів освіти Криворізького фахового медичного коледжу у Міжнародній Академії Прикладних Наук у Ломжі була дуже насиченою (табл. 2).

Таблиця 2

Програма заходів щодо реалізації міжнародного проєкту обміну молоддю «Soft skills» як навички для успішного професійного та кар’єрного зростання спеціалістів медсестринства з інтеграцією в європейський освітній простір»

16 жовтня 2023 року	
Неформальне знайомство учасників	
Презентація на тему: «КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР» як бренд якісної медичної освіти»	
Презентація на тему: «Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі – сучасний заклад вищої європейської освіти»	
Ознайомлення із соціумом м. Ломжа та студентським містечком	
17 жовтня 2023 року	
Зустріч учасників проєкту з ректором Міжнародної Академії Прикладних Наук в Ломжі	
Тренінг розвитку «soft skills» на тему: «Корпоративні практики комунікації медичної сестри»	
Круглий стіл на тему: «Єднаймося задля миру»	
Геокешинг: «Музей природи – Двір Лютославських у Дроздово»	
18 жовтня 2023 року	
Обмін досвідом. Обговорення на тему: «Універсальні навички європейського рівня в контексті формування громадянської, національної і культурної ідентичності фахівців медсестринства»	
Нетворкінг на тему: «Рушник крізь призму століть»	
Круглий стіл на тему: «Волонтерський рух у студентському самоврядуванні»	
Туристична експедиція до Етнографічного музею під відкритим небом Курп’ювські ім. Адама Хентніка у м. Новогруд	
Студентський проєкт на тему: «Урбанонімний простір Кривого Рогу»	

19 жовтня 2023 року
Онлайн-презентація тренінгового кабінету Криворізького КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»
Неформальне навчання на тему: «Критичне мислення як основа професіоналізму медичного працівника: надання першої домедичної допомоги»
Квест на тему: «Історичний екскурс у минуле медицини»
20 жовтня 2023 року
Дискусійна панель на тему: «Школа лідера XXI століття»
«Мозковий штурм» - робота над створенням інформаційного буклету за результатами проекту
Обговорення результатів реалізації проекту
Підведення загальних підсумків зустрічі в межах Українсько-Польських обмінів молоддю. Заповнення учасниками анкет
Офіційне закриття проекту. Вручення сертифікатів. Розміщення інформації про проект в медіа

Джерело: таблиця складена авторами статті

Насамперед учасники від КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР» ознайомили польську сторону з українським закладом медичної освіти. У свою чергу ректор Міжнародної Академії Прикладних Наук у Ломжі Іренеус Жуковскі запропонував дайджест-огляд основних досягнень Міжнародної Академії Прикладних Наук в Ломжі. Дружня зустріч була цікавою, пройшла по-особливому тепло [3]. Керівники груп обговорили питання щодо здійснення освітнього процесу в Академії та Криворізькому фаховому медичному коледжі, а саме: робота деканату, розклад занять, перелік навчальних дисциплін відповідно до навчального плану, умови виробничої та переддипломної практик.

Екскурсія Академією приємно вразила учасників криворізької групи сучасними просторами лекційними залами, кабінетами тренінгу, лабораторіями, спортивним комплексом, бібліотекою. Підготовка майбутніх медичних сестер бакалаврів, магістрів медсестринства відбувається на сучасному оснащенні, у необхідній кількості наявні робочі місця для рефлексії, відпрацювання практичних навичок до автоматизму, оцінки та аналізу дій студентів, вирішення питань клінічних випадків в ситуаціях з «віртуальним пацієнтом». Робота з реальним пацієнтом і вирішення різнопланових питань щодо лікування та догляду, формування виробничих відносин відбувається у відділеннях лікувального закладу.

З метою сприяння розвитку адаптивності молоді до європейського ринку праці, формування навичок міжкультурного спілкування було організовано відвідини шпиталю *Kardynała Stefana Wyszyńskiego*. Медичні сестри-магістри під керівництвом заступника директора шпиталю з медсестринства ознайомили українську делегацію із діяльністю відділень оториноларингології, кардіології, інтенсивної терапії, нефрології з центром гемодіалізу, станції невідкладної допомоги. Детально та цікаво розповідали про основні функціональні обов'язки медичних працівників на робочих місцях та продемонстрували згаджену комунікацію при виконанні лікувальних процедур з догляду за пацієнтом. Сучасна діагностична та лікувальна апаратура забезпечує високий рівень медичного обслуговування. Зустріч та обмін досвідом з працівниками шпиталю відбулися в невимушеній атмосфері. Інформативним та корисним було спілкування із адміністрацією *Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Łomży* – Асоціацією медичних сестер Ломжі.

Студенти Криворізького фахового медичного коледжу отримали відповіді з питань працевлаштування медичних сестер бакалаврів, основних напрямків в роботі та особливостей післядипломної освіти медичних сестер у Польщі. Цікавим та вражаючим моментом зустрічі була презентація, яку підготувала делегація Криворізького фахового медичного коледжу. Було продемонстровано особливості українського національного вбрання. Студенти коледжу ознайомили з історією виникнення вишиванок в Україні. Вишиванки на українських студентках свідчили про давнє історичне коріння української вишивки, яка змогла осучаснитись і залишитись такою, як тисяча років тому, водночас. Вона уособлює найкращі емоції, думки та почуття гордості за свій народ.

Пізнавальним для майбутньої професійної діяльності студентів медиків був обмін досвідом з теми: «Універсальні навички європейського рівня в контексті формування громадянської, національної і культурної ідентичності фахівців медсестринства», який мав за мету сформувати активну громадянську позицію молоді в контексті реалізації студентського самоврядування. Учасники обговорення дійшли спільної думки щодо важливості розвитку правової культури здобувачів освіти. Чітка громадянська позиція, готовність застосувати отримані знання у майбутній професійній діяльності – це основний напрямок в підготовці медичного фахівця.

Для ознайомлення учасників проекту, які здобувають фахову медичну освіту, з таємницями медицини, занурення в атмосферу аптеки XIX-XX ст. було відвідано *Pałac Branickich w Białymstoku*, Музей медицини, *Uniwersytet Medyczny w Białymstoku*. Проведений квест з теми: «Історичний екскурс у минуле медицини», зацікавив молодь історичними фактами щодо формування лікарських традицій протягом

століть. Послідовність розвитку палацу від побудови до сьогодення – віртуально перенесли учасників проєкту у XVIII століття. Облаштування перших аптек, стоматологічних та офтальмологічних кабінетів першими експонатами ілюстрували розвиток і можливості медицини минулих часів. Окремою сходинкою квесту стали відвідини блоку, присвяченого Першій та Другій світовим війнам.

Проведення заходу - студія «Урбанонімний простір Кривого Рогу (польське обличчя)» сприяв налагодженню міжкультурної комунікації молодих людей. Дослідження студентів викликали значний інтерес: цікавою була інформація про те, що в Кривому Розі є вулиці Польська, Гданська, Краківська та Варшавський провулок. А також такі вулиці, як - Йосипа Пачоського – українського ботаніка польського походження, Станіслава Конткевича – польського геолога та дослідника надр Криворіжжя та Мартіна Шимановського – криворізького металургійного промисловця польського походження. Діалог між українськими і польськими студентами не мав мовних перепонів [2].

Вихованню у молодого покоління поваги до культурно-історичної спадщини України та Польщі в ході реалізації міжнародного проєкту сприяли відвідини музею під відкритим небом «Skansen Zaprasza». На території музею представлені старовинні оригінальні будівлі: селянські двори, дерев'яні хати, стайня, кузня та водяний млин. Студентам цікаво було оглянути кожну хатину і отримати уяву про життя людей в ті часи. Традиційні заняття курпів бджільництвом та риболовлю підкреслювало розміщення поселення на березі річки в лісовій зоні. Барвистий фольклор польського народу мотивував учасників Проєкту провести нетворкінг національної спадщини. Дівчата у вишиванках та з розшитими рушниками поєднали українську та польську культуру. Задоволення, неймовірні враження отримали всі.

З метою формування комунікативних, лідерських якостей особистості, розвитку вміння працювати в команді, підвищення самооцінки й мотивації щодо особистісного росту, розвитку критичного мислення, вміння організувати власну діяльність, зростання рівня громадської активності була проведена дискусійна панель: «Школа лідера XXI століття». Під час дискусії були визначені основні риси лідера: авторитет, прагнення до саморозвитку, справедливість, вміння планувати, ухвалювати рішення, йти на ризик, брати відповідальність на себе та створювати команду. Саме ці риси притаманні лідерам цивілізованого світу і всім тим, хто прагне розвитку суспільства. Після завершення проєкту всі учасники отримали сертифікати.

Також учасники стали свідками інавгурації 2023-2024 навчального року. Неймовірно святкова та цікава посвята в студенти Міжнародної академії прикладних наук: путівка в життя, настанови в навчанні від великого педагогічного та науково-педагогічного колективу закладу освіти, запрошених гостей із сусідніх країн.

Під час реалізації Проєкту як українські студенти, так і польські усвідомили, що розвиток «soft skills» дозволяє бути успішним незалежно від специфіки напрямку діяльності.

Одночасно з набуттям професійних спеціальних вмінь та навичок відбувається формування вміння переконувати, знаходити підхід до пацієнтів та їх родичів, бути лідером у колективі, вести конструктивний діалог, працювати в команді, мати власний орієнтир на особистісний розвиток, бути ерудованим та креативним тощо.

«Soft skills» важливі як в роботі, так і в житті. Велика частина навичок, які використовуються для досягнення цілей, – це «soft skills». Як правило, чим вище кар'єрні сходи, тим більшу роль відіграють «м'які» навички.

Висновки. Участь у проєкті сприяла розвитку у молоді «soft skills» як навичок для реалізації власної професійної кар'єри, формуванню активної громадянської позиції, національної свідомості, толерантності, поваги до міжкультурного розмаїття.

Підготовка, реалізація та ознайомлення з результатами проєкту розширила можливості молоді щодо здійснення вибору власної траєкторії навчання та кар'єри, враховуючи переваги польського (європейського) освітнього простору та ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Конкурс проєктів у рамках здійснення Українсько-Польських обмінів молоддю. Портал ГУРТ. URL: <https://gurt.org.ua/news/grants/84929/> (дата звернення 03.05.2024).
2. Проєкт «Soft skills як навички для успішного професійного та кар'єрного зростання спеціалістів медсестринства з інтеграцією в європейський освітній простір» URL: <http://surl.li/niuzf> (дата звернення 03.05.2024).
3. Реалізація проєкту «Soft skills як навички для успішного професійного та кар'єрного зростання спеціалістів медсестринства з інтеграцією в європейський освітній простір». URL: <http://surl.li/niuyt> (дата звернення 03.05.2024).

Додаткова інформація

<http://surl.li/tongi>

Матеріали розміщені з дозволу автора

МОЛОДІЖНІ ОБМІНИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ МЕДСЕСТРИНСЬКОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Анотація. Розглянуто основні напрямки реалізації міжнародних проектів щодо обміну молоддю у системі освіти та науки. Окреслені цілі проведення міжнародних молодіжних обмінів. Перелічені педагогічні методи та підходи, що застосовуються на основному етапі проектів. Зазначені надпрофесійні навички, які формуються у учасників проектів щодо обміну молоддю.

Abstract. The main directions of implementation of international projects for the exchange of youth in the system of education and science were considered. The goals of international youth exchanges are outlined. Pedagogical methods and approaches used at the main stage of projects are listed. The specified extra-professional skills, which are formed in the participants of youth exchange projects.

Ключові слова: міжнародні проекти щодо обміну молоддю, здобувачі освіти, міжкультурне спілкування, інтеграція медсестринської освіти, співробітництво.

Keywords: international youth exchange projects, education seekers, intercultural communication, integration of nursing education, cooperation.

Вступ. Молодіжні обміни у системі освіти та науки як форма міжнародної діяльності є важливою складовою функціонування закладу освіти, та спрямовані на розвиток/розширення міжнародного співробітництва, на здійснення міжкультурного спілкування між молоддю різних країн, отримання ними міжкультурного досвіду, покращення професійних та надпрофесійних компетенцій. Участь у міжнародних молодіжних програмах приваблює здобувачів освіти можливістю отримати неформальну освіту, набути конкретних навичок, провести змістовне дозвілля, реалізувати комунікативні навички в іншомовному середовищі. Молоді люди переконані в тому, що роблять свій внесок у налагодження співпраці між країнами [1, 2].

Мета: ознайомити з напрямками та цілями реалізації міжнародних молодіжних проектів, розкрити позитивний вплив участі закладу освіти у міжнародному співробітництві на освітнє середовище та навчальний потенціал.

Виклад основного матеріалу. Цілі проектів щодо обмінів молоддю можуть бути різноманітними та залежать від конкретної програми або ініціативи, що реалізуються, але вони обов'язково співвідносяться із загальними цілями [1, 2].

Навчальні обмінні програми, які передбачають професійний розвиток учасників, надають можливість молоді здобувати нові знання, навички та вміння шляхом участі у семінарах, тренінгах, дискусіях та інших формах навчання, сприяють отриманню досвіду у різних (академічних, професійних) сферах.

Важливе значення мають міжкультурне спілкування та мовна практика в ході реалізації обмінів молоддю. Учасники проектів мають можливість комунікувати з представниками інших країн, ділитися своїм життєвим досвідом, ознайомити з витоками своєї культури та знаменними подіями історії, навчаються розуміти й поважати різноманітність культур та переконань представників інших країн, вдосконалюють свою мову та розвивають міжкультурне сприйняття.

Ще одна ціль, яка розв'язується при реалізації проектів щодо обмінів молоддю, полягає у розвитку лідерських якостей та суспільної активності, формуванні активної громадянської позиції учасників. Крім того, представники студентської молоді двох країн отримують досвід роботи в команді, прийняття рішень, вирішення конфліктів та організації заходів.

Співпраця над спільними проектами та ініціативами спрямована на розвиток суспільства, захист навколишнього середовища, розвиток соціальних та культурних ініціатив. Ці напрямки проектів допомагають молоді розширити свій світогляд, розвинути навички та стати активними учасниками глобального суспільства.

Під час реалізації проектів обміну молоддю використовуються різноманітні педагогічні методи та

підходи, спрямовані на підтримку навчання, взаєморозуміння та співпрацю між учасниками, а саме: практикоорієнтоване навчання, коли учасники вчаться через набуття власного досвіду та практичну діяльність. Керівниками проектів плануються різноманітні активні та інтерактивні форми навчання, такі як рольові ігри, майстер-класи, групові дискусії.

Міжкультурне навчання акцентується на вивченні та розумінні культурних особливостей та різноманітності, що сприяє формуванню взаєморозуміння та повазі до інших культур.

Під час реалізації проектів учасники отримують поради та підтримку від досвідчених наставників або коучингів, що забезпечує їх особистісне та професійне зростання.

При проведенні заходів в межах проектів відбувається вільний обмін ідеями, думками та досвідом між учасниками завдяки комфортній атмосфері, яка забезпечує відверте спілкування. Для спільного розв'язання проблем учасники разом аналізують та шукають рішення для реальних проблем чи викликів, що зазначені у спільних проектах. Таким чином створюється стимулююче та емпатичне середовище для навчання та співпраці молоді з різних країн.

Ще один важливий аспект співпраці із закладами освіти інших країн - можливість підвищувати кваліфікацію педагогічних працівників, збагачувати навчальний потенціал на підставі вивчення, запозичення та використання світового освітнього досвіду, організовувати академічний обмін викладачами (стажування) та здобувачами освіти в межах співробітництва.

В процесі інтеграції медсестринської освіти в контексті європейської освітньої політики відбувається врахування потреб та вимог професійної підготовки медичних сестер в межах загальної стратегії розвитку освіти в Європейському союзі, що забезпечує впровадження стандартів іноземної та національної медичної практики в навчальні програми для медичних сестер, а також забезпечення високої якості освіти та навчання, яка відповідає сучасним вимогам охорони здоров'я.

Євроінтеграційні процеси медсестринської освіти відбуваються за напрямками:

- співробітництво між установами вищої освіти та клінічними установами для забезпечення практичного навчання;
- застосування інноваційних методів навчання та оцінювання знань і навичок медичних сестер;
- розробка програм з навчання медичних сестер, які враховують потреби сучасного здоров'я та медичної практики, такі як геріатрична догляд, паліативна допомога, технології в медицині тощо;
- забезпечення гармонізації між країнами Європейського союзу стосовно стандартів професійної підготовки медичних сестер, щоб фахівці могли працювати в будь-якій країні з урахуванням міжнародних стандартів та вимог.

Висновки. Обміни молоддю відіграють важливу роль у створенні відкритого, толерантного міжнародного медичного суспільства, сприяють особистісному, культурному та соціальному розвитку молоді, формують майбутніх фахівців, які є конкурентоздатними на міжнародному ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Змін до Порядку здійснення обмінів молоддю України та Литви та проведення заходів відповідно до Угоди між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про Раду обмінів молоддю України та Литви : Наказ Міністерства молоді та спорту України від 15.02.2023 р. № 791 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0375-23#Text> (дата звернення: 03.04.2024).
2. Про затвердження Порядку здійснення Українсько-Польських обмінів молоддю та проведення заходів відповідно до Договору між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про Українсько-Польську Раду обміну молоддю : Наказ Міністерства молоді та спорту України від 04.07.2016 № 2643 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-16#Text> (дата звернення: 03.04.2024).

Додаткова інформація

<http://surl.li/tonbk>

Матеріали розміщені з дозволу автора

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

МІЖДИСЦИПЛІНАРНЕ ІНТЕГРУВАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН З ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ»

Анотація. У статті розглянуто проблеми міждисциплінарного інтегрування в умовах дистанційного навчання у медичному коледжі. Виокремлено дидактичні міждисциплінарні умови та їх реалізаційні етапи під час опанування освітніх компонентів з фізичної реабілітації. З'ясовано типові клініко-ситуативні завдання, що забезпечуватимуть логічне поєднання різних дисциплін.

Abstract. The article discusses the problems of interdisciplinary integration in the conditions of distance learning in a medical college. Didactic interdisciplinary conditions and their implementation stages during mastering educational components of physical rehabilitation are singled out. Typical clinical-situational tasks that will ensure a logical combination of various disciplines have been clarified.

Ключові слова: інтеграція, міждисциплінарна інтеграція, дистанційне навчання, здобувачі освіти медичного коледжу, клініко-ситуативні завдання, освітні компоненти.

Key words: integration, interdisciplinary integration, distance learning, medical college students, clinical and situational tasks, educational components.

Вступ. Карантинні обмеження, військова агресія, невідворотне реформування медичної галузі, введення нових освітніх стандартів вимагають створення умов формування конкурентоспроможного, кваліфікованого фахівця із високим ступенем мобільності, здатного працювати у різних напрямках та відділеннях із урахуванням швидко змінюваної професійної інформації. Актуальності набувають інтегративні міждисциплінарні навчальні методи, які передбачають скоординовану діяльність викладачів різних дисциплін та освітньої діяльності студентів. Зауважимо, що модель сучасного випускника медичного коледжу передбачає сформованість загальних та спеціальних компетентностей, що забезпечують високий рівень професіоналізму й постають підґрунтям його самореалізації. Тобто, вибудовування освітнього процесу за міждисциплінарними принципами створює умови особистісного сталого розвитку і самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень. Вивченню означеного питання присвячені численні наукові розвідки (Н. Волощук, С. Гончаренко, О. Джулик, О. Заболотська, А. Іваниця, О. Лілік, О. Микитюк, Н. Падун, І. Пастирська, О. Пашинська, Л. Покудіна, Л. Сидорчук, І. Таран та ін.). За результатами компаративного аналізу дослідних робіт виокремлюємо певні специфічні прояви міждисциплінарної взаємодії в освітньому процесі медичного коледжу: 1) структура сучасного медичного знання забезпечується кількома напрямками: природничо-наукове підґрунтя, критичне мислення, клінічне знання, мануальні техніки; 2) означені галузі знаходяться у перманентній, динамічній взаємодії, залучаючи зміст різних наук; 3) усі складники об'єднуються через комунікативні зв'язки. Проте, незважаючи на рівень дослідження, викладачі стикаються з таким протиріччям: матеріали профільних освітніх компонентів здобувачі освіти опановують на достатньому професійному рівні, із застосуванням різноманітних методик, широким послуговуванням інформацією клінічного спрямування, але поєднати в єдину систему не можуть. Також, певні проблеми викликає й не розуміння практичного застосування сформованих умінь під час опанування інших дисциплін, а отже, й подальшій професійній діяльності, що унеможливорює формування заявлених стандартами, компетентностей.

Мета: аналіз реалізації міждисциплінарних зв'язків під час викладання освітніх компонентів природничо-наукового циклу в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Педагогічні науки витлумачують інтеграцію як процес і результат поєднання компонентів змісту освіти для отримання цілісних знань, умінь, навичок студентів за допомогою

взаємозв'язку дисциплін у результаті чого вони набувають нової якості [2, с. 186].

Суголосним до нашої позиції є твердження І. Горшкіна, який переконує, що міждисциплінарна інтеграція сприяє ефективному засвоєнню комплексу знань з різних дисциплін як інтегрованої цілісності, а не набору окремих складників [1, с. 79].

Дотримання такої позиції забезпечить формування заявлених професійним стандартом компетентностей, та у перспективі значно підвищить рейтинг фахівця на ринку праці.

На думку А. Шульгай міждисциплінарна інтеграція постає цілеспрямованим посиленням міждисциплінарних зв'язків за умов збереження теоретичної і практичної цілісності навчальних дисциплін; процес узгодження змісту навчальних дисциплін щодо відображення ними єдиних, безперервних і цілісних явищ професійної діяльності [4, с. 114].

На протывагу О. Лілік стверджує, що означене поняття передбачає конвергенцію, синтез і, як кінцевий результат, емерджентність, яка передбачає появу характеристик не властивих для окремих елементів; процес і результат поєднання структурних елементів змісту освіти для досягнення вищого рівня цілісності системи знань, умінь і навичок, формування цілісного світогляду у здобувачів освіти [3, с. 34]. Системні дослідження дозволили науковиці виокремити шляхи реалізації міждисциплінарної інтеграції: 1) інтеграція в межах аудиторних занять (лекційних, практичних, лабораторних тощо); 2) інтеграція в межах самостійної роботи студентів; 3) науково-дослідницька діяльність студентів, зокрема й написання курсових і кваліфікаційних робіт, які можуть виконуватися на перетині кількох наукових і навчальних дисциплін; 4) участь студентів у додаткових формах організації освітнього процесу – семінарах, тренінгах, воркшопах, майстер-класах, круглих столах, які можуть проводитися в межах грантової діяльності чи бути формою самоосвіти [3, с. 35].

Таким чином, основний вектор нашої роботи вбачаємо в обов'язковому урахуванні двонаправленості освітнього процесу: для викладачів і для здобувачів освіти. Спираючись на наукові розвідки та беручи за вихідне витлумачення поняття «міждисциплінарна інтеграція у медичному коледжі» як цілеспрямоване узгодження та синтез навчального матеріалу професійно-орієнтованих, фундаментальних та клінічних циклів викладачем, що вимагає використання знань, умінь і навичок суміжних дисциплін задля розуміння етіології та патогенезу захворювань, визначення наявних та потенційних проблем пацієнта, вікових й психосоматичних особливостей розвитку компенсаторних механізмів організму шляхом розв'язання нетипових професійних завдань; визначаємо такі реалізаційні етапи: 1) об'єктивне вивчення питань міждисциплінарного характеру; 2) створення методичної бази; 3) безпосереднє упровадження результатів роботи в освітній процес.

На першому етапі було організовано опитування викладачів Криворізького фахового медичного коледжу за такими позиціями: чи можливе, на вашу думку, якісне опанування освітніх компонентів у ізолюваному форматі? Чи є потреба упроваджувати елементи міждисциплінарної інтеграції в освітній процес на практичному, а не формальному рівні? Яких заходів слід ужити задля підвищення якості інтеграції? На комплекс яких знань, умінь й навичок слід акцентувати увагу під час вивчення дисциплін природничо-наукового циклу? Які дидактичні вимоги Ви вважаєте провідними у процесі інтеграції фундаментальних та клінічних дисциплін реабілітаційного профілю?

Підсумовуючи результати та об'єднуючи погляди колег, формуємо такі висновки: 1) жодна навчальна дисципліна, що ізолювана від інших, не спроможна сформувати професійну компетентність майбутнього медичного працівника; 2) лише інтегрований підхід може виконати основні функції освітнього процесу й забезпечити формування цілісної системи знань, умінь й навичок, професійно значущих якостей, необхідних фахівцю для виконання функціональних обов'язків і формування його клінічного світогляду; 3) інтегрована система освіти дозволяє сформувати комплекс загальних та спеціальних компетентностей.

Досягнення таких результатів можливе при виконанні низки дидактичних умов, як сукупності заходів організованих викладачем в освітньому процесі, а саме: 1) узгодження окремих освітніх компонентів за часовими та просторовими характеристиками; 2) вивчення кожної наступної дисципліни з опертям на понятійне підґрунтя попередніх (таким вимогам повинні підпорядковуватися усі форми поточного та підсумкового контролю); 3) у процесі безперервної освіти необхідно дотримуватися позицій розвитку базових клінічних понять через їх наповнення новим змістом з погляду суміжних дисциплін; 4) забезпечення безпосереднього зв'язку із професійною діяльністю та власним життєвим досвідом (тобто здобувачі освіти повинні усвідомлювати для чого вивчається той чи інший предмет, та де саме можна застосувати набуті знання); 5) упровадження інноваційних міждисциплінарних зв'язків у традиційний освітній процес з урахуванням специфіки освітнього компонента.

Дотримання означених позицій, під час роботи на другому дослідницькому етапі через опрацювання нормативних документів, консультування, сумісні міжциклові засідання, дозволило структурувати цілісність навчально-методичного забезпечення відповідно до вимог міждисциплінарного інтегрування: відповідність освітнім завданням курсу, динамічність викладання, актуальність опанованих знань, якість сформованості професійно-значущих компетентностей. Важливо, аби дидактичному матеріалу були притаманні властивості швидкого оновлення можливостей задля упровадження різних форм і методів навчальної діяльності.

Відтак, міждисциплінарне спрямування освітнього процесу відчутно змінює роль самого викладача, перетворюючи його з механічного транслятора наукової інформації відповідної дисципліни, на інформатора, організатора, консультанта, координатора. Такі зрушення реалізують широкі можливості якісного засвоєння знань, багаторазового повторення клінічно-важливого матеріалу, формування soft і hard skills та опанування загальних й спеціальних професійно-важливих компетентностей.

Надалі робота була спрямована на підготовку змін в організації занять. Дотримуючись тези, що сучасне міждисциплінарне інтегрування неможливе без застосування технічних засобів, вважаємо за необхідне організувати лекції з широким використанням пояснювально-ілюстративних, евристичних, дослідницьких методів навчання, залученням різних джерел інтеграційної інформації, мультимедійних ресурсів, Інтернет-технологій.

Практичні або лабораторні заняття, будучи органічним продовженням теоретичних, повинні надавати змогу не тільки набути навички роботи із медичним обладнанням, засвоїти виконання найбільш поширених маніпуляцій, а й за рахунок організації раціонального спілкування та колективної роботи, провести дослідження із застосуванням опанованих знань та сформованих компетенцій суміжних дисциплін. Тобто не лише опанування теоретичного матеріалу підручників, перегляд і аналіз відеоматеріалів, робота із малюнками, схемами, таблицями, графіками, а реальне залучення до виконання маніпуляцій, досліджень, експериментів має дидактичне значення.

Отже, пріоритетності набуває створення міждисциплінарного навчально-методичного забезпечення, вміст якого передбачає наявність робочої програми з дисципліни, курс лекцій в електронному форматі, вказівки до самостійної роботи, методичні рекомендації підготовки та реалізації практичних і лабораторних робіт, приклади завдань поточного й підсумкового контролю, критерії оцінювання освітніх результатів, список рекомендованих літературних джерел та Інтернет-ресурсів.

Третій етап проекту передбачав безпосереднє упровадження розробленого навчально-методичного забезпечення у практику. Вважаємо, що застосування завдань міждисциплінарного спрямування дозволить значно розширити освітній простір, вимагаючи багаторазового застосування знань й умінь різних дисциплін за нових умов, формуючи професійно-важливі компетентності. Інтегрований зміст завдань створює умови різнобічного розгляду проблем, систематизує трактування складних понять, демонструє зв'язок між ідеями, розвиває творчі, інтелектуальні, комунікативні здібності здобувачів освіти, породжує ініціативу, ентузіазм та мотивацію до подальшого навчання, долає фрагментарність і мозаїчність знань, що забезпечує оволодіння та вільне оперування комплексним, універсальним масивом інформації доказової медицини. Будь-які інтеракції, від простих (колективне обговорення змісту малюнків, таблиць, фреймів; обмін думок; формулювання та озвучування запитань, аналіз відеоматеріалу, робота із макро-препаратами органів та гістологічними мікро-препаратами) до складних (клініко-ситуативні завдання адаптовані до сценаріїв; визначення проблем пацієнта та послідовне виконання дослідницьких, лікувальних, відновлювальних маніпуляцій; рольові ігри; препарування органів) заохочують здобувачів освіти до самостійного вивчення навчального матеріалу та застосування власного багажу знань на різних дисциплінах.

Ураховуючи координаційні, хронологічні й тематичні аспекти, рівень узагальнення навчального контенту, пропонуємо виокремлювати кілька видів завдань: 1) такі, що передбачають поєднання навчального матеріалу в межах однієї дисципліни (наприклад: «Загальна патологія» – «Загальна патологія»); 2) інтегрування знань та опанованих умінь однієї фундаментальної та однієї професійно-орієнтованої дисципліни («Анатомія та фізіологія людини» – «Загальна патологія»); 3) нетипові завдання, розв'язання яких вимагає оперування знаннями та умінями кількох освітніх компонентів («Анатомія та фізіологія людини» – «Діагностика та моніторинг стану здоров'я у фізичній реабілітації» – «Біомеханіка та клінічна кінезіологія» – «Фізична терапія, ерготерапія при порушеннях опорно-рухового апарату»).

Також постає необхідність визначити провідні позиції навчальних завдань, що несуть інтегративне навантаження, а саме: 1) можливість використання загальнонаукової та спеціальної (клінічної) інформації різних навчальних предметів з фізичної реабілітації; формування завдань таким чином забезпечить розвиток конструктивно-організаційних умінь; 2) залучення у процес розв'язання кількох учасників, що

передбачає активну навчальну комунікацію здобувачів освіти із пацієнтами та фахівцями-консультантами різного профілю (співробітники реабілітаційних відділень та клінік, викладачі різних клінічних дисциплін); 3) застосування отриманих результатів у подальшій навчальній, науково-дослідницькій та професійній діяльності. Дві останні позиції сформуєть діалогічно-комунікативні та операційно-реабілітаційні уміння. Усвідомлення в процесі навчання суспільної значущості обраної професії створить умови формування інших заявлених компетентностей.

Висновки. Міждисциплінарна інтеграція – необхідний компонент сучасної реабілітаційної освіти. Під час підготовки конкурентоспроможних фахівців важливо, орієнтуючись на конкретну професійну діяльність, сформувати уміння комплексного застосування знань різних наук. Пропоновані інновації дозволяють розв'язати такі завдання: 1) узгодження у часі вивчення окремих освітніх компонентів, де кожна наступна спирається на інформаційну базу попередньої; 2) забезпечення наступності та безперервності у розвитку клінічних понять насичених новим змістом та новими зв'язками; 3) єдність у інтерпретації загально-наукових та медичних понять і термінів.

Кожен викладач, оперуючи набутиим досвідом, має право на вибір методики проведення заняття, але вся його робота повинна націлюватися на те, аби навчання викликало зацікавленість у здобувачів освіти та створювало можливість застосовувати отримані фундаментальні знання у своїй майбутній професійній діяльності фахівця з фізичної реабілітації.

Список використаних джерел:

1. Горошкін І.О. Міждисциплінарна інтеграція як педагогічна умова формування мовної особистості майбутніх перекладачів. Наука і освіта. 2014. № 2. С. 78–82.
2. Професійна педагогічна освіта : інноваційні технології та методики : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк . Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 504 с.
3. Лілік О.О. Міждисциплінарна інтеграція в професійній підготовці майбутніх учителів української мови й літератури: рівні і шляхи реалізації. Наукові записки. 2021. Вип. 194. С. 33–37.
4. Шульгай А.Г., Федонюк Л.Я., Мудра А.Є., Олещук О.М. Міждисциплінарна інтеграція як складова проблемно-орієнтованого навчання у медичному університеті. Медична освіта. 2018. № 4. С. 113–116.

Додаткова інформація

<http://surl.li/tpwlg>

Матеріали розміщені з дозволу автора

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ЗА ОПП «СЕСТРИНСЬКА СПРАВА»

“Всі знання виростають з одного коріння – навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках”

Я.А. Коменський

Анотація. В статті розглядається питання щодо реалізації міждисциплінарної інтеграції при викладанні дисципліни «Основи медсестринства». Пропонуються педагогічні підходи, що забезпечують поєднання знань, умінь і навичок з різних дисциплін для досягнення більш повного розуміння об'єкту вивчення та розвитку комплексних навичок здобувачів освіти. Автором висвітлені прикладні аспекти розв'язання проблеми міждисциплінарних зв'язків у професійній підготовці медичних сестер за ОПП «Сестринська справа» шляхом інтеграції з попередніми дисциплінами навчального плану та розглянуті шляхи їх реалізації.

Abstract. The article considers the issue regarding the implementation of the interdisciplinary integration in teaching the discipline "Fundamentals of Nursing". The author proposes pedagogical approaches that provide a combination of knowledge, skills and abilities from different disciplines to achieve a more complete understanding of the object of study and develop comprehensive skills of students. The author presents applied aspects of solving the problem of interdisciplinary relations in the professional training of nurses in the OPP "Nursing" by integrating with the previous disciplines of the curriculum and considers ways of their implementation.

Ключові слова: міждисциплінарна інтеграція, філософія, медична хімія, анатомія, фізіологія, латинська та українська мова, основи психології та міжособового спілкування, медична етика та деонтологія, комп'ютерні технології, діджиталізація.

Key words: interdisciplinary integration, philosophy, medical chemistry, anatomy, physiology, Latin and Ukrainian language, basics of psychology and interpersonal communication, medical ethics and deontology, computer technologies, digitalization.

Вступ. Практичне значення освітньої компоненти "Основи медсестринства" полягає в тому, що майбутні медичні сестри готуються до роботи у різних сферах медичної допомоги, їм надаються необхідні для професійної діяльності знання, навички та компетенції. Цей курс також відіграє важливу роль у формуванні професійної ідентичності майбутніх медичних сестер та підтримці стандартів якості в медичній допомозі. Реалізація міждисциплінарної інтеграції при навчанні медсестер відіграє надзвичайно важливу роль, оскільки вона відображає реальність клінічної практики, в якій медичні працівники стикаються з комплексними проблемами, що вимагають знань та навичок з різних напрямків медичних знань.

Мета: обґрунтувати важливість застосування міждисциплінарної інтеграції при підготовці майбутніх медичних сестер та окреслити маркерні теми, поняття освітньої компоненти «Основи медсестринства», які забезпечуються попереднім вивченням анатомії, фізіології, української мови за професійним спрямуванням, латинської та англійської мови, філософії та основами інформаційних технологій в медицині.

Виклад основного матеріалу. Сучасна медицина постійно розвивається, тому здобувачі освіти повинні мати можливість поєднувати оновлені дані з різних джерел. Медичні проблеми часто мають не лише медичну, але й психологічну, соціальну та етичну складові. Інтеграція знань допомагає медсестрам краще розуміти пацієнта як цілісну особистість.

Інтердисциплінарний підхід допомагає студентам розвивати навички, які будуть корисними в умовах реальної медичної практики, такі як комунікація з пацієнтами, колегами, прийняття обґрунтованих рішень та робота в команді.

© Людмила Бондаренко

Різноманітність підходів до навчання може збільшити інтерес до опанування навчальним змістом освітньої компоненти та мотивацію до її вивчення.

Інтеграція - це процес об'єднання або поєднання різних елементів чи компонентів у цілісну структуру чи систему. Стосовно освітнього процесу інтеграція може означати поєднання різних предметів, освітніх компонент або підходів у процесі навчання задля досягнення більш глибокого розуміння теми або проблеми, розвитку комплексних навичок.

Міждисциплінарні зв'язки класифікують на попередні, супутні та перспективні.

Освітня компонента "Основи медсестринства" належить до циклу професійної підготовки, відіграє ключову роль у формуванні компетентностей майбутніх медичних сестер, надає студентам теоретичні знання про сучасне медсестринство, формує практичні навички, необхідні для роботи в сфері охорони здоров'я. Основні поняття та принципи медичної практики, якими опановують студенти при вивченні основ медсестринства, є фундаментом подальшого професійного зростання.

Реалізація інтердисциплінарних зв'язків має декілька значущих переваг, а саме, студенти отримують більше інформації та розширюють свої знання за рахунок поєднання навчального матеріалу різних дисциплін, що розвиває вміння аналізувати, оцінювати інформацію з різних джерел та сприяє розвитку критичного мислення. Міждисциплінарні зв'язки формують вміння бачити проблеми з різних точок зору та шукати комплексні рішення. Інтеграція знань з різних освітніх компонент дозволяє зробити навчання більш цікавим та ефективним для студентів.

Отже, використання міждисциплінарних зв'язків в процесі навчання сприяє розвитку різних навичок та знань у студентів, що є важливим для їхньої подальшої професійної діяльності.

Комплексне застосування знань з різних дисциплін може бути як закономірністю, так і технологічним завданням, залежно від контексту та мети застосування.

У сучасному світі дедалі частіше вимагається комплексне розуміння та застосування знань з різних предметів для вирішення складних проблем. Наприклад, у медичній сфері необхідно поєднувати знання з біології, хімії та фізіології для діагностики та лікування пацієнтів. У таких випадках комплексне застосування знань є закономірністю, оскільки воно відображає складність сучасного світу та потребує глибокого розуміння різних аспектів проблеми.

Технологічні досягнення та зміни в сучасному суспільстві створюють нові можливості для комплексного застосування знань. Наприклад, розвиток інформаційних технологій дозволяє створити системи або програми, які автоматично поєднують знання з різних галузей для вирішення конкретних завдань або задач. У цьому випадку комплексне застосування знань стає технологічним завданням, яке допомагає вирішити певні проблеми чи задачі за допомогою інноваційних рішень.

При викладанні основ медсестринства реалізується багатоаспектна інтеграція, а саме: визначаються попередні міждисциплінарні зв'язки, які забезпечують певну тему. Наприклад, тема: «Спостереження за пацієнтом з порушенням функцій органів дихання. Оцінювання функціонального стану пацієнта» забезпечується дисциплінами анатомія та фізіологія. Для того, щоб студент зрозумів та пояснив причини появи задишки, кашлю у пацієнта, він повинен знати будову та функцію системи органів дихання, вміти підраховувати кількість дихальних рухів, а також визначати поняття «задишка», «кашель», «легенева кровотеча», «типи дихання», «життєва ємність легень».

При вивченні теми «Парентеральне введення ліків» здобувачі освіти повинні мати знання про різноманітність, розташування та будову м'язів, що забезпечить досконале оволодіння навичками парентерального введення ліків, а саме, знання щодо точного розташування м'язів тулуба (визначення оптимальних місць для внутрішньом'язових ін'єкцій з мінімальним ризиком ушкодження нервів або судин); будови шкіри (особливості введення інсуліну); про розташування вен на кінцівках (вибір оптимальної вени для введення, що забезпечує безпечне та ефективне введення лікарських засобів внутрішньовенно).

Важливо вміти скерувати підтримку нормальної температури тіла пацієнта, а особливо в умовах гіпотермії або гіпертермії при вивченні теми «Термометрія. Спостереження за пацієнтом. Оцінювання функціонального стану пацієнта». Для цього необхідні знання про терморегуляцію.

Розуміння фізіології сечовидільної системи, володіння поняттями «склад сечі», «питома вага сечі», «форменні елементи» та «кількість сечі» допомагають студентам опанувати навички щодо оцінки стану пацієнта з порушеннями функцій сечовидільної системи. Все це є важливим для розуміння етіології хвороб, допомагає студентам оцінити стан пацієнта, визначити проблеми, спланувати план догляду та надати долікарську допомогу.

Латинська мова є невід'ємною частиною медичної термінології та комунікації в медичній галузі, тому дозволяє доречно і зрозуміло використовувати терміни у міжнародному медичному співтоваристві для позначення певних понять органів та систем організму. Наприклад: терміни "cor" - серце, "pulmo" -

легені, "genes" – нирки використовуються для опису анатомічних структур; найменування різних захворювань та станів організму ("pneumonia" - пневмонія, "hypertensio" - гіпертензія, "diabetes" – діабет); назви ліків мають латинське походження ("paracetamolium" - парацетамол, "amoxicillinum" – амоксицилін).

Перед викладачами основ медсестринства стоїть непросте завдання: не тільки озброїти студента певним обсягом знань, а й сформуванню національний світогляд та відповідні моральні принципи. Духовність виховується там, де виховується любов і шана до своєї мови, історії, культури. Особливу роль у цьому контексті відіграють дисципліни українознавчого циклу (українська мова та література, українська мова за професійним спрямуванням, історія України).

Українська мова за професійним спрямуванням забезпечує опрацювання таких навичок з основ медсестринства та інших професійно-орієнтованих освітніх компонент як грамотне оформлення медичної документації, інструкцій та планів догляду, інших ділових документів. Вміння спілкуватися з пацієнтами державною мовою є важливим аспектом медичної практики.

Володіння англійською мовою є важливою компетентністю для медичної сестри, оскільки дозволяє отримувати доступ до професійної інформації (фахових журналів, публікацій та сайтів медичної тематики, необхідною інформації, що публікується Всесвітньою організацією охорони здоров'я), забезпечує конкурентноспроможність на ринку праці та професійну мобільність, надає можливість спілкування з колегами та медичними працівниками з усього світу [2].

Частиною загальної філософії є філософія сестринської справи. Філософія та сестринська справа взаємопов'язані кількома ключовими аспектами, а саме: філософія визначає основні принципи етики в медицині, допомагає встановлювати правила поведінки медичних працівників та визначати моральні обов'язки щодо пацієнтів, сприяє розумінню та підтримці гуманістичних цінностей у медичній практиці, наголошуючи на важливості відносин між медсестрою, пацієнтом та навколишнім світом, сприяє розумінню природи людини як фізіологічної, психологічної та соціальної істоти. Отже, вивчення філософії суттєво впливає на світогляд медсестри, допомагаючи краще розуміти сутність медицини та своїх професійних обов'язків.

Інтеграційні зв'язки основ медсестринства з освітньою компонентою «Основи психології та міжособове спілкування з основами етики та деонтології» відіграють важливу роль у формуванні майбутніх медичних спеціалістів. Медичні сестри, які розуміють психологічні аспекти міжособового спілкування, зможуть надати пацієнтам ефективну підтримку в стресових ситуаціях, зокрема як лікування важких захворювань або травм. Вміння ефективно спілкуватися з пацієнтами та їх родичами є важливим елементом медичної практики та умовою реалізації етапів задоволення потреб пацієнта на засадах медсестринської педагогіки. Основи психології та міжособового спілкування закладають базу для формування у студентів на заняттях з основ медсестринства навичок емпатії та довіри, що, в свою чергу, полегшує процес догляду пацієнта. Крім того, знання етики та деонтології допомагає медсестрі усвідомити свої професійні обов'язки та відповідальність за збереження ментального та психічного здоров'я пацієнтів.

Розуміння основних принципів та процесів, які лежать в основі медичних технологій та процедур, забезпечує навчальний зміст освітньої компоненти «Медична хімія», а саме: студентам необхідні знання про ферментні засоби та їх дію при виборі та застосуванні ефективних засобів очищення виробів медичного призначення, хімічні властивості дезінфекційних засобів, про різні групи хімічних препаратів, їх концентрацію та ін. Розуміння принципів дії мийних та дезінфікуючих засобів дозволяє медсестрам проводити відповідний спосіб деконтамінації виробів медичного призначення, ефективно та безпечно проводити дезінфекцію поверхонь [3].

Зв'язок медицини з біофізикою виявляється в багатьох аспектах, зокрема вивчення теми щодо проведення рентгенологічних досліджень неможливо без розуміння природи рентгенівського випромінювання, його дії на організм людини.

Знання про біомеханіку тіла неможливі без відповідного матеріалу з фізики, біології, анатомії та інших галузей науки. Вони необхідні для аналізу функцій м'язів, кісток, суглобів, тканин, тому що є важливими для формування у пацієнта правильних навичок положення в ліжку та профілактики травм хребта у медичних сестер, що допомагає зберегти їхнє здоров'я та забезпечити безпеку пацієнтів. Дозволяють обґрунтувати алгоритми дій щодо правильного транспортування пацієнтів, уникаючи травм.

Вивчення питань інфекційної безпеки (методи стерилізації, оптимальні умови для знищення мікроорганізмів) на основах медсестринства забезпечується мікробіологією з основами вірусології та допомагають оптимально організувати навчальну діяльність здобувачів освіти щодо вибору оптимальних методів стерилізації конкретного об'єкта.

Сучасне освітнє середовище неможливо уявити без цифрових технологій. Інформаційні вміння та навички, які сформовані на освітній компоненті «Основи інформаційних технологій в медицині»,

використовуються при вивченні основ медсестринства в контексті майбутньої професійної діяльності, зважаючи на те, що всі заклади охорони здоров'я працюють з ЕСОЗ. Студентам пропонуються інтерактивні завдання на цифрових сервісах Learning Apps, Kahoot!, Jamboard, застосовуються інструменти сервісу Google.

На практичних заняттях студенти навчаються заповнювати лікувальну та статистичну медичну документацію в електронному вигляді, працюють в таблицях Excel, де графічно відображають показники пульсу, температури, артеріального тиску, дихання.

Максимальне наближення до умов майбутньої професійної діяльності у цифровому середовищі забезпечується впровадженням на заняттях з основ медсестринства таких видів діяльності студентів, як робота з навчальними версіями медичних інформаційних систем, наприклад, «Helsi». Студенти набувають навички щодо виконання наступних дій: знайти та обрати необхідного лікаря, швидко записати на прийом on-line, отримати доступ до електронної медичної картки (ЕМК), до призначень лікаря та плану лікування, миттєво знайти результати аналізів та діагностики в кабінеті пацієнта.

Міждисциплінарна інтеграція реалізується різними методичними прийомами, засобами, технологіями: бінарні заняття, міждисциплінарні ситуаційні задачі, проблемні задачі, робота з підручниками з різних дисциплін, комплексними таблицями та схемами міждисциплінарного та професійного змісту, рольові ігри, дискусії та диспути, інтегровані засідання гуртків [1].

Висновки. Міждисциплінарна інтеграція при підготовці медичної сестри є важливим елементом, оскільки дозволяє забезпечити комплексний підхід до навчання, який відповідає потребам сучасної системи охорони здоров'я та медичної практики. Цей підхід відображає реальні вимоги сучасної медицини, за якими діагностика, лікування та реабілітація пацієнтів вимагають від фахівців здатності працювати в команді та мислити ширше за межами однієї дисципліни.

Такий підхід також сприяє розвитку клінічного мислення у медичних сестер. Вони навчаються шукати рішення, які б враховували різні аспекти певної ситуації та використовували знання з різних областей для досягнення кращих результатів у лікуванні та догляді за пацієнтами.

Список використаних джерел:

1. Губенко І.Я., Кухнюк О.В., Снісар О.А. Роль міждисциплінарної інтеграції в активізації пізнавальної діяльності студентів-медиків при вивченні природничих дисциплін. Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи : зб. тез наук.-практ.конф. з міжнар. участю, м. Житомир, 17-18 жовт. 2013 р. Житомир, 2013. С. 35-37.
2. Ковальова О.В. Роль міжпредметних зв'язків у формуванні іншомовної комунікативної компетенції медичних навчальних закладів. Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи : зб. тез наук.-практ.конф. з міжнар. участю, м. Житомир, 17-18 жовт. 2013 р. Житомир, 2013. С. 70-72.
3. Лющук К.Ю. Міждисциплінарні та інтегровані зв'язки при викладанні хімії. Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи : зб. тез наук.-практ.конф. з міжнар. участю, м. Житомир, 17-18 жовт. 2013 р. Житомир, 2013. С. 97-100.

Додаткова інформація

<http://surl.li/toobd>

Матеріали розміщені з дозволу автора

РОЗВИТОК НАДПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ НА ДИСЦИПЛІНАХ ЦИКЛУ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

Анотація. Сьогодні неможливо уявити собі сучасного медичного працівника без володіння ним надпрофесійними компетенціями. Ці універсальні навички не формуються так швидко, як «hard skills», і не всі здобувачі освіти на початку навчання розуміють, яку велику роль вони відіграють в майбутній професійній діяльності. Це ті навички, формування яких починається з виховання в сім'ї та які набуваються і формуються протягом життя. Вони ніколи не втрачають своєї актуальності. Навички «soft skills» будуть актуальними в професійній діяльності медичного працівника будь-якої ланки за всі часи. Тому для викладачів медичних закладів освіти одним з основних питань при реалізації освітнього процесу є забезпечення умов і можливостей для формування надпрофесійних компетенцій на освітніх компонентах. В статті розглянуто важливість формування навичок «soft skills» у студентів медичного коледжу та особистий досвід з використання базових навчальних інструментів для розвитку цих навичок у здобувачів освіти на дисциплінах циклу внутрішньої медицини.

Abstract. Today, it is impossible to imagine a modern medical worker without possessing super-professional competencies. These universal skills are not formed as quickly as "hard skills" and not all students at the beginning of their studies understand what a big role they play in their future professional activities. These are the skills, the formation of which begins with upbringing in the family and which are acquired and formed throughout life. They never lose their relevance. "Soft skills" will be relevant in the professional activity of a medical worker of any rank for all time. Therefore one of the main issues for teachers of medical educational institutions in the implementation of the educational process is to provide conditions and opportunities for the formation of extra-professional competences in educational components. The article examines the importance of the formation of "soft skills" among medical college students and personal experience with the use of the basic educational tools for the development of these skills in students of the internal medicine cycle.

Ключові слова: надпрофесійні компетентності, технології, студентоцентроване навчання, особистісно-орієнтоване навчання, професійно-спрямоване навчання, «hard skills», «soft skills», загальнопрофесійні компетенції, академічна свобода, автономія викладача, професійноорієнтований підхід, симуляційне навчання, пацієнтоорієнтованість, рефлексія, емпатія, емоційний інтелект, комунікативна майстерність, креативне мислення

Key words: extra-professional competencies, technologies, student-centered learning, personal-oriented learning, professionally-oriented learning, "hard skills", "soft skills", general professional competencies, academic freedom, teacher autonomy, professional-oriented approach, simulation training, patient-orientation, reflection, empathy, emotional intelligence, communication skills, creative thinking.

Вступ. Процес формування сучасних медичних фахівців обов'язково враховує наявність в останніх загальних та спеціальних професійних компетентностей, що дозволяють ефективно діяти у складних умовах, швидко приймати рішення у будь-якій ситуації, бути комунікабельними, ініціативними та відповідальними, вміти відстоювати власні позиції і використовувати сукупність всіх професійних навичок задля досягнення максимального результату. Розвиток цих компетентностей відбувається завдяки використанню сучасних форм та методів навчання, що ґрунтуються на впровадженні технологій особистісно-орієнтованого, професійно-спрямованого та студентоцентрованого навчання.

Мета: представити особистий досвід використання основних методичних інструментів навчання з метою розвитку надпрофесійних компетентностей у здобувачів освіти на дисциплінах циклу внутрішньої медицини.

Виклад основного матеріалу. Професійні навички, як основа професійної компетентності, являють собою базову характеристику діяльності фахівця. Вони мають стандартні покрокові інструкції, конкретні результати навчання, відносно швидко засвоюються, легко вимірюються кількісними показниками. Наявність та ступінь розвитку «hard skills» у здобувача освіти нескладно довести шляхом моніторингу.

Навпаки «soft skills» — це навички, які неможливо швидко сформулювати, кількісно виміряти і якість володіння якими складно оцінити. Але вони охоплюють універсальні та загальнокультурні компетенції сучасного конкурентоспроможного фахівця і дозволяють ефективно та гармонійно взаємодіяти з іншими людьми в процесі професійної діяльності. В Стандарті фахової передвищої освіти «soft skills» простежуються майже у всіх загальних і професійних компетентностях та сформульовані в термінах

результатів навчання (табл.1) [1].

Таблиця 1

Сформульовані у термінах результатів навчання «soft-skills»

<i>Комунікативні навички</i>	<i>Навички мислення</i>
<ul style="list-style-type: none"> ● вміння слухати ● переконувати ● публічно виступати ● працювати в команді ● спрямованість на результат ● пацієнтоорієнтованість ● домовлятися ● обґрунтовувати свою позицію ● міжособистісне спілкування ● емоційний інтелект (здатність розуміти почуття інших людей) 	<ul style="list-style-type: none"> ● системне мислення ● креативне (нестандартне) мислення ● структуроване мислення ● логічне мислення ● вирішення проблем і задач ● критичне мислення ● клінічне мислення ● вміння працювати з інформацією (комп'ютерна грамотність, пошук, аналіз, висновки) ● творчість
<i>Управління собою</i>	<i>Управлінські навички</i>
<ul style="list-style-type: none"> ● управління емоціями ● стресостійкість ● управління власним розвитком ● ефективна самоорганізація ● самостійність ● відповідальність ● емпатія ● тайм-менеджмент ● рефлексія ● використання зворотнього зв'язку 	<ul style="list-style-type: none"> ● контроль за виконанням завдань ● планування роботи ● створення мотивації ● наставництво ● впровадження інновацій в професійну діяльність ● організація робочого місця ● професійний менеджмент

Джерело: інформаційні ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет-мережі <https://lma.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pro-formuvannya-soft-skills-v-usih-uchasnykiv-osvithno-proczesu-u-lvivskij-medychnijakademiyi-imeniandreya-krupynskogo.pdf>

Розвиток надпрофесійних компетенцій починається не з розв'язання першої клінічної задачі, не з першої симуляції і навіть не з першого спілкування майбутнього медичного працівника з пацієнтом в лікувальному закладі. Формування гнучких навичок починається з першого знайомства викладача зі своїми студентами: з перших слів, з першої посмішки, з першої лекції, коли встановлюються комунікаційні та зворотні зв'язки між викладачем і студентами.

Лекція – основа трансформації навчальної інформації. З метою формування таких «soft skills», як вміння слухати та працювати з теоретичним матеріалом, критично та логічно мислити, до тематичної лекції доречно додавати ексклюзивну інформацію, яка не увійшла до викладеного в Classroom лекційного матеріалу та відсутня в підручнику. Наприкінці кожної лекції пропонуються питання для самоконтролю (обов'язково з наданою ексклюзивною інформацією), на які студенти мають дати відповіді. Також доцільно використовувати цей матеріал в завданнях на практичному занятті. Під час лекції-бесіди відбувається обговорення, що активізує мислення, підвищує інтерес до навчання, розвиває у студентів здатність публічно виступати, обґрунтовувати свою позицію, використовувати зворотній зв'язок. Для максимальної ефективності лекційний матеріал можна завчасно надати студентам для попереднього ознайомлення. Такі підходи сприяють тому, що лекція стає більш продуктивною, інформація краще засвоюється, а обговорення стає більш конструктивним. В усвідомленні професійної діяльності та здатності обґрунтовувати свою позицію допомагає лекція з елементами проблемності, під час якої студенти використовують вже набуті знання, власний життєвий досвід, інтуїцію та набувають навички клінічного, критичного та логічного мислення.

Розвиток «м'яких» навичок у здобувачів освіти продовжується на практичних заняттях. Методика проведення практичних занять може бути різною, залежно від досвіду і методичних концепцій викладача. Головне, щоб практичне заняття активізувало навчально-пізнавальну діяльність студентів і сприяло формуванню загальнопрофесійних та культурних компетенцій. Зважаючи на те, що на практичних заняттях формується більшість надпрофесійних навичок, а викладач сьогодні має право на педагогічну автономію,

яка реалізується через академічну свободу та включає вільний вибір стилю викладання, форм, методів і засобів навчання відповідно до освітньої програми; розроблення та впровадження авторських проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів компетентнісного навчання, практична підготовка повинна проходити з використанням широкого спектру форм і видів організації навчальної роботи студентів.

Під час тестового контролю розвиваються навички критичного, логічного та структурованого мислення; самоорганізації і тайм-менеджменту, самостійність.

Розв'язання різного виду професійно-орієнтованих задач сприяє розвитку здатності обґрунтовувати свою позицію; клінічно мислити, працювати з інформацією, переконувати. Задоволення потреб пацієнта — класика розвитку професійних компетенцій і надпрофесійних якостей. Це системна спеціальна компетентність, яка формує усвідомлення професійної діяльності, комунікативність, пацієнто-орієнтованість, рефлексію, емпатію, спрямованість на результат, самостійність, креативність, вміння обґрунтувати свою позицію. Під час симуляційного навчання студенти аналізують і усвідомлюють ситуацію, розробляють стратегію дій, формують координацію та інтеграцію елементів маніпуляції, розвивають здатність працювати самостійно. У процесі цього виду навчання відбувається найбільш ефективно засвоєння основних «soft skills»: вміння сприймати інформацію та працювати в команді, спрямованість на результат, самоорганізація і тайм-менеджмент; розвиток клінічного, критичного та креативного мислення; здатність до міжособистісного спілкування, мистецтво переконання, відповідальність, зворотній зв'язок.

Завдяки використанню інтерактивних методів навчання через нестандартні завдання та створення максимальної зацікавленості на заняттях, формується комп'ютерна грамотність, уважність до змісту інформації та її критичне сприйняття, креативне та структуроване мислення, творчість.

Але ніщо і ніколи не замінить практичне значення формування майбутнього медичного працівника «біля ліжка пацієнта». Це основне джерело набуття компетенцій «hard skills» і «soft skills» в медичній освіті. Навчальна та виробнича практика в закладах охорони здоров'я дозволяє в реальних професійних умовах застосувати набуті під час навчання знання та вміння, отримати практичний досвід, зробити власний аналіз засвоєння професійних компетенцій. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуватись принципів професійної етики, толерантної поведінки; проводити навчання пацієнтів, дотримуватись правил ефективної взаємодії, формувати стресостійкість і відповідальність; розвивати емпатію та емоційний інтелект, вдосконалювати використання зворотнього зв'язку неможливо без володіння «гнучкими» навичками. Не можна недооцінювати і роль самостійної роботи в розвитку надпрофесійних компетенцій під час проходження виробничої та переддипломної практики. Задля розвитку у здобувачів освіти здатності публічно виступати, обґрунтовувати свою позицію, управляти власним розвитком, вдосконалювати самоорганізацію і самостійність, проявляти творчість та ініціативність студентам пропонуються для виконання різні види робіт: написання есе, проведення лекцій-бесід з пацієнтами та відвідувачами в закладах охорони здоров'я, санітарно-освітня робота серед населення, навчання пацієнтів та їх родичів, участь у конференціях тощо. Здобувачі освіти вільно обирають різні теми з питань психологічного портрету сучасного медичного працівника, комунікативних навичок, комунікативної майстерності та ефективності взаємодії з пацієнтом; можливих помилок в діаді спілкування «медична сестра — пацієнт», методів мотивації пацієнта на збереження і поліпшення здоров'я тощо.

І тепер постає питання: “А як оцінити, чи засвоїв студент надпрофесійні навички, чи володіє він ними на достатньому рівні, чи розуміє професійне значення цих набутих компетенцій?” Для цього існує також багато методичних можливостей. Можна провести усне або письмове опитування, скласти тестові та індивідуальні завдання, додати певні питання в задачі. Це залежить винятково від креативності і творчості викладача (табл. 2).

Таблиця 2

Варіанти питань щодо моніторингу розвинутості «soft skills» у здобувачів освіти

«Soft skills»	Контрольні питання
Комунікація	1. Яку тактику спілкування з пацієнтом старечого віку Ви оберете з метою підготовки його до дослідження? 2. Ваші дії у випадку, коли Ви стали свідком конфлікту між пацієнтом і колегою?
Робота в команді	1. Як Ви подолаєте ситуацію, коли колеги вважають Вас недостатньо професійним і не дослухаються до Вашої думки?
Здатність до адаптації	1. Що для Вас є найскладнішим при знайомстві з новим пацієнтом? 2. Якою буде Ваша реакція на ситуацію, коли за півгодини до закінчення робочого часу повідомили, що Вам необхідно залишитись в нічну зміну?

Креативність	1. Яким чином Ви б заохотили пацієнта до лікування? 2. Як можна покращити психологічний стан пацієнта під час лікування в стаціонарі? 3. Яким чином Ви заохотите колег взяти участь у науково – практичній конференції?
Міжособистісне спілкування	1. Як би Ви побудували професійні відносини з неприємною Вам людиною? 2. Які професійні етичні принципи для Вас є пріоритетними?
Відповідальність	1. Які Ваші дії, якщо колега зізнався Вам в помилці щодо введення лікарського засобу пацієнту? 2. Які Ваші дії, якщо Ви помітили недоліки в роботі колеги?
Пацієнтоорієнтованість	1. Які кроки Ви зробите, щоб завоювати довіру пацієнта? 2. Яка Ваша найефективніша тактика залучення пацієнта до співпраці?
Стресостійкість	1. Які у Вас методи боротьби зі стресом? 2. Які професійні ситуації викликають у Вас найбільше напруження?
Самоорганізація і самостійність	1. Чи легко Ви приймаєте рішення в ситуаціях, які потребують невідкладних дій? 2. Чи враховуєте Ви особисту безпеку під час допомоги пацієнту в екстрених ситуаціях?

Джерело: інформаційні ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет-мережі

Незважаючи на те що контроль засвоєння студентами «soft skills» часто не має «абсолютно правильної» або «абсолютно неправильної» відповіді, все одно ці навички необхідно оцінити. Для визначення рівня розвинення «м'яких» навичок можна скористатись критеріями оцінювання, які враховують: спілкування з пацієнтом під час підготовки до маніпуляції, спілкування та догляд за пацієнтом під час та після виконання маніпуляції, підготовка пацієнта до дослідження, дотримання терміну виконання навички, самоаналіз якості виконання маніпуляції. Ступінь оволодіння «soft skills» враховується при розв'язанні клінічних задач, під час симулятивного навчання. Наприклад, якщо треба визначити психотип пацієнта та обрати тактику спілкування з ним. У критеріях оцінювання виробничої та переддипломної практики обов'язково має нараховуватись певна кількість балів за засвоєння компетентностей «soft skills».

Висновки. Ми розуміємо, що «гнучкими» навичками має володіти кожен фахівець в медичній галузі. Такі навички йому потрібні для того, щоб бути ефективним працівником, адже сьогодні професіоналом вважається той фахівець, який вмє швидко вчитися, адаптуватися до нових умов, знаходити нестандартні рішення. Систематично розвиваючи надпрофесійні компетенції, ми формуємо комунікабельних, фахово компетентних, відповідальних, пацієнто-орієнтованих, професійно мобільних, здатних до роботи в непередбачуваних умовах медичних працівників. Без професійно-соціальної та внутрішньої етичної культури медичного працівника неможливо забезпечити надання якісної медичної допомоги населенню. Тому необхідність у володінні компетенціями «soft skills» постійно зростає, що потребує нових засобів і технологій навчання для їх розвитку у здобувачів медичної освіти, тому і ми, викладачі, маємо постійно вдосконалювати свою креативність і професійну майстерність.

Список використаних джерел:

1. Дуб Н. Про формування soft-skills в усіх учасників освітнього процесу у Львівській медичній Академії імені Андрея Крупинського. URL: <https://lma.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pro-formuvannya-soft-skills-v-usih-uchasnykiv-osvitnogo-proczesu-u-lvivskij-medychnijakademiyi-imeniandreya-krupynskogo.pdf> (дата звернення: 29.04.2024).

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ «SELF-BLEND» ПІД ЧАС ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті визначено поняття «self-blend», його можливості і доцільність використання під час змішаного навчання. Розглянуто основні сценарії впровадження змішаного навчання. Доведено, що дана модель є ефективним поєднанням синхронного та асинхронного навчання.

Abstract. The article defines the concept of "self-blend", its possibilities and feasibility of use during blended learning. The main scenarios of the implementation of blended learning are considered. It has been proven that this model is an effective combination of synchronous and asynchronous learning.

Ключові слова: self-blend, змішане навчання, синхронне навчання, асинхронне навчання, етапи навчання, викладання.

Key words: self-blend, mixed learning, synchronous learning, asynchronous learning, stages of learning, teaching.

Вступ. Принцип навчання за моделлю «Self-blend» («самозмішування») полягає у майже самостійному засвоєнні матеріалу здобувачем освіти з використанням комп'ютерно-опосередкованої діяльності (Computer-Mediate Activities). Модель самостійного навчання є зручним способом надання освітніх послуг, там де це доцільно. Однією з ключових переваг самозмішуваної моделі навчання є її гнучкість.

Для багатьох викладачів мінливий сценарій 2020/21 навчального року (COVID-19) став серйозним викликом. В умовах воєнного часу моделі навчання і викладання кардинально змінилися. Запровадження змішаного навчання з використанням усіх існуючих варіантів дає великий потенціал для подальшого навчання та розвитку мистецтва викладання.

Мета: розглянути визначення поняття «self-blend», дослідити і проаналізувати доцільність використання даної моделі при змішаному навчанні.

Виклад основного матеріалу. Змішане навчання ґрунтується на сумісному використанні очного викладання та самонавчання в режимі онлайн (Self blend), які орієнтовані на здобувача освіти та реалізуються шляхом ефективного поєднання.

Створення навчальних механізмів, які відповідають принципу змішаного навчання, означає зосередження на активному навчанні студентів, передбачає розвиток та удосконалення «гнучких» навичок («softskills»). Змішане навчання передбачає збалансоване поєднання онлайн-навчання, коли здобувачі освіти працюють самостійно (поодиночці чи в групі) у своєму власному темпі, незалежно від часу та місця та навчання безпосередньо у закладі освіти.

Існує багато способів реалізації сценаріїв змішаного навчання: поєднання онлайн-навчання та очного навчання. З цією метою можна використовувати різні медіа, які передають зміст (наприклад, цифрові сценарії, презентації, скріншоти або аудіофайли, навчальні відео, інтерактивні блоки для самостійного навчання, вікторини), а також широкий спектр дидактичних методів та інструментів, які допомагають організувати навчання, як окремій особі, так і групі в цілому. Важливим є дидактично скоординований альянс між обома фазами. Через складність сценаріїв змішаного навчання, планування та концептуальні підходи до організації викладання та навчання, відіграє важливу роль в ефективному взаємозв'язку очного навчання та онлайн-навчання.

Змішане навчання пропонує гнучко адаптовану модель для всіх форм цифрового навчання або навчання з цифровою підтримкою. В онлайн-викладанні, наприклад, синхронні та асинхронні етапи викладання та навчання розумно організовані разом, тоді як у гібридному навчанні синхронні етапи можуть бути запропоновані здобувачам освіти як особисто, так і онлайн, а фази самостійного навчання (self blend) є асинхронними для всіх учасників [2].

© Анастасія Волошина

Сценарії впровадження змішаного навчання

Послідовно сплановане змішане навчання ґрунтується на використанні відповідних сильних сторін очного та онлайн-самонавчання для узгоджених процесів викладання й навчання та усунення недоліків. Змішане навчання часто описують фразою «Найкраще з обох світів» (Das beste aus zwei Welten). Важливо не лише використовувати найкраще з двох типів викладання та навчання, а й пов'язувати їх разом у дидактично значущий та цілеспрямований спосіб. Таким чином можна підтримувати компонентоорієнтоване викладання предмету (Табл. 1, 2) [3, 1].

Таблиця 1

Порівняння очного навчання та онлайн-самонавчання

<i>Очне навчання – синхронне навчання</i>	<i>Онлайн-самонавчання – асинхронне навчання</i>
+ особистісні стосунки як дидактичний засіб	+ гнучкий доступ до наявних у цифровому вигляді навчальних матеріалів
+ пряме спілкування та кооперативне навчання	+ дозволяє індивідуальне навчання з точки зору темпу навчання, місця та часу
+ більша самовіддача завдяки безпосередній присутності	+ індивідуальне поглиблене вивчення матеріалу
+ диференційований зворотний зв'язок	+ миттєвий зворотний зв'язок(самоконтроль)
	+ синхронна та асинхронна групова робота з використанням цифрових засобів
- прив'язка до часу та місця	- необхідне технічне оснащення
- навчання в темпі групи	- нижчі зобов'язання
	- ризик відволікання
	- без особистого обміну

<i>Змішане навчання – ефективне поєднання очного /синхронного навчання та онлайн-самонавчання/асинхронного навчання</i>
+ Зробити викладання та навчання більш гнучким (час, місце, темп, час очного та онлайн-викладання)
+ Синхронізація статусу навчання всіх учасників за допомогою цифрових модулів самонавчання перед очним викладанням
+ Передаючи знання за допомогою цифрових матеріалів для самостійного навчання, більше часу для навчання на вищому рівні особисто: застосування та передавання
+ Завершивши етап цифрового самонавчання, студенти краще підготовлені до особистого навчання на вищому рівні: застосування та передавання
+/- Сприяє і вимагає від студентів навичок самонавчання та особистої відповідальності
+/- Сприяє використанню нових інструментів співпраці та спілкування
- Студенти, які не використовують цифрові формати або формати навчання з цифровою підтримкою, залишаються позаду
- Для викладачів підготовка та впровадження змішаного навчання вимагає більше часу
- Створення цифрових матеріалів для самонавчання вимагає від викладачів багато зусиль

Джерело: цифрові ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет-мережі (<https://hochschulforumdigitalisierung.de/de/blog/blended-learning-praxis>)

Таблиця 2

Моделі реалізації онлайн-навчання

Ротаційна «перевернута» модель	У ротаційній моделі курс складається із заздалегідь визначеної структури з фазами очного та онлайн-самонавчання. Розподіл завдань може вказати викладач або розробити разом зі студентами. «Перевернутий» підхід до
--------------------------------	---

	класу є найпоширенішим сценарієм реалізації цієї моделі. Навчальні дії в аудиторії та за її межами для проведення вивчення теорії особисто, застосування того, що вони навчилися вдома – є, так би мовити, «перевернутими»: студенти розробляють контент самостійно або в групі під час самостійного навчання, наприклад, використовуючи підготовлені в цифровому вигляді навчальні матеріали (такі як тексти, відео, матеріали самоконтролю) і таким чином підготуватися до етапу відвідування. У фазі особистого спілкування є більше часу для поглиблення того, що було вивчено разом - для запитань, обміну, навчання на моделях, застосування, обговорення, взаємодії та соціального навчання.
Гнучка модель	У цій моделі контент і завдання насамперед доступні та викладаються онлайн. Поки студенти працюють у своєму власному темпі, викладачі пропонують підтримку на форумах, чатах або за допомогою відеоконференцій.
Розширена віртуальна модель	Розширена віртуальна модель передбачає особисте спілкування на початку та в кінці заняття, які охоплюють повністю віртуальний курс. У цій моделі здобувачі освіти навчаються самостійно, а викладачі пропонують їм підтримку онлайн.
Модель самонавчання	У моделі самостійного навчання (Self-blend) студенти проходять цифровий курс самостійно, як додаток до очного курсу на місці. Таким чином вони керують своїми навчальними процесами самостійно.

Джерело: цифрові ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет-мережі (<https://www.christenseninstitute.org/wp-content/uploads/2014/06/Is-K-12-blended-learning-disruptive.pdf>)

Висновки. Змішане навчання вимагає високого рівня самоорганізації здобувачів освіти. Оскільки студенти розробляють контент самостійно, використовуючи підготовлені в цифровому вигляді навчальні матеріали, їм потрібні навички самонавчання, щоб планувати, організовувати, проводити та контролювати власне навчання або працювати разом з однокурсниками. З іншого боку, їм потрібна готовність до навчання, тобто внутрішня мотивація для самоорганізованого навчання.

Роль викладачів, при викладанні за даною моделлю змінюється порівняно з традиційними умовами надання освітніх послуг, оскільки вони все частіше створюють або надають матеріали для онлайн-етапів самостійного навчання студентів. Вони також є партнерами в навчанні, які надають підтримку студентам, організовують і модерують їх самостійне навчання.

Список використаних джерел:

1. Крістенсен К.М., Хорн, М.Б., Стейкер, Х. Чи є змішане навчання K-12 руйнівним? Введення в теорію гібридів. Інститут Клейтона Крістенсена. 2013. URL: <https://www.christenseninstitute.org/wp-content/uploads/2014/06/Is-K-12-blended-learning-disruptive.pdf> (дата звернення: 30.04.2024).
2. Blended Learning & Online-Unterricht (Corona) Corona-UnterrichtSchulentwicklungUnterricht Blended Learning Planung von Präsenz-, Hybrid- und Online-Unterricht im Corona-Jahr 2020. URL: <https://unterrichten.digital/2020/10/25/blended-learning-online-unterricht/> (дата звернення: 30.04.2024).
3. Quade, S. Змішане навчання на практиці: все залежить від правильного поєднання онлайн та присутності. 2017. URL: <https://hochschulforumdigitalisierung.de/de/blog/blended-learning-praxis> (дата звернення: 30.04.2024).

Галина ГВОЗДЕЦЬКА
завідувачка сестринським відділенням
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3282-4656>

Олександр БУЛЬБУК
к. мед. наук, доцент
ORCID: <https://orcid.org/> <https://orcid.org/0000-0001-9229-9334>

Віталій ГЛОВ'ЯК
завідувач навчально-виробничої практики
ORCID: <https://orcid.org/> [0000-0002-6599-0127](https://orcid.org/0000-0002-6599-0127)

Наталія ДУБ
к. наук із управління, доцент
ORCID: <https://orcid.org/> [0000-0001-6193-9407](https://orcid.org/0000-0001-6193-9407)

Оксана ЖУКУЛЯК
асистентка кафедри акушерства та гінекології
ORCID: <https://orcid.org/> [0000-0002-8060-006X](https://orcid.org/0000-0002-8060-006X)

ім. І. Д. Ланового фаховий медичний коледж Івано - Франківського національного медичного університету, Львівська медична академія ім. Андрея Крупинського

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ШЛЯХ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 223 МЕДСЕСТРИНСТВО

Анотація. Оптимальною альтернативною технологією підготовки майбутніх медичних сестер є інтерактивні методи, які спонукають студентів до взаємодії, діалогу з іншими суб'єктами освітнього процесу. Суть інтерактивного навчання полягає в організації навчального процесу, де перед кожним учнем стоїть конкретне завдання, за виконання якого він повинен публічно прозвітувати, або від його активності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання. При цьому інтерактивний метод, як і будь-яка інша педагогічна технологія, орієнтований не тільки на засвоєння знань, а й на розуміння, аналіз, синтез та оцінку.

Abstract. The optimal alternative technology for training future nurses is interactive methods that encourage students to interact, dialogue with other subjects of the educational process. The essence of interactive learning is the organization of the educational process, where each student has a specific task for the performance of which he or she must publicly report, or the quality of the performance of the task assigned to the group depends on his or her activity. At the same time, the interactive method, like any other pedagogical technology, is focused not only on the assimilation of knowledge, but also on understanding, analysis, synthesis and evaluation.

Ключові слова. Медсестринство, інтерактивні методи, освітній процес
Key words: nursing, interactive methods, educational process.

Вступ. Сучасна підготовка фахових молодших бакалаврів має забезпечити потреби системи охорони здоров'я у висококваліфікованих, конкурентноспроможних спеціалістах. Відповідно, професійне становлення можливе не тільки за умови наявності глибоких теоретичних знань, а й необхідне ґрунтовне засвоєння та володіння практичними навичками та вміннями [1]. Згідно вимог сучасності, кількість практичних навичок і вмінь, якими повинна володіти медичні сестри, фельдшери, акушерки, стрімко зростає, а при здійсненні освітнього процесу для відпрацювання практичних навичок не завжди є можливим забезпечити студентів тематичними пацієнтами. Окрім цього, у зв'язку з наближенням до запровадження страхової медицини права пацієнта вимагають їхньої згоди на виконання тих чи інших дій, з точки зору освітнього процесу, з кожним роком все більш актуальними стають правові аспекти навчання студентів біля ліжка хворого тактичних навичок [2]. Викладання клінічних дисциплін повинно бути, перш за все, практично орієнтованим, тобто будуватися на основі інтерактивного професійно-орієнтованого навчання [3]. Це означає, що студенти з початку вивчення дисциплін повинні освоїти не тільки теоретичний матеріал, а і вчитися правильно інтерпретувати наведену інформацію, застосовувати її на

© Галина Гвоздецька, Олександр Бульбук, Віталій Глов'як, Наталія Дуб, Оксана Жукуляк

практиці. Для цього викладачі використовують матеріал, що надається тренінговими та симуляційними центрами, де студенти відпрацьовують практичні навички та удосконалюють свої вміння. В університеті відкриті та працюють сучасні тренінгові центри на більшості клінічних кафедр, симуляційний центр, центр ОСКІ. Для забезпечення ефективного впровадження нових технологій відкриті інтернет - сторінки кафедр, викладачів, де розміщені всі методичні матеріали, календарні плани лекцій і практичних занять, мультимедійні презентації лекцій та інша інформація.

Мета: оцінити ефективність двох моделей навчання (пасивної та інтерактивної) при викладанні дисциплін акушерсько – гінекологічного та педіатричного профілів студентам III курсу фахового медичного коледжу ІФНМУ у VI семестрі 2022-2023 навчального року.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні взяло участь 52 студентів I курсу денної форми навчання спеціальності 223 Медсестринство ОПП «Сестринська справа» та ОПП «Лікувальна справа». (2 групи по 26 студентів). Під час викладання дисциплін акушерсько - гінекологічного та педіатричного профілів для студентів першої групи (контрольна група) викладачі використовували пасивну модель навчання, а студенти другої групи (основна група) навчалися із використанням рольових ігор під час проведення практичних занять. Студенти об'єднувались у групи по двоє чоловік, де один студент виконував роль медсестри (фельдшера), інший - пацієнта. Кожній групі пропонувалася певна клінічна ситуація та обмежений час для її демонстрації. Студенти при цьому, окрім знань і здібностей, повинні вміти самостійно мислити, аналізувати причинно-наслідкові зв'язки для правильного виявлення проблеми пацієнта, постановки попереднього діагнозу, складання плану догляду за ним та надання невідкладної допомоги. Інколи рішення задач здається елементарним, але необхідно опрацювати великий об'єм інформації, зробити попередні висновки, щоб прийти до кінцевого висновку про причину подібного стану. Це і сприяє розвитку клінічного мислення, так необхідного в майбутній професії медика. Аналіз ефективності засвоєння матеріалу визначається шляхом проведення тестування вхідного та вихідного рівня знань. Результати вхідного рівня були приблизно однаковими для обох груп, кількість правильних відповідей складала 48-49%. Під час порівняння результатів вихідного рівня знань, відсоток правильних відповідей суттєво відрізнявся і складав 60–63 % і 88–90% відповідно для контрольної і основної груп відповідно. При аналізі підсумкових зрізів, які проводились після декількох занять, результати в основній групі також були вищими на 35% у порівнянні з контрольною групою.

На нашу думку, успіх використання такого алгоритму практичного заняття можна пояснити тим, що значно скорочується дистанція між викладачем і студентами. Це дозволяє викладачу виявити питання, які потребують більш детального розбору, а студенту – бути активним учасником даного процесу, що значно підвищує його зацікавленість, активізує розумову діяльність, дозволяє не тільки поглибити теоретичні знання, а й удосконалити практичні навички та вміння.

Висновки. Отже, оптимальною альтернативною технологією навчання майбутніх медичних сестер, фельдшерів, акушерок є інтерактивні методи, що спонукають студентів до взаємодіяльності, діалогу з іншими суб'єктами освітнього процесу. Суть інтерактивного навчання полягає в організації освітнього процесу, де кожен студент має конкретне завдання, за виконання якого він повинен публічно відзвітувати, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання. Разом з тим, інтерактивний метод, як і будь-яка інша педагогічна технологія, орієнтована не тільки на засвоєння знань, але й на розуміння, аналіз, синтез та оцінювання.

Список використаних джерел:

1. Гребень Н.К., Остапок Л.І., Мруга М.Р., Стеченко О.В. Модернізація організації навчального процесу в університеті: сучасні принципи викладання на європейських засадах. Реалізація Закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України : тези доп. Всеукр. навч.-наук. конф. Тернопіль : ТДМУ, 2015. С. 87–88.
2. Симуляційне навчання в медицині: міжнародний та вітчизняний досвід / В.В. Артьоменко, С.С. Семченко, О.С. Єгоренко [та ін.]. Одеський медичний журнал. 2015. № 6. С. 67–74.
3. Створення симуляційного центру: засади та керівні настанови. Досвід програми «Здоров'я матері та дитини»: посібник. К.: Вістка, 2018. 56 с.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК «SOFT SKILLS» У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ

Анотація. Розглянуто важливість формування й розвитку «soft skills» у здобувачів освіти фахового медичного коледжу. Запропоновано використання тренінгової програми, представлено результати до та після тренінгу.

Abstract. The importance of the formation and development of «soft skills» in education seekers of a professional medical college is considered. The use of the training program is proposed, the results before and after the training are presented.

Ключові слова: «soft skills», професійна успішність, комунікативні навички, тренінгова програма.

Keywords: «soft skills», professional success, communication skills, training program.

Вступ. Сучасна соціально-економічна ситуація в нашій країні та світі зумовлює зміни в усіх сферах професійної діяльності людини. Підприємства та організації потребують від своїх працівників не лише високого рівня відповідних знань, умінь і навичок, а й здатності ефективно взаємодіяти у фаховому середовищі, спрямованості на досягнення високих результатів, на безперервний розвиток. Тому надзвичайно важливим завданням, яке наразі стоїть перед фаховою передвищою освітою, є підготовка конкурентоздатних спеціалістів із сформованими «м'якими» («soft skills») та «жорсткими» («hard skills») навичками.

Аналіз останніх досліджень. Нині «soft skills» є універсальними й необхідними студентам всіх спеціальностей, оскільки сучасні роботодавці акцентують увагу на таких якостях та навичках майбутнього фахівця: комунікативні навички, вміння працювати у команді, лідерство, кооперація, відповідальність, етика спілкування, критичне мислення, здатність до самоосвіти, тайм-менеджмент, когнітивні навички, емоційний інтелект, чесність, стресостійкість, пунктуальність, гнучкість, креативність, емпатія тощо.

Все це підтверджує той факт, що працівникові недостатньо мати високий рівень професійних знань, щоб стати конкурентоспроможним та успішним фахівцем. Для цього ЗВО мають розробити комплекс заходів, спрямованих на формування «soft skills» у студентів.

Загалом проблемі формування і розвитку «soft» skills присвячені розвідки сучасних українських науковців: О.Башкір, О.Гури, О.Кірдан, К.Коваль, Н.Коляди, Г.Корнюш, О.Кравець, О.Кравченко, Н.Муқан, В.Радкевич, Н.Сосновенко, І.Ткачук, І.Чухно та ін., у яких автори обґрунтували низку теоретичних підходів та методів навчання, що, на їхній погляд, доцільно застосовувати в освітньому процесі сучасних ЗВО.

Мета: окреслити сутність «soft skills» та їх значення для якісної підготовки сучасного фахівця медичної галузі через використання тренінгових програм.

Виклад основного матеріалу. Термін «hard skills» витлумачується як комплекс професіональних навичок, пов'язаний зі знанням фундаментальних та спеціальних дисциплін, здобуттям практичної підготовки тощо [2, с. 163].

Однозначного визначення терміна «soft skills» у науковців немає. Так, К.Коваль розглядає розвиток «soft skills» у студентів як один із важливих чинників працевлаштування; С. Наход актуалізує значущість «soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій; І.Гарбузюк визначає концептуальні засади освітніх практик, що базуються на життєвих компетентностях.

Означений феномен – соціологічна категорія, що належить до емоційного інтелекту людини, свого роду перелік особистих характеристик, які так або інакше пов'язані з ефективною взаємодією з іншими людьми. Це індивідуальні, комунікативні та управлінські навички, прояв яких достатньо важко виявляти, безпосередньо визначати, перевіряти, наочно демонструвати. Існує багато підходів до визначення складників «soft skills», а саме: «м'які», «навички успішності», «універсальні», «гнучкі», «соціальні».

© Оксана Головньюва

К. Коваль [2] називає основні три якості особистості важливі для формування м'яких навичок: індивідуальні, комунікативні, управлінські. Автор також наголошує на важливості позааудиторної роботи, саме така діяльність у різних ініціативах допомагає вдосконалити комунікативні навички та брати на себе відповідальність за рішення.

І. Чухно, акцентує увагу на таких складових, як мотивація, когнітивні процеси, соціальні інтереси, інтеракція, соціальний інтелект, соціальна перцепція, комунікація, здатність давати оцінку тому, що відбувається, впевненість у власних діях тощо [5, с. 69].

Н. Калініна розглядає м'які навички або соціальні компетенції особистості як інтегративне утворення, що фіксується в індивідуальних якостях, його ціннісних орієнтаціях і мотивації, акцентуючи увагу на включеність у зміст цього поняття «знань людини про суспільство і власну особу», а також її умінь, навичок поведінки у соціумі, досвіду для реалізації соціально важливих цілей і завдань [5].

Досліджуючи особливості формування «soft skills» у студентів в освітньому процесі сучасного закладу вищої освіти, Олена та Олександр Кірдан наголошують на таких їх сутнісних ознаках: «... охоплює компетентності, що сприяють самореалізації майбутніх фахівців та є індивідуалізованими за змістовим, цільовим, часовим та особистісним виміром; складновимірюваний соціокультурний та педагогічний феномен, який формується та забезпечується цілісністю і єдністю освіти та власного досвіду особистості; є сукупністю компетентностей, якостей, умінь, здібностей, процесів, що уможливають успішну професійну діяльність у швидкозмінюваних та/або невизначених умовах; сприяють та підвищують здатність здобувачів вищої освіти адаптуватися до змін у професійній діяльності та житті» [1, с. 154].

Таким чином, суть поняття «soft skills» є інтегральною якістю здобувача освіти, що містить взаємопов'язані соціально орієнтовані компетентності (особистісну, професійну, культурну, комунікативну, інформаційну, лідерську), сприяє особистісному та професійному зростанню, продуктивній соціальній взаємодії, підвищенню рівня позитивної соціальної активності, їх гармонійній життєдіяльності у соціумі.

Слід підкреслити, що важливість оволодіння «soft skills» фахівцем-медиком актуалізується двома чинниками. По-перше, професійна робота медичного працівника передбачає роботу з людьми, яка сама по собі є досить емоційно виснажливою. Проте в даному випадку, йдеться здебільшого про контактування з пацієнтами, які через захворювання перебувають у емоційно напруженому стані і більше схильні до прояву негативного настрою, агресивності та конфліктності. По-друге, галузь охорони здоров'я на сучасному етапі є однією з тих сфер, на яку впливають глобалізаційні процеси. І це з одного боку створює додаткові можливості для фахівців, а з іншого боку посилює рівень конкуренції в ній.

Відтак, змінюється і роль закладів вищої освіти та їх завдання у підготовці медичних фахівців, зокрема, розширюючи вимоги до набуття здобувачами необхідних соціальних компетенцій саме в процесі навчання. Для їх реалізації в навчальному просторі сучасної медичної установи, важливо сформувати ефективну дієву систему внутрішнього забезпечення якості освіти, а також відповідну культуру, яка, серед іншого, будуючись на традиціях, передбачає постійний пошук та впровадження інновацій в освітню діяльність для формування сучасного фахівця з розвиненими навичками «soft skills».

Проте, «soft skills» не набуваються студентами в ході класичних лекцій, самостійного опрацювання матеріалу та академічних практичних занять, що передбачають лише вивчення та відтворення матеріалу. «М'які» навички формуються під час взаємодії, співпраці, виконання різнопланових завдань, що реалізується на основі використання викладачами сучасних інноваційних педагогічних технологій.

Ефективним засобом формування «soft skills» з-поміж студентів закладів фахової передвищої освіти можуть бути також тренінгові програми, які орієнтовані на розвиток комунікативних навичок, виявлення та конструктивного розв'язання конфліктів. Так І. Ткачук та Н. Сосновенко представили тренінгову програму «Шлях до порозуміння», спрямовану на формування в студентської молоді навичок ефективної комунікації, конструктивного вирішення конфліктів і миротворчості [4].

Ураховуючи специфіку підготовки та навчання у Криворізькому фаховому медичному коледжі, ми під час проведення тренінгів розглядаємо такі теми, які сприяють формуванню та розвитку «м'яких» навичок:

- уміння працювати в команді: вміння слухати, здатність бачити єдину мету і знаходити шляхи її досягнення, вміння поєднувати власні амбіції із колективною справою, готовність підтримати, вміння переконувати і знаходити компроміс;
- лідерські якості: здатність об'єднувати людей навколо соціально значущої мети, вміння брати на себе відповідальність за весь колектив;
- креативність: вміння знаходити нестандартні, нові рішення знайомих ситуацій, здатність генерувати і втілювати в життя нові ідеї;

- організаторські здібності: вміння об’єднувати людей і чітко визначати обов’язки відповідно до можливостей кожного, ініціативність і вимогливість до себе та інших;
- комунікація: вміння спілкуватися відповідно до ситуації, враховувати міміку і жести, вміння домовлятися, відповідно починати і завершувати розмову, підсумовувати результати розмови, готовність спілкуватися з клієнтами будь- якого віку;
- емоційний інтелект: вміння розпізнавати чужі емоції та демонструвати свої, налагоджувати емоційний контакт для спільної роботи;
- робота з інформацією: вміння збирати, аналізувати й оцінювати нову інформацію, задавати потрібні питання; орієнтуватися у широкому інформаційному полі сучасного світу;
- системне мислення: вміння планувати, ставити поточні та кінцеві цілі та реалізовувати їх, аналізувати складні ситуації, знаходити оптимальне рішення;
- мотивація: уміння мотивувати себе і своїх клієнтів, розуміти чужі мотиви та наміри, долати проблеми і кризи та мотивувати клієнтів до цього.

Зважаючи на викладені теми вище, можна з’ясувати рівень сформованості «soft skills» у порівняльному аспекті з поміж студентів до та після тренінгу (табл. 1). У нашому дослідженні взяли участь студенти відділення «Сестринська справа». Загальна кількість респондентів 60 осіб.

Таблиця 1

Показники рівня сформованості «soft skills» до / після тренінгу

«soft skills»	% сформованості (до тренінгу)	% сформованості (після тренінгу)
уміння працювати в команді	20	70
лідерські якості	40	65
креативність	50	80
організаторські здібності	55	90
комунікація	70	100
емоційний інтелект	65	80
робота з інформацією	60	85
системне мислення	45	70
мотивація	55	90

Джерело: таблиця створена автором за результатами власного дослідження

Отже, після проведених тренінгів у студентів підвищились показники сформованості «soft skills». Особливо помітне зростання організаторських здібностей, зріс рівень комунікації та мотивація.

Висновки. Сучасний молодий фахівець – випускник медичного ЗВО для забезпечення власної конкурентоздатності на ринку праці, успіху в професійному і соціальному житті має бути не лише професіоналом у власній справі, а й володіти певним комплексом «soft» skills. Чим ширший буде спектр цих «м’яких» навичок і рівень володіння ними, тим вищим буде потенціал випускника для адаптації в професії та сучасному світі, побудови успішної кар’єри, соціальної реалізації.

Відтак, якісна підготовка здобувачів медичних ЗВО в сучасних умовах обов’язково має передбачати формування «soft skills» шляхом використання в освітньому процесі різноманітних інноваційних педагогічних технологій, сучасних інтерактивних методів навчання та залучення здобувачів освіти до різного роду соціальних, громадських, комунікаційних активностей на основі розуміння сутності, значення та способів розвитку «soft skills» всіма представниками освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Кірдан О. Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти URL: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/248144> (дата звернення: 20.02.2024).
2. Коваль К. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливіших чинників працевлаштування. URL: <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/827> (дата звернення: 18.02.2024).
3. Коляда Н., Кравченко О. Практичний досвід формування «soft skills» в умовах закладу вищої освіти. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/27_2020/part_3/26.pdf (дата звернення: 18.02.2024).
- 4.Ткачук І., Сосновенко Н. Розвиток «soft skills» у студентів коледжів. URL: https://lib.iitta.gov.ua/717748/1/Tkachuk_Sosnovenko_soft%20skills_2019_16-18.pdf (дата звернення: 18.02.2024).
- 5.Чухно І. Формування soft skills як складова якісної підготовки студентів медичних ЗВО в сучасних умовах. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/29304> (дата звернення: 18.02.2024).
- 6.Шелякіна А., Торосян О. Формування та розвиток soft skills у студентів вищих навчальних закладів. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/66_2023/part_3/40.pdf (дата звернення: 18.02.2024).

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК КЛЮЧ ДО СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. Статтю присвячено проблемі формування комунікативних компетентностей на заняттях з української мови як ключ до становлення сучасної конкурентоспроможної особистості.

Abstract. The article is devoted to the problem of forming communicative competences in Ukrainian language classes as a key to the formation of a modern competitive personality.

Ключові слова: компетентнісного навчання, освітній процес, професійна підготовка, конкурентоспроможна особистість.

Key words: competence-based learning, educational process, professional training, competitive personality.

Вступ. До методичних принципів, які характеризують сучасне навчання мови та застосовуються незалежно від мови, що вивчається, належить, насамперед, принцип комунікативної спрямованості навчання. Це означає, що умови навчання повинні відповідати умовам майбутньої діяльності; воно має бути організоване таким чином, щоб нагадувати процес спілкування, оскільки формування компетенцій відбувається через зміст освіти.

Державні освітні стандарти всіх рівнів системи професійної освіти передбачають формування та розвиток комунікативної компетентності майбутнього фахівця як суб'єкта, учасника професійного спілкування у сфері науки, техніки, виробництва та освіти. У кінцевому підсумку, студент розвиває навички та можливості для вирішення проблем повсякденного життя, виробництва та суспільства. Що стосується мови, то навчальна компетенція – це фактично комунікативна компетенція.

Компетентність – це особистісний ресурс, який забезпечує можливість ефективної взаємодії з навколишнім світом за допомогою відповідних навичок. Розвиток і формування комунікативної компетентності передбачає розвиток комунікативного простору – сфери взаємовідносин, кола спілкування, власного мікросоціуму. Комунікативна компетенція – це здатність реалізовувати лінгвістичну компетенцію у різних умовах спілкування, враховуючи соціальні норми поведінки та комунікативну доречність висловлювання.

Розвиток комунікативної компетенції є провідною метою навчання української мови. Її найважливішим компонентом є мовні (комунікативні) навички, які включають говоріння, розуміння прочитаного, сприйняття на слух і письмо.

Зауважимо, що викладання української мови у немовному закладі освіти обумовлює необхідність враховувати специфіку професійної медичної термінології.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції глобалізації і динамічного розвитку соціальних процесів актуалізують вироблення нової парадигми життя, орієнтованої на соціальну успішність й матеріальне благополуччя. Характерною ознакою сучасності є потреба самовизначення та самоствердження, формування конкурентоспроможної особистості, засвоєння соціальних ролей та реалізації індивідуальності. Все це зумовило потребу науково-методичного дослідження означеної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою формування комунікативних компетентностей займалися як зарубіжні (Ж. Дезур, Д. Танен, М. Аргайл, М. Розенберг, Ю. Хабермас), так і вітчизняні науковці (О. Даниленко, Л.Шевченко, О.Лазуренко, Т.Бондаренко, О. Шевченко).

Мета статті: розкрити суть і зміст компетентнісного навчання як з наукової точки зору, так і з практики навчання майбутньої конкурентоспроможної особистості.

Виклад основного матеріалу. Комунікативна компетентність визначалася як "набір умінь, які уможливають спілкування мовою або, ширше, включають знання інформації про цю мову". У психології під комунікативною компетентністю розуміють "орієнтування у різних комунікативних ситуаціях, що

© Світлана Гладун

ґрунтується на знаннях, уміннях і чуттєвому та соціальному досвіді індивіда у сфері міжособистісної взаємодії" [1], а "в комунікативних ситуаціях, що розуміється також як "здатність людини адекватно організувати свою мовленнєву діяльність у рецептивних і продуктивних формах" [1].

Сучасна лінгвістика має цілу низку моделей комунікативної компетенції. Різні методисти описують граматичну та мовну, предметну, професійну, країнознавчу, стратегічну, прагматичну та інші компетенції як складові комунікативної компетенції.

Існують дослідження, в яких у складі комунікативної компетенції виділяють чотири окремі компетенції відповідно до основних видів мовленнєвої діяльності: компетенції в говорінні, читанні, аудіюванні, письмі. Л.Орбан-Лембрик визначає комунікативну компетенцію як "знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужої і породження власної мовленнєвої поведінки, адекватної цілям, сферам, ситуаціям спілкування, здатність, що формується у взаємодії людини із соціальним середовищем, у процесі набуття нею соціокомунікативного досвіду" [2].

Ми визначаємо комунікативну компетенцію як здатність засобами мови, що вивчається, здійснювати мовленнєву діяльність, реалізуючи комунікативну мовленнєву поведінку на основі фонологічних, лексикограматичних, соціолінгвістичних, предметних і культурних знань, навичок та вмій, відповідно до різноманітних завдань та ситуацій спілкування у межах тієї чи іншої сфери спілкування. Низка вчених (О.Даниленко, Л.Шевченко, О.Лазуренко, Т.Бондаренко, О.Шевченко) розглядають мовну компетенцію як сукупність знань, які властиві тому, хто розмовляє/слухає, та дають змогу розпізнавати граматично правильні конструкції.

Таким чином, необхідною умовою розвитку особистості, здатної до успішного застосування теоретичних знань у практичній роботі в різноманітних професійних ситуаціях, до здійснення мовленнєвої взаємодії відповідно до мети та умов перебігу комунікації, яка володіє професійними якостями, необхідними для розв'язання різноманітних мовленнєвих завдань, є цілеспрямоване формування комунікативної компетенції як багатофакторного інтегративного цілого, яке має на увазі оволодіння мовною, мовленнєвою та іншими сферами діяльності.

Комунікативна компетентність передбачає не тільки наявність певних знань, а й сформованість деяких спеціальних навичок: вміння встановлювати контакт, слухати, "читати" невербальну мову комунікації, будувати бесіду, формулювати запитання. Важливим для медичних працівників є також володіння власними емоціями, здатність зберігати впевненість, контролювати свої реакції та поведінку загалом.

Психологічною якістю, що забезпечує адекватну комунікацію у системі взаємин "медпрацівник – пацієнт", є також емпатія, здатність до співчуття, співпереживання, своєрідна психологічна "включеність" у світ переживання хворого. Емоційна співучасть допомагає встановити психологічний контакт із хворим, отримати більш повну й точну інформацію про нього, про його стан, вселити впевненість у компетентності медпрацівника, в адекватності здійснюваного ним лікувально-діагностичного процесу, закріпити віру в одужання.

Медичний працівник повинен володіти загальними компетенціями: розуміти сутність і соціальну значущість своєї майбутньої професії; виявляти до неї стійкий інтерес; організувати власну діяльність, обирати типові методи і способи виконання професійних завдань, оцінювати їх виконання й якості; ухвалювати рішення у стандартних і нестандартних ситуаціях та нести за них відповідальність; здійснювати пошук і використання інформації, необхідної для ефективного виконання професійних завдань, професійного та особистісного розвитку; використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності; самостійно визначати завдання професійного та особистісного розвитку, займатися самоосвітою.

Роботу з формування комунікативної та професійної компетентності зі студентами, можливо здійснити за допомогою різноманітних, ефективних, на наш погляд, форм і методів роботи. Дискусія – обмін поглядами з конкретної проблеми. За допомогою дискусії студенти здобувають нові знання, укріплюються у власній думці, вчать її відстоювати. Головна функція навчальної дискусії – стимулювання пізнавального процесу. Бесіда – провідна функція цього методу спонукальна, але з не меншим успіхом він виконує й інші функції. Метод бесіди в практиці використовується для вирішення комплексних завдань засвоєння нового, закріплення матеріалу з різних позицій здібностей, розвитку творчих якостей.

Уміння спілкуватися з хворими – комунікативна компетентність медпрацівника, що починає формуватися ще у процесі навчання в медичному коледжі, згодом у процесі самостійного професійного спілкування з хворими, людьми з різними психологічними якостями, різного віку, рівня освіти, соціальної та професійної приналежності.

На основі аналізу поглядів учених можна дійти висновку, що особистісною компетенцією вважається використання у безперервному процесі саморозвитку здобутих особистістю знань, умінь, нових думок, інформації, а отже, компетентність розглядається як самостійна діяльність на основі універсальних знань. Тут значення має не наявність певних внутрішніх можливостей і здібностей, а вміння застосувати цю внутрішню здатність.

Висновки. Комунікативна компетентність медичного працівника – значуща для професії якість. Від вміння спілкуватися, встановлювати і розвивати взаємини з людьми багато в чому залежить професійна успішність медпрацівника. Хороший психологічний контакт із хворим допомагає вмінню спілкуватися, або комунікативна компетентність забезпечує взаєморозуміння і довіру у стосунках.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. К.: Академія, 2004. 344 с.
2. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія професійної комунікації: навч. посіб. Чернівці: Книги-XXI, 2010. 127 с.

Додаткова інформація

<http://surl.li/toorp>

Матеріали розміщені з дозволу автора

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРЕЗ УДОСКОНАЛЕННЯ «SOFT SKILLS»

Анотація. У статті розкривається формування та удосконалення навичок "soft skills" майбутнього медичного працівника на прикладі вивчення психологічних дисциплін.

Abstract. The article describes the formation and improvement of "soft skills" skills of a future medical worker on the example of studying psychological disciplines.

Ключові слова: Професійна ідентичність, психологічні дисципліни, особистісні, професійні якості, «Я – концепція».

Key words: Professional identity, psychological disciplines, personal and professional qualities, «I – concept».

Вступ. У становленні професійної ідентичності майбутніх медичних фахівців особливу роль відіграє їх залучення до квазіпрофесійної діяльності та діалогізація освітнього процесу, а також формування професійно- особистісних рис, необхідних для подальшого навчання та майбутньої діяльності. На цьому етапі становлення особистості медичного працівника важливу роль відіграють наступні освітні компоненти: "Основи психології з курсом медичної етики та деонтології" напрям підготовки «Лікувальна справа», "Основи психології та міжособове спілкування, медичної етики та деонтології" напрям підготовки «Сестринська справа», «Акушерська справа».

Мета: розглянути форми та методи сформування та удосконалення «софт скілс» здобувачів освіти медичного коледжу, що сприяють розвитку ціннісного ставлення до медичної професії, при викладанні освітніх компонентів: "Основи психології з курсом медичної етики та деонтології" напрям підготовки «Лікувальна справа», "Основи психології та міжособове спілкування, медичної етики та деонтології" напрям підготовки «Сестринська справа», «Акушерська справа».

Виклад основного матеріалу. Формування внутрішніх джерел становлення професійної ідентичності відбувається шляхом успішного засвоєння (привласнення) здобувачами освіти прав і обов'язків, норм і правил професійної діяльності.

Наприклад, там де доцільно, здобувачам освіти пропонується випереджальне завдання - опрацювати Етичний кодекс медичного працівника з метою застосування на практиці принципів медичної етики й деонтології, розуміння соціальних наслідків своєї професійної діяльності, планування й реалізації відповідних заходів та порівняння власних особистісних рис з тими, що задекларовані в Етичному кодексі медичного працівника [1]. Використовую метод проектів. Наприклад, студенти опрацювали Етичний кодекс, віділили моральні якості медичного працівника та результат роботи представили на занятті у вигляді таблиці. Потім здобувачі освіти пов'язують кожну рису з Етичного кодексу з їх проявами в медичній діяльності, а інші студенти продовжили цю роботу. Кожен студент виділив 3 основні якості медичного працівника, які для нього особистісно значущі. Таке завдання формує у здобувачів освіти розуміння моральності, відповідальності, чуйності та інших особистісних якостей, які стають професійними якостями та сприяють відходу від рутинерства в професії і переходу до олюднення. Спеціально підібрані літературні фрагменти дозволяють забезпечити емоційно-позитивний фон, на якому відбувається отримання інформації про професію. А саме, студенти мають змогу досліджувати прояв якостей медичного працівника в певних ситуаціях та надавати їм оцінку-позитивну або негативну. Це сприяє аналізу проявів особистісних рис медичних працівників у професії та звичайному житті, цінності людського життя та значущості професії медичного працівника.

Важливим фактором, що впливає на професійну діяльність, є самосвідомість особистості, так звана «Я - концепція». Складання власної психограми, як медичного працівника, за допомогою якої студенти аналізують власні якості особистості, будують модель особистості медичного працівника та визначають

© Оксана Токар – Біляєва

якості, які потрібно сформувати. Психограма складається з трьох частин – перша - складання власної моделі особистості медичного працівника (на мою думку медичний працівник повинен мати такі якості особистості...), «Я - реальне» (на мою думку, в мене вже є такі якості, як...), «Я - ідеальне» (на мою думку мені ще потрібно набути або розвинути наступні якості особистості, як...). Це сприяє формуванню у студентів комплексного бачення особистості медичного працівника, аналізу власних якостей, які вже сформовані, на думку студента, та які ще потрібно набути, накресленню плану особистісного розвитку в професії.

Як відомо, «Я - концепція» не є статичною, а виступає динамічним психологічним утворенням. Професійна «Я - концепція» особистості може бути реальною та ідеальною. Реальна «Я - концепція» відображає уявлення особистості про те, якою вона є. Ідеальна «Я - концепція» відображає уявлення особистості про те, якою вона має бути. Реальна та ідеальна «Я - концепції» не тільки можуть не співпадати, а дуже часто обов'язково різняться між собою. Це неузгодження може мати як негативні, так і позитивні наслідки. З одного боку, неузгодження між реальною та ідеальною концепціями може стати джерелом внутрішньо особистісних конфліктів, з другого – саме ця неузгодженість є основним джерелом професійного самовдосконалення особистості та прагнення до розвитку і ще велика кількість елементів цього процесу визначається мірою неузгодженості та її внутрішньо особистісною інтерпретацією.

Розвиток емоційної стійкості, наполегливості, вмінні переконувати пацієнтів формуються шляхом розв'язання незакінчених ситуаційних задач, які потребують подальшого прогнозування.

Наприклад, «Пацієнтці 55 років, вона знаходиться на лікуванні з приводу перенесеного інсульту, призначена реабілітація для відновлення рухової активності. Але пацієнтка чомусь не починає реабілітацію... Спрогнозуйте варіанти розвитку ситуації та тактику її вирішення».

Ефективним є розв'язання ситуаційної задачі такого типу у вигляді рольової гри. Це розвиває у студентів моделі поведінки у різних виробничих ситуаціях, сприяє формуванню більшої впевненості у собі як у фахівцеві і вмотивованості на подальше вдосконалення.

Одним з методів на заключному етапі заняття є розв'язання кластерних тестів, які формують у здобувачів освіти вміння щодо комплексного рішення ситуації, яка відображена в кластері.

Висновки. Таким чином, за допомогою професійно зорієнтованих форм і педагогічних технологій у контекстному навчанні забезпечується перехід майбутніх медичних фахівців від власне навчальної до професійної діяльності з одночасною трансформацією їхніх потреб, мотивів і ціннісних орієнтацій, а також формування особистісно - професійних рис.

Список використаних джерел:

1. Етичний кодекс медичної сестри України. URL: https://med.expertus.com.ua/content/attachments/etychnyi-kodeks-medsestry_1660659336765.pdf (дата звернення: 30.04.2024).

Додаткова інформація

<http://surl.li/toovh>

Матеріали розміщені з дозволу автора

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ МОДЕЛЮВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ БІОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Анотація. У сучасному освітньому контексті метод моделювання на заняттях з дисциплін природничого циклу виявляє значний вплив на сприйняття та засвоєння біологічних концепцій здобувачами освіти. В статті проводиться огляд можливостей та розкривається значення методу моделювання в освітньому процесі, наводяться конкретні приклади застосування цього методу на заняттях з природничих дисциплін. Підкреслено, що моделювання дозволяє створювати спрощені або формалізовані моделі біологічних систем та процесів, що полегшує аналіз їх структури та функціонування. Також висвітлено перспективи застосування цього методу в навчанні, та, окрім того, наголошено на важливості використання моделей в різних сферах життя поза межами аудиторій та лабораторій. Підкреслюється необхідність розвитку «модельної грамотності» у наступних поколіннях фахівців різного профілю, що забезпечить їхню успішну адаптацію до сучасного наукового світу.

Abstract. In the current educational context, the method of modeling in the classes of natural disciplines shows a significant impact on the perception and learning of biological concepts among students. The article provides an overview of the possibilities and role of the modeling method in the educational process, presents specific examples of its implementation in the science classes. It is emphasized that the modeling method enables the development of simplified or formalized models of biological systems and processes, which facilitates the analysis of their structure and functioning. The article also discusses the perspectives of this method in education and the role of models in various spheres of life outside the classroom and laboratory. The author emphasizes the necessity of developing «model competence» in the next generations of professionals of various fields, which will ensure their successful adaptation to the modern scientific world.

Ключові слова: модель, метод моделювання, інтерактивні технології, наукова грамотність.

Key words: model, the modeling method, interactive technologies, scientific competence.

Вступ. У сучасному освітньому процесі розуміння складних наукових концепцій стає більш доступним завдяки використанню інтерактивних технологій. Представлення теорій та понять набагато легше сприймається за допомогою зображень, ілюстрацій та інфографіки, пов'язаних з темою дослідження. Ці візуальні елементи, які ми називаємо моделями, виступають як допоміжні засоби при пояснюванні викладачем та подальшому розумінню і запам'ятовуванню здобувачем освіти. Крім того, важливо розуміти, що моделі часто зустрічаються в повсякденному житті: вони використовуються в новинах для прогнозування погоди або для розуміння таких важливих питань як зміна клімату чи проведення вакцинації. Таким чином, знання про моделі та процес моделювання стають важливими не лише для науковців. У цій статті ми розглянемо різні типи моделей, зокрема ті, які використовуються в біологічній освіті, їхню роль в освітньому процесі.

Наукові дослідження, присвячені впровадженню методу моделювання на заняттях природничого циклу, доволі численні. В академічній літературі можна виокремити кілька ключових тенденцій. Більша частина досліджень спрямована на висвітлення конкретних біологічних процесів для моделювання. Сюди можна віднести наукові розвідки Козленко Олександра [1], Комарової Олени [2], Шигимаги Віктора [4], Шияна Анатолія [5]. У той же час, частина літератури (переважно іноземної) [8; 10-11] зосереджується на конкретних математичних моделях та їх адаптації для використання у біологічному моделюванні.

Мета: аналіз недоліків та переваг застосування методу моделювання на заняттях з дисциплін природничого циклу з метою ефективного засвоєння нового матеріалу здобувачами освіти.

Виклад основного матеріалу. Сучасна освіта націлена на забезпечення більшої взаємодії між навчанням в аудиторії та реальними науковими практиками. У цьому контексті моделі стають необхідними інструментами як у процесі викладання, так і в процесі засвоєння матеріалу. Вони дозволяють конкретизувати абстрактні концепції через їх візуальне та матеріальне представлення, що сприяє їх кращому усвідомленню та запам'ятовуванню студентами. В цілому моделі допомагають стимулювати інтерес здобувачів освіти до навчання, адже вони можуть бути зацікавлені реалістичними або інтерактивними моделями, які активно використовуються під час занять.

У широкому розумінні, моделювання – метод наукового дослідження реальних і абстрактних об'єктів-прототипів на умовних образах, схемах, фізичних об'єктах, що відрізняються від прототипу, але аналогічні йому за будовою чи типом поведінки, із застосуванням методів аналогії, теорії подібності й теорії обробки даних експерименту [3, с. 5]. Визначення моделювання відрізняється в різних наукових дисциплінах, адаптуючись до їхньої специфіки та потреб досліджень. Цей термін поступово розвивався відповідно до змін у науковій методології та технологічних здобутках, що відображаються у широкому спектрі його тлумачень та застосувань.

В 2000 році дослідники Гаррісон і Трегаст проаналізували різноманітність моделей, що застосовуються у різних навчальних дисциплінах, розробили їх класифікацію. Вони описують моделі, як засіб спрощення складних концепцій для студентів і полегшення наукової комунікації. У своїй роботі вчені виділили десять типів моделей, чотири з яких найчастіше застосовують на заняттях біології [9]:

- моделі-макети: відображають зовнішню структуру оригіналу (наприклад органу, клітини або тіла людини);
- моделі симуляції: допомагають студентам візуалізувати динамічні процеси, як вони відбуваються насправді (наприклад, кровообіг або скорочення м'язів);
- теоретичні моделі: побудовані на основі теоретичних висновків, використовуються з метою зробити теоретичні ситуації або структури більш конкретними для студентів (наприклад, структуру ДНК);
- моделі-концепт: концепції та поняття відображаються як мережа взаємопов'язаних елементів, які є частиною зображувального процесу (наприклад, сперматогенезу, мітозу, терморегуляцію або фотосинтезу).

Однак, багато моделей, що використовуються на заняттях природничого циклу, надаються вже готовими (моделі, які попередньо розроблені викладачами та представлені студентам). Це обмежує можливості здобувачів освіти не лише самостійно створювати моделі, а й розуміти принципи їх функціонування. Враховуючи це, навчання безпосередньому процесу моделювання може сприяти кращому розумінню студентами наукових концепцій та природи науки. Застосування міждисциплінарних підходів є невід'ємною складовою у вирішенні цього проблемного аспекту.

Сьогодні більшість фахівців з природничих наук звертає увагу на необхідність забезпечення здобувачам освіти знань з математики та статистики для навчання біологічного моделювання [6]. У якості ілюстративного випадку, можна навести приклад Чарльза Дарвіна, який згадував про свою відверту неприязнь до математики, що виникла через його вчителя, якого він описував як «дуже нудну людину». Він виражав жаль, з приводу того «що не зайшов достатньо далеко, щоб зрозуміти хоча б щось із великих провідних принципів математики; адже люди, наділені такими здібностями, схоже, мають додаткове чуття» [8]. Проте, цей приклад також відображає значення глибшого розуміння математики для наукового дослідження. Так, Роберт Мей описав, що тоді б Чарльз Дарвін міг би скористатися математичним значенням теорії Грегора Менделя про природу успадкування, щоб краще зрозуміти, що просте змішування спадкових ознак матері і батька не змінює частоту генів у популяції. Для досягнення такого результату потрібно вплинути на популяцію зовнішніми силами, наприклад, міграцією, мутацією та контрольованим відбором [10, с. 790–793]. Виходячи з цього, математичні методи та методи моделювання відіграють важливу роль у багатьох областях природничих наук. У зв'язку з цим, сьогодні виникає необхідність у розвитку відповідних освітніх програм з обчислювальної, математичної та теоретичної біології, щоб відповідати сучасним вимогам і викликам у цій галузі.

Застосування Штучного інтелекту у побудові моделей - ще один важливий аспект, роль якого поступово зростає в сучасному науковому дослідженні і який може бути корисним на заняттях з біології. Так, наприклад, протягом тривалого часу визначення структури білків було однією з найбільших наукових складних задач сучасності. Однак завдяки Штучному інтелекту такі завдання стають доступними для вирішення. Вже в 2018 році система Штучного інтелекту AlphaFold змогла передбачити структури білків з точністю до атома за їхньою амінокислотною послідовністю лише за кілька тижнів, що раніше могло займати роки. Її успіх демонструє потенціал штучного інтелекту в біологічних наукових дослідженнях, адже саме їх алгоритм на основі штучного інтелекту зміг максимально наблизитись до лабораторної точності. Перевірка AlphaFold продемонструвала відповідність моделювання фактичній формі білку на рівні понад 90 балів за шкалою від 0 до 100. Це означає, що будь-які розбіжності між прогнозованою структурою і реальною можуть бути пов'язані з експериментальними помилками в лабораторії, а не з помилкою в програмному забезпеченні [7].

Висновки. Використання методу моделювання в освітньому процесі відіграє важливу роль у полегшенні розуміння здобувачами освіти абстрактних та складних понять і процесів. Це особливо важливо в природничій освіті, де моделювання надає можливість студентам візуалізувати концепції, що важко сприймаються. Також, застосування цього методу дозволяє залучити студентів до активного

навчання через практичну діяльність. Залучення до освітнього процесу наукових моделей і процесу моделювання не лише полегшує засвоєння наукового матеріалу, але й сприяє розвитку розуміння того, як наука аналізує та пояснює різноманітні явища навколишнього світу.

Список використаних джерел:

1. Козленко О. Моделювання в біології, 10 – 11 класи. *Біологія і хімія в рідній школі*. 2019. № 4. С. 30–33.
2. Комарова О. Моделювання біологічних процесів у старшій школі засобами комп'ютерних технологій. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2016. № 5. С. 21–27.
3. Лопатьєв А. О. Моделювання як методологія пізнання. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2007. № 8. С. 4–10.
4. Шигимага В. Метод моделювання в ході вивчення біологічних систем : метод. вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної (заочної) форми навч., спец. 163 «Біомедична інженерія». Х. : Держ. біотехнол. ун-т, 2023. 20 с.
5. Шиян А. Основи моделювання біологічних та ергатичних систем: навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2008. 131 с.
6. A Life Cycle for Modeling Biology at Different Scales / M.-G. Harline et al. *Frontiers in Plant Science*. 2021. Vol. 12. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/plant-science/articles/10.3389/fpls.2021.710590/full> (дата звернення: 25.02.2024).
7. AlphaFold: a solution to a 50-year-old grand challenge in biology. Google DeepMind. URL: <https://deepmind.google/discover/blog/alphafold-a-solution-to-a-50-year-old-grand-challenge-in-biology/> (дата доступу: 25.02.2024).
8. Gunawardena J. Models in biology: 'accurate descriptions of our pathetic thinking'. *BMC Biology*. 2014. No. 29. URL: <https://bmcbiol.biomedcentral.com/articles/10.1186/1741-7007-12-29> (дата звернення: 25.02.2024).
9. Harrison A. G., Treagust D. F. A typology of school science models. *International Journal of Science Education*. 2000. Vol. 22, no. 9. P. 1011–1026.
10. May R. Uses and abuses of mathematics in biology. *Science*. 2004. No. 303. P. 790–793.
11. Odenbaugh J. Idealized, inaccurate but successful: A pragmatic approach to evaluating models in theoretical ecology. *Biology and Philosophy*, 2005. No. 20. P. 231–255.

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ - СИМУЛЯЦІЙНИЙ ТРЕНІНГ

Анотація. У статті висвітлено основні переваги симуляційного навчання в медичній освіті, зокрема можливість самостійно виконувати здобувачами освіти різні навички на манекенах, давати оцінку фізичного самопочуття пацієнта в критичному стані, виконувати непрямий масаж серця, використовувати автоматичний зовнішній дефібрилятор, а також вчитися ефективно працювати в команді. Зазначено про важливість функціонування у Криворізькому фаховому медичному коледжі «симуляційної» зали, де студенти власноруч відпрацьовують практичні навички надання допомоги пацієнтам у критичних станах. Симуляційна медицина є одним із сучасних напрямків навчання майбутніх медичних працівників.

Abstract. The article highlights the main advantages of simulation training in medical education, in particular, the opportunity for students to independently perform various practical skills on mannequins, assess the physical well-being of a patient in a critical condition, perform indirect heart massage, use an automatic external defibrillator, and also learn to work effectively in a team. The importance of the functioning of the "simulation" room at the Kryvyi Rih Professional Medical College, where students practice practical skills of providing assistance to patients in critical conditions, was noted. Simulation medicine is one of the modern areas of education for future medical workers.

Ключові слова: симуляція, тренінг, чек-лист, хірургічні дисципліни.

Keywords: simulation, training, checklist, surgical disciplines.

Вступ. На сьогоднішній день відбувається зміна стилю навчання як для здобувачів освіти, так і для викладачів. Відомі форми та методи навчання, особливо в медичній освіті, не забезпечують ефективної підготовки майбутнього фахівця до того моменту, коли молоді спеціалісти розпочнуть самостійну професійну діяльність, тому зацікавленість новітніми формами навчання поступово зростає. Одним із інструментів медичної освіти є симуляційне навчання.

Мета: розглянути практичні аспекти застосування одного із інструментів медичної освіти – симуляційного тренінгу на конкретних прикладах.

Виклад основного матеріалу. На цикловій комісії хірургічних дисциплін створено «симуляційну» залу, в якій є навчальні тренажери для проведення реанімації, муляж для інтубації трахеї, ларингоскопи, інтубаційні трубки, мішок Амбу для ШВЛ, учнівський автоматичний дефібрилятор, набір імітації ран, муляжі для катетеризації сечового міхура, а також необхідне оснащення для відпрацювання інших навичок. Останнє придбання кабінету – це сучасна інтерактивна дошка, за допомогою якої можливо використовувати різноманітні програми як навчальні, так і контролюючі, переглядати під час практичного заняття мультимедійні презентації, відеоалгоритми, використовувати програму GPT (Штучний інтелект), Bing, Learning, віртуальні програми, «стандартизований пацієнт».

Під час симуляції, коли здобувачі освіти працюють в команді, можливе використання сценарію діагностики, обстеження, надання екстреної медичної допомоги з «стандартизованим пацієнтом», «віртуальним пацієнтом» або на муляжах [1].

Для підготовки до заняття здобувач освіти вивчає теоретичну частину згідно з інструкцією, алгоритми невідкладної допомоги у вигляді універсальних протоколів, затверджених МОЗУ та відеоалгоритмів для диспетчера і фельдшера ЕМД. Увесь матеріал розташовано в Classroom.

Після фронтального та індивідуального опитування проводиться «Брифінг», під час якого розглядається сценарій завдання.

При обговоренні питань, на які треба звернути увагу, надаються «відповідні коментарі» щодо виконання навичок, а також пропонується необхідне оснащення (табл. 1).

Таблиця 1

Коментарі студента при виконанні навички «серцево-легенева реанімація»

№ з/п	Практичні дії	Зміст коментарів
1	Впевнитися у відсутності небезпеки для себе та постраждалого	«Небезпека відсутня»

© Лариса Москаленко

2	Звернутися до постраждалого	«Що трапилось?»
3	Покликати на допомогу оточуючих	«Допоможіть, людині зле!»
4	Факт виклику бригади ЄМД	Проговорити: «Я набираю номер 103 для виклику екстреної медичної допомоги»
5	Координати місця пригоди	Назвати будь-яку адресу
6	Кількість постраждалих	«Кількість постраждалих – 1 людина»
7	Стать	Чоловік/жінка
8	Приблизний вік постраждалого	Назвати будь-який вік
9	Стан постраждалого «Чую. Бачу. Відчуваю.»	«Свідомість відсутня, пульс відсутній, реакція зіниць на світло відсутня, дихання відсутнє»
10	Приблизна причина критичного стану	ДТП
11	Обсяг Вашої допомоги	«Я починаю робити непрямий масаж серця та штучну вентиляцію легень»
12	Компресія рахується вголос	«Один, два, три, і т.д....тридцять»

Джерело: таблиця створена автором статті

Оснащення: торс механічний дорослого для відпрацювання прийомів СЛР, підлоговий килимок для реаніматора, сумка фельдшера, 2 шприци по 1 - 5 мл.; 2 по 10 мл; 1 шприц 1 мг адреналіну гідрохлорид , 2 шприц - 10 мл фіз.розчину; 5 мл-300 мг аміодарону + 10 мг фіз.р-ну.; в/в катетер, маска поліетиленова із клапаном для ШВЛ, інтубаційні трубки, мішок Амбу, S – подібні трубки, гумові рукавички, маска, інструменти для інтубації трахеї, салфетка з антисептиком одноразова.

Потім надається завдання ситуації і демонструється проведення реанімації спочатку одним свідком, а потім - двома свідками, які надають домедичну допомогу за рекомендаціями диспетчера ЄМД. Після приїзду бригади ЄМД проводиться СЛЩР згідно з уніфікованим протоколом.

Під час проведення тренінгу відпрацьовується 10 практичних навичок.

Після закінчення тренінгу проводиться «Дебрифінг», який передбачає обговорення виконання завдання: розбір, аналіз плюсів і мінусів дій студентів та обговорення набутого ними досвіду, розглядаються питання ускладнень, які можуть виникнути в даній ситуації. Цей вид діяльності активує рефлексивне мислення у здобувачів освіти і забезпечує зворотній зв'язок для оцінки якості виконання навичок.

Під час тренінгу викладач заповнює чек-лист (табл. 2).

Таблиця 2

ОЦІНОЧНИЙ ЛИСТ (ЧЕК-ЛИСТ)

Спеціальність: *Хірургія з основами онкології*

Дата « » _____ 20__ р.

ПІБ студента _____

навичка: «базова серцево-легенева реанімація»

№ з/п	Перелік практичних дій	Форма відповіді	Оцінка за виконання
1.	Впевнитися у відсутності небезпеки для себе та постраждалого	Розповісти	
2.	Обережно постукати постраждалого по плечах	Виконати	
3.	Звернутися до постраждалого: «Як Ви себе почуваєте?»	Запитати	
4.	Покликати на допомогу: «Допоможіть, будь ласка, людині зле»	Сказати	
5.	Долоню однієї руки покласти на лоб постраждалого	Виконати	
6.	Зафіксувати нижню щелепу постраждалого	Виконати	
7.	Закинути голову постраждалого, звільнити дихальні шляхи	Виконати	
	<i>Визначити ознаки життя</i>		
8.	Визначити наявність дихання	Сказати	
9.	Визначити екскурсію легень. Рахувати вголос до 10-ти	Виконати	
10.	Факт викликати бригаду	Сказати	
	10 балів		
	<i>Викликати ЄМД</i>		
11.	Координати місця пригоди	Сказати	
12.	Кількість постраждалих	Сказати	

13.	Стать	Сказати	
14.	Приблизний вік	Сказати	
15.	Стан постраждалого	Сказати	
16.	Ймовірна причина стану	Сказати	
17.	Покласти постраждалого на жорстку горизонтальну поверхню	Виконати	
	Підготовка до компресії грудної клітки		
18.	Розташуватися збоку від постраждалого, обличчям до нього.	Виконати	
19.	Одягнути засоби індивідуального захисту	Виконати	
20.	Звільнити грудну клітку постраждалого від одягу	Виконати	
			10 балів
	Компресії грудної клітки		
21.	Визначити місце компресії, розташувати основу однієї долоні на стернині, другу долоню покласти на першу, з'єднавши їх в замок	Виконати	
22.	Виконати 30 компресій	Виконати	
23.	Компресії проводяться на витягнуті руки	Виконати	
24.	Руки не згинаються в ліктях	Виконати	
25.	Компресії рахуються вголос	Виконати	
			5 балів
	Штучна вентиляція легень		
26.	Запрокинути голову постраждалого	Виконати	
27.	Санація ротової порожнини	Виконати	
28.	Вивести нижню щелепу	Виконати	
29.	Розташувати маску мішка Амбу на ніс і рот постраждалого	Виконати	
30.	Зробити 2 форсованих нагнітання повітря до рота постраждалого	Виконати	
31.	Глибина компресій	Достатня/недостатня Виконати	
32.	Частота компресій	Частота	
33.	Базова серцево-легенева реанімація	Оцінити один цикл	
34.	Своєчасно підключити АД	Виконати	
35.	Медикаментозна терапія	Виконати	
			10 балів
	Продовження реанімаційних заходів		
36.	Застосування мішка Амбу	Виконати	
37.	Надання допомоги при асистолії	Виконати	
38.	Після II контр шоку ввести епінефрин 0,1% - 1,0 мл	Виконати	
39.	Після III контр шоку ввести в/в епінефрин 0,1% - 1,0 мл + аміодарон 300мг	Виконати	
40.	Оцінка стану постраждалого	Виконати	
41.	Використання засобів індивідуального захисту	Виконати	
	<i>Неефективні дії</i>		
42.	Глибина компресій недостатня	Поверхнева	
43.	Центрального пульсу, дихання, реакція зіниць на світло	Не визначалось	
44.	Використання засобів індивідуального захисту	Не виконано	
45.	Оцінка ритму серця, надання допомоги при асистолії	Не виконано	
			10 балів

Викладач _____

Джерело: складено автором статті на основі інформаційних ресурсів, розміщених у вільному доступі в мережі Інтернет

Висновки. Таким чином, набуті навички симуляційного навчання підвищують професіоналізм при наданні допомоги в критичних ситуаціях. Студенти із зацікавленістю беруть участь у тренінгах та відпрацьовують навички до автоматизму, розвивають навички роботи в команді, формують комунікативні навички, вміння працювати в нестандартних, критичних ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Крючко Т. О., Кушнерева Т.В., В. П. Харшман В.П. Методологія симуляційного навчання. *Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах* : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 22 березня 2018 р. Полтава, 2018. С. 136–137.

<http://surl.li/toozl>

АКТУАЛЬНІ ІНШОМОВНІ СЛОВА І ТЕХНІКИ, ЯКІ ПРИЙШЛИ В ОСВІТУ З БІЗНЕСУ

Анотація. Стаття розглядає вплив сучасних термінів та концепцій на освітні процеси, які мають походження зі сфери бізнесу. У статті досліджуються нові слова та методики, які відтворюються у навчанні, їхні переваги та недоліки, і те, як вони допомагають у формуванні компетентностей студентів. Автор звертає увагу на те, як змінюється мовна практика та підхід до навчання у освітньому просторі у контексті відображення сучасних тенденцій у сфері бізнесу.

Abstract. Abstract. The article examines the impact of modern terms and concepts on educational processes that originate from the business sphere. The article explores new words and techniques that are used in teaching, their advantages and disadvantages, and how they help to develop students' competences. The author draws attention to the changes in language practice and approach to teaching in the educational space in the context of reflecting current trends in business.

Ключові слова: іншомовні слова, нові методики та техніки навчання, освіта, інтеграція бізнес-термінів в освіту.

Keywords: foreign language words, new teaching methods and techniques, education, integration of business terms into education.

Вступ. У сучасному світі, завдяки швидкому темпу технологічного розвитку та глобалізації, важливо бути в курсі новітніх тенденцій у всіх сферах життя, включаючи освіту. Однією з таких тенденцій є вплив бізнес-сфери на освіту, яка проявляється у запозиченні іншомовних слів і технік, які раніше були характерні виключно для бізнес-комунікацій.

Сьогодні знання англійської мови та розуміння термінології бізнесу стають важливими компетенціями для успішної кар'єри у будь-якій галузі. Завдяки інтернету та доступності підручників і ресурсів швидко впроваджується нова мовна практика, що дозволяє використовувати іншомовні слова та техніки в навчанні та щоденному житті.

У цій статті ми розглянемо актуальні іншомовні слова і техніки, які вже стали необхідними для сучасної освіти, та їх вплив на навчання і розвиток здобувачів освіти у контексті викликів глобалізації та цифрової трансформації.

Аналіз останніх досліджень. Останні дослідження показують, що актуальні іншомовні слова та техніки, які прийшли в освіту з бізнесу, допомагають покращити якість навчання та підвищити конкурентоспроможність випускників.

Дослідженню лексичного значення, історичних змін у словниковому складі, семантичних зв'язків між словами присвятили свої праці Л. Булаховський, В. Ващенко, В. Русанівський, О. Тараненко, Л. Лисиченко, М. Кочерган та ін. Увагу зарубіжних дослідників привертає проблема взаємодії мов та запозичень (Л. Щерба, У. Вайнрайх, В. Аристова, Р. Белл, Д. Лотте, Л. Крисін, Е. Хауген, А. Станкевич, Л. Чернишова та ін.)

Вчені-мовознавці, які вивчали питання білінгвізму, інтерференції, досліджували запозичення як один із результатів контактування двох мов (О. Шахматов, Б. Гавранек, Л. Щерба, В. Розенцвейг, Б. Серебренников, Ю. Жлуктенко, Л. Крисін, С. Семчинський, М. Кочерган, М. Шанський, А. Карлінський та ін.) [7].

Лінгвісти розглядали запозичення як процес міграції мовних елементів із погляду мови реципієнта, стверджували, що запозичення – це не лише передача готових елементів однієї мови у володіння іншої, а також процес їх органічного освоєння системою цієї мови, пристосування до її власних потреб, перетворення – формального й семантичного – в умовах іншої системи [7].

Мета: означити актуальні іншомовні слова та техніки, які запозичені освітою з бізнесу; описати конкретні приклади застосування іншомовних слів в професійній діяльності викладача – організаційній, управлінській, навчальній.

© Вікторія Моренко

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан розвитку освіти в Україні характеризується динамічними змінами, які обумовлені євроатлантичними інтеграційними процесами, а саме: поєднанням традицій та інновацій, із врахуванням змін, що відбулись в сучасному законодавстві України в різних галузях. До уваги беруться наукові дослідження в галузі педагогіки, психології, культурології, етики, естетики та інше. За таким принципом формується розширений список слів іншомовного походження [2].

В умовах інтеграції бізнес-термінів в освітнє середовище, в освіту прийшло багато понять іншомовного походження, більшість з яких англійські. Іншомовні слова - слова з інших мов, які відрізняються від запозичених слів тим, що не засвоєні мовою повністю, що їх запозичила та усвідомлюються мовцями як чужорідні, зберігаючи ознаки свого походження. Іншомовне слово можна виявити за лексичним значенням та фонетико-граматичним оформленням. Ці терміни та слова відтворюють новітні процеси й тенденції не лише у повсякденному житті, але й в освітній галузі, пояснюють сутність сучасних методологічних підходів [5,6].

Отож викладачі, щоб бути професійно обізнаними, мають постійно слідкувати за педагогічними новинками викладання, появою нових слів-термінів та технік, розуміти їхнє значення, використовувати у своїй діяльності та пояснювати здобувачам освіти.

Існує велика кількість іншомовних слів-термінів, які прийшли в освіту з бізнесу. Серед таких методик та технік можна виділити: Big data - обробка та аналіз великих обсягів даних для прийняття обґрунтованих рішень; Design thinking - методика проектування, яка ставить користувача в центр уваги та сприяє створенню інноваційних рішень; Gamification - використання елементів гри для залучення та мотивації студентів у навчанні; Distance or Remote learning - віддалене навчання, яке стає все більш популярним завдяки розвитку цифрових технологій. Ці техніки та слова значно розширюють методичний потенціал сучасного викладача, що забезпечує належну якість освіти та дозволяють підготувати здобувачів освіти до вимогливих умов сучасного ринку праці.

Серед іншомовних слів-термінів, які прийшли в освіту з бізнесу, для викладача є такі, що більш актуальніші. Наприклад, термін «Адженда» (з лат. agenda)- план, програма, порядок денний, список питань чи проблем, які розсилаються учасникам завчасно перед діловою зустріччю [1]. Цей термін викладачі можуть використовувати при організації педрад, педагогічних читань, будь-яких запланованих зустрічей за певним розпорядком з колегами чи здобувачами освіти. Іншомовне слово «Акаунт» (від англ. account) - профіль, обліковий запис, що містить набір відомостей, які користувач передає будь-якій комп'ютерній системі [1]. Акаунт використовується учасниками освітнього процесу для створення свого облікового запису у системі Класрум для роботи у дистанційному форматі.

«Баддінг» (від англ. Buddy - приятель) - допомога, керівництво, захист однієї людини іншою. Баддінг можна розглядати як неформальне наставництво та характеризується повною рівноправністю учасників [1]. В освітній сфері це може бути взаємовідвідування колегами циклової комісії занять один одного з метою обміну досвідом роботи.

Англійський термін «БарКемп» (від англ. Bar Camp) - неформальні зустрічі людей для обміну ідеями та досвідом [1]. Цей термін бажано використовувати викладачам при організації «круглих столів» з колегами, щоб, наприклад, обговорити підсумки семестру чи навчального року.

Синонімом до слова «Портфоліо» можна вживати термін «Бекграунд» (від англ. background - «тло», «задній план») – досвід, підґрунтя, нажиток [1]. Це інформаційний матеріал, який надає необхідні та/або додаткові відомості про інтелектуальний рівень, ступінь освіченості, життєвий і професійний досвід.

Для планування своєї роботи викладачам можна рекомендувати використовувати термін «Беклог» (від англ. Backlog - відставання) - документ, який має список невиконаних завдань, але які обов'язково необхідно виконати [1]. Особливістю є той факт, що завдання упорядковані за ступенем важливості.

У багатьох сучасних викладачів є свій блог (від англ. blog, web blog – «мережевий журнал» чи «щоденник подій») -це веб-сайт, який містить записи, зображення чи мультимедіа, [1] де викладач регулярно ділиться інформацією зі здобувачами освіти. Це можуть бути різноманітні матеріали, а саме: лекційний матеріал у вигляді презентацій, тестові завдання, проблемні питання для обговорення.

Для кращого сприйняття здобувачами освіти навчального матеріалу, викладачі використовують візуалізацію (від англ. Vision - зір) - графічну презентацію інформації, що максимально скоротить об'єм текстової інформації. Найпоширеніші способи візуалізації даних: схеми, діаграми, графіки, інфографіка, інтерактивний сторітеллінг, карти, картографи [1]. Творчі викладачі для візуальної подачі матеріалу застосовують такі прийоми як скетчинг (нотатки з візуалізацією у міні-замальовках), скрайбінг (активний метод навчання за допомогою малюнків, діаграм, схем), дудлінг (малювання за допомогою простих елементів (кружечків, закорлючок, ромбів, крапочок, паличок та ін.), розумові карти (mind-maps). Ці всі нестандартні методи, техніки та прийоми викладач використовує на своїх заняттях, щоб розвинути творчі

здібності здобувачів освіти, систематизувати навчальний матеріал, розслабити напругу, полегшити сприйняття та щоб урізноманітнити та зробити заняття цікавішими.

Замість звичного слова «семінар», викладачам та здобувачам освіти раціонально було б застосовувати термін «Воркшоп» (англ. workshop) – це навчальний захід (нарівні із семінарами, курсами, майстернями), на якому учасники отримують знання самостійно. Дослівний переклад терміну - «робоча майстерня» – це семінар, тривала інтерактивна зустріч або освітня сесія, яка передбачає об'єднання людей з певною метою, призначена для досягнення спеціалізованого результату та є гнучким і ефективним форматом навчання, розвитку, управління змінами, створення команди та розв'язання проблем, а також практично будь-яких організаційних завдань [1, 3, 4].

У навчальних цілях використовуються різні технічні засоби навчання, гаджети. Від англ. gadget – пристрій, цікава технічна новинка у вигляді електронного пристрою або іншого засобу, що поєднує у собі високі технології і реальне застосування. Гаджет - це будь-який цифровий прилад, невеликий, який можна приєднати до комп'ютера або смартфона, одягти на руку, покласти у кишеню [1]. Наприклад використання інтерактивної смарт дошки, проектору для навчальної мети.

У сфері освіти термін Гайд (від англ. guide - гід) використовується як синонім словам путівник, посібник, покрокова інструкція [1].

Дедлайн - (від англ. deadline) - англіцизм, «крайній термін» (дата або час), до якого має бути виконано завдання [1]. Викладач обов'язково встановлює кінцевий термін здачі завдання, тобто дедлайн виконання певного завдання чи проекту. Особливо це важливо та актуально у дистанційній формі навчання, коли у класрум викладачем виставляється функція, що роботи не приймаються, після заданого кінцевого строку здачі завдання.

Слово «свято», словосполучення «урочиста подія» з легкістю замінить іншомовний термін Івент (від англ. event – подія, захід) [1]. Наприклад: освітній івент, коледжний івент, івент в студентській групі.

Сучасний термін «Консалтинг» (від англ. consulting — консультивання) використовується достатньо часто у освітній сфері замість слова «консультивання». Основна мета консалтингу - допомогти у досягненні поставлених цілей [1]. Консалтингом може бути як консультація та роз'яснення у взаємодії викладач-викладач, так і викладач - студент.

Більшість освітніх компонентів за певними ОПП міждисциплінарно інтегровані. Для визначення міждисциплінарних зв'язків можна використовувати термін «Континуум» (від лат. continuum – безперервно) – тематична інтеграція навчального матеріалу з різних предметів/освітніх компонент з метою вивчення наскрізних тем; інтеграція видів навчальної діяльності студентів (несхожих між собою способів діяльності, що підпорядковані одній темі) [1]. Наприклад, при вивченні дисципліни англійська мова міждисциплінарна інтеграція прослідковується з дисциплінами українська та латинська мова, інформатика, література.

Термін «Коучинг» (від англ. coaching — тренерство) — метод здійснення консалтингу й тренінгу, в якому спеціальна людина, «коуч», допомагає іншим людям досягнути певної цілі в професійній діяльності. Завдання коуча полягає у допомозі людині в процесі пошуку цього способу досягнення конкретної цілі людині, але самостійно [1]. Цей термін освітяни використовують, наприклад, при навчанні викладачів-початківців (Школа молодого викладача), де більш досвідчені викладачі діляться своїм досвідом та практичними вміннями щодо викладання.

А іншомовний термін «Менторінг» може бути використаний при побудові неформальних стосунків між наставником (ментором) та його «учнем» [1], це може бути категорія «колега-колега», «голова циклової комісії - викладач».

Термін «Левел» (англ. level - рівень) викладачі застосовують, наприклад, коли йде мова про рівні знань та володіння іноземною мовою або про ступінь складності завдань.

Часто вживаним як у повсякденному житті, так і в освітній сфері, є термін «Лайфхак» - (від англ. hacker, life hacking - злом життя) - трюк, маленька хитрість, корисна порада, яка значно спрощує життя, економить час для досягнення мети [1]. Для полегшення вивчення навчального матеріалу викладачі використовують певні поради, а саме: розумові карти (для вибору найголовнішої інформації з великого об'єму та її структурування, скетчі для візуалізації та зменшення обсягів написаного тексту (наприклад, лекції, схеми), таблиці та схеми.

При дистанційній формі навчання широко використовується робота студентів з різноманітними навчальними платформами за різними посиланнями або «Лінками» - посиланнями в гіперактивних документах, зв'язками між електронними сторінками, що дозволяє переходити з однієї сторінки на іншу [1].

Для формування у студентів навичок критичного мислення, асоціативного мислення, викладачі широко застосовують мапи думок або мапи пам'яті/розуму/асоціативні карта. Майндмеп - (від. англ. mind –

думка, тар - карта) — діаграма на якій відображають слова, ідеї, завдання або інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова або ідеї. Використовуються для генерування, відображення, структурування та класифікації ідей. Цей метод можна використовувати як допоміжний засіб під час навчання, організації, розв'язанні проблем, прийнятті рішень [1]. Ці мапи доцільно застосовувати при проведенні «мозкового штурму» до будь-якого завдання, яке поставлене перед здобувачами освіти.

Всі учасники освітнього процесу здійснюють пошук інформації у глобальній мережі інтернет, тому актуальним є іншомовний термін «Нетворкінг» (від англ. Networking - діяльність, спрямована на обмін інформацією між людьми, об'єднаними спільними професійними чи особистими інтересами). [1]. Це може бути пошук здобувачами освіти інформації у мережі інтернет для написання творчих робіт, науково-дослідницьких робіт, проектів, презентацій.

Також новим у освіті є термін «Стрім» (від англ. Stream - потік) – це процес потокової передачі даних через інтернет. Як правило, у якості переданих даних використовуються відео або аудіо розважального, навчального або інформаційного характеру [1]. Це пряма трансляція відео або аудіо через інтернет. Що стосується навчання, то це передача знань у реальному часі через Інтернет. Освітній стрім може бути у формі онлайн-лекцій, вебінарів, відео-уроків тощо. Це дозволяє студентам отримувати знання зручно та ефективно, не покидаючи дому. Стріми, які часто використовуються в освітніх цілях для викладачів, це різні вебінари та майстер-класи.

«Спіч» (від англ. speech) – промова, монолог [1]. Термін, який прийшов в українську мову з англійської та часто зустрічається у освітній комунікації. Це може бути промова керівника, виступи колег чи здобувачів освіти.

Для правильного планування своєї роботи та раціонального розподілу часу сьогодні актуальним та новим є використання терміну «Скрам-дошка». Scrum-дошка складається з колонок («Зробити», «В процесі», «Потребує перевірки», «Зроблено»), кожна з яких заповнюється стікерами із завданнями, які команда учасників-студентів або одна особа повинна виконати протягом проекту (заняття, навчальної теми тощо) для досягнення цілі [1]. "Скрам-дошка" є інструментом, який допомагає команді здобувачів освіти, що працює за методологією Scrum, відстежувати завдання, їх статус та прогрес виконання. У контексті освіти "скрам-дошка" може використовуватися для організації навчальних процесів, планування занять та завдань, співпраці викладачів та здобувачів освіти. Вона допомагає зберігати усі необхідні дані та відстежувати прогрес навчання, що дозволяє оптимізувати процес навчання та підвищити продуктивність.

Популярним та затребованим сьогодні є термін «Скілл» (від англ. skill) - навичка та «Скіллсет» (скілл-сет) (від англ. skill set) – набір навичок (комбінація softskills та hardskills). Скіллсет професіонала - це набір навичок, які виділяють людину у професійному середовищі [1]. Існують дві групи навичок «Софт скілс» (Soft skills - це м'які, загальні навички особистості) та «Хард скілс» (hard skills - це тверді, вузькопрофесійні навички). Ці англomовні терміни також прийшли в освіту з бізнесу та дуже широко стали застосовуватися у педагогіці.

Викладачі розвивають у здобувачів освіти таку групу м'яких навичок «soft skills» як таймменеджмент, тому викладачі завжди озвучують часові межі студентам для виконання певних завдань на заняттях, вживаючи новий термін «Таймінг» (від англ. time - час) – вибір часу, розподіл роботи, завдань, виконання плану тощо з вказівкою дат та часу [1].

Визначення «Чек-лист» - від англ. check-list – контрольний список справ або задач, які потрібно виконати або перевірити, можна застосовувати у випадку, коли викладач чи група здобувачів освіти готує спільний проект і потрібно скласти план. Після його складання можна виділити позначками те, що виконано і одразу побачити те, що залишилося зробити.

Такий англomовний термін як «Чекпойнт» (від англійського checkpoint), який дослівно перекладається як "контрольна крапка" можна використовувати як сучасне слово-замінник слів засідання кафедри чи циклової комісії, круглий стіл при директорові, бо цей термін означає зустрічі з керівництвом команди для обговорення вражень від роботи, перешкод та результатів. По суті так називається той момент, коли оцінюються та фіксуються досягнення в тій чи іншій справі, проекті, прогрес реалізації. Виконується така фіксація на рівні команди, мікрогрупи.

Дуже популярний зараз у педагогіці такий жанр інтернет-роликів як «Челендж» (англ. Challenge-виклик, складне завдання, суперечка завдання, яке потребує виконання), у яких спікер виконує завдання на відеокамеру, розміщує його в мережі, а потім пропонує повторити завдання своєму знайомому або необмеженому колу користувачів. Різновиди челенджів: ігрові (проходження квестів); спортивні; творчі або артчеленджі (фотографія, малювання, письменство) [1]. Освітній челендж може бути дуже цікавим і корисним способом навчання. Наприклад, челендж може полягати у виконанні певного завдання або

вирішенні складної задачі, де учасники повинні проявити свої знання та навички. Такий підхід може стимулювати здобувачів освіти до активного навчання, сприяти співпраці та обміну інформацією, створити позитивний конкурентний дух серед учасників та підвищити їхню мотивацію до навчання.

Термін «Фідбек» (від англ. feedback) - відгук, критичний коментар до чогось [1]. Зворотний зв'язок в освіті є важливим інструментом для росту та розвитку здобувачів освіти, який дозволяє викладачам надавати конкретні коментарі щодо їхньої успішності, визначати сфери покращення та направляти їх у повному розкритті свого потенціалу. Ефективний зворотний зв'язок має бути своєчасним, конструктивним і персоналізованим відповідно до потреб кожного здобувача освіти. Викладачі використовують для зворотного зв'язку зі здобувачами освіти: заповнення анкетувань, тестувань, Google документів, Google форм, пишуть коментарі до робіт студентів у класах навчальних платформ при дистанційній формі роботи. Це допомагає мотивувати студентів. Зворотний зв'язок в освіті є ключовим фактором успіху та академічних досягнень здобувачів освіти.

«Performance Review» співробітника (від англ. - огляд продуктивності співробітника) - це метод оцінювання проявів професійних якостей в роботі, ефективність виконання завдань і потенціал для просування по кар'єрних сходах, обговорення розуміння ролі в команді, надання конструктивного фідбеку й допомоги з постановкою і досягненням цілей [1]. Цей термін може бути аналогом процесу атестації викладача, огляду його портфоліо.

Висновки. Таким чином, в останні десятиріччя відбувається процес активного збагачення професійної освітянської термінології іншомовними словами, запозиченими, переважно, з англійської мови. Крім того, спостерігається тенденція щодо впровадження технік, які використовуються для навчання персоналу в бізнесі, в освітній процес. Ці явища зумовлені значним збільшенням обсягів міжнародного спілкування, розширенням комунікаційних зв'язків між людьми з різних країн та культур.

Введення нових термінів і підходів з бізнесу щодо організації управлінської, навчальної діяльності в освітньому процесі дозволяє покращити професійну освіту та підвищити якість навчання здобувачів освіти та забезпечити їх конкурентоздатність на сучасному ринку праці.

Отже, сучасні викладачі мають йти в ногу з часом та слідкувати за появою іншомовних слів-термінів та технік, які прийшли в освіту з бізнесу, розуміти їхнє значення, ознайомлювати з ними здобувачів освіти та застосовувати у своїй професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бикова О.М. Короткий словник актуальних іншомовних слів та термінів, які вживаються в сучасному освітньому процесі. 2022. Ч.2.
2. Гончаренко Л. О. Лінгвокогнітивні, функціонально-прагматичні та адаптаційні ознаки лексичних запозичень у сучасній німецькомовній та україномовній пресі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / наук. кер. А. М. Науменко; Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв, 2010. 205 с.
3. Швень, Я. Воркшоп як навчальний захід: Розділ 1. Воркшоп як інноваційна форма освіти дорослих. *Класний керівник. Бібліотека: Виховні заходи та сценарії*. 2018. №5 (83). С. 6.
4. Швень, Я. Яким має бути професійне мовлення ведучого воркшопу? : Розділ 2. Воркшоп у запитаннях і відповідях. *Класний керівник. Бібліотека: Виховні заходи та сценарії*. 2018. №5 (83). С.38–40.
5. Запозичені слова в українській мові. URL: <https://cutt.ly/fwCGNGIs> (дата звернення 01.05.2024).
6. Іншомовні слова. Українська мова. Енциклопедія. URL: <https://salo.li/8215562> (дата звернення 01.05.2024).
7. Юрійчук Н. Д. Дискусійні питання теорії іншомовних лексичних запозичень. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія : Філологія*. Т. 31 (70). № 4. 2020. С. 148-155. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/part_1/29.pdf (дата звернення 01.05.2024).

Додаткова інформація

<http://surl.li/tpvkr>

Матеріали розміщені з дозволу автора

РОЗВИТОК «SOFT SKILLS» ЯК ГОЛОВНИЙ КОМПОНЕНТ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ І ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Статтю присвячено проблемі розвитку «soft skills» як головного компонента ключових і предметних компетентностей на заняттях з української мови.

Abstract. The article is devoted to the problem of the development of "soft skills" as the main component of key and subject competencies in Ukrainian language classes.

Ключові слова: «soft skills», ключові та предметні компетентності, медичний працівник, емоційний інтелект, ефективна комунікація, співпраця, лідерство, вміння працювати в команді, розв'язання конфліктів, адаптивність.

Key words: «soft skills», key and subject competences, healthcare professional, emotional intelligence, effective communication, cooperation, leadership, teamwork, conflict resolution, adaptability.

Вступ. Кінець ХХ століття був ознаменований потужним розвитком інновацій, які внесли корективи у вимоги до професіоналізму співробітників. Тепер в Інтернет-мережі можна добути будь-які відомості, пройти навчання, отримати ту саму вузьку спеціальність. Технології змінюються і вдосконалюються, відкриваючи безліч додаткових можливостей і вимагаючи різних умінь, навичок.

Постановка проблеми. Насправді у кожній організації є свій перелік важливих «soft skills», якими, на думку роботодавця, повинні володіти співробітники. Ось найпопулярніші: вміння взаємодіяти з клієнтом і враховувати його потреби; організаторські здібності; лідерські якості; вміння координувати діяльність колективу; робота в режимі багатозадачності; навички планування; здібності до навчання; мистецтво знаходити додаткові можливості для досягнення мети; розуміння соціальних особливостей суспільства; аналітичний склад розуму; навички логічного та послідовного висловлення своїх думок; адекватне сприйняття навколишньої дійсності та інформації, що надходить; націленість на результат, емпатія.

Наявність «soft skills» дедалі більше цінується на ринку праці. Багато роботодавців загострюють увагу саме на цьому. Тут є певна логіка. Отримати вузькопрофільні знання та навички сьогодні набагато простіше, ніж сформуванню й розвинути великі компетенції. Але якраз саме вони є показником ефективності кожного співробітника. Тому необхідно визначитися, як можна тренувати в собі відповідні якості.

Зрозуміло, вдосконалення особистісних якостей, підвищення рівня професіоналізму, розширення кругозору корисні кожному. Саморозвиток допомагає нам досягати успіхів у навчанні та кар'єрі, підвищує працездатність, сприяє зміцненню впевненості у своїх силах. Якими ж бувають «soft skills» для медичних працівників? Їх можна умовно поділити на кілька категорій: комунікативні (вміння домовлятися, шукати підхід до людей, правильно конфліктувати, загалом спілкуватися), аналітичні (системне мислення, логіка, аналіз ситуації), творчі (нестандартні ідеї, багато варіантів розв'язання проблем, гарна уява, відкритість новому), організаційні (робота в команді, тайм-менеджмент, вміння розставляти пріоритети).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему «soft skills» досліджували зарубіжні науковці, зокрема Деніел Гоулман, психолог та автор, який вивчав емоційний інтелект та його вплив на успіх у різних сферах життя; Річард Бойатціс – професор університету Case Western Reserve, спеціаліст з лідерства та розвитку особистості, автор книг про розвиток «soft skills»; Лінда Джонсон – дослідник у галузі психології та комунікації, яка проводила дослідження щодо важливості «soft skills» у міжособистісних взаємодіях; Трейсі Уилтон – експерт з розвитку «soft skills» та психолог, яка допомагає людям розвивати навички спілкування та емоційного інтелекту [4].

На жаль, наразі в Україні дослідження «soft skills» є менш поширеним явищем порівняно з іншими країнами. Проте деякі українські науковці також проводять дослідження у цій області. Наприклад, Олена Лазоренко – доктор психологічних наук, проводить дослідження у галузі розвитку особистості та

міжособистісних взаємодій; Олександр Пономарьов - кандидат психологічних наук, вивчає емоційний інтелект та його вплив на успіх у роботі та особистому житті; Ольга Кравченко – психолог, яка спеціалізується на розвитку комунікативних навичок та міжособистісних взаємодій [2].

Мета: розкрити суть і зміст поняття «soft skills» як з наукової точки зору, так і з практики викладання української мови у фаховому медичному коледжі.

Виклад основного матеріалу. «Soft skills» – це навички, уміння та якості, пов'язані з міжособистісними взаємодіями та комунікацією. Це включає в себе такі аспекти, як емоційний інтелект, ефективна комунікація, співпраця, лідерство, вміння працювати в команді, розв'язання конфліктів, адаптивність та інші навички, які допомагають людині успішно функціонувати у різних сферах життя. Soft skills є важливими для успіху в роботі, особистому житті та розвитку кар'єри [3].

Отже, ми можемо стверджувати, що «soft skills» – це сукупність умінь, які показують, який у людини характер і як успішно вона взаємодіє з іншими людьми. Вони відповідають за здатність чітко висловлювати свої думки, знаходити підхід до інших, ефективно управляти своїм часом, проявляти креативність тощо.

Якщо порівняти класифікацію компетенцій фахівця і класифікацію надпрофесійних навичок – «soft skills», то у результаті порівняння виявиться, що більша частина «soft skills» належать до групи універсальних компетенцій, а саме: уміння аргументувати, навички критичного мислення та самокритики, уміння працювати у команді, здатність до міжособистісної комунікації, володіння системним і порівняльним аналізом.

Якщо по суті ми маємо справу практично з одним і тим самим переліком компетенцій, які в одному підході називаються компетенціями фахівця, а в іншому – навичками soft skills, то чи не порушуємо ми тим самим принцип методологічного редукаціонізму, відомий як Бритва Оккама, збільшуючи "сутності без потреби" та намагаючись доповнити компетентнісний підхід переліком навичок «soft skills»? Наскільки методологічно виправданим є запозичення критеріїв відповідності системі навичок «soft skills»? Тим більше, що досить проблематичним є визначення рівня володіння фахівцем тією чи іншою "м'якою" навичкою [3].

Варіантом розв'язання окресленого питання може виступити демаркація між компетенціями фахівця і компетенціями посади. Зміст компетенцій фахівця характеризується стандартами системи середньо-спеціальної освіти і конкретизується в типових і робочих програмах навчальних дисциплін. Зміст моделі компетенцій конкретної посади визначається тими завданнями, що їх ставлять, виходячи з безпосередніх практичних завдань організації, фірми або підприємства при функціональному визначенні посадових обов'язків.

Наприклад, фахівці однакового профілю можуть посідати різні посади в одній організації, наприклад, бути на посаді виконавця чи керівника проекту. Отже, для реалізації різних посадових функцій їм будуть необхідні й різні «soft skills». Водночас перелік універсальних компетенцій, засвоєних у процесі навчання, буде однаковою для обох фахівців. Питання про компетенції посади та відповідність їм того чи іншого фахівця розв'язується у межах завдань з управління персоналом.

Висновки. Таким чином, модель компетенцій фахівця щодо розв'язання практичних завдань управління персоналом може бути доповнена моделями компетенцій конкретних посад. Слід зазначити, що подальший розвиток і вдосконалення тих чи інших «soft skills», необхідних у конкретній ситуації стає завданням безперервної освіти, яке може бути вирішене в різних формах на заняттях з української мови.

Список використаних джерел:

1. Антоненко В.М., Ратушна Ю.В. Сучасні інформаційні системи і технології : навч. посіб. К. : КСУМГІ, 2005. 131 с.
2. Бабюк С.М. Soft Skills – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності сучасних здобувачів вищої освіти. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський нац.ун-т ім. Івана Огієнка, 2023. Вип. 22. С. 603-605.
3. Зайцева І. В. «Soft skills» – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті. *Soft skills – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті*. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. С. 34-37.
4. Морі Е. Soft skills та критичне мислення: які навички знадобляться дітям у XXI столітті. Електронний ресурс. URL: <https://suspilne.media/62334-soft-skills-ta-kriticne-mislenna-aki-navickiznadoblatsa-ditam-u-xxi-stolitti/>

Додаткова інформація

Матеріали розміщені з дозволу автора

<http://surl.li/topdm>

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФАРМАКОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. В статті аналізується застосування інтерактивних методів навчання при викладанні фармакології, раціональність їх застосування на різних етапах освітнього процесу для більш ефективного формування фахових компетенцій майбутніх медичних працівників.

Abstract. The article analyzes the use of interactive teaching methods in teaching pharmacology, the rationality of their application at various stages of the educational process for more effective formation of professional competencies of future medical workers.

Ключові слова: міждисциплінарна інтеграція, інтерактивні методи навчання, інноваційні технології.

Key words: interdisciplinary integration, interactive teaching methods, innovative technologies.

Вступ. Завданням сучасної медичної освіти є формування особистості майбутнього фахівця, здатного самостійно вирішувати складні професійні та життєві задачі, готового до постійного оновлення фахових знань і орієнтованого на професійне та особисте зростання та відповідати за результати своєї діяльності [1]. Проте жодна дисципліна окремо не спроможна сформувати професійні компетенції, лише інтегрований підхід може забезпечити формування цілісної системи знань та фахові компетентності, необхідні майбутньому медичному працівнику. В контексті цієї парадигми зростають вимоги до ефективності міждисциплінарної інтеграції.

Мета: розглянути ефективність застосування інноваційних цифрових технологій з метою покращення якості освітнього процесу.

Вклад основного матеріалу. Значення дисципліни «Фармакологія» для медичної освіти важко переоцінити, проте розуміння «механізмів та локалізації дії лікарських засобів, які є об'єктом вивчення фармакології неможливе без фундаментальних знань з таких дисциплін, як «Анатомія людини», «Фізіологія», «Патоморфологія та патофізіологія», і в той же час фармакологія тісно інтегрована з усіма клінічними дисциплінами, адже корекція жодного патологічного стану не обходиться без застосування лікарських засобів.

Крім того, викладання фармакології має свої складнощі та особливості, адже передбачає опрацювання здобувачами освіти досить великого обсягу навчальної інформації, передбаченого навчальною програмою. Для подолання цієї проблеми ефективним є використання інтерактивних методів навчання та діджиталізація освітнього процесу, адже реалії сьогодення, а також бажання здобувачів освіти отримувати знання в більш динамічній, зручній та звичній для них формі спонукають викладачів до впровадження в освітній процес інноваційних технологій навчання, адаптованих як для очної, так і дистанційної форми. Саме тому зараз при викладанні нового навчального матеріалу під час теоретичних занять перевага віддається інтерактивним схемам, наприклад, зробленим за допомогою сервісу PowerPoint. Така схема враховує будову органів, основні їх патологічні стани та фармакологічні групи препаратів, які застосовують для корекції цих станів, крім того, кожен елемент цієї схеми активний (рис.1).

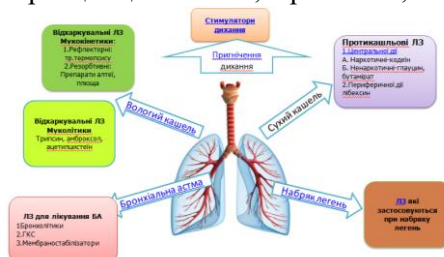

Рис. 1. Скріншот інтерактивної схеми

Джерело: створено автором статті в програмі PowerPoint.

Наприклад, натискаючи на малюнок органів дихання маємо можливість за допомогою 3D анімації побачити їх будову та роботу в динаміці, що дозволяє здобувачам освіти мати чітке уявлення щодо локалізації дії ЛЗ які вивчаються, натискаємо на стрілки з написами патологічних станів і переходимо на глосарій з елементами візуалізації патологічних станів органів дихання (рис.2).

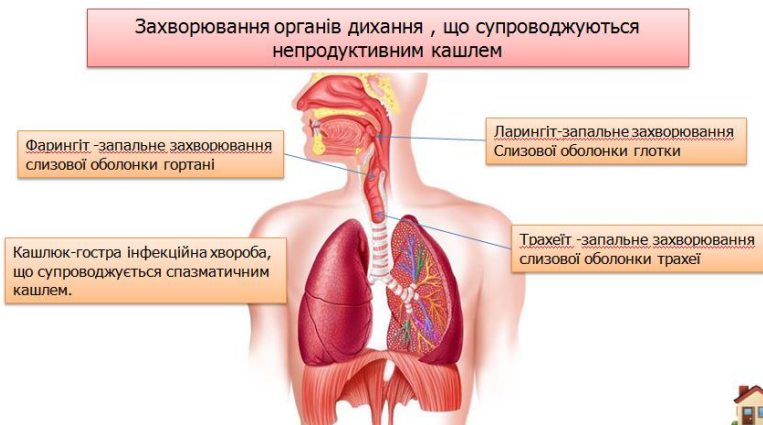

Рис. 2. Скріншот інтерактивної схеми
Джерело: створено автором статті в програмі PowerPoint

При натисненні на назву фармакологічної групи переходимо до слайду, який відображає загальну характеристику групи (класифікацію, механізм дії, показання до застосування, препарати та особливості їх застосування) (рис.3).

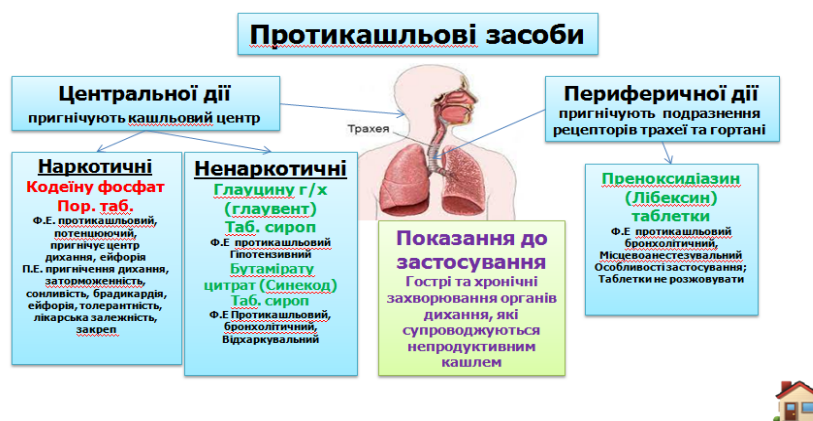

Рис. 3. Скріншот інтерактивної схеми
Джерело: створено автором статті в програмі PowerPoint.

Такі інтерактивні схеми ефективні як при викладанні нового навчального матеріалу, так і при виконанні навчально-пошукової роботи, адже дозволяють систематизувати та узагальнити навчальну інформацію, до того ж наочно показують здобувачам освіти важливість інтеграції знань з різних дисциплін.

Найбільш складним при вивченні фармакології для здобувачів освіти є знання номенклатури лікарських засобів та розуміння особливості їх фармакокінетики та фармакодинаміки. Зробити цей процес більш цікавим та динамічним дозволяє застосування дидактичних ігор. Дидактичні ігри характеризуються чітко поставленою навчальною метою з орієнтацією на відповідний результат [2]. Адже одним з найважливіших завдань викладача є впровадження нових методів навчання, сприяння створенню комфортного освітнього середовища, здатного полегшити та вдосконалити процеси навчання та викладання, надання їм інтерактивної сторони [3]. Зараз існує безліч інтернет-ресурсів, які дозволяють створити власну колекцію дидактичних ігор та інтерактивних вправ, або скористатись вже готовими: Learning Apps, Interacty, Flippity.net, Wordwall та ін. Для покращення процесу запам'ятовування в якості тренінгу ефективним є використання флеш-карт, (рис.4) а для самоперевірки якості засвоєних знань доречно інтерактивні вправи в вигляді вікторини, кросворду, тесту (рис.5).

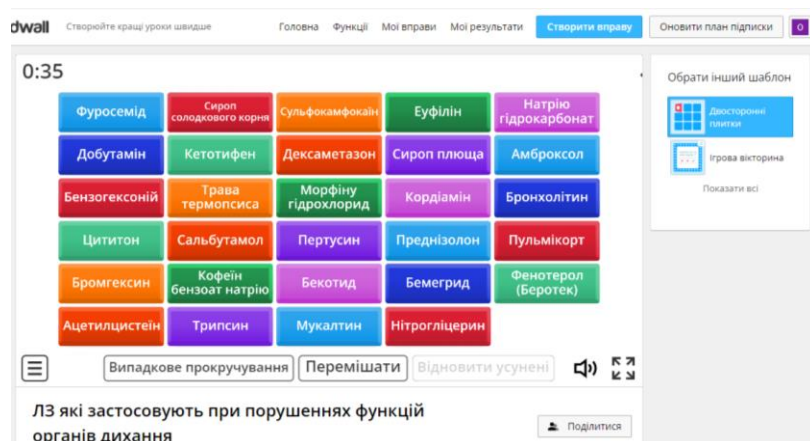

Рис. 4. Скріншот завдання у вигляді флеш-карт

Джерело: створено автором статті з використанням цифрових ресурсів

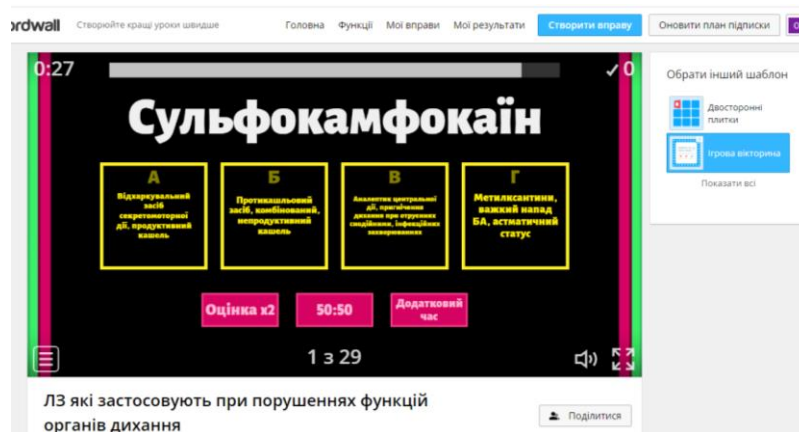

Рис. 5. Скріншот інтерактивної вправи

Джерело: створено автором статті з використанням цифрових ресурсів

Також ефективним під час вивчення дисципліни є кейс-метод, який дозволяє сформувати у майбутнього фахівця здатність стратегічно мислити та застосовувати інтегровані знання на практиці. Можливі різні варіації розміщення кейсів, залежно від цілей (індивідуальне вирішення проблеми чи робота в малих групах) на платформі G Suite for Education, інтерактивній дошці Padlet.

Кожен навчальний кейс має чітку структуру: ситуаційна задача з описом конкретної ситуації, деталізація ситуації, інформаційний блок, який може бути представлений текстом, таблицею або мати посилання на інтернет-джерела, які необхідно опрацювати, глосарій та безпосередньо завдання - визначити фармакологічну групу, яка доречна буде застосована в цій ситуації, обрати конкретний лікарський засіб, застосування якого буде найбільш оптимальним, а також обґрунтувати свій вибір.

Залежно від цілей та технічного оснащення можливо застосування кейсів в більш традиційній формі, проте структура кейсу залишається незмінною.

Висновки. Саме застосування інноваційних цифрових технологій забезпечує формування у здобувачів освіти цілісних уявлень про об'єкт, що вивчається, сприяє виокремленню базових елементів знань, а також надає розуміння важливості інтеграції знань з різних освітніх компонент.

Список використаних джерел:

1. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 06.06.2019 р. № 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 18.03.2024).
2. Москалюк О.І. Дидактична гра як ефективний метод підготовки фахівців соціальної сфери. *Вісник ЛДУ БЖД*. 2016. №13. С. 221-225. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/Visnuk/article/download/390/381/> (дата звернення: 18.03.2024).
3. Ребуха Л.З. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти: монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 143 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/> (дата звернення: 15.03.2024).

Державний університет економіки і технологій
КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ІГОР, МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ТА ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ

Анотація. У даній статті розглянуто можливості використання онлайн-ігор, мобільних додатків та онлайн-сервісів на заняттях з громадянської освіти у медичному коледжі з метою формування інформаційно-цифрової компетентності студентів. Висвітлено позитивний вплив цих технологій на процес навчання та розвиток ключових навичок, необхідних для успішної професійної діяльності в медичній галузі.

Авторами зосереджено увагу на питаннях актуальності теми дослідження. Зокрема надається коротка інформація щодо наукових праць українських дослідників, таких як: Іванової Т.О., Кушніра О., Лук'яненко, Макаренко О., Макаренко В., Сілкова О., Хміль О. та інших, у працях яких розкрито сутність використання онлайн-ігор у медичній освіті, підвищення інформаційно-цифрової компетентності студентів, а також сфокусовано увагу на психолого-педагогічних аспектах використання мобільних додатків та онлайн-сервісів у навчанні.

Автори статті стверджують, що використання онлайн-ігор, мобільних додатків та онлайн-сервісів є ефективним інструментом у формуванні компетентностей студентів медичного коледжу, що в подальшому сприятиме підвищенню якості освіти та підготовки майбутніх медичних працівників. Сучасна освіта вимагає від фахівців теоретиків та практиків оперативно реагувати на зміни в освітньому процесі, щоб і надалі навчати і виховувати свідомого громадянина, людину і особистість.

Abstract. This article examines the possibilities of using online games, mobile applications, and online services in civic education classes at a medical college for the purpose of forming students' information and digital competence. The positive impact of these technologies on the learning process and the development of key skills necessary for successful professional activity in the medical field is highlighted.

The authors focused attention on the relevance of the research topic. In particular, brief information is provided on the scientific works of Ukrainian researchers, such as: Ivanova T., O. Kushnira, O. Lukyanenko, Makarenko O., Makarenko V., Silkova O., Khmil O. and others, the works of which revealed the essence of using online games in medical education, improving the information and digital competence of students, and also focused attention on the psychological and pedagogical aspects of using mobile applications and online services in education.

The authors of the article claim that the use of online games, mobile applications and online services is an effective tool in the formation of competencies of medical college students, which will further improve the quality of education and training of future medical workers. Modern education requires theorists and practitioners to respond quickly to changes in the educational process in order to continue to teach and educate a conscious citizen, person and personality.

Ключові слова: онлайн-сервіси, учні, майбутні медичні працівники, компетентності, фахова підготовка, сучасна медична практика.

Key words: online services, students, future medical workers, competences, professional training, modern medical practice.

Вступ. У сучасному цифровому світі використання онлайн-ігор, мобільних додатків та онлайн-сервісів стає все більш поширеним явищем у різних сферах життя, в тому числі в освіті. Особливо актуальним стає їх використання на заняттях з громадянської освіти, де ці технології можуть стати важливим засобом формування інформаційно-цифрової компетентності студентів – майбутніх фахівців у тій чи іншій галузі.

Сучасні медичні працівники повинні бути готові до використання цифрових інструментів у своїй

практиці, а також мати необхідні знання про громадянські права та обов'язки.

Слід зазначити, що сучасна освіта на сьогодні ґрунтовно відрізняється від тієї, яку ми вважали сучасною ще декілька років тому. Реалії сьогодення диктують нам необхідність і важливість використання цифрових технологій, смартфонів, ноутбуків та інших надзвичайно корисних програм, які стають у нагоді всім учасникам освітнього процесу. З одного боку, як викладачі, ми маємо постійно перебувати в пошуку цифрових новинок, які допомагають урізноманітнити заняття з громадянської освіти та зробити їх не тільки якісними, наповненими демонстраційними матеріалами, але і під час пошуку міркувати над тим, яким чином забезпечити формування інформаційно-цифрової компетентності здобувачів освіти, яка є однією з ключових для майбутніх фахівців.

З іншого боку, викладачі повинні перебувати в постійному пошуку: міркувати над тим, як сприймають освітній процес студенти; що для розвитку їх умінь та навичок необхідно використовувати; які сучасні технології застосовувати в процесі навчання. Тому невід'ємним критерієм для визначення рівня ефективності освітнього процесу є підбір засобів та матеріалів для наповнення занять відповідно до програм навчання, можливість налагодження плідної взаємодії зі студентами та відповідність сучасним вимогам освіти.

Аналіз останніх досліджень. Питанням дослідження використання онлайн-ігор, мобільних додатків та онлайн-сервісів у освітньому процесі та формуванні компетентностей студентів, присвятили свої праці як українські науковці, так і зарубіжні вчені.

Так, Олена Лук'яненко, доктор медичних наук, професорка кафедри інформатики та біоінженерії Національного медичного університету імені О.О. Богомольця у своїх наукових працях звертає увагу на питаннях інтернет-комунікацій в освітньому процесі. Маючи багаторічний досвід у вивченні та впровадженні інноваційних методик навчання, зокрема використання онлайн-ігор у медичній освіті Макаренко О., Макаренко В., Сілкова О., Хміль О. працюють над інтеграцією цифрових технологій у навчальний процес і підвищенням інформаційно-цифрової компетентності студентів [1].

Іванова Т. фокусується на психолого-педагогічних аспектах використання мобільних додатків та онлайн-сервісів у навчанні. Її дослідження спрямовані на вивчення впливу цих засобів на академічну успішність студентів та їхню мотивацію до навчання [2].

Цікавими є дослідження Олександра Кушніра, який спеціалізується на розробці програмного забезпечення для освітніх цілей та впровадженні інноваційних методик викладання у закладах вищої освіти. Його дослідження спрямовані на оптимізацію освітнього процесу за допомогою сучасних технологій.

Низка інших вчених, наприклад І. Хом'якова, вивчає вплив фізичної активності та спортивних занять на загальний розвиток студентів у медичних університетах. Їх дослідження показують значний вплив фізичної культури на здоров'я, навчальний успіх та загальний стан студентів. Ці дослідники активно працюють над вивченням інноваційних підходів у навчанні, включаючи використання онлайн-ігор та мобільних додатків у медичній освіті та підготовці майбутніх медичних працівників [2].

Мета: дослідити можливості і реалії застосування цифрових додатків, навчальних онлайн-платформ та ігор на заняттях з громадянської освіти як засобу формування інформаційно-цифрової компетентності у студентів медичного коледжу.

Виклад основного матеріалу. Сучасні тенденції в освіті полягають у використанні освітніх платформ, сайтів, додатків та форумів. Одним з таких, вкрай необхідних ресурсів при викладанні навчальної дисципліни «Громадянська освіта» є сайт, розроблений Всеукраїнською асоціацією викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова доба», у співпраці з Міністерством освіти і науки України, підготовлений в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та впроваджується Раєт в Україні на основі матеріалів підручника «Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти», пані Поліни Василівни Вербицької, Оксани Валеріївни Волошенко та авторського колективу, Citizen.in.ua (рис. 1).

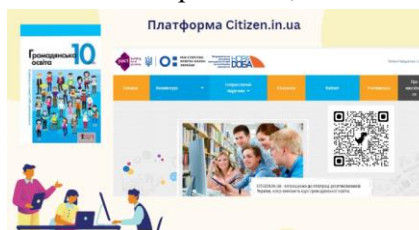

Рис. 1. Скріншот платформи Citizen.in.ua

Джерело: цифрові ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет мережі

Наразі на ньому зареєструвались більше 28 тисяч здобувачів освіти і більше 350 вчителів [3]. Сайт представляє собою платформу, за допомогою якої здобувачі освіти мають можливість працювати з онлайн-підручником, переглядати додаткові матеріали у вигляді відео, відповідати на питання у блогах, переглядати додаткові статті з періодичних видань за темами (рис. 2).

Рис. 2. Скріншот платформи Citizen.in.ua

Джерело: цифрові ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет мережі

Матеріал структуровано за розділами. В кінці кожного розділу є карти підсумкового оцінювання. Слід зазначити, що наповнення сайту постійно оновлюється. Наприклад, окремо до кожного з семи розділів, додано теми про виклики воєнних реалій у різних сферах суспільного життя сучасної України.

Наступний сервіс – зручна цифрова дошка Jam-board, один з продуктів Google, для групової роботи [9] (рис. 3).

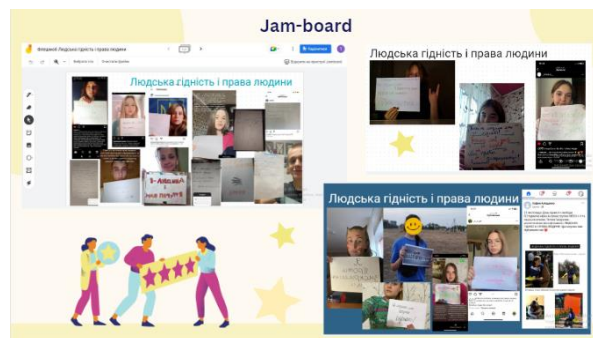

Рис. 3. Скріншот цифрового ресурсу Jam-board

Джерело: цифрові ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет мережі

На заняттях з громадянської освіти студенти медичного коледжу мали можливість завантажити скріншоти результатів проведеного флешмобу з теми «Людська гідність і права людини». Флешмоб полягав у розміщенні тематичних фото з дописами у соцмережах і своїх власних роздумах на тему «Гідність», «Права людини та громадянина». Студенти завантажували результати своєї роботи з власних пристроїв або додавали як домашнє завдання у класрум і згодом під час заняття мали змогу переглянути спільну дошку з роботами своїх колег.

Наступним зручним у використанні є онлайн-сервіс – Mentimeter.com. (рис. 4). Його можна використовувати під час занять з будь-якої теми. Перейшовши за посиланням, студенти-медики мають змогу надати відповідь на питання і в режимі онлайн спостерігати статистику відповідей, яку під час заняття демонструє викладач [8].

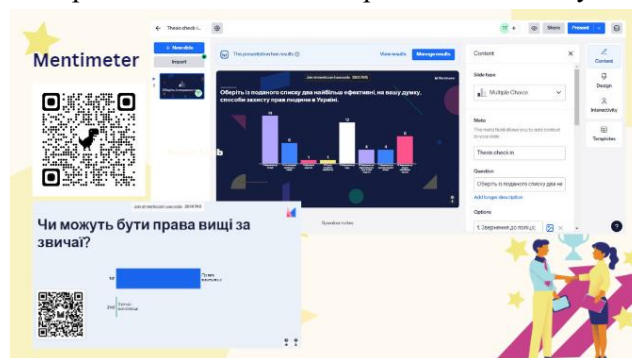

Рис. 4. Скріншот онлайн-сервісу Mentimeter

Джерело: цифрові ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет мережі

На слайді можна побачити результати опитування студентів під час вивчення розділу «Права людини». Сайт англомовний, але у браузері Chrom є можливість автоматичного перекладу українською мовою.

Ще один корисний ресурс - платформа Liveworksheets.com – робочі сторінки, які зручно використовувати для різноманітних пошукових завдань, на зразок тих, які ви можете побачити на слайді (рис.5), один з них є роботою з таблицею, де здобувачі освіти зазначають відомих українців, їх національність та сферу діяльності. На даному ресурсі можна знайти готові завдання з громадянської освіти, так і створити власний матеріал [4].

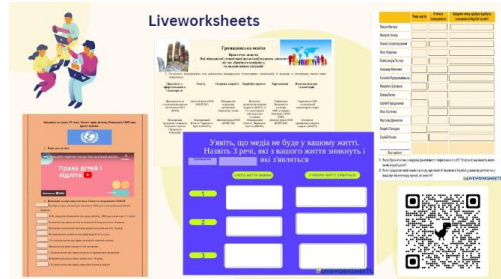

Рис. 5. Скріншот платформи Liveworksheets

Джерело: цифрові ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет мережі

Наступна гра є не тільки корисною, але й цікавою, тому що вона розрахована не тільки на здобувачів освіти, а й на дорослих і спрямована на розвиток медійної грамотності та вчить, як можна розпізнавати фейки або неправдиву інформацію, розвиває критичне мислення тощо. «Пригоди Літератуса» (рис.6) – це медіаосвітня гра, яку розробив Центр медіаініціатив (Вірменія), а українську версію — Академія української преси.

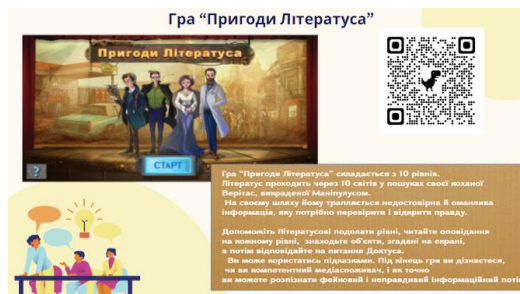

Рис. 6. Скріншот сторінки медіаосвітньої гри «Пригоди Літератуса»

Джерело: цифрові ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет мережі

Гра складається з 10 рівнів, під кінець гри студенти зможуть дізнатися, чи компетентні вони як медіаспоживачі, а також як точно вони можуть розпізнавати неправдивий інформаційний потік. Під час проходження гри студентів супроводжують поради та коментарі пана Доктуса, які допомагають дійти до кінця гри з певним багажем знань. Таким чином, в ігровій формі у здобувачів освіти формується медіаграмотність та здатність протидіяти фейкам [6].

Ще одну гру можна використовувати для закріплення студентами розділу «Демократичне суспільство» під назвою «Обираєш ТИ». Вона знаходиться на сайті Uchoose. Це проект Українського кризового медіацентру, який вже 4 роки поспіль займається протидією пропаганді, аналітикою, культурною дипломатією і розвінчанням популістських міфів політики «простих рішень» (рис.7). Проект було створено з метою надання допомоги читачеві у прийнятті рішення щодо вибору ресурсів для читання, аналізу та натхнення [7].

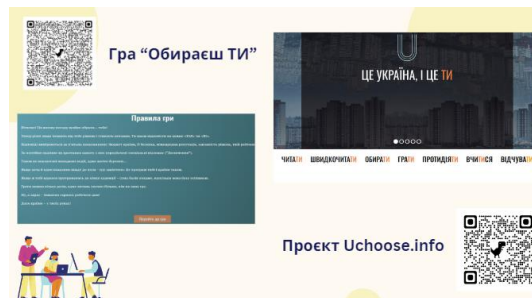

Рис. 7. Скріншот сторінки проекту Uchoose.info, гра «Обираєш ТИ»

Джерело: цифрові ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет мережі

Автори проекту говорять про медіагігієну, критичне мислення, логіку і розвіювання стереотипів, руйнують культурні та історичні міфи. Щодо самої гри, то вона має допомогти здобувачам освіти навчитися самостійно приймати рішення. Гравці мають можливість обрати роль одного з чотирьох персонажів: президента, прем'єр-міністра, голову ОТГ або депутата – і, відповідаючи на запитання, зрозуміти вплив прийнятих посадовцем рішень на життя як держави, так і окремо взятої територіальної громади чи окремої особистості. Відповіді вимірюються за 5 показниками: бюджет країни, її безпека, міжнародна репутація, законність рішень і рейтинг гравця.

Пропонуємо також звернути увагу на ще одну гру, в яку студенти матимуть можливість пограти під час вивчення розділу «Взаємодія громадян і держави» під назвою «НЕпідкупність» (рис.8). У цій грі здобувачі освіти можуть випробувати себе в неординарних ситуаціях, коли посадовці вимагають хабаря [5].

Рис. 8. Скріншот сторінки проекту Uchoose.info, гра «НЕпідкупність»

Джерело: цифрові ресурси, які знаходяться у вільному доступі в Інтернет мережі

Гру також розроблено Українським кризовим медіа-центром в рамках проекту Uchoose. Суть гри полягає в тому, що герої (хлопець або дівчина) вирішують різні ситуації, пов'язані з викладачами, податківцями, працівниками житлово-комунального господарства, органами правопорядку, лікарями. Потім герой/героїня дорослішає і постає перед вибором – піти у бізнес чи на держслужбу. Ті, хто обрали бізнес, мали справу з бізнесовими питаннями, ті, хто держслужбу, – відчули особливості чиновництва. При проходженні гри студенти зможуть зрозуміти, наскільки вони толерують корупцію в різноманітних сферах життя і в кінці гри отримати коментар щодо цього.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що сучасна освіта потребує від фахівців оперативного реагування на зміни в освітньому процесі з метою надалі навчати та виховувати свідомого громадянина, людину і особистість. Тому важливим є використання якісно наповнених, змістовних онлайн-ресурсів, доступних з будь-якого місця та в будь-який час для здобувачів освіти.

Результати дослідження показали позитивний вплив використання ігрових технологій на процес навчання та розвиток студентів, зокрема, їх здатність аналізувати та критично оцінювати інформацію, розвивати рішення та спілкуватися ефективно в онлайн-середовищі. Це відкриває широкі перспективи для подальшого використання цих технологій у медичній освіті та підготовці майбутніх медичних працівників.

Отже, використання онлайн-ігор, мобільних додатків та онлайн-сервісів може стати ефективним інструментом у формуванні компетентностей студентів медичного коледжу, сприяючи підвищенню якості освіти та готовності майбутніх медичних працівників.

Список використаних джерел:

1. Сілкova О., Макаренко О., Макаренко В., Хміль О. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку та формуванні професійних компетенцій майбутніх лікарів під час вивчення медичних експертних систем. *Перспективи та інновації науки*. 2021. № 5 (5). С. 564-571.
2. Тихолаз С.І., Дубова І.О., Ратова В.Р. До питання викладання латинської мови та медичної термінології в медичному ЗВО. *Актуальні проблеми якісної підготовки медичних закладів у надзвичайних умовах*. Тези доп. навч.-метод. конф. (Вінниця, 7 лютого 2024 р.). Вінниця: Вінницький нац. мед. ун.-т. ім. М.І. Пирогова. 301 с.
3. Вовк Т. М. Цифрова компетентність педагога – запорука якісної освітньої діяльності в умовах диджиталізації сучасної освіти. *Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу в умовах диджиталізації суспільства* : зб. матеріалів II міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 10 листопада 2022 р.) К. : Наук.-метод. центр ВФПО, 2022. 153 с.
4. WEB-майданчик: підручник з курсу громадянської освіти для учнів 10 класів. URL: <https://citizen.in.ua/>
5. Інтерактивні робочі сторінки з усіх предметів URL: <https://www.liveworksheets.com/>
6. Онлайн-гра «НЕпідкупність» URL: <https://nepidkupnist.in.ua/>
7. Онлайн-гра «Пригоди Літератуса» URL: <https://www.aup.com.ua/mediaosv/onlayn-gra-prigodi-literatusa/>
8. Проект “Обираеш ТИ!” від Українського кризового медіа центру URL: <https://uchoose.uacrisis.org/>
9. Ресурс для створення інтерактивних елементів для презентацій URL: <https://www.mentimeter.com/>

ІНТЕРАКТИВНИЙ КОНТЕНТ ТА ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТРЕНДИ

Анотація. На даний момент всі сфери життєдіяльності людини відчувають впровадження інформаційних технологій, які безперервно та швидко розвиваються у великих масштабах. У зв'язку з цими змінами одним із завдань розвитку сучасної системи освіти є науково та методично обґрунтоване впровадження освітніх технологій у процес навчання. Прикладом одного з найбільш актуальних та суперечливих напрямів в освітньому середовищі є використання інтерактивного контенту та елементів гейміфікації. Дані технології освіти недостатньо активно використовуються у професійній діяльності викладачів медичного коледжу через недостатню розробленість дидактичних та методичних підстав. Існуючі проблеми зниження якості підготовки студентів до семінарських, практичних занять потребують розвитку інтерактивних технологій навчання здобувачів освіти, зокрема, при змішаному та дистанційному навчанні.

Використання інтерактивного контенту та елементів гейміфікації під час проведення лекційних та практичних занять передбачає підвищення ефективності навчання, стимулювання тісної співпраці між учасниками освітнього процесу, сприяють розвитку навичок критичного мислення тощо. Варто зазначити, що підбір інтерактивного контенту та елементів гейміфікації має бути точним, збалансованим та враховувати особливості тої чи іншої дисципліни, потреб здобувачів освіти і рівень володіння предметом вивчення. Впровадження інтерактивного контенту та гейміфікації в освітній процес передбачає розробку цікавого та змістовного контенту, використання інтерактивних прийомів навчання та індивідуального підходу до здобувачів освіти.

У даній статті пропонуються різноманітні способи навчання із впровадженням гейміфікації за допомогою платформи Interactive.me.

Abstract. Currently, all spheres of human life experience the introduction of information technologies, which are continuously and rapidly developing on a large scale. In connection with these changes, one of the tasks of the development of the modern education system is the scientifically and methodically justified introduction of educational technologies into the learning process. An example of one of the most relevant and controversial directions in the educational environment is the use of interactive content and gamification elements. These educational technologies are not actively used enough in the professional activities of medical college teachers due to the insufficient development of didactic and methodological foundations. Existing problems of reducing the quality of students' training for seminars and practical classes require the development of interactive learning technologies for education seekers, in particular, in mixed and distance learning.

The use of interactive content and gamification elements during lectures and practical classes involves increasing the effectiveness of learning, stimulating close cooperation between participants in the educational process, contributing to the development of critical thinking skills, etc. It is worth noting that the selection of interactive content and gamification elements should be accurate, balanced and take into account the specifics of one or another discipline, the needs of students and the level of mastery of the subject of study. The implementation of interactive content and gamification in the educational process involves the development of interesting and meaningful content, the use of interactive teaching methods and an individual approach to education seekers.

This article offers a variety of ways to learn with the introduction of gamification using the Interactive.me platform.

Ключові слова: інтерактивний контент, гейміфікація; здобувач освіти; інтерактивні прийоми; Interactive. me.

Key words: interactive content, gamification, student of education; interactive techniques; Interactive. me.

Вступ. В умовах сьогодення у викладачів постійно зростає інтерес до використання у своїй професійній діяльності нових методів, матеріалів та підходів до навчання. Одними з цих підходів є інтерактивний контент та гейміфікація – використання елементів гри в освітньому процесі.

Гейміфікація в навчанні – це не просто новий тренд, а важливий інструмент, який сприяє залученню студентів до навчання, покращує мотивацію та розвиток їхніх навичок, підвищує зацікавленість та захоплення від чогось нового, нетрадиційного та цікавого.

Аналіз останніх досліджень. Теорія і практика гейміфікації представлені в роботах Кевіна Вербаха та Ден Хантера, у яких дослідники стверджують, що «розвага — надзвичайно цінний інструмент для вирішення серйозних бізнес-завдань, пов'язаних з маркетингом, підвищенням ефективності, інноваціями,

залученням клієнтів, роботою з персоналом та стабільним розвитком» [8]. Deterding S. досліджував загальні концепції взаємодії людини з комп'ютером, щоб з'ясувати, звідки походить термін «гейміфікація» [4]. Мотиваційну складову гейміфікації вивчав Yu-kai Chou [7]. JanakiMythilyKumar та Mario Herger докладно розглядають етапи створення гейміфікованої системи [6].

На сьогоднішній день в Україні гейміфікація не має широкого застосування в організації освітнього процесу, лише несе рекомендаційний характер, адже елементи даного виду навчання є корисним допоміжним інструментом для активної взаємодії зі студентами та підвищенні їх зацікавленості у процесі навчання і може використовуватись під час практичних занять з різноманітних дисциплін: фізики [1], математики [2], біології [5], хімії [1], іноземної мови за професійним спрямуванням [3] та ін.

Мета: огляд методичних можливостей освітньої платформи Interactive. me. щодо створення інтерактивного навчального контенту та впровадження елементів гейміфікації.

Виклад основного матеріалу. Впровадження інтерактивного контенту та елементів гейміфікації при викладанні будь-якої освітньої компоненти є важливим питанням сучасної освіти. Ігрові елементи сприяють підвищенню пізнавальної активності студентів, формуванню інтересу до знань, розвитку навчальної мотивації та ініціативи. Завдяки використанню найкращих програм лояльності, дизайну ігор розвиваюче гейміфіковане середовище стає конкурентом наявних традиційних методів навчання.

Ігрова діяльність представляє собою багатовимірний інструмент, що втілює в собі широкий спектр функцій, необхідних для ефективного розвитку особистості та професійної підготовки здобувачів освіти. Тому основними перевагами гейміфікації є:

-мотивація до навчання творчості у професійній та соціальній сферах, що розвиває при цьому допитливість і міжособистісну взаємодію;

- сприяння саморозвитку і розкриття потенціалу особистості;

- спонукання до розвитку особистісних навичок для групового навчання;

- допомога здобути практичний досвід для майбутньої професії;

-можливість змінювати життєві погляди, розвивати толерантність, самооцінку.

Інтерактивний контент та елементи гейміфікації в освітньому процесі можна реалізувати за допомогою цифрового ресурсу Interactive. me.

Interactive. me. – це інтерактивна платформа, яка має готові шаблони для створення цікавого інтерактивного матеріалу та різних видів навчальних ігор.

Дана платформа містить готові блоки та шаблони, які нагадують конструктор, з яким впорається навіть дитина. Згадані вище шаблони надають можливість додавати текст, аудіо, відео YouTube та багато іншого. За допомогою такого шаблону можна створити інтерактивні презентації, зображення, слайд шоу, що допоможуть викладачам при викладенні нового матеріалу з будь-якої дисципліни.

Окрім цього, Interactive пропонує широкий набір ігрових активностей, за допомогою яких можна створювати різноманітний інтерактивний контент для навчання:

1) для створення інтерактивних ігор, які дозволять закріплювати теоретичний матеріал та навички в онлайн режимі, платформа пропонує такі інтерактиви, як:

- ігри «Меморі». У простому варіанті гри завдання гравця – знайти однакові зображення. Але використовувати цей формат можна і для серйозних проєктів.

- Ігри «Метч». У цій грі можна зіставляти зображення, іноземні слова зі своїми перекладами чи рівняння з правильними відповідями. Достатньо просто перетягнути картку в потрібне місце.

2) для створення блоку питань фронтального чи індивідуального опитування можна застосувати:

- гру «Пошук скарбів», в якій карта скарбів розділена на кілька частин і гравцям необхідно відкрити всі острівці по черзі, вказавши секретний код, відповівши на запитання або виконавши квест.

- гру «Колесо фортуни», що приносить елемент азарту та несподіванки. Студенти матимуть змогу взаємодіяти із віртуальним колесом, щоб отримати випадкові нагороди або визначити свій вибір.

3) для створення тестових завдань доцільно використати готові шаблони:

- «Перевір себе» з обов'язковим додаванням таймеру або зворотного відліку часу, встановленням кількості спроб, форм і таблиць лідерів. По завершенню виконання такого роду завдання студенти бачать свій рейтинг, що мотивує їх проходити гру знову і знову, задля покращення свого результату.

- «Дізнайтесь себе». У поданих тестах немає правильних та неправильних відповідей.

Шаблон може використовуватися при проведенні виховних годин для виявлення цікавих фактів про кожного студента групи.

4) для створення кейсових ситуаційних завдань можна застосовувати фліп-картки, зворотний бік яких подає правильну відповідь на запитання, пояснення чи містить цікавий факт.

Окрім перерахованих вище засобів та методів гейміфікації платформа надає можливість створювати інтерактивні кросворди, брендovanі головоломки-пазли з таймером та зворотнім відліком, інтерактивні формати, такі як тайм лайн («стрічка часу») - приголомшливий інтерактивний формат, що дозволяє наочно показати хронологію подій та формат «До і після» («було/стало»), що ідеально підходить для порівняння зображень.

Варто зазначити, що всі ці інтерактиви можна створювати самостійно або у співавторстві зі своїми колегами, здобувачами освіти. Ними можна користуватися, як офлайн, так і онлайн через різні технічні засоби: комп'ютер, мобільний телефон або планшет та ділитися посиланнями або QR-кодами.

Висновки. Одним з актуальних напрямів розвитку освітніх технологій є гейміфікація. Ігрові технології виступають ефективним інструментом в освітньому процесі та дозволяють здобувачам освіти вчитися в ситуаціях, які максимально наближені до реальної професійної діяльності, тим самим розвиваючи необхідні навички та вміння. Важливо систематично впроваджувати ігрові методи в освітній процес, а також стимулювати студентів до рефлексії та самоаналізу своїх дій під час ігрової діяльності.

Представлена інтерактивна платформа Interactive.me. допоможе викладачам швидко та просто інтегрувати технологію ігрової діяльності в освітній процес, що змінить атмосферу занять, їх перебіг, допоможе встановити зворотній зв'язок зі здобувачами освіти, досягти певних результатів у процесі засвоєння різних освітніх компонент та забезпечить виконання освітньо-професійної програми.

Список використаних джерел:

1. Бузько В.Л., Єчкало Ю.В. Гейміфікація як засіб формування пізнавального інтересу у навчанні фізики. *Новітні комп'ютерні технології*. 2017. Т. 15. С. 171–175. URL: <https://doi.org/10.31812/0564/818> (дата звернення 01.05.2024).
2. Зайцева О.І. Гейміфікація процесу навчання математики в умовах змішаного навчання. *Постметодика*. 2021. №1 (136). С. 37-40. URL: [http://pano.pl.ua/images/FILES/nml/Postmetodyka/PM-1\(136\)-2021.pdf](http://pano.pl.ua/images/FILES/nml/Postmetodyka/PM-1(136)-2021.pdf) (дата звернення 01.05.2024).
3. Качан Б.М. Гейміфікація в системі новітніх технологій навчання іншомовної компетентності студентів медичних вищих навчальних закладів. *Народна освіта*. 2017. Вип. 2. С. 55-59. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4865 (дата звернення 01.05.2024).
4. Gamification: Toward a Definition. Deterding S., Khaled R., Nacke L.E., Dixon D. Vancouver : Gamification Workshop Proceedings, 2011. P. 12-15.
5. Ibarra-Herrera C.C., Carrizosa A., Yunes-Rojas J.A. et al. Design of an app based on gamification and storytelling as a tool for biology courses. *Int J Interact Des Manuf*. 2019. Vol. 13. P. 1271–1282. URL: <https://doi.org/10.1007/s12008-019-00600-8>
6. Janaki K., Mario H. Gamification at work: designing engaging business software. Springer, 2013. 168 p.
7. Yu-kai Chou: Gamification & Behavioral Design. URL: <http://yukaichou.com/gamification-examples/octalysis-complete-gamification-framework> (Last accessed: 20.01.2024).
8. Verbaan, K. & Hanter, D. *Involve and Dominate: Game Thinking in Business*. M.: Mann, Ivanov i Ferber. 2015.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Анотація. Стаття розкриває сутність та можливості Штучного інтелекту щодо його використання в освітньому процесі. Проаналізовано переваги та недоліки його впровадження в педагогічну діяльність викладача. Надані авторські рекомендації щодо використання Штучного інтелекту в процесі вивчення як клінічних дисциплін, так і загальноосвітніх. Детально розібрано систему створення ситуаційних завдань, пошукових задач, предметних вікторин. Сконцентровано увагу на можливості укладання презентацій, в яких використовується згенеровані штучним додатком інформаційні матеріали.

Abstract. The article reveals the essence and possibilities of Artificial Intelligence in relation to its use in the educational process. The advantages and disadvantages of its implementation in the pedagogical activity of the teacher are analyzed. The system for creating situational tasks, search tasks, subject quizzes is analyzed in detail. Attention is focused on the possibilities of making presentations that use information materials generated by an artificial application.

Ключові слова: штучний інтелект, методичні матеріали, навчання, освіта, фаховий медичний коледж, заклад освіти.

Key words: artificial intelligence, methodical materials, training, education, professional medical college, educational institution.

Вступ. У реаліях нашого сьогодення майже всі учасники освітнього процесу мають поняття про Штучний інтелект. Більшість використовує його у своїй діяльності, а ті, що напрактиковані технологічно, створюють Штучний інтелект самостійно. Інформація про це наукове явище оновлюється систематично та дуже швидко. Це вже не якась невідома «цікавинка», а невід’ємна частина життя людини.

Мета: практичне дослідження можливостей ШІ щодо використання в освітньому процесі медичного коледжу при викладанні клінічних освітніх компонент та загальноосвітніх предметів.

Виклад основного матеріалу. У галузі освіти активне застосування Штучного інтелекту ще тільки розпочинається. На сьогоднішній день викладачі значно поступаються перед своїми студентами в цьому питанні. Хронологія входження ШІ в освітнє життя:

- грудень 2021 року затверджена Концепція розвитку Штучного інтелекту в Україні до 2030 року;
- 9 грудня 2022 року на засіданні Уряду була презентована програма великої трансформації «Освіта 4.0: український світанок»;
- з 19 лютого 2023 року чат GPT став доступним в Україні (безкоштовно).

За визначенням вільної енциклопедії Вікіпедії Штучний інтелект (ШІ) — це галузь інформатики, яка займається розробкою інтелектуальних машин, здатних виконувати завдання, які зазвичай потребують людського інтелекту [1].

Термін «Штучний інтелект» вперше використав Алан Тьюрінг (1950 рік) у науковій статті під назвою «Обчислювальні машини та інтелект», де зазначив, що ШІ – це широкий спектр алгоритмів та інструментів машинного навчання, який миттєво отримує інформацію та обробляє її шляхом аналізу, синтезу, на основі яких робить прогнози [2].

Штучний Інтелект може запропонувати безліч ідей для викладача. Це стосується структури заняття, форм та методів навчання, видів завдань, тобто ChatGpt допоможе спланувати конкретні активності та контент.

Найпростіший тип завдання для ChatGpt– створення текстів із заданими ключовими словами. Як варіант, запит можна сформулювати наступним чином: «Створи текст зі словами: медична освіта, навички «soft skills», «стандартизований пацієнт». Штучний інтелект згенерував варіант відповіді (рис.1), слід зауважити, що при повторному запиті він запропонує оновлену інформацію.

©Тетяна Філатенко

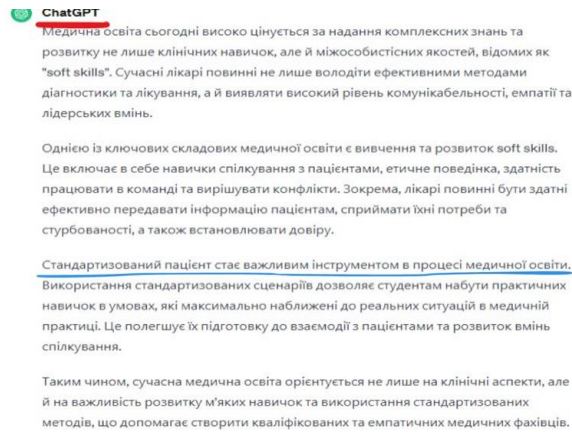

Рис. 1. Скріншот відповіді ШІ в програмі ChatGpt

Джерело: створено автором в програмі ChatGpt

Слід зауважити, що, якщо викладач планує використовувати текст у навчальних цілях, його необхідно ретельно перевіряти на смислові відношення. У даному тексті корекції потребує речення: «Стандартизований пацієнт стає важливим інструментом в процесі медичної освіти». Зрозуміло, що сам «стандартизований пацієнт» не може бути інструментом, а необхідно написати прийом «Стандартизований пацієнт» або метод «Стандартизований пацієнт». Але такі некоректні смислові відношення виникають через те, що незмістовно задано ключове слово, так званий промт. Для легкого складання промту необхідно розуміння того, що Штучний інтелект – це помічник, аналітик, такий співрозмовник, що аналізує інформацію, яку надає. Для правильного складання запиту необхідно чітко, конкретно, розширено ставити питання, описати умови та результат, який ви бажаєте отримати. Наприклад: «Склади 10 речень, в яких буде опис природи навесні. В кожному реченні щонайменше 3 прикметники».

Для викладачів клінічних дисциплін іноді є проблематичним формулювання умови ситуаційної задачі. Штучний інтелект може запропонувати декілька варіантів ситуаційних задач на запит, але викладачу необхідно пам'ятати, що конкретизація ключових слів змінює умову задачі, яку складає ChatGpt. Наприклад, на завдання типу: «Скласти ситуаційну задачу за ключовими словами: хірургічне відділення, хворий 45 років, кінджальний біль, виразкова хвороба» був отриманий наступний варіант ситуаційної задачі: «Пацієнт 45 років був госпіталізований до хірургічного відділення зі скаргами на інтенсивний кінджальний біль у верхній ділянці живота, а також з вираженою загальною слабкістю. Під час збирання анамнезу виявлено, що він страждає на хронічну виразкову хворобу шлунка. Як ви, як лікар хірургічного відділення, вирішите цю ситуацію? Які заходи будуть вжиті для подальшого діагностування та лікування пацієнта?»

Якщо ускладнити завдання та змінити варіант промпта, наприклад, «Скласти ситуаційну задачу-пошук», то ChatGpt пропонує нову умову ситуаційної задачі: «Лікарю хірургічного відділення надійшла інформація про 45-річного пацієнта, у якого гостра гастродуоденальна кровотеча. У пацієнта раніше було діагностовано виразкову хворобу шлунка. Запитання до лікаря: як Ви зупините кровотечу, які екстрені заходи будуть вжиті для подальшого лікування хворого?»

Але в згенерованому варіанті в умові задачі є слово «лікар», а нам необхідно – «медична сестра», тому у ключові слова вводимо «медична сестра» та отримуємо нову ситуаційну задачу (рис. 2).

Рис. 2. Скріншот відповіді на запит автора в програмі ChatGpt

Джерело: створено автором в програмі ChatGpt.

Зрозуміло, що ситуаційна задача, яку пропонує ШІ, може бути недосконалою, але вона є таким собі «скелетом» для викладача, який він може коректувати, доповнювати, перебудовувати, відповідно до навчального матеріалу.

Розглянуті вище можливості щодо складання за допомогою ChatGPT текстів, умов задач, не обмежуються лише пошуковим запитом. За допомогою Штучного інтелекту викладач має можливість трансформувати традиційні завдання, види організації навчальної діяльності студентів, а саме: значно розширюються можливості викладача щодо мотивації студентів стосовно вивчення тої чи іншої теми або вивчення певної освітньої компоненти. Цей додаток легко створює інформативні тексти, короткі доповіді, навіть тези мотиваційного змісту. Мотивація до навчання - це одна з умов кінцевого результату вивчення курсу. Якщо викладач має труднощі із складанням актуальності теми, то він може за допомогою ChatGPT отримати напрями для своєї творчої роботи. Але функціонуючі чат-боти GPT можуть надавати неправильні відповіді на запитання, зокрема ті, які стосуються політичних чи соціальних тем. Проте, нові ідеї та нестандартні думки - це є значна методична допомога при підготовці до занять.

Викладач може користуватися чатом ChatGpt для формування завдань різного виду: запитання за темою, онлайн-вправи, усне опитування або різнорівневі письмові та тестові завдання. Зауважимо, що додаток може створювати певну кількість варіантів, якщо є потреба надавати правильну відповідь. Зважаючи на те що студенти, як правило, мають різний рівень знань, ChatGpt дає можливість використовувати різнорівневі завдання. На запит «Запропонуйте ідеї цікавих завдань з хірургії» Штучний інтелект пише: «Звісно, ось кілька цікавих завдань з хірургії для вивчення теми та розвитку знань» та пропонує варіанти, які стосуються опрацювання практичних навичок, роботу із малюнками, завдання на розв'язок етичних питань та інше, що може допомогти викладачу з ідеями.

Викладач може скористатися ChatGPT для створення тестів з будь-якої теми з потрібною кількістю запитань та варіантами відповідей, враховуючи різний рівень складності. Також до тестових питань надається правильна відповідь. Створені тести необхідно перевіряти на змістову правильність, наукову точність та відповідність.

Крім того, ChatGpt генерує тести на основі заданого тексту, при цьому викладач повинен точно вказати у промпті кількість правильних відповідей до тестового завдання. Тобто можна використовувати науковий текст, що містить визначення, правила, доведення, а Штучний інтелект допоможе створити тести на його основі, але варто пам'ятати: інформація, що наводиться застосунком, обмежена 2021 роком. Якщо говоримо про наукові факти 2024 року, то можемо взагалі не мати правильної відповіді. Проте оновлення за стосунків відбувається систематично й швидко.

Одним з цікавих методичних прийомів є вікторина, яку можна провести безпосередньо в додатку ChatGPT під час Meet – зустрічі при змішаному або дистанційному навчанні. Для цього створюємо промпт, наприклад: «Проведи зі мною вікторину з теми «Оксиди металів». Став запитання і очікуй мою відповідь» (рис. 3).

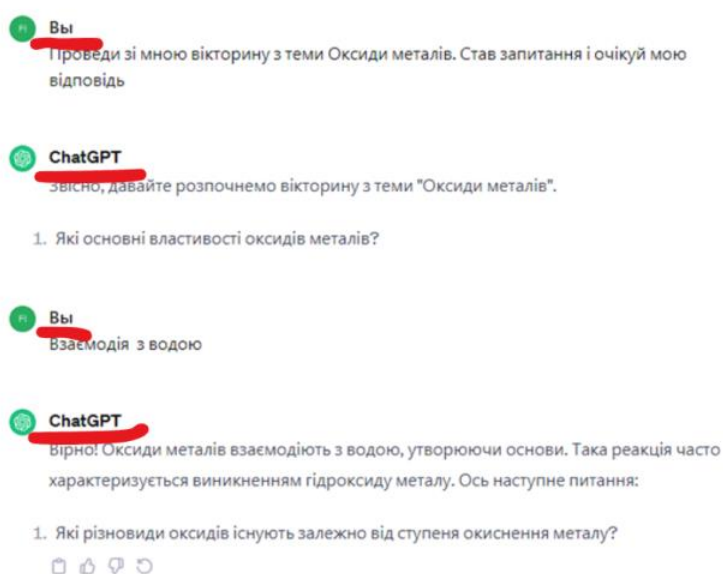

Рис. 3. Скріншот відповіді ШІ на запит автора в програмі ChatGpt

Джерело: створено автором в програмі ChatGpt

Набагато полегшує роботу викладача під час написання текстів, історій, що пов'язані з тематикою занять. Легко може запропонувати сценарій заходу або розважальної гри, що є доречним в освітньому процесі. Зрозуміло, це не є матеріал, який можна видати за власну інтелектуальну працю, скоріше це нові ідеї, свіжі думки, що допоможуть якісно готуватись до занять та проводити їх на високому методичному рівні. Це досить дієвий цифровий помічник викладача.

В епоху цифровізації освіти потужним джерелом якості викладання є презентації, вони допомагають донести матеріал, ідеї, поділитися знаннями з залученням візуального контенту. Проте створення якісної презентації є складним та достатньо тривалим процесом, полегшити який можуть додатки, що генерують презентації на основі Штучного інтелекту. На сьогодні є безліч подібних додатків, за допомогою яких можна сформувати презентації: Slidebean, Beautiful.ai, PlusAI, WEPIC.

WEPIC – легкий в застосуванні додаток, що має зрозумілий логічний інтерфейс сторінки. При створенні презентації обираємо мову, кількість слайдів, шаблон та протягом 1хвилини отримуємо згенеровану презентацію, яка проста й лаконічна за змістом, містить невеликий об'єм тексту, одним словом, досить зручна та ефективна у використанні під час пояснення будь-якого наукового матеріалу.

Висновки. Отже, унікальні можливості ШІ дозволяють сучасному викладачу використовувати його при підготовці до занять та їх проведенні. Це зумовлено тим, що імітація людського спілкування дає можливість використовувати декілька типів вхідних даних, зокрема текст, відео, зображення, планувати виконання завдань різної складності з будь-яких освітніх компонентів. Також такі технології забезпечують самоосвітню діяльність здобувачів освіти, які можуть знайти відповіді на ті питання, що є для них проблемними. Технології генеративного ШІ мають значний потенціал для покращення освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Штучний інтелект — Вікіпедія (wikipedia.org) (дата звернення: 23.04.2024).
2. Штучний інтелект допомагає чи заважає вчитися URL: <https://www.postupai.com/ua/news/stucnii-intelekt> (дата звернення: 23.04.2024).

Додаткова інформація

<http://surl.li/tophi>

Матеріали розміщені з дозволу автора

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ УСВІДОМЛЕННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ ВАЖЛИВОСТІ ОВОЛОДІННЯ «SOFT SKILLS» ДЛЯ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті розглянуті питання формування й розвитку «soft skills» у здобувачів освіти медичних коледжів та їх важливість. На основі проведеного дослідження та отриманих даних, зроблено аналіз рівня обізнаності студентів з даного питання. Проаналізовано розуміння необхідності володіння «soft skills» здобувачами освіти різних курсів протягом всього періоду навчання та використання сформованих навичок у професійній діяльності. Запропоновано включення в освітній процес різноманітних заходів задля розвитку «soft skills».

Abstract. The article examines the formation and development of "soft skills" and their importance among education seekers of medical collages. Based on the conducted research and the obtained data, an analysis of the level of awareness of this issue was carried out. The understanding of the need for the acquisition of "soft skills" by students of various courses during the entire period of study, and the use of the acquired skills in professional activities was analyzed. The inclusion of various activities for the development of "soft skills" in the educational process is proposed.

Ключові слова: «м'які» навички, «тверді» навички, компетенції, комунікація, спілкування, міжособистісні стосунки, робота в команді, медична освіта, компетентісно-орієнтований підхід.

Keywords: «soft skills», «hard skills», competences, communication, interpersonal relations, teamwork, medical education, competence-oriented approach.

Вступ. Сучасне життя та професійна діяльність вимагають від молодих професіоналів у галузі медицини володіння «soft skills» задля ефективного використання в роботі: вміння спілкуватись, слухати, презентувати себе, вміння вести перемовини, працювати в команді, проявляти свої лідерські якості.

Аналіз останніх досліджень. Проблема формування навичок «soft skills» у здобувачів фахової передвищої медичної освіти на сьогодні є достатньо актуальною та досліджується в багатьох ракурсах. Наприклад, К. Коваль обґрунтував актуальність здобуття студентами «soft skills» та запропонував класифікацію «м'яких» навичок, а також механізми їх опанування студентською молоддю [4]; І. Гарбузюк дослідив концептуальні засади освітніх практик, які спираються на життєві компетенції [2]; Мозгова Г., Євтушенко В. наголошують на значущості «soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій [5]. І. Чухно розглядає формування «soft skills» як елемент якісної підготовки студентів медичних закладів вищої та передвищої освіти в сучасних умовах [6]. Іваницька Т.А. висвітлює розуміння здобувачами вищої медичної освіти «soft skills», які необхідні їм для самореалізації у майбутній професійній діяльності. Особлива увага прикута до медіаграмотності як сучасної складової ефективної освіти [3]. Бабенко Т. актуалізувала питання розвитку загальнонаукових компетентностей у майбутніх медичних фахівців реабілітаційної служби та подала теоретичне обґрунтування формування «м'яких навичок»; дала визначення поняття «soft skills» з огляду на специфіку реабілітаційної галузі, з'ясувала рівень сформованості означеної категорії у здобувачів освіти медичного коледжу, сформулювала можливі шляхи розв'язання виокремленої проблеми [1].

У сучасних умовах трансформації та перебудови діяльності закладів освіти та охорони здоров'я, спираючись на нову законодавчу базу та враховуючи процеси реформування школи за формулою НУШ, передвищої та вищої школи, є актуальним теоретичне узагальнення й обґрунтування цінності формування «м'яких» навичок («soft skills») у здобувачів освіти, що є метою даної публікації.

Мета: встановлення рівня обізнаності з питань формування та володіння навичками «soft skills» протягом всього періоду навчання серед здобувачів освіти та роль «м'яких» навичок у житті підлітків, які мріють про успішну професійну діяльність у закладах охорони здоров'я і хочуть вирізнятися серед конкурентів на ринку праці.

Матеріали й методи. Була розроблена анкета та проведено опитування здобувачів освіти. Анкета включала запитання щодо обізнаності з даною проблемою, формування та володіння навичками «soft skills» із точки зору самооцінки студентів.

©Лілія Акуліна

Виклад основного матеріалу. З метою встановлення рівня обізнаності з питань формування і володіння навичками «soft skills» та ролі «м'яких» навичок у житті підлітків, які мріють про успішну професійну діяльність, було проведено опитування студентської молоді Криворізького фахового медичного коледжу. В опитуванні взяли участь 147 респондентів 1- 4 курсів.

Студентам пропонувалось дати відповіді на питання анкети, позначаючи найточніший варіант відповіді. Дане дослідження проводилось анонімно. В ньому взяли участь здобувачі освіти, які навчаються за спеціальностями «Сестринська справа» та «Лікувальна справа». Результати проведеного анкетування представлені на рисунку 1.

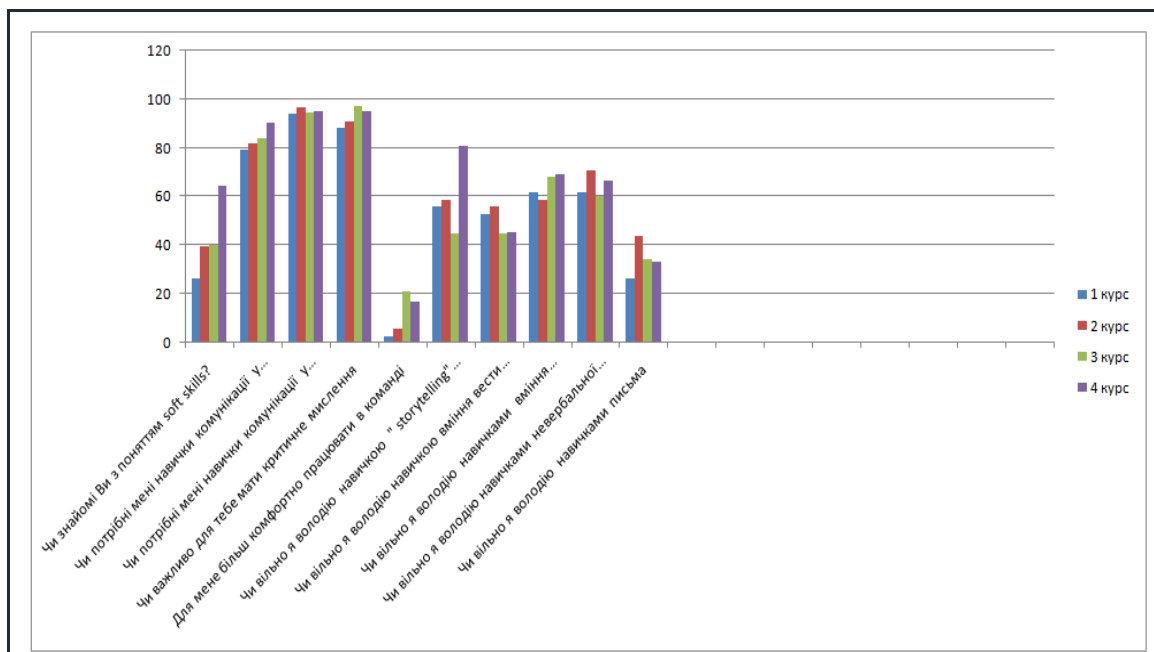

Рис. 1. Діаграма визначення рівня обізнаності з питань формування і володіння «soft skills» та ролі м'яких навичок у житті підлітків, які мріють про успішну професійну діяльність

Джерело: діаграма створена автором у додатку Excel

Аналіз анкетування.

На питання «Чи знайомі Ви з поняттям «soft skills?» «Так» відповіли 26,5% здобувачів освіти першого курсу, 39,4% здобувачів освіти другого курсу, 40% здобувачів освіти третього курсу і 64,5% здобувачів освіти четвертого курсу. Для цього питання було заплановано відповідь «частково» і «хочу знати більше». Від 7% до 21 % студентів відповіли саме так, що показує бажання розвиватись.

Друге питання: «Чи потрібні мені навички комунікації (спілкування, вміння слухати та інші) у повсякденному житті?» скеровувало здобувачів освіти оцінити необхідність володіння навичками на постійній основі.

«Так» відповіли 79,4% здобувачів освіти першого курсу, 81,8% здобувачів освіти другого курсу, 84,2% здобувачів освіти третього курсу і 90,5% здобувачів освіти четвертого курсу. 3-10% здобувачів освіти відповіли: «Не задумувався над цим».

Наступне питання: «Чи потрібні мені навички комунікації (спілкування, вміння слухати та інші) у професійній діяльності». «Так» відповіли 94,1% здобувачів освіти першого курсу, 97% здобувачів освіти другого курсу, 94,7% здобувачів освіти третього курсу і 95,2% здобувачів освіти четвертого курсу. 2-4% опитаних дали відповідь: «Не задумувався над цим».

Цікавим для респондентів стало питання: «Чи важливо для тебе мати критичне мислення (здатність розмірковувати та ефективно аналізувати інформацію)?».

«Так» відповіли 88,2% здобувачів освіти першого курсу, 90,9% здобувачів освіти другого курсу, 97,4% здобувачів освіти третього курсу і 95,2% здобувачів освіти четвертого курсу. 2-9% опитаних не задумувались над цим раніше.

Важливою у комунікації є командна робота. погодилися з таким твердженням 2,9% здобувачів освіти першого курсу, 6% здобувачів освіти другого курсу, 21,1% здобувачів освіти третього курсу і 16,7% здобувачів освіти четвертого курсу. 80-93% респондентів вважають, що результат роботи в команді або наодинці залежить від ситуації.

Наступне питання передбачало оцінку володіння навичкою активного слухання (здатність уважно

слухати, ставлячи допоміжні запитання, що дозволяють опоненту ширше розкрити думку та зрозуміліше пояснити свою позицію). «Так» відповіли 55,9% здобувачів освіти першого курсу, 58,8% здобувачів освіти другого курсу, 44,7% здобувачів освіти третього курсу і 81% здобувачів освіти четвертого курсу. 19-45% опитаних обрали варіант «частково, бажано розвивати». Такі відповіді дають можливість зробити висновки про усвідомлене ставлення молоді до необхідності саморозвитку.

Професійна діяльність потребує активної комунікації. На питання щодо вміння вести перемовини ми отримали такі відповіді: «Так» відповіли 52,9% здобувачів освіти першого курсу, 55,9% здобувачів освіти другого курсу, 44,7% здобувачів освіти третього курсу і 45,2% здобувачів освіти четвертого курсу. Варіант «Частково, бажано розвивати ці навички» обрали відповідно 48-55% опитаних. Це вказує на критичну самооцінку студентів старших курсів та бажання розвиватись.

Дуже важливою етичною складовою медичної деонтології є невербальне спілкування. На питання щодо володіння невербальними елементами комунікації (вміння не тільки висловлювати думку розумно та стисло, але й застосовувати жести, міміку, поставу на підтвердження слів, що робить спілкування більш виразним) ми отримали наступні відповіді.

«Так» відповіли 61,8% здобувачів освіти першого курсу, 70,6% здобувачів освіти другого курсу, 60,5% здобувачів освіти третього курсу і 66,7% здобувачів освіти четвертого курсу. «Частково, бажано розвивати ці навички» обрали відповідно 30-40% опитаних, що можна також вважати ближче до відповідей «Так».

Наступне питання передбачало визначення рівня самооцінки щодо володіння вмінням переконувати. «Так» відповіли 61,8% здобувачів освіти першого курсу, 67,6% здобувачів освіти другого курсу, 57,9% здобувачів освіти третього курсу і 61,9% здобувачів освіти четвертого курсу. Відповідно 31-39% опитаних вважають необхідним розвивати ці навички на постійній основі.

У сучасному суспільстві важливим є вміння презентувати себе та виступати публічно. Чи володіють опоненти такою навичкою? Відповіли «Так» 61,8% здобувачів освіти першого курсу, 58,8% здобувачів освіти другого курсу, 68,4% здобувачів освіти третього курсу і 69,5% здобувачів освіти четвертого курсу. «Частково, бажано розвивати ці навички» відповіли відповідно 25-30% опитаних.

Штучний інтелект поступово займає вагоме місце в житті сучасної людини, але володіння вербальними, письмовими навичками (наприклад, вміння укладати звіти, вести бізнес-комунікацію) є дуже важливою складовою забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці. «Так» відповіли 26,5% здобувачів освіти першого курсу, 44,1% здобувачів освіти другого курсу, 34,2% здобувачів освіти третього курсу і 33,3% здобувачів освіти четвертого курсу. Цікаво, що 48-75% опитаних вважають, що ці навички розвинути недостатньо і розуміють важливість їх розвитку, що вказує на свідоме сприйняття необхідності оволодіння навичками на більш високому рівні.

Дослідження мало на меті розглянути достатньо обмежену кількість маркерів, що є референтними для автора публікації та якими, на його думку, повинен володіти конкурентоспроможний медичний працівник. Результати наукової розвідки вказують на необхідність продовження досліджень у даному напрямку. Враховуючи отримані результати, які мають тенденцію зростання від першого до четвертого курсу, ми бачимо активний вплив освітнього середовища на формування «soft skills». Різні класичні та сучасні форми і методи, які застосовуються в освітньому та виховному процесі, наприклад, тренінги, ситуаційне моделювання, використання можливостей Штучного інтелекту, цифровізація, реалізація, захист студентських і волонтерських проєктів та ін., цілодобова підтримка психологічної служби дають можливість формування стійкого резилієнсу у сучасній студентській молоді та вільного володіння «hard skills» та «soft skills».

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Зважаючи на сучасний ритм життя здобувачам передвищої медичної освіти особливо важливо володіти та розвивати «soft skills». Сьогодні цінним вважається фахівець, який вміє швидко вчитися, ефективно адаптуватися до нових умов, знаходити нестандартні рішення. Оптимальне поєднання «hard та soft skills» є умовою успішної професійної кар'єри здобувачів медичної освіти. Розвиток надпрофесійних компетенцій формує комунікабельних, професійно компетентних, відповідальних, пацієнтоорієнтованих, мобільних на ринку праці, здатних до роботи в непередбачуваних умовах медичних працівників, які мріють про успішну професійну діяльність у закладах охорони здоров'я і хочуть вирізнятися серед конкурентів на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Бабенко Т.П. Актуальність формування «soft skills» медичних сестер у системі реформування реабілітаційної допомоги. *Сучасне медсестринство: євроінтеграційні процеси безперервного професійного*

- розвитку [електронне видання] : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Ломжа – Кривий Ріг – Утена, 14.03.2024. Ломж, MANS , 2024. 216 с. мережеве видання ; інституційний депозитарій. С. 18-21.
2. Гарбузюк І. В. Понятійно-категоріальний аналіз виховання підлітка на засадах розвитку життєвих навичок . *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал*: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України (7). НАІР. Івано-Франківськ , 2019. С. 49-54.
3. Іваницька Т.А., Кузьменко Н.В., Петров Є.Є., Бурмак Ю.Г. Медіаграмотність як складова «soft skills» здобувача вищої медичної освіти. *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки* : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. (м.Полтава, 24 берез. 2022 р.). Полтава. ТОВ «АСМІ», 2022. С.109-110.
4. Коваль К. О. Розвиток ‘soft skills’ у студентів — один з важливих чинників працевлаштування. *Вісник ВПІ*. 2015. Вип. 2. С. 162–167.
5. Мозгова, Г., Євтушенко, В., Мозгова А. Формування «soft skills» фахівця в галузі маркетингу на основі компетентнісного підходу. *Економіка та суспільство*. 2020. № 22. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-40> (дата звернення 19.04.2024).
6. Чухно І. А. Формування soft skills як складова якісної підготовки студентів медичних ЗВО в сучасних умовах. *Topical issues of modern science, society and education*: I міжнар. наук.-практ. конф. 2021. С. 613–619. URL: <https://sci-conf.com.ua/i-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-topical-issues-of-modern-science-society-and-education-8-10-avgusta-2021-goda-harkov-ukraina-arhiv/> (дата звернення 19.04.2024).

Додаткова інформація

<http://surl.li/topiy>

Матеріали розміщені з дозволу автора.

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ

Анотація. У статті обговорено результати дослідження динаміки формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури протягом навчання у студентів коледжу від I до III курсу та аналіз сучасного стану формування мотивації до занять. Ціннісні орієнтації розглянуто як індивідуальні переконання, цілі та потреби, що визначають рівень мотивації до рухової активності. Проведено анкетування для визначення мотиваційних дій у студентів щодо занять фізичною культурою.

Abstract. The work investigated the dynamics of the formation of value orientations to physical culture during the course of study of college students from the 1st year to the 3rd year. Value orientations are considered as individual beliefs, goals and needs that determine the level of motivation for motor activity. A questionnaire was conducted to determine motivational actions of students for physical education.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, мотивація, фізична культура, здобувачі освіти.

Key words: value orientations, motivation, physical culture, education seekers.

Вступ. Ціннісні орієнтації – це особисті переконання, відчуття та пріоритети, які визначають поведінкові ознаки діяльності людини в різних ситуаціях, а саме, впливають на рішення людини, її взаємовідносини з іншими, ставлення до різних сфер життя, таких як робота, освіта, відпочинок тощо. У фізичній культурі ціннісні орієнтації залежать від індивідуальних переконань, цілей та потреб кожної людини і визначають рівень мотивації до різних проявів рухової активності: здоров'я і фізичного благополуччя, спортивних досягнень, розваг і релаксації, соціальної взаємодії. Дослідження ціннісних орієнтацій у сфері фізичної культури і мотивації студентів до занять сприятиме більш активному застосуванню інноваційних технологій, що спрямовані на підвищення ефективності освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень. Фахівці у галузі фізичного виховання зазначають, що спостерігається тенденція до погіршення стану здоров'я студентів. Результати дослідження викладачів Харківського обласного медичного фахового коледжу показали, що інтереси, потреби, мотиви, ставлення до фізичної культури та здорового способу життя студентів не є оптимістичними. Зважаючи на вищевказане, пропонується здійснити корекцію навчальних програм з дисципліни «Фізичне виховання» із дотриманням вимог МОН, а також зважаючи на статево-вікові особливості з метою вдосконалення фізичного виховання студентів коледжу [4, с. 165].

Аналіз сучасного стану реалізації фізичного виховання у коледжах з урахуванням сучасних викликів до процесу навчання фахових молодших бакалаврів визначив необхідність оновлення програмно-нормативного забезпечення, що буде враховувати індивідуальні особливості студентів, а саме: стан здоров'я, рівень фізичного розвитку і фізичної підготовленості, інтереси і мотивацію до рухової діяльності, гендерні відмінності. Застосування диференціації та індивідуального підходу до студентів основної медичної групи і студентів з особливими освітніми потребами буде сприяти зростанню ефективності освітнього процесу та залученню до рухової активності більшої кількості здобувачів фахової передвищої освіти [5, с. 206].

Студенти фахового медичного коледжу завжди схвалюють застосування нових видів фізичних вправ. Так, використання на заняттях летючого диска – фрізбі вирішує оздоровчі, освітні та виховні завдання фізичного виховання. Вправи з фрізбі, які можна проводити не тільки у спортивних залах, але й на відкритих майданчиках, для студентів є легкими і доступними в опануванні [2, с. 88].

Інноваційна система, що поетапно впроваджується в систему фізичного виховання і використовує новітні засоби, форми, методи та сучасні технології, сприяє забезпеченню більш ефективного формування у підростаючого покоління активної позиції до рухової діяльності та цінностей здорового способу життя [1, с. 195].

© Олег Гладун

У дослідженні формування ціннісних орієнтацій студентів у процесі фізичного виховання автори виділяють такі зовнішні та внутрішні фактори: спосіб життя, матеріальний достаток, теоретичні знання щодо використання фізичних вправ, мотивацію до занять різними видами рухової активності, зацікавленість та переконливість особистості [7, с. 44].

З метою популяризації фізичної культури в період дистанційного навчання рекомендується застосовувати комплексний підхід, що передбачає створення привабливого віртуального середовища, здійснення акценту на доцільність рухової активності, надання пізнавальної інформації [3, с. 210].

Залучення до здорового способу життя бакалаврів медичного коледжу є трудомістким процесом, який передбачає активізацію всіх учасників навчального процесу, а особливо самої студентської молоді [6, с. 281].

Мета: визначити рівень сформованості ціннісних орієнтацій студентів коледжу до фізичної культури та їх динаміку за курсами.

Виклад основного матеріалу. У КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР» проведено дослідження, в якому взяли участь студенти I курсу (223 особи), II курсу (86 осіб) і III курсу (82 особи). За навчальною програмою студенти мають можливість удосконалювати фізичну підготовку на заняттях з легкої атлетики, волейболу, баскетболу, акробатики, атлетичної гімнастики, кросової підготовки та туризму.

Респонденти в анонімному анкетуванні зазначали свої вподобання за такими питаннями: *фізична культура як предмет для вивчення є* (необхідною, важливою, непотрібною); *ваша мотивація у відвідуванні занять, не більше трьох варіантів* (задовольнити потребу в русі, зміцнити здоров'я, покращити статуру, отримати оцінку, самоствердитися, вдосконалити рухові дії, розвинути фізичні якості); *задоволеність заняттями з фізичної культури* (незадоволений, скоріше незадоволений, скоріше задоволений, задоволений); *фізичне навантаження, що отримуєте на заняттях* (недостатнє, достатнє, велике); *студенти не люблять заняття з фізичної культури, оскільки* (не подобається, що ставлять оцінки; не цікаво; дещо не виходить; бояться насмішок); *мотивуючі чинники в організації занять з фізичної культури, не більше трьох варіантів* (застосування різноманітних вправ, використання різноманітного інвентарю та обладнання, позитивна атмосфера, спортивні ігри, індивідуальний підхід викладача, професійний рівень викладача, участь у різних формах спортивних заходів, конкурсів).

Динаміку формування ціннісних орієнтацій визначено за збільшенням/зменшенням показників (у відсотках) при порівнянні результатів анкетування від I до III курсу.

Стосовно питання про необхідність фізичної культури як предмету спостерігаємо зниження показників на II курсі (28%) в порівнянні з результатами I курсу (37%), але потім - зростання на III курсі (40%), що вище початкового рівня (рис.1).

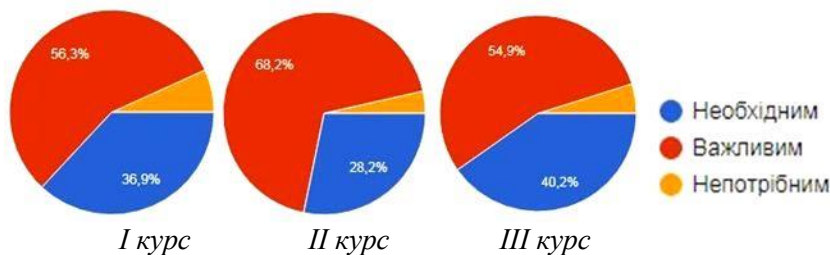

Рис. 1. Порівняльна діаграма відповідей здобувачів освіти на питання: «Фізична культура як предмет для вивчення є (необхідною, важливою, непотрібною), %»

Джерело: діаграма створена автором у додатку Excel

Вивчення мотивації до відвідування занять з фізичної культури показало, що у студентів від I до III курсу зростають показники в таких мотивах: «задовольнити потребу в русі» (34%, 40%, 41%); «зміцнити здоров'я» (62%, 66%, 75%); «покращити статуру» (51%, 53%, 67%); «розвинути фізичні якості» (64%, 66%, 70%). Такий мотив, як «самоствердитися», виявився непопулярним у студентів на всіх курсах і мав 4-5% вибору. Мотив «удосконалення рухових дій» втрачає позиції від першого до третього курсу (34%, 35%, 25%), що може пояснюватися умовами дистанційного навчання. Цікава динаміка визначилася з мотивом «отримати оцінку»: на II курсі спостерігається зниження показника до 42% у порівнянні з I курсом (52%), а на III курсі фіксується його підвищення до 48%.

Під час аналізу відповідей з отримання задоволеності на заняттях з фізичної культури не виявлено жодної відповіді «незадоволений», а низький показник «скоріш незадоволений» від I курсу до II курсу зменшується і на III курсі зовсім не спостерігається. Проте збільшується показник «задоволений» від I до III курсу, з невеликим спадом на II курсі (рис. 2).

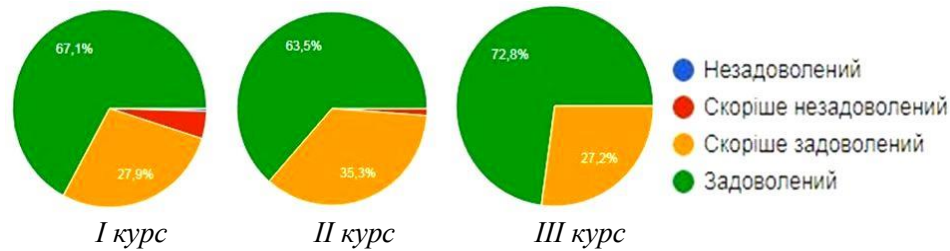

Рис. 2. Діаграми за результатами відповідей здобувачів освіти на питання: «Задоволеність заняттями з фізичної культури (незадоволений, скоріше незадоволений, скоріше задоволений, задоволений)», %

Джерело: діаграма створена автором у додатку Excel

Переважна більшість студентів відзначила, що отримує достатнє фізичне навантаження, а велике навантаження - тільки 5-7% із числа опитуваних (рис. 3).

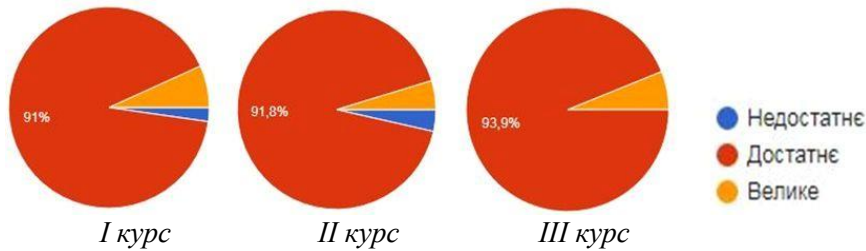

Рис. 3. Діаграми за результатами відповідей здобувачів освіти на питання: «Фізичне навантаження, що отримуєте на заняттях (недостатнє, достатнє, велике)», %

Джерело: діаграма створена автором у додатку Excel

У зазначенні мотивів, що впливають на прояв неактивності до рухової діяльності на заняттях з фізичної культури інших студентів, респонденти віддзеркалюють свої власні ціннісні орієнтири, переконання, судження. Порівнюючи відповіді студентів I-III курсів в мотивах «не подобається, що ставлять оцінки» (4%, 6%, 3%) і «не цікаво» (49%, 49%, 50%) не виявлено суттєвих розбіжностей (рис. 4). Але в мотивах «дещо не виходить» (18%, 20%, 25%) і «бояться насмішок» (29%, 25%, 22%) простежується певна динаміка, що свідчить про посилення вимог до техніки виконання рухових дій і підвищення самооцінки.

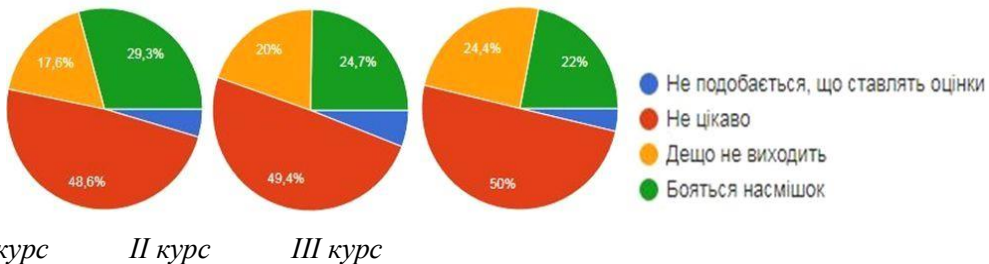

Рис. 4. Діаграми за результатами відповідей здобувачів освіти на питання: «Студенти не люблять заняття з фізичної культури, оскільки (не подобається, що ставлять оцінки; не цікаво; дещо не виходить; бояться насмішок)», %

Джерело: діаграма створена автором у додатку Excel

Згідно з аналізом зазначених мотивуючих чинників в організації занять з фізичної культури у відповідях студентів від I до III курсів спостерігається певна динаміка. Так, відбувається збільшення показників «використання різноманітного інвентарю та обладнання» (37%, 33%, 57%), «спортивні ігри» (39%, 39%, 42%) і зменшення показників «застосування різноманітних вправ» (46%, 44%, 33%), «позитивна атмосфера» (76%, 77%, 67%), «участь у різних формах спортивних заходів, конкурсів» (28%, 26%, 20%).

Для половини респондентів важливий «індивідуальний підхід викладача» (40%, 55%, 43%) і третині – «професійний рівень викладача» (32%, 35%, 31%), проте отримані показники не мають суттєвих відмінностей.

Висновки. При дослідженні формування ціннісних орієнтацій до фізичної культури протягом навчання у студентів коледжу за отриманими показниками визначена динаміка зростання мотивів у

відвідуванні занять з фізичної культури та задоволеності від них; посилення вимог до техніки виконання рухових дій, підвищення самооцінки. Встановлена динаміка мотивуючих чинників в організації занять з фізичної культури у збільшенні – «використання різноманітного інвентарю та обладнання», «спортивні ігри» та зменшенні – «застосування різноманітних вправ», «позитивна атмосфера», «участь у різних формах спортивних заходів, конкурсів».

Список використаних джерел:

1. Впровадження інноваційних технологій та їх елементів до занять фізичної культури в закладах освіти. *Technologies in education in schools and universities: Proceedings of the III Internat. Scien. and pract conf.* (January 23-26, 2024) Athens, Gree / Т. О. Барсукова, О. М. Гоголева, В. В. Заверзаєв, І. Чертов; International Science Group. 2024. С. 191-196.
2. Кругляк Н., Балицька С., Балицький Б. Використання фрізбі у процесі фізичного виховання студентів Самбірського фахового медичного коледжу. 2020. С. 85-88.
URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17653/1/Kruhliak_Balytska_Balytskyi.pdf
3. Кудряшов І. О., Артюгін А. В. Роль мотивації у формуванні позитивного ставлення до фізичного виховання в умовах дистанційного навчання: аспекти психологічної підтримки. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 1(35). С. 200-212.
4. Кузьменко І., Макаренко О. Здоров'я та фізичне виховання студентської молоді в харківському обласному медичному фаховому коледжі . *Наукові дослідження та інновації в галузі суспільно-гуманітарних наук: зб. матер. І Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.(м. Мелітополь, 24 листопада 2021 р.) / ред. кол. О. П. Ломейко та ін. Мелітополь: ТДАТУ, 2021. Ч. 1. С. 163-165.*
5. Семенова Н. В., Ковалів А. І., Киван-Мультан Н. В. Аналіз сучасного стану реалізації фізичного виховання у закладах фахової передвищої освіти (коледжах). *Фізична культура в університетській освіті: інновації, досвід та перспективи розвитку в умовах сучасності: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжн. участю (м. Дніпро, 11 травня 2022 р.)*. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 204-206.
6. Сухорукова Л. А. Здоровий спосіб життя бакалаврів медичних коледжів як умова успішної міжособистісної професійної взаємодії . *Topical issues of modern science, society and education*! : proceedings of VII Intern. scient. and pract. conf. (January 29-31, 2022) Kharkiv, Ukraine. 2022. С. 280–282.
7. Формування ціннісних орієнтацій у студенток до занять фізичною культурою і спортом. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова / В. В. Білецька та інші*. Київ, 2023. Вип. 10 (170). С. 41–44.

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА АКАДЕМІЧНУ УСПІШНІСТЬ СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті розглянуто чинники, які впливають на академічну успішність студентів. Проаналізовано фактори, які сприяють покращенню рівня навчальних досягнень здобувачів освіти. Висвітлені можливі напрямки самоорганізації навчальної діяльності студентів з метою покращення їх результатів навчання, подолання негативного впливу на психіку та стан прокрастинації різних чинників.

Abstract. The article considers the factors that influence the academic performance of students. Factors that contribute to improving the level of educational achievements of education seekers have been analyzed. Possible directions of self-organization of students' educational activities with the aim of improving their learning results, overcoming the negative impact on the psyche and the state of procrastination of various factors are highlighted.

Ключові слова: академічна успішність студентів, навчальний стрес, прокрастинація, академічна прокрастинація, інтелект, самоаналіз, заклади фахової передвищої освіти, диференційований підхід, дистанційне синхронне та асинхронне навчання.

Key words: academic performance of students, academic stress, procrastination, academic procrastination, intelligence, introspection, institutions of professional pre-higher education, differentiated approach, distance synchronous and asynchronous learning.

Вступ. Академічна успішність студентів є підсумковим показником, який характеризує освітню діяльність закладу освіти з підготовки конкурентоспроможних на ринку праці фахівців, що повинні оволодіти компетентностями відповідно до вимог стандартів освіти. Для створення ефективної системи управління навчальною діяльністю та підвищення мотивації до навчання необхідно систематично проводити аналіз факторів та причин, які можуть впливати на позитивну динаміку результатів навчальної діяльності здобувачів освіти.

Студенти є найбільш чутливими та вразливими до впливу соціально-економічних факторів серед усіх груп населення. Вони вчаться долати труднощі у навчанні та оволодіти вміннями виживати в умовах постійного психоемоційного стресу. Одним із найбільш поширених видів афектів у сучасному світі є стрес.

Здобувачам освіти першого року навчання важко адаптувати свій режим та спосіб життя до нових “студентських” умов, адже саме на цей період припадає вивчення фундаментальних основ медичних знань. Найчастіше це призводить до порушення психологічної рівноваги і прояву навчального стресу, який розвивається через великий потік інформації, відсутність систематизованої роботи в семестрі, невдачі та інші події в житті, що позначаються як психологічні розлади.

Існує велика кількість підтверджень, що навчальний стрес – невід’ємна частина студентського життя. Стрес, який відчувають студенти, може суттєво позначатися на навчанні (отриманні, застосуванні і переробці інформації), що перешкоджає академічній успішності. Загальний стрес посилюється за рахунок труднощів у навчанні, які також створюють дискомфорт.

Успішність студентів залежить не тільки від загального інтелектуального розвитку та спеціальних здібностей, але й від інтересів, мотивів, рис характеру, темпераменту, спрямованості особистості, її самосвідомості та інших факторів.

Освітній процес у закладах фахової передвищої освіти характеризується своєю специфікою та поєднує теоретичну складову (засвоєння нового матеріалу) з практичною (формування умінь та навичок).

Мета: проаналізувати фактори, які ймовірно впливають на академічну успішність студентів, розглянути можливі напрямки щодо покращення самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти та можливості попередження негативного впливу їх на психіку, а також появи стану прокрастинації.

Виклад основного матеріалу. Формула успішного навчання складається з багатьох факторів, серед яких: інтерес до навчання, робота в групах, збалансованість теорії та практики, дисципліна студентів,

© Вікторія Горяча

регулярність навчання, збалансована навчальна програма, живе спілкування та ін. Одна зі складових цієї формули – потреба студентів у спілкуванні. Французький письменник Антуан де Сент-Екзюпері писав: «Найбільша розкіш у світі – розкіш людського спілкування». Під час спілкування люди пізнають не тільки інших, але й себе, опановують досвід соціального життя. Спілкування сприяє кращому обміну інформацією, оптимальній організації навчальної діяльності, встановленню міжособистісних стосунків, досягненню взаєморозуміння, розвитку товариства та дружби, передачі досвіду, думок. Саме в епоху онлайн-навчання нашим студентам вкрай не вистачає спілкування між собою та з викладачем наживо.

Як показує педагогічний досвід, успішність навчання студентів переважно залежить від особливостей самосвідомості та саморозуміння, наприклад, від ступеня адекватності самооцінки. За умови зайвого самозаспокоєння, безтурботності і завищеної самооцінки, студенти, як правило, потрапляють у число відсіяних. Багато студентів навіть у період екзаменаційної сесії не вважають за потрібне працювати напружено, вони витрачають лише частину днів, відведених на підготовку до іспитів (як правило, використовують 1–2 дні «для читання лекцій» вже перед самим іспитом). Деякі студенти йдуть на іспит, за їх власним визнанням, підготувавшись далеко не за всіма питаннями, які передбачені навчальною програмою.

У більшості студентів першого року навчання є прояви *прокрастинації* – тимчасового явища, коли мотивація і бажання щось робити у людини пропадає на певний період. Прокрастинація (від лат. *prōcrastinātiō* – відкладання на завтра; від *prō* + *crāstinus* – завтрашний, від *crās* – завтра), зволікання – це психологічний термін, який окреслює схильність людини відкладати неприємні завдання на потім, тяжіння до справ, що приносять більше задоволення або швидший результат [6]. Це не лінь, а явище нашого сьогодення, яке збільшує потребу в людській дисципліні та навичках тайм-менеджменту, таких як визначення пріоритетів та планування часу. Лінь – це стан, при якому людині, по суті, добре. Людина не відкладає, а відмовляється від будь якої діяльності. Це наслідки стресу та ознака прихованої депресії. У людини немає бажання щось змінювати, тому це не супроводжується тривогою і усвідомленням, що вона робить не те, що треба.

Найчастіше прокрастинація проявляється у людей, які дуже продуктивно працюють і більшу частину свого часу перенавантажені низкою завдань. З цим неприємним станом самостійно боротися не виходить.

У сучасних умовах той хто навчається, з одного боку, повинен обробити велику кількість інформації, а з іншого – до нього висуваються величезні вимоги. У таких студентів немає проявів лінощів. В них так звана *академічна прокрастинація*, при якій вони починають затримувати або відкладати навчальні та домашні завдання до останнього моменту і переходять до будь-яких інтересів, які їм до вподоби, від яких у них з'являється більше задоволення.

Прокрастинатори – люди, схильні відтерміновувати виконання завдань, перекладати відповідальність на інших, працювати хаотично, без плану, або лише під натхненням чи за умов настання «дедлайну» (крайній строк виконання роботи або поставленого завдання). Це явище ми часто спостерігаємо серед наших студентів та сучасної молоді взагалі.

Причини прокрастинації залежать від різних факторів. Найчастіше вона працює як захисний механізм – так психіка бореться із занепокоєнням, страхом невдач при вирішенні складних завдань, перевантаженням або втомою. Наслідком прояву прокрастинації можуть бути стрес, тривога, депресія та зниження продуктивності.

Коли студент затримує або відкладає виконання завдань до останнього моменту, у нього не вистачає часу на навчання, тому якість знань та кількість засвоєного матеріалу знижується.

Для допомоги студентам у подоланні цього недоліку можна надати певні рекомендації. Регулярний сон, самонавіювання, концентрація на досягнутих успіхах, чай із заспокійливих трав знижують тривожність. Планування свого робочого часу та аналіз виконаного, а особливо невиконаного, допоможуть визначити пріоритети, які навчать відокремлювати справи невідкладні від тих, що є негайними. Кожне складне завдання можна розкласти на низку завдань та виконувати їх послідовно. Якщо жодні засоби не спрацьовують, краще звернутись за порадами до психологів.

У студентському середовищі можна виявити фактори, які дуже часто обумовлюють прокрастинацію: соціально-психологічні, психофізичні, психоемоційні, педагогічні.

При проведенні бесід щодо причин появи прокрастинації зі студентами, які мають середній рівень навчальних досягнень, виявляються наступні чинники: невміння планувати, брак часу, відсутність мотивації, втома, особливості стану здоров'я, забагато завдань, нецікаві завдання, відсутність сили волі, наявність інших, важливіших завдань. Також було з'ясовано, що вони багато часу проводять в інтернеті, там їм цікавіше, а потім намагаються «наздогнати» навчальний матеріал, розуміючи, що колись, у

майбутньому, їм це знадобиться.

Для багатьох людей самостійне навчання або опанування навичок дається важко, їм краще і легше виконувати завдання під чийось контролем або керівництвом. При цьому оцінка чи заробітна плата стають мотивуючим фактором для покращення знань та вмінь.

Повністю подолати прокрастинацію або уникнути її неможливо, але ж своєчасне усвідомлення причин її появи та способів подолання цієї тенденції може допомогти покращити якість академічної успішності.

Значна частина студентів прагне раціоналізувати свою навчальну діяльність, знайти найбільш ефективні, а іноді й креативні прийоми вивчення матеріалу. Успішність їх зусиль у цій галузі залежить від рівня розвитку інтелекту, самоаналізу, волі. Недостатній рівень розвитку хоча б однієї такої здатності призводить до істотних прорахунків в організації самоосвіти, опануванні змісту навчального матеріалу, наслідком чого і є неповна підготовленість до іспитів та низький рівень інтелектуальних здібностей.

Уміння систематично навчатись, отримувати додаткову інформацію, навіть за умови середніх інтелектуальних здібностях, забезпечує студентам стійкі високі результати успішності. Відсутність вмінь організувати свою діяльність, рівномірно розподілити час для виконання завдань навіть за наявності досить розвинутого інтелекту знижує здатність до засвоєння програмного матеріалу, гальмує та перешкоджає успішному навчанню. Отже, одним із значущих чинників, який суттєво впливає на академічну успішність студентів є відсутність систематичності щодо розподілу часу, який відводиться на самостійне навчання.

З метою забезпечення високого рівня засвоєння програмного матеріалу здобувачами освіти, особливо в закладах фахової передвищої освіти, виникає необхідність диференційованого підходу, який полягає у розподілі навчальних планів і програм [1].

Враховуючи різноманітні сучасні інноваційні технології навчання науковці розглядають диференційований підхід як цілеспрямовану діяльність викладача з використанням в умовах як довільного, так і спеціально організованого навчання можливостей урізноманітнення тих чи інших освітніх компонентів [5].

На успішність навчання студентів впливають багато чинників: матеріальне становище, особливості здоров'я, вік, сімейний стан, рівень доколеджної підготовки; володіння навичками самоорганізації, планування і контролю своєї діяльності (перш за все навчальної); мотиви вибору закладу освіти, адекватність вихідних уявлень про специфіку навчання, форма навчання (очна, вечірня, заочна, дистанційна ін.), наявність плати за навчання; організація навчального процесу, матеріальна база, рівень кваліфікації викладачів, престижність закладу і, нарешті, індивідуальні психологічні особливості студентів.

Студенти, які орієнтовані на здобування знань, характеризуються високою регулярністю навчальної діяльності, цілеспрямованістю, сильною волею тощо, а ті, які цілеспрямовані на отримання професії - часто виявляють вибірковість, вони поділяють дисципліни на «потрібні» і «непотрібні» для їх професійного становлення, що може дуже суттєво позначитися на академічній успішності.

Загальних наукових даних щодо переліку конкретних факторів, які впливають на результати успішності студентів, у доступній літературі достатньо мало. Також можна зазначити, що стосунки між викладачами та студентами, мотивація до навчання, дуже взаємопов'язані з підвищенням академічної успішності.

Всередині самої навчальної діяльності або якомога ближче до її процесу, повинен лежати мотив навчання, а досягти цього можна таким чином:

- зробити процес навчання максимально цікавим для студента, таким, що приносить йому задоволення і впевненість у власних силах;
- надати студенту допомогу у формуванні таких мотивів і установок, які б дозволяли йому відчувати задоволення від подолання внутрішніх і зовнішніх перешкод у навчальній діяльності.

Серед найбільш важливих факторів академічної успішності здобувачів освіти є регулярне навчання, сумлінне відвідування занять і виконання навчальних завдань, які вважаються результатом постійної праці, а також мотивація і наполегливість у досягненні поставлених цілей, свідомо самоосвіта. Деякі фактори забезпечення успішного навчання студентів відображені на рисунку 1.

Крім того, існує значний зв'язок між академічною успішністю та минулим академічним досвідом студентів, періодами навчання у школі та коледжі, шкідливими звичками.

Рис. 1. Фактори забезпечення успішності студентів у навчанні

Джерело: схема складена автором з використанням інформаційних джерел, які знаходяться у вільному доступі в мережі Інтернет

Ключовими викликами освітнього процесу в умовах воєнного стану педагоги багатьох закладів освіти назвали такі нестабільні умови навчання; обмеженість способів організації навчально-пізнавальної діяльності; зниження мотивації та нестабільний психоемоційний стан студентів та викладачів.

В умовах дистанційного синхронного та асинхронного навчання переважна більшість викладачів пропонує студентам переглянути презентації, навчальні відео, виконати вправи, самостійно опрацювати навчальні матеріали. При проведенні аналізу рівня засвоєння навчального матеріалу пропонується виконати онлайн-тести, організуються додаткові консультації, індивідуально опрацьовуються окремі теми з деякими студентами.

Важливим фактором сьогодення є вплив онлайн- та змішаного форматів навчання на успішність студентів. Доведено, що спеціальне навчання студентів загальних навичок цифрової компетентності, які не прив'язані до конкретних навчальних курсів, дозволяє підвищити їх академічну успішність.

Значний вплив на результат академічної успішності має самооцінка студентами факторів, що впливають на результат засвоєння ними навчального матеріалу.

При проведенні бесід зі студентами старших курсів було виявлено, що серед факторів академічної успішності найбільш важливими є такі:

- регулярне навчання, сумлінне відвідування занять та виконання завдань, які вважаються результатом систематичної праці, а також мотивація і наполегливість у досягненні поставлених цілей, свідоме саморегуляція поведінки та самоосвіта;

- ставлення студентів до навчання (студенти, які позитивно ставляться до навчання, мають більше шансів на високі академічні результати). Мотивація може походити з різних джерел: практичний досвід викладача у медичній практиці, особистий інтерес до предмету/дисципліни, бажання досягти хороших оцінок або кар'єрних цілей;

- якість викладання та етичність спілкування викладача. Професіональні викладачі можуть значно покращити успішність студентів, надихаючи та мотивуючи їх, надаючи чіткі пояснення та відгуки, а також створюючи позитивне навчальне середовище. Викладачі, які захоплюються навчальним предметом/дисципліною, який/яку викладають, та використовують різноманітні інноваційні методи навчання, можуть допомогти здобувачам освіти залишатися уважними та зацікавленими у засвоєнні програмного матеріалу.

- навички управління часом та ефективні навчальні звички студентів;

- домашнє та навчальне середовище (студенти, які мають сприятливе та стабільне домашнє середовище, мають більше шансів досягти успіху в навчанні, оскільки вони мають доступ до ресурсів та підтримку близьких людей).

З початком війни активність студентів у навчальному процесі помітно знизилась, це стало серйозним викликом навіть для досвідчених викладачів. У реаліях сьогодення доводиться посилювати мотивацію студентів до навчання, оскільки психологічний стан учасників освітнього процесу не завжди є нормальним, а також не завжди є можливість фізично продовжувати навчання в умовах постійного стресу.

Викладачам за нинішніх умов необхідно враховувати й те, що багато учасників освітнього процесу

є залученими до волонтерської діяльності, працюють на користь або перебувають у лавах Територіальної оборони чи Збройних Сил України. Тому варто виділяти час для індивідуальної роботи з такими здобувачами освіти.

Найцінніше для здобувачів освіти, особливо перших курсів, під час війни є взаєморозуміння, спілкування. Для стимулювання розумової діяльності обов'язково необхідно надавати їм можливість виговоритись. На даному етапі для студентів викладач стає ключовою ланкою й ініціатором такого спілкування.

Апатичність студентів безпосередньо пов'язана з тим, що всі ми є учасниками подій, які відбуваються в нашій країні просто зараз. Дії студентів необхідно спрямовувати у майбутнє. Вчити їх прогнозувати, передбачати, будувати плани. Не варто сприймати воєнний стан як довгі канікули або час, коли певні справи (наприклад, домашні завдання) можна відкласти.

Висновки. На академічну успішність впливає низка факторів, у тому числі мотивація та ставлення студентів до навчання, їхні звички та навички, манера та культура спілкування викладача, а також домашнє та освітнє середовище.

У сучасних закладах медичної освіти повинні бути створені умови для розвитку особистості майбутнього фахівця, формування його професійної компетентності, стимулювання творчої й самоосвітньої діяльності, які здебільшого залежать від якості й характеру міжособистісного спілкування викладача й студента.

Також потрібно усвідомлювати, що мотивація до навчання великою мірою залежить від спільних зусиль усіх учасників освітнього процесу - адміністрації закладу освіти, викладачів і студентів, батьків.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С.У. Наука й навчальний предмет. *Шлях освіти*. 2006. Вип. 1. С. 8–14.
2. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи: навч. посіб. для молод. викладачів, аспірантів і майбутніх майстрів / М-во освіти і науки України, НПУ ім. М.П. Драгоманова, Ін-т вищ. освіти АПН України. К., 2003. 267 с.
3. Освіта України в умовах воєнного стану. *Інноваційна та проєктна діяльність*: наук.-метод. зб./ за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці: «Букрек», 2022. 140 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Nauk-metod.zbirnyk-Osv.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu-%20Innovatsiyna.ta.projektna.diyalnist.pdf> (дата звернення 08.02.2024).
4. Шляхи підвищення ефективності навчальної діяльності студентів. *Наукові записки*. Вип. 27. К., 2006. С. 329–335.
5. Юзбашева Г. Диференційоване навчання – запорука успіху. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. Педагогічні науки*. 2012. Вип. 109. С. 159-167.
6. Прокрастинація. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 09.03.2024)

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Анотація. У дослідженні перспективи, недосконалості ефективних організаційно-методологічних підходів підготовки фахівців з фізичної реабілітації здійснено теоретичний аналіз сучасної наукової літератури. В публікаціях висвітлюються такі окремі недоліки підготовки фахівців з фізичної реабілітації: при системному дослідженні робочих програм дисциплін природничо-наукової підготовки трапляються повтори подібної інформації та ситуаційних завдань; факт поступової втрати актуальності лінійного підходу у відновленні психофізичних сил людини; у частини молодих фахівців недостатні уявлення про організаційно-методичні особливості клінічної діяльності та низький рівень сформованості здатності прогнозування ходу реабілітації. Серед ефективних організаційно-методологічних підходів до професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації в дослідженнях науковців зазначено: застосування новітніх інформаційно-комунікативних технологій, спрямованих на підвищення професійної компетентності; формування відповідальності за здоров'я людей та уміння налагодити продуктивні міжособистісні стосунки; впровадження психологічних та соціально-педагогічних технологій на рівні базових технологій з медицини і фізичної культури; посилення практичної підготовки у співпраці з медичними закладами та реабілітаційними центрами. Внаслідок воєнної агресії дослідники аргументують зростання попиту на різні види реабілітаційних послуг, підвищення рівня затребуваності фахівців з фізичної реабілітації, що виступає стимулюючим фактором підготовки відповідного кадрового потенціалу в системі освіти. Науковці пропонують шляхи підвищення якості проведення реабілітаційних заходів в Україні та розбудови реабілітаційної інфраструктури.

Abstract. A theoretical analysis of modern scientific literature was carried out in the study of prospects, imperfections, and effective organizational and methodological approaches to the training of physical rehabilitation specialists. The following individual imperfections in the training of physical rehabilitation specialists are highlighted in the publications: during a systematic study of the work programs of the disciplines of natural and scientific training, there are repetitions of similar information and situational tasks; the fact of the gradual loss of relevance of the linear approach in the restoration of human psychophysical forces; some young specialists have insufficient ideas about the organizational and methodological features of clinical activity and a low level of development of the ability to predict the course of rehabilitation. Among the effective organizational and methodological approaches to the professional training of physical rehabilitation specialists in the studies of scientists, the following are noted: the use of the latest information and communication technologies aimed at increasing professional competence; formation of responsibility for people's health and the ability to establish productive interpersonal relationships; introduction of psychological and socio-pedagogical technologies at the level of basic technologies in medicine and physical culture; strengthening practical training in cooperation with medical institutions and rehabilitation centers. As a result of the military aggression, the researchers argue the growing demand for various types of rehabilitation services with an increase in demand for physical rehabilitation specialists, which acts as a stimulating factor for the training of the appropriate personnel potential in the education system. Scientists suggest ways to improve the quality of rehabilitation measures in Ukraine and to develop the rehabilitation infrastructure.

Ключові слова: фізична реабілітація, фахівці, підготовка.

Key words: physical rehabilitation, specialists, training.

Вступ. Законодавчою основою підготовки фахівців з фізичної реабілітації є Закон України «Про освіту», в якому прописано завдання закладів освіти щодо кадрового забезпечення усіх напрямів реабілітаційного процесу. Законом визначено підвищення якості навчання шляхом застосування в навчальному процесі медико-біологічних дисциплін, сучасних підходів до фізичної реабілітації осіб з різними видами захворювань і пошкоджень, а також новітніх методик дослідження функціонального стану організму людини. Установи, де можуть бути затребувані фахівці з фізичної реабілітації, включають всі типи освітніх закладів, охорони здоров'я, соціального захисту, громадські організації тощо. Наукові пошуки спрямовані на оптимізацію підготовки фахівців з фізичної реабілітації, які будуть добре орієнтовані у професійній сфері, матимуть творчий потенціал і здатність до самовдосконалення.

Мета: проаналізувати перспективи, недоліки та ефективні організаційно-методологічні підходи підготовки фахівців з фізичної реабілітації згідно зостанніми дослідженнями науковців.

Виклад основного матеріалу. У даній роботі автори визначають поняття, завдання і засоби фізичної реабілітації. Фізична реабілітація є складовою частиною медичної реабілітації, що використовує фізичні фактори, масаж, засоби та методи фізичної культури та представляє собою освітній процес, який поєднує різні напрями, серед яких - лікувальний, педагогічний, виховний. До найбільш поширених засобів фізичної реабілітації відносять лікувальну фізичну культуру, лікувальний масаж, природні і преформовані фізичні фактори, вправи на тренажерах, використання ортопедичних пристосувань, працетерапію (ерготерапію). Завдання фізичної реабілітації включають мобілізацію резервних сил організму; активізацію адаптаційних механізмів; зниження ризику ускладнень та рецидивів захворювання; пришвидшення процесів відновлення; тренування та загартовування організму; відновлення працездатності [2, с. 10-18].

Відповідно до нормативних документів до професійно-педагогічної підготовки фахівців з фізичної реабілітації входять теоретичні і медичні основи фізичної реабілітації; основні профілактичні і лікувальні засоби фізичної реабілітації; методики застосування засобів фізичної реабілітації; основні прийоми і методики масажу; фізіотерапевтичні процедури, прийоми та методики мануальної корекції, аутогенне тренування, м'язова релаксація. Програмні результати навчання за освітньо-професійною програмою передбачають, що фахівець із фізичної реабілітації володіє вміннями визначати рівень фізичного розвитку і фізичної підготовки людини, демонструє навички проведення занять з лікувальної фізичної культури й надання процедури масажу, здійснює обґрунтований вибір засобів й методів фізичної реабілітації та має здатність проводити лікарсько-педагогічних спостереження.

У сучасних публікаціях висвітлені окремі недоліки організаційного аспекту в плануванні навчального процесу, що відображаються на якості підготовки фахівців. У дослідженні продемонстровано застосування структурного аналізу змісту теоретичної природничо-наукової підготовки фахівців із фізичної терапії та ерготерапії. Так, при системному дослідженні навчальних дисциплін зафіксована вагома кількість повторів подібної інформації та ситуаційних завдань, а також зроблено акцент на узгодженості змісту програм, що сприятиме оптимізації природничо-наукової підготовки [12, с. 114].

Проблема полягає у поступовій втраті актуальності лінійного підходу у фізичній терапії, що надавав перевагу відновленню психофізичних сил людини. На сьогодні пріоритет має комплексний підхід, що спирається на створення цілісної освітньої програми, спрямованої на поєднання лікувальної, соціальної та ментальної реабілітації у підготовці фахівців ерготерапевтів та фізичних терапевтів [13].

Результати дослідження підготовки фахівців фізичної реабілітації в Україні визначили, що її рівень не повною мірою відповідає сучасним вимогам. Відзначено, що у деяких молодих фахівців уявлення про організаційно-методичні особливості клінічної діяльності є недостатніми, а здатність прогнозувати хід реабілітації у відновленні показників фізичного стану органів, функцій та організму в цілому, а також результатів можливих рецидивів сформована на низькому рівні. У підготовці фахівців фізичної реабілітації існує необхідність у застосовуванні новітніх технологій, спрямованих на підвищення формування професійної компетентності [11, с. 118].

Переважає більшість публікацій у науковій спільноті висвітлює ефективні організаційно-методологічні підходи до професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації в Україні. В дослідженні проведено аналіз змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації та ерготерапії та охарактеризовані вимоги до професійних якостей здобувачів освіти. Серед інших якостей перевага надається високому рівню загальних і професійних компетентностей, відповідальності за здоров'я людей, умінню налагоджувати продуктивні міжособистісні стосунки [8]. Готовність фахівців з фізичної реабілітації використовувати здоров'язбережувальні технології у професійній діяльності визначається такими критеріями, як: теоретико-гностичний, діяльнісно-операційний, особистісно-психологічний, професійно-педагогічний, а результатом – їх позитивна динаміка за кожним критерієм сформованості рівнів [3, с. 20].

Стимулюючим фактором підготовки відповідного кадрового потенціалу спеціалістів з фізичної реабілітації виступає застосування сучасних інформаційно-комунікаційних засобів навчання, що забезпечує високий рівень якості освіти. Цифрові ресурси формують необхідну синергію медичного, науково-освітнього та технологічного кластерів у системі реабілітації та відновлення людського потенціалу [1, с. 40]. Для повної реалізації медичних технологій та технологій фізичної культури і спорту для фахівців з фізичної реабілітації необхідні також знання в галузі психологічних, педагогічних та соціально-педагогічних технологій [4, с. 1024].

При вивченні досвіду підготовки фахівців з фізичної терапії та ерготерапії, автори підкреслюють особливість реалізації освітньої програми у посиленні практичної підготовки здобувачів спільно з медзакладами та реабілітаційними центрами. Показано, що навчальні дисципліни освітньої програми включають теми, що висвітлюють реабілітацію після захворювання коронавірусом та поранень внаслідок

російської агресії [10, с. 274].

У дослідженні аналізують фізичну реабілітацію військовослужбовців, які отримали травми під час військової служби чи участі в бойових діях та мають інвалідність або частково позбулися працездатності. В дослідженні окреслюються шляхи, що спрямовані на підвищення якості проведення реабілітаційних заходів в Україні та поширення реабілітаційної інфраструктури [6].

Внаслідок бойових дій російсько-української війни суттєво збільшилась кількість осіб, які постраждали, серед них військовослужбовці та цивільне населення. Зі зростанням попиту на різні види реабілітаційних послуг зростає і потреба у фахівцях з фізичної реабілітації, тому своєчасним є проведення досліджень підготовки фахівців з фізичної реабілітації в Україні [9, с. 48].

Комплексне застосування медикаментозного лікування та фізичної терапії сприяє отриманню більш якісного результату у відновленні працездатності, тому, підкреслює автор, фізична реабілітація буде затребуваною і в майбутньому. Фахівець і пацієнт у взаємній співпраці успішно долають наслідки хвороби чи травми, оскільки фізіотерапія ставить цілі, що є для пацієнта досяжними та реалістичними [7, с. 207]. Процес підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії змінюється разом з прогресом суспільства, поглибленням і розширенням сфери соціального пізнання, розвитком педагогічної науки [5, с. 371].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Фізична реабілітація є складовою частиною медичної реабілітації, що використовує фізичні фактори, масаж, засоби та методи фізичної культури і представляє собою освітній процес. У наукових публікаціях висвітлено окремі недосконалості та зазначено ряд ефективних організаційно-методологічних підходів до підготовки фахівців з фізичної реабілітації. Внаслідок воєнної агресії аргументовано зростання попиту на різні види реабілітаційних послуг, що виступає стимулюючим фактором підготовки відповідного кадрового потенціалу в системі освіти. Подальші дослідження передбачають вивчення ефективності лікувальної фізичної культури у відновленні організму людини відповідно до запитів сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Бочаров А. В., Слухенська Р. В., Іванушко Я. Г. Підготовка фахівців з фізичної реабілітації в контексті діджиталізації вищої освіти. *Науковий часопис УДУ імені М. П. Драгоманова*. К.: УДУ ім. М. П. Драгоманова, 2024. Вип. 1 (173). С. 38-41.
2. Буховець Б., Долинський Б., Борщенко В. Фізична реабілітація : навч. посіб. Одеса: Ун-т ім. К.Д.Ушинського, 2022. 270 с.
3. Вишар Є. Теоретичні основи формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до використання здоров'язбережувальних технологій. *Перспективи та інновації науки*. К.:, 2021. Вип. 3 (3). С. 12-20.
4. Вишар Є., Клеценко Л. Особливості використання здоров'язбережувальних технологій фахівцями з фізичної реабілітації у професійній діяльності. *Перспективи та інновації науки*. К.:, 2022. Вип. 2 (7). С. 1012-1024.
5. Гордієнко О. В., Таран А. І. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичної терапії та реабілітації. PhD Thesis. Нац. ун - т «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2023. С. 370-371.
6. Зародження та розвиток фізичної реабілітації / Т. Павленко та ін. *Grail of Science*. 2024. № 35. С. 554-560.
7. Корчага Т. А. Фізична реабілітація. *Інноваційний розвиток сучасної науки: нові підходи та актуальні дослідження*: матер. наук.-прак. конф. (м. Запоріжжя, 26-27 березня 2021 р.). Херсон: Молодий вчений, 2021. С. 205-207.
8. Крупа В., Лобода І. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в сучасних умовах. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. № 177. С. 93–101.
9. Канигіна С.М., Дорошенко Е.Ю., Черепок О.О., Левченко К.В. Підготовка фахівців з фізичної реабілітації в Україні . *Innovations and prospects in modern science: The 3rd International scientific and practical conference (March 13-15, 2023)*. SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2023. С. 45-48.
10. Степанова Г. М., Білик Л. В. Досвід підготовки фахівців із фізичної терапії та ерготерапії в черкаській медичній академії. С. 262-276. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-325-5-15>
11. Суходоля С., Крупа В. Особливість практичної та теоретичної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії до роботи в закладах охорони здоров'я. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. № 172. С. 114-119.
12. Фастівець А. Зміст природничо-наукової підготовки майбутніх фахівців з лікувальної фізкультури та ерготерапії на початковому (теоретичному) етапі навчання. *Ukrainian Professional Education*. Полтава: Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, 2023. Вип. 13. С. 114-121.
13. Формування soft-skills у ході підготовки фахівців з фізичної терапії та ерготерапії / А. В. Бочаров та ін. *Академічні візії*. Львів, 2024, Вип. 27. С. 1 - 8.

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті порушено актуальну проблему дотримання академічної доброчесності здобувачами фахової передвищої освіти. Вказано на негативний вплив на якість освіти, ставлення до навчання різних допоміжних віртуальних інструментів, якими студенти послуговуються для виконання навчальних завдань. Актуалізується необхідність пошуку ефективних способів превенції актів академічної недоброчесності у студентському просторі.

Abstract. The article deals with the actual problem of compliance with academic integrity by students of vocational pre-university education. The negative impact on the quality of education, the attitude to learning of various auxiliary virtual tools that students use to perform educational tasks is indicated. The need to find effective ways to prevent acts of academic dishonesty in the student space is updated.

Ключові слова: заклад фахової передвищої освіти, здобувачі освіти, академічна доброчесність.

Keywords: institution of vocational pre-higher education, students of education, academic integrity.

Вступ. Одним із концептів сучасної якісної фахової передвищої освіти є академічна доброчесність її здобувачів. Проте у сучасних реаліях стикаємося із проблемою недотримання цього гуманістично спрямованого принципу освіти. Сучасне студентство проявляє схильність до користування чужими знаннями задля досягнення вищих результатів контролю знань, умінь і навичок, вдається до використання при підготовці до занять, виконання поставлених перед ними завдань засобів Штучного інтелекту, що ставить під сумнів зафіксований у них рівень навчальних досягнень. Ця проблема ще більше поглиблюється у період дії воєнного стану в Україні, коли значна кількість студентів навчається у змішаному або дистанційному форматах. За таких умов педагогам надзвичайно складно відстежити факт використання здобувачами освіти допоміжних віртуальних засобів коригування освітніх результатів.

У статті 42 Закону України «Про освіту» дано визначення академічної доброчесності, необхідність її дотримання усіма учасниками освітнього процесу, описано порушення та відповідальність за недотримання академічної доброчесності [1].

Аналіз останніх досліджень. У наукових розвідках акцентується увага на важливості навчання, на затребуваності випускника на ринку праці, особливо у період післявоєнного відновлення України [4; 5, с.502-505]. І академічна доброчесність – один із постулатів, який покликаний утвердити таку тенденцію. До основних проявів академічно недоброчесної поведінки здобувачів освіти відносять плагіат, списування, тому головним завданням педагогів і керівників закладів освіти сьогодні є створення сприятливих умов щодо використання новітніх методик, здійснення індивідуального підходу для сприяння самостійному, творчому, свідомому виконанню навчальної програми студентами. Проте у період дії воєнного стану навіть самі здобувачі освіти відзначають зростання лояльності до них викладачів, зниження вимогливості, зменшення контролю за якістю виконання завдань, що на думку студентства мотивує їх до академічно недоброчесної поведінки. Але водночас кожен має усвідомлювати, що навіть за умов кризи й нестабільності в країні потрібно залишатися чесним та добросовісним [2, с. 144-149].

Мета: розкрити основні проблеми і шляхи дотримання академічної доброчесності здобувачами фахової передвищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Проектом Закону України «Про академічну доброчесність» академічну доброчесність визнано важливою передумовою провадження якісної освітньої та наукової (творчої) діяльності, здобуття якісної освіти, забезпечення на цій основі довіри до результатів навчання і наукових (творчих) досягнень, а також формування поваги до честі та гідності людини [3].

На першому курсі кожний керівник групи ознайомлює студентів із Положенням про академічну доброчесність. У свою чергу, кожен викладач неодноразово на заняттях нагадує, що списування – це порушення академічної доброчесності і це непорядно.

Але деякі студенти замість докладання зусиль для вивчення навчального матеріалу намагаються йти

© Наталія Марусич

простішим шляхом при виконанні завдань, використовуючи різні методи списування.

При усних відповідях, наприклад, вивченні правил, формул, властивостей, віршів тощо, здобувачі освіти використовують Bluetooth-гарнітури, бездротові навушники. Завдяки швидкому розвитку техніки, інформаційним технологіям, наявності мобільного та Інтернет-зв'язку, а також дистанційній формі навчання здобувачі освіти списують за допомогою мобільного телефону, планшета, ноутбука, комп'ютера, smart-годинника та інших девайсів.

Студенти є обізнаними в сучасних інтелектуальних технологіях. Вони помилково вважають, що педагоги недостатньо володіють сучасними інформаційними технологіями і їх легко обманути.

Одним із сучасних засобів для списування є цифрове перо. Для його використання необхідно мати помічника із смартфоном, на який встановлено спеціальний додаток та навушники. Цифрове перо має вигляд звичайної ручки (купити її можна за 40-800 грн), але вона синхронізується зі смартфоном та комп'ютером за допомогою спеціального додатку, наприклад, Evernote. Тобто все, що пише студент, з'являється на телефоні чи комп'ютері, за яким вже сидить помічник. Студент просто пише на папері питання, а його друг диктує йому відповідь, яку той сприймає через той самий навушник чи гарнітуру.

Для вдалого складання іспиту, заліку чи іншого виду письмової роботи допоможе ручка з «невидимими» чорнилами. Механізм дії такий: на аркуші заздалегідь пишеться текст-відповідь такою ручкою, а потім під час написання самої роботи достатньо посвітити на нього джерелом світла, розташованому на іншому кінці ручки і переписати у зошит або бланк відповіді уже звичайною ручкою.

Домашні завдання викладачі дають здобувачам освіти для того, щоб ті краще закріпили вивчений на занятті матеріал. Якщо говорити про предмети загальноосвітньої підготовки, то про чесність виконання завдань студентами самостійно годі й говорити. На кожен предмет, до кожного підручника є інший підручник, який називається «Готові домашні завдання». І не обов'язково його купувати, оскільки усі дані «ГДЗ» є в мережі Інтернет.

В умовах дистанційного навчання чи то індивідуальні завдання, чи самостійні або контрольні роботи, чи будь-які інші завдання, самотужки студенти виконувати не мають бажання. Адже у тій же мережі Інтернет є як безкоштовні, так і платні сайти, на яких можна знайти розв'язок більшої частини завдань.

Стосовно предметів природничо-математичного циклу, таким як математика, фізика, хімія, біологія, то для розв'язання задач з даних предметів до кожної теми існує онлайн-калькулятор, який за лічені секунди видасть розв'язок або декілька варіантів розв'язку задачі. Найважча частина використання онлайн-калькулятора – це у полі «задача» ввести умову задачі з клавіатури. Тому, навіть якщо викладач складе задачу самостійно, з даними, яких немає у збірниках для самостійних та контрольних робіт, за допомогою даних калькуляторів студенти зможуть списати її теж.

Крім онлайн-сервісів, які видають готові розв'язки, існують мобільні застосунки, які є помічниками для списування. Наприклад, Chemicat Chemistry – це помічник, що містить набір хімічних калькуляторів, навчальних матеріалів з хімії, а також всю необхідну довідкову інформацію. До того ж, усі функції доступні без доступу до Інтернету, тобто офлайн.

Photomath – додаток як «камера-калькулятор», який використовує камеру телефона для розпізнання математичних рівнянь і відображення покрокового рішення на екрані – найпопулярніший помічник студентів на заняттях математики. Крім розпізнавання друкованого тексту, додаток також може розпізнавати рукописний текст.

Мобільний додаток Mathpix здатний розв'язати рівняння, яке студент написав на папері. Для цього рівняння необхідно просто сфотографувати на смартфон. Додаток може розв'язувати різні види рівнянь, у тому числі інтегральні. Mathpix може показувати навіть покрокове рішення задачі і пояснювати, чому той чи той спосіб є найефективнішим.

Згідно з методичними рекомендаціями з деяких предметів є вимога щомісячно перевіряти зошити. Під час дистанційного навчання викладачі просять студентів сфотографувати конспекти уроків, перевіряють їх й ставлять оцінку за зошит. А деякі викладачі за написаний конспект ставлять оцінку на занятті. Перевіряючи конспекти ми, викладачі, неодноразово нарікаємо на погану якість зображення, затрати часу роботи за комп'ютером та поганий вплив на здоров'я. Більшість із нас навіть не здогадується, що студент за декілька хвилин, знову ж таки, не докладаючи зусиль, може написати та здати конспект.

Справа в тому, що студенти уже опанували різні генератори рукописних текстів та активно їх використовують під час онлайн-навчання. Їм достатньо для вибору фону сфотографувати аркуш зошита або обрати із бази програми, вставити друкований текст, додати картинку чи таблицю та обрати почерк. За хвилину конспект готовий.

Наприклад, генератор конспектів Hand Writter дозволяє завантажувати власні шрифти, для

максимальної реалістичності міняти положення букв та слів, додавати будь-які помарки на текст, обирати із шаблонів або завантажувати власний фон аркуша та задній фон зошита.

Інтелектуальним проривом у списуванні став чат-бот ChatGPT, який відповідає на складні питання у діалоговому режимі. Це революційна технологія, що навчена розуміти, що люди мають на увазі, коли ставлять запитання (достатньо просто озвучити своє питання або його прописати і зачекати декілька секунд).

ChatGPT – це неймережа з великою мовною моделлю, розроблена OpenAI на основі GPT-3.5. ChatGPT здатний давати відповіді як людина, він має здатність взаємодіяти у формі розмовного діалогу і давати відповіді на запитання: розв’язування задач, опис формул, написання есе і творів, розгадування кросвордів, створення презентацій тощо.

Висновки. Проблема дотримання академічної доброчесності є однією із провідних у закладах фахової передвищої освіти. Схильність студентів до проявів академічної недоброчесності зумовлена їхнім прагненням швидко отримати високі бали, а не опанувати систему знань, умінь і навичок, що виступає демотиваційним фактором як для здобувачів освіти, так і для педагогів. Повне вирішення проблеми недотримання академічної доброчесності у цифрову еру не є можливим, тому доцільним є упровадження системи кроків, спрямованих на зменшення можливостей списування студентами, що забезпечується шляхом опанування викладачами сучасних технологічних розробок, якими користуються студенти для виконання завдань, та превенцію на цій основі необ’єктивних освітніх результатів студентів. Іншим способом зменшення проявів академічної недоброчесності студентів є морально-виховний, який пов’язаний із формуванням у здобувачів освіти кращих особистісних якостей, таких як чесність, справедливість, порядність, доброчесність.

Перспективи подальших досліджень в означеному напрямі вбачаємо у вивченні різних шляхів і засобів протидії академічній недоброчесності у студентському просторі.

Список використаних джерел:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145- VIII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 15.04.2024).
2. Покотило К. М., Силкіна С. О. Академічна культура та доброчесність в освітньому процесі в умовах воєнних реалій (на прикладі архітектурного факультету київського національного університету будівництва і архітектури). *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2023. №3: С. 144-149.
3. Про академічну доброчесність: проект Закону України №10392 від 08.01.2024. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/ji10516a> (дата звернення: 15.04.2024).
4. Хайчіна Ю. Професійна діяльність педагога в умовах цифрового середовища. Матеріали міжрегіонального науково-практичного семінару. Інтелект-помічники, що допомагають списувати. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735500/1/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D31%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D1%81%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83.pdf> (дата звернення: 15.02.2024).
5. Шаблистий В. В. Про академічну доброчесність в умовах війни. *Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище*: зб. есе програми підвищення кваліфікації / упоряд.: А. Артюхов, М. Віхляєв, Ю. Волк. 18 вересня – 18 жовтня 2023 року. Львів –Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 502-505.

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

ДОСЛІДЖЕННЯ АДАПТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА МЕДИЧНИМИ СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ ДО УМОВ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Анотація. Проведено дослідження адаптації здобувачів освіти 2 і 3 курсів фахового медичного коледжу до умов проведення занять з фізичного виховання під час змішаного та дистанційного навчання. Дослідження проведено методом анонімного анкетування закритого типу. Отримані результати анкетування дають змогу враховувати думку здобувачів освіти щодо організації занять з фізичної культури в режимі оф- та онлайн в контексті підвищення якості навчання.

Abstract. A study of the adaptation of the 2nd and 3rd years students of a professional medical college to the conditions of conducting physical education classes during mixed and distance learning was conducted. The research was conducted by the method of closed anonymous questionnaire. The obtained results of the questionnaire make it possible to take into account the opinion of education seekers regarding the organization of physical education classes in off- and online mode in the context of improving the quality of education.

Ключові слова: фізичне виховання, здобувачі освіти, змішана форма навчання.

Keywords: physical education, education seekers, mixed form of education.

Вступ. Змішане навчання – це навчання, за яким поєднується очна і онлайн форми в організації педагогічної діяльності. Потенціал впровадження змішаного навчання має переваги стосовно можливості самостійного визначення здобувачами освіти темпу та місця вивчення матеріалу, застосування індивідуального підходу до навчання, розвитку цифрових навичок, підвищення рівня залучення здобувачів освіти в освітній процес. Змішане навчання при викладанні фізичного виховання супроводжується і недоліками, що відображаються у відсутності безпосередньо фізичної взаємодії; неможливості виконання деяких видів фізичних вправ у віртуальному середовищі; виникненню проблем зі зв'язком; утрудненні оцінювання виконання завдання в реальному часі.

Змішане навчання є ефективним інструментом для покращення якості навчання, забезпечення гнучкості та адаптація до потреб сучасного освітнього середовища, тому зазначена тема є актуальною для дослідження.

Аналіз останніх досліджень. Педагогічний колектив Криворізького фахового медичного коледжу спрямовує свою діяльність на організацію освітнього процесу, що сприяє подальшому вдосконаленню і запровадженню новітніх технологій, форм дистанційного навчання, використанню науково-методичних здобутків, створенню системи інформаційного забезпечення здобувачів освіти, розвитку їх творчого потенціалу і навичок самостійної роботи [2, с. 98].

Впровадження у роботу фахового медичного коледжу принципів здорового способу життя сприяє створенню в ньому здоров'язбережувального освітнього середовища, що характеризується свідомим ставленням студентів до стану свого здоров'я, отриманням знань, формуванням умінь і навичок в становленні здоров'я (фізичного, психічного, духовного, соціального) [4, с. 173].

У роботах Кудряшова І., Артюгіна А. розкрита характеристика головних чинників, що впливають на мотивацію до рухової активності при використанні дистанційної форми навчання та надані практичні рекомендації для використання у педагогічній практиці з метою підвищення ефективності у фізичному вихованні, зокрема, акцентується увага на комплексний підхід у формуванні позитивного відношення з урахуванням різних компонентів таких, як: емоційний, практичний, пізнавальний, етичний [3, с. 211].

Трофіменко В. О. зазначає, що в умовах сьогодення, коли наявне обмеження в можливостях та прояв посилення стресу, дієвим засобом, що підтримує фізичну підготовку та духовну стійкість особи може бути застосування форми змішаного навчання. Онлайн-ресурси і традиційні фізкультурні заняття при комбінованому використанні сприятимуть в забезпеченні гнучкості навчального процесу, розвитку адаптації у здобувачів освіти до нових умов навчання. Успішність в реалізації використання змішаної форми вимагає належного забезпечення та відповідної підготовки педагогічних кадрів [5, с. 381].

© Олена Письменна

Застосування форми змішаного навчання в навчальному процесі, як зазначають Бельченко Н. І., Остертаг А. І., відіграє важливу роль в освітньому середовищі на сучасному етапі через те, що поєднуються новітні технології та традиційні підходи у навчанні. Змішана форма навчання сприяє розвитку ключових компетенцій, які сприяють розвитку критичного мислення, формуванню навичок роботи в команді та ефективній комунікації. Використання змішаної форми навчання може забезпечити ефективну підготовку фахівців до вимог сучасного ринку праці [1, с. 28].

Мета: визначення якісних показників адаптації здобувачів освіти до умов змішаного навчання на заняттях фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні, що було організовано на базі Криворізького фахового медичного коледжу в січні 2024 року, взяли участь здобувачі освіти 2 курсу (86 осіб) і 3 курсу (82 особи).

Респондентам була запропонована анонімна анкета закритого типу, що включала наступні питання:

- що вам сподобалось на заняттях фізичного виховання в дистанційному режимі, п'ять варіантів відповіді (низький ризик зараження інфекцією, самонавчання, додатковий обсяг матеріалу з дисципліни, індивідуальний темп навчання, використання сучасних технологій навчання, підвищення якості навчання, можливість повторно подивитися відеоролик з вправами, можливість завантажити презентації та інші матеріали, можливість протестувати себе, інше);

- як ви адаптувалися до умов змішаного навчання (відмінно, добре, задовільно, погано);

- зручно вам навчатися в змішаному режимі: (так, зручно мені подобається; так, але складно; ні, дуже важко; ні, занадто легко; важко відповісти);

- які переваги змішаного навчання на даний момент найбільш важливі для вас, п'ять варіантів відповіді (гнучкість освітнього процесу, можливість поєднувати роботу з навчанням, технологічність процесу навчання (використання інформаційних технологій), отримання практичних навичок, навчання в комфортній і звичній обстановці, легкість оновлення змісту і можливості архівації використаного матеріалу, не бачу ніяких переваг, важко відповісти, інше);

- яка форма навчання з фізичного виховання вам більше подобається (дистанційна, очна, змішана).

Для зручності порівняння результатів анкетування та їх аналізу отримані дані представлені у відсотках.

Переваги занять з фізичного виховання в дистанційному режимі у здобувачів освіти 3 курсу порівняно зі здобувачами освіти 2 курсу, виявлені в таких категоріях, як: «самонавчання», «отримання додаткового обсягу матеріалу з дисципліни», «привабливість індивідуального темпу навчання» (табл. 1). Можемо спостерігати, що «використання сучасних технологій навчання» під час дистанційного навчання, здобувачі освіти 3 курсу оцінили значно вище, ніж здобувачі освіти 2 курсу. Проте більше зазначених відповідей про «низькі ризики зараження інфекцією» відзначено у здобувачів освіти 2 курсу.

Таблиця 1

**Переваги занять з фізичного виховання в дистанційному режимі
(% до загального числа відповідей)**

№	Категорії	2 курс	3 курс
1	Низький ризик зараження інфекцією	34	30
2	Самонавчання	41	42
3	Додатковий обсяг матеріалу з фізичного виховання	19	27
4	Індивідуальний темп навчання	61	65
5	Використання сучасних технологій навчання	35	54
6	Підвищення якості навчання	31	25
7	Можливість повторно подивитися відеоролик з вправами	58	59
8	Можливість завантажити презентації та інші матеріали	42	40
9	Можливість протестувати себе	26	28
10	Інше	21	25

Джерело: таблиця складена автором за результатами власного дослідження

В категоріях «можливість повторно подивитися відеоролик з вправами», «можливість завантажити презентації та інше», «можливість протестувати себе» відмінності у відповідях здобувачів освіти 1 і 2 курсів не спостерігаються. Найбільш цікавим є факт, що «підвищення якості навчання» в дистанційному режимі як перевагу більший відсоток зазначили здобувачі освіти 2 курсу.

Аналіз відповідей щодо адаптації до умов змішаного навчання показав, що у здобувачів освіти 3 курсу більший відсоток визначили адаптацію як «добре» і, відповідно, менший відсоток як «погано», ніж у

здобувачів освіти 2 курсу (рис. 1). У виборі «відмінно» і «задовільно» розбіжності майже відсутні.

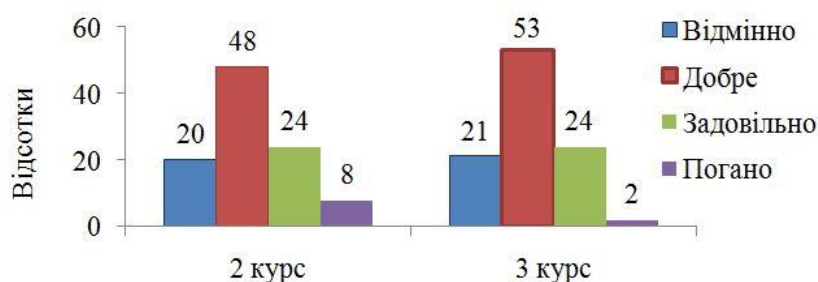

Рис. 1. Адаптація до змішаного навчання

Джерело: діаграми побудовані автором за результатами власного дослідження у додатку Excel

На питання наскільки зручно навчатися в змішаному режимі спостерігається аналогічна тенденція. «Так», більший відсоток відповідей, що «так, зручно» відзначається у здобувачів освіти 3 курсу, а відповідь «так, але складно» зазначено у два рази менше, ніж у здобувачів освіти 2 курсу (рис.2).

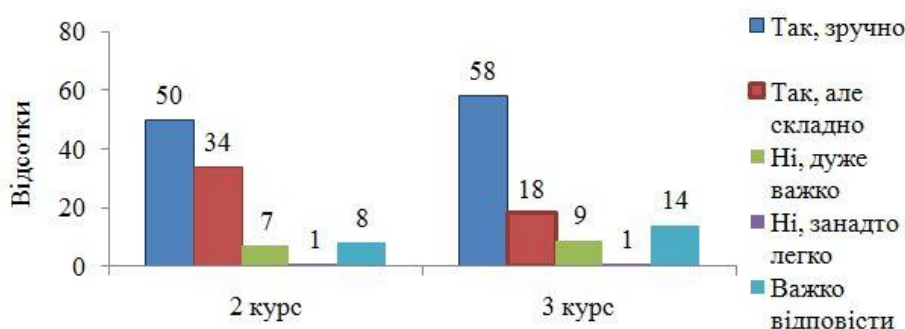

Рис. 2. Зручність навчання у змішаному режимі

Джерело: діаграми побудовані автором за результатами власного дослідження у додатку Excel

В оцінюванні переваг змішаного навчання можна спостерігати, що здобувачі освіти 3 курсу перевагу надали таким категоріям, як: «гнучкість навчального процесу», «технологічність процесу навчання (використання інформаційних технологій)», «легкість оновлення змісту і можливості архівації старого матеріалу: будь-який навчальний матеріал залишається доступний для завантаження» (табл. 2).

Таблиця 2

**Переваги змішаного навчання
(у відсотках до загального числа відповідей)**

№	Категорії	2 курс	3 курс
1	Гнучкість освітнього процесу		64
2	Можливість поєднувати роботу з навчанням	33	42
3	Технологічність процесу навчання (використання інформаційних технологій)	34	46
4	Отримання практичних навичок	38	38
5	Навчання в комфортній і звичній обстановці	74	63
6	Легкість оновлення змісту і можливості архівації використаного матеріалу	58	62
7	Не бачу ніяких переваг	17	3
8	Важко відповісти	4	9
9	Інше	17	8

Джерело: таблиця складена автором за результатами власного дослідження

«Отримання практичних навичок» не в пріоритеті порівняно з іншими категоріями як у здобувачів освіти 2 курсу, так й у здобувачів освіти 3 курсу і мають однаковий відсоток вибору.

Заслужують на увагу дві категорії, що були запропоновані респондентам. Здобувачі освіти 3 курсу зазначили «можливість поєднувати роботу з навчанням» значно більше, ніж здобувачі освіти 2 курсу.

Проте здобувачі освіти 2 курсу, позначили «навчання в комфортній і звичній обстановці» також

значно більше, ніж здобувачі освіти 3 курсу.

Аналіз результатів анкетування щодо організації форми навчання з фізичної культури показав, що здобувачі освіти 2 курсу майже в половині виборів надають перевагу дистанційній формі навчання (46%) і третину – змішаній (рис. 3).

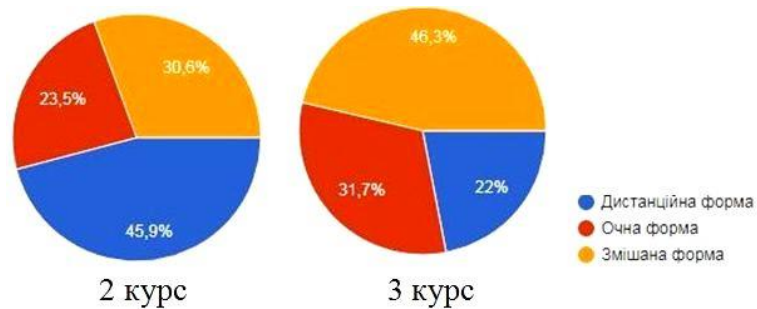

Рис. 3. Уподобання форми навчання з фізичної культури

Джерело: діаграми побудовані автором за результатами власного дослідження у додатку Excel

У здобувачів освіти 3 курсу найбільше переваг надано змішаній формі навчання (46%) і третину – очній.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В дослідженні адаптації здобувачів освіти медичного коледжу до умов змішаного навчання на заняттях фізичного виховання встановлено, що в організації освітнього процесу у здобувачів освіти 3 курсу надано перевагу половині змішаній формі навчання і третині очній; у здобувачів освіти 2 курсу – половині дистанційній формі і третині змішаній. Адаптація до умов змішаного навчання на заняттях фізичного виховання найбільш ефективно відбувається у здобувачів освіти 3 курсу, ніж у здобувачів освіти 2 курсу. Подальші дослідження будуть присвячені пошуку заходів, що сприятимуть активізації адаптації здобувачів освіти 2 курсу до умов змішаного навчання на заняттях фізичного виховання.

Список використаних джерел:

1. Бельченко Н. І., Остертаг А. І. Досвід впровадження технологій змішаного навчання у фаховому коледжі «Універсум». *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. м. Переяслав: ун-т ім. Григорія Сковороди, 2023. Вип. 91. С. 25-28.
2. Кудряшов І., Артюгін А. Роль мотивації у формуванні позитивного ставлення до фізичного виховання в умовах дистанційного навчання: аспекти психологічної підтримки. *Перспективи та інновації науки*. 2024. №1 (35.). С. 200-211.
3. Люблінська М. С. Система управління освітнім процесом закладу фахової передвищої освіти (на прикладі Криворізького фахового медичного коледжу). Кривий Ріг: КДПУ, 2023. 142 с.
4. Солодовник О., Горбаченко В. Створення здоров'язбережувального освітнього середовища медичного коледжу в умовах воєнного стану в Україні. *Сучасна освіта: стратегії та технології навчання*. 2023. С. 167-175.
5. Трофіменко В. О. Особливості змішаного навчання з фізичної культури в умовах воєнного стану *Інтеграція теорії у практику: проблеми, пошуки, перспективи в умовах воєнного стану* : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 01 листопада 2023 р.) / голов. ред. В. Ф. Пузирний; Пенітенціарна академія України. Чернігів : ПАУ, 2023. С. 379-382.

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

ДІЛОВА ГРА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ФОРМУВАННЯ «SOFT» ТА «HARD SKILLS» МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ В ГАЛУЗІ ФАРМАЦІЇ

Анотація. Ділова гра є універсальним методом навчання, який дозволяє формувати у майбутнього фахівця не лише професійні, але й соціально-комунікативні навички. Безумовно, «м'які» навички залежать від типу особистості, але удосконалення їх у процесі навчання – реальна педагогічна задача. Комплексний підхід до формування майбутнього професіонала в контексті поєднання «soft/hard» skills забезпечить конкурентоспроможність випускників коледжу на ринку праці.

Abstract. Business game is a universal method of learning, which allows you to form a future specialist not only professional, but also socio-communicative skills. Of course, soft skills depend on the type of personality, but develop their real task. A comprehensive approach to the formation of a future professional in the context of a combination of «soft/hard» skills will ensure the competitiveness of college graduates in the labor market.

Ключові слова: ділова гра, «hard skills», «soft skills», асистент фармацевта, інтерактивні методи, дисципліна «Організація та економіка фармації».

Key words: business game, «hard skills», «soft skills», pharmacist assistant, interactive methods, discipline "Organization and Economy of Pharmacy.

Вступ. Сучасний фармацевтичний професіонал працює за певними стандартами, які спрямовують фокус діяльності фахівця на пацієнта. В 1997 році ВООЗ визначила сім професійних функцій фармацевта, відомі як концепція «фармацевт – сім зірок», що розглядає фармацевтичного фахівця як працівника, який повинен вміти надавати допомогу, приймати рішення, бути комунікатором, наставником, довічним учнем, лідером та менеджером [1]. Професія «асистент фармацевта» тривалий час входить до двадцятки найбільш затребуваних в Україні [2]. Зміни законодавства, зокрема, затвердження професійного стандарту висуває певні вимоги щодо загальних компетентностей (комунікативні вміння, здатність до адаптації, міжособистісної взаємодії, дотримання основ етичних міркувань, вміння працювати в команді) та ставлять перед викладачами фахових дисциплін потребу органічного поєднання формування hard і soft навичок у майбутніх фахівців фармації [3].

Професія фармацевта вимагає балансу навичок «hard» і «soft skills», бо взаємодія з оточенням є не менш важливою за професійні компетенції, тому сучасний заклад освіти повинен готувати «фармацевта-універсала» [4]. Вміння надавати фармацевтичну допомогу, фармацевтичну послугу, спілкуватися з пацієнтами та лікарями, взаємодіяти з колегами забезпечується формуванням у здобувача освіти таких «soft skills», як уміння слухати, повернення до себе співрозмовника, вміння пояснювати простою мовою складні речі, прохання про допомогу, комунікабельність. Соціальні або «софт» компетенції – це якості, які хочуть бачити у претендентів на посаду фармацевта HR («ейчар» – менеджер з управління персоналом) фармацевтичних фірм. Дослідження фонду Карнегі Мелона і Стенфордського дослідницького інституту вказують на те, що саме м'які навички більшою мірою впливають на розвиток кар'єри [5].

Мета: проаналізувати можливості дисципліни «Організація та економіка фармації» щодо використання інтерактивних методів, які дозволяють, крім професійних вмінь та навичок, сформувати навички «soft skills».

Виклад основного матеріалу. Найбільш дієвим методом, який забезпечує бажані результати навчання і готує здобувача освіти до практичної діяльності є метод ділової гри, який дає можливість відтворити реальну робочу ситуацію. В грі, наприклад, на відпрацювання практичних навичок щодо відпуску рецептурного засобу задіяні декілька осіб, які виконують ролі пацієнта, що звернувся з рецептом до аптеки; фармацевта, який відпускає рецептурний засіб; лікаря, який виписав рецепт з помилкою; завідувача аптекою, до якого за допомогою в складній ситуації буде звертатися фармацевт. Всі інші здобувачі освіти – активні спостерігачі, вони ж колеги фармацевта. При відпрацюванні запропонованої

© Любов Брижатова

ситуації здобувач освіти, крім професійних знань щодо правил виписування рецептів, повинен використати вміння спілкуватися з незадоволеним пацієнтом так, щоб не втратити його лояльності. На цьому етапі гри використовуються знання, отримані при вивченні дисципліни «Міжособове спілкування і основи конфліктології» та приймається допомога спостерігачів гри – колег фармацевта, добираються потрібні слова, тон розмови і в гру втягується вся підгрупа. Обговорюються проблемні моменти спілкування, починаючи з вітання, доречність посмішок, завершальний етап роботи з пацієнтом. Оскільки ситуація скандальна, то до розмови підключається завідувач аптеки, який виходить до пацієнта в торговельний зал і тут доречно опрацювати вимоги щодо відстані, якої треба дотримуватись між фармацевтом і пацієнтом, жести фармацевта. В рецепті була зроблена помилка лікарем і відпрацьовується варіант спілкування фармацевта і лікаря на засадах колегіального партнерства, довіри і поваги. У всіх випадках моделювання вербального контакту фармацевта слід зробити акцент на застосуванні комунікативних навичок, отриманих при вивченні дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням». Викладачу варто звернути увагу на вживання таких мовленнєвих висловів, як «Скажіть, будь ласка...», «Дозвольте мені...», «Чи можу я попросити Вас...» тощо. Завершальний етап гри – обговорення результатів у послідовності за ролями «фармацевт», «клієнт», «спостерігачі», викладач. Доречно провести зі студентами ретроспективну рефлексію власної рольової діяльності. Рефлексивна робота спрямовується на більш повне усвідомлення, розуміння та структурування отриманого досвіду. На таку підсумкову рефлексію бажано застосувати методи «Синквейн», метод «ПРЕС», які забезпечать розвиток критичного мислення і дадуть вихід творчій енергії здобувачів освіти. В даній діловій грі відпрацьовані спеціальні компетентності (здатність використовувати нормативно-правові акти в здійсненні професійної діяльності, відпускати споживачам лікарські засоби, надавати фармацевтичну послугу) та наступні «гнучкі» навички: вміння працювати в команді, вміння слухати, комунікабельність, вміння попросити допомоги, аналіз ситуації. Родзинкою цієї ділової гри є можливість задіяти в ній всіх студентів підгрупи.

Важливий момент при застосуванні методу ділових ігор – значна витрата часу викладача на підготовку методичного та дидактичного забезпечення. Заздалегідь повинен бути підготовлений ретельно продуманий сценарний план гри, який включає мету, хід гри, час, відведений на етапи, оснащення (предмети та документи), імітаційна ситуація, бажано з варіативністю вирішення виробничої проблеми, прописаною роллю пацієнта, який повинен знати порядок своїх дій та слова, які використовує (для фармацевта роль не виписується, він повинен користуватись отриманими знаннями і вміннями), порядок обговорення результатів гри, критерії оцінювання. Перед початком гри, в разі потреби, проводиться ознайомлення з додатковою інформацією за темою. Гра повинна мати чітку структуру і правила, може бути використана при опрацюванні нового матеріалу та повторенні.

Висновки. Ділова гра забирає небагато часу безпосередньо на занятті, дозволяє сформувати не лише професійні навички у найчистішому вигляді але й ситуативні вміння, знання. Цей метод є засобом підготовки і адаптації здобувача освіти до практичної діяльності і соціальних професійних контактів. Результативність використання цього методу навчання забезпечується постійним застосуванням ділових/рольових ігор на темах, спрямованих на опрацювання практичної аптечної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Тернова С. Фармацевт «сім зірок» як його підготувати в Україні. *The Pharma Media*. 2021. URL: <https://thepharma.media/uk/business/27648-farmacevt-sem-zvezd-kak-ego-podgotovit-v-ukraine-28122021> (дата звернення: 18.04.2024).
2. Тернова С. Диплом фармколеджу — після ЄДКІ й стане перепусткою на заочну магістратуру. *The Pharma Media*. 2023. URL: <https://thepharma.media/uk/business/31857-diplom-farmkoledzu-pislya-jedki-i-stane-perepustkoju-na-zaosnu-magistraturu-04042023> (дата звернення: 18.04.2024).
3. Професійний стандарт за професіями «Асистент фармацевта»: Наказ ГО «Об'єднання організацій роботодавців медичної та мікробіологічної промисловості України» від 23.03.2023 р. № 03-23. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/491-profstandart_asistent_farmacevta.pdf (дата звернення: 18.04.2024).
4. Soft skills: що це таке, приклади й способи розвитку: IT Рекрутингове Агентство Indigo Tech Recruiters. URL: <https://indigo.co.ua/ua/blog/soft-skills-cto-eto-takoe-primery-i-sposoby-razvitiya> (дата звернення: 18.04.2024).
5. Що таке hard skills і soft skills: як нас оцінює роботодавець: Освітній хаб міста Києва. URL: <http://surl.li/ssjbr> (дата звернення: 18.04.2024).

Додаткова інформація

<http://surl.li/topnf>

Матеріали розміщені з дозволу автора.

МОДЕЛЮВАННЯ АБО ВІЗУАЛІЗАЦІЯ СТРУКТУР НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З АНАТОМІЇ - МЕТОД ЛІПЛЕННЯ З ПЛАСТИЛІНУ

Анотація. У статті показано, що використання моделювання з пластиліну на заняттях з анатомії є ефективним методом візуалізації, що сприяє кращому засвоєнню та відтворенню теоретичних знань. Підтверджено, що застосування методу скульптурування забезпечує розвиток навичок самостійної роботи, покращує психоемоційний стан студентів.

Abstract. The article shows that the use of plasticine modelling in anatomy classes is an effective method of visualization that contributes to better assimilation and reproduction of theoretical knowledge. It is confirmed that the use of the sculpting method ensures the development of independent work skills and improves the psycho-emotional state of students.

Ключові слова: альтернативні методи навчання, візуалізація, моделювання

Key words: alternative teaching methods, visualisation, modelling.

Вступ. Освітня компонента «Анатомія людини» займає провідне місце в системі підготовки медичних працівників усіх освітніх рівнів, оскільки знання з анатомії є теоретичною основою при вивченні клінічних дисциплін. В освітньому процесі важливо використовувати елементи пластичної анатомії – вивчення структури тіла за допомогою візуалізації його частин.

Аналіз останніх досліджень. Успішне засвоєння студентами складного програмного матеріалу з анатомії залежить від багатьох факторів, провідним серед яких є вміння викладача використовувати різноманітну наочність, втілювати в навчальний процес інноваційні методики [8].

Сьогодні викладачу анатомії важливо вдосконалювати та поєднувати традиційні методики навчання, які є основними (препарування, візуальні дослідження, макро- та мікроскопічні дослідження), із сучасними новітніми технологіями [2].

Психолого-педагогічні дослідження доводять, що ефективність засвоєння складного навчального матеріалу залежить від ступеня залучення органів чуття людини в процес навчання [5, 7]. Чим більша кількість органів чуття буде сприймати інформацію, тим швидше і ефективніше відбувається опанування новим навчальним матеріалом. При ліпленні моделей з пластиліну включаються в процес обидві півкулі (раціональне і емоційне мислення), зоровий, слуховий, тактильний і руховий аналізатори, тобто йде потужне сприйняття, а значить інтенсивний творчий процес [10].

Метод ліплення з пластиліну з успіхом використовується на заняттях з біології під час дистанційного навчання [1]. Для студента бути дослідником, експериментатором, проявляти креативність – важливо.

В. Сухомлинський вважав, що чим більше майстерності в руці творчої дитини, тим вона розумніша [9]. Тому ми запропонували даний метод студентам Криворізького фахового медичного коледжу на практичних заняттях з анатомії людини.

Мета: обґрунтувати ефективність використання методу моделювання з пластиліну на заняттях з анатомії як альтернативного методу візуалізації під час очної та змішаної форми навчання.

Виклад основного матеріалу. Загалом моделювання — це вивчення об'єкта шляхом створення та дослідження його копії (моделі). «Модель» походить від лат. слова *modulus* — «міра, зразок» і означає штучне відтворення предмета дослідження [6].

Моделювання як метод широко використовується як на теоретичному, так і на емпіричному рівнях науково-дослідної роботи. Дослідження моделі об'єкта пізнання ґрунтується на абстрактно-логічному мисленні за принципами наочності, об'єктивності. Цей метод дає змогу прискорити процес дослідження. Наука користується ним ще з часів Галілео Галілея й Ісаака Ньютона [4].

Робота над моделлю викликає зацікавленість, підвищує пізнавальну активність студентів, знімає емоційну напругу, що підвищує результативність освітнього процесу [3]. Моделі в нашому випадку — це

відтворення органів людського тіла, судин, органів нервової системи, сполучення кісток тощо.

Для виготовлення моделей ми використовували різні матеріали: пластилін, пенопласт, скульптурну глину. Методика ліплення з пластиліну найбільш проста, бо використовуються навички, які знайомі з дитинства, тому в процесі ліплення не потрібне втручання викладача. Вартість пластиліну доступна.

Так, на практичному занятті з теми «Анатомія органів дихання» доцільно використовувати виготовлення моделей бронхо-легеневого комплексу з пластиліну.

Викладач має за мету:

- дати можливість студентам проявити творчу активність, аналітичні здібності, відчути свою індивідуальність;
- поглибити знання з морфології трахеї, бронхів, легень;
- розвивати здатність до комунікації.

Таким чином, моделювання – це відомий наочно-практичний метод навчання, який доцільно застосовувати на практичних заняттях з анатомії, як фрагмент заняття.

З метою економії часу практичного заняття підготовка відбувалась заздалегідь. Призначені студенти під керівництвом лаборанта кабінету анатомії у позааудиторний час підготували комплекти для кожної групи студентів. Комплекти склалися з:

- 1) пластилінових заготовок конусоподібної форми, що нагадують легені,
- 2) заготовок трубочок різного діаметру і кольору, які студенти використовували для ліплення трахеї, головних бронхів, легневих артерій та легневих вен,
- 3) набору пластиліну різного кольору,
- 4) інструментів для деталізації моделі та скріплення частин моделі.

Здобувачі освіти працювали малими групами (чотири групи по три студенти). Перед роботою вони одержали методичні рекомендації від викладача. В процесі роботи були виконані наступні завдання:

- ✓ згадайте розташування та зовнішню будову трахеї, бронхів, легень,
- ✓ роздивіться ілюстрації анатомічного атласу, муляжі,
- ✓ обговоріть між собою створення моделі із запропонованих пластилінових заготовок, або зробіть деталі моделі власноручно,
- ✓ презентуйте результати своєї роботи або свій проект.

Протягом 20 хвилин здобувачі освіти виконували завдання, збирали бронхо-легеневі комплекси із запропонованих пластилінових заготовок, деталізували морфологічні особливості трахеї, бронхів, лівої і правої легені (край, серцева вирізка, серцевий язичок, частки, щілини, ворота легень, корінь легень, лівий і правий головні бронхи, біфуркація трахеї).

Спостереження за роботою студентів свідчать, що всі виконували завдання зацікавлено, вдумливо, колеґіально, контролювали свої дії, проявляли пізнавальну активність, звертались до підручників та анатомічних атласів.

Після завершення роботи здобувачі освіти кожної групи представили і обговорили створені моделі, порівняли їх з фактичними анатомічними муляжами. Під час обговорення та захисту проектів студенти висловлювали свої ідеї, демонстрували знання і розуміння теми, аналізували та обговорювали помилки, доповнювали відповіді.

В ході обговорення результатів здобувачі освіти дали відповіді на питання:

1. Назвіть органи, що утворюють повітроносні шляхи і респіраторну частину дихальної системи.
2. Трахея, розташування, частини, будова стінки.
3. Які морфологічні особливості трахеї відобразили на моделі? (довжина, кількість хрящових трахейних півкільць, особливості задньої стінки, біфуркація)?
4. Який орган прилягає до задньої стінки трахеї?

Використовуючи виліплені моделі, студенти виконували наступні завдання:

- ✓ Продемонструйте головні бронхи (кількість, хрящові півкільця, стінки).
- ✓ Порівняйте, визначте і покажіть на моделі відмінності правого і лівого бронхів (довжина, діаметр, кут між трахеєю і правим та лівим бронхами).
- ✓ Доведіть, чому сторонні тіла частіше потрапляють в правий бронх?
- ✓ Демонстрація зовнішньої будови легень (форма, верхівка, основа, три поверхні, щілини, частки, ворота, сегменти).
- ✓ Порівняйте морфологічні особливості правої і лівої легені (кількість щілин, часток, наявність серцевої вирізки, серцевий язичок).
- ✓ Продемонструйте на моделі ворота легень та покажіть структуру кореня легень.
- ✓ Продемонструйте судини малого кола кровообігу, які знаходяться в корені.

- ✓ Покажіть на моделі легеневу артерію та вени. Який колір пластиліну використали для ліплення цих судин, аргументуйте відповідь?

Творчі роботи і відповіді студентів оцінювалися викладачем, причому враховувалися точність виконання моделі і глибина розуміння питання, повнота відповіді.

Окрім використання ліплення для формування професійних компетенцій на практичних заняттях, цей метод також з успіхом може використовуватися для контролю знань та умінь.

Так, студентам пропонували відтворити пластилінові моделі по пам'яті, без допомоги анатомічного атласу. Прикладом може бути виконання індивідуального завдання «Створити модель бронхіального дерева, поділ бронхів до 3 порядку». З пластиліну студенти ліпили модель, на якій були визначені: трахея, біфуркація трахеї, головні бронхи (із врахуванням різного діаметру і кута відходження від трахеї), розподіл головних бронхів на часткові справа і зліва, розподіл часткових бронхів на сегментарні бронхи.

Результати творчої роботи оцінювались індивідуально.

При виготовленні моделей інколи поєднуються різні матеріали. Наприклад, на практичному занятті при вивченні зовнішньої будови нирки застосували виготовлені із пінопласту і пофарбовані фігури, що за формою нагадували нирки та пластилін різного кольору.

Здобувачі освіти відтворювали різні елементи зовнішньої будови нирки: поверхні, полюси, краї, розташування надниркових залоз, ниркову ніжку, її склад.

Під час дистанційного навчання, при вимушеній асинхронній формі практичних занять студенти вдома з легкістю можуть займатися ліпленням. Індивідуальна творча робота сприяє систематизації, узагальненню і закріпленню на практиці отриманих теоретичних знань.

Викладач лише визначає певні аспекти теми, пояснює зміст і мету індивідуального завдання та інформує про це студентів дистанційно.

Важливо, що студентам до початку створення моделі потрібно набути теоретичні знання. З цією метою вони самостійно опрацьовують навчальний матеріал за підручником, анатомічним атласом, можуть звернутись за індивідуальною консультацією до викладача.

Для обговорення та демонстрації створених пластилінових моделей використовуємо зустрічі на платформі Classroom.

Також завдання з ліплення можуть бути прикладом продуктивного навчання при виконанні домашнього завдання. Так, з метою поглиблення знань студентів з теми «Будова хребців» та визначення особливостей будови хребців різних відділів, викладачі анатомії пропонували студентам такі домашні завдання:

1. Виготовити модель шийних хребців: атланта та осьового хребця, продемонструвати їх сполучення.
2. Виготовити моделі типового шийного хребця і шийного хребця з морфологічними особливостями, порівняти їх будову
3. Виготовити моделі грудних хребців різної локалізації, зазначити типові особливості усіх грудних хребців, особливості будови тіла та остистого відростка грудного хребця залежно від його розташування.
4. Виготовити моделі поперекового хребця і грудного хребця, назвати типові особливості будови названих хребців та порівняти їх.
5. З'ясувати зв'язок морфології та функції (реберна ямка грудного хребця – сполучення з ребром, велике тіло поперекового та його додаткові відростки - розподіл маси тіла на нижні кінцівки, прикріплення м'язів спини і тазу).

Вважаємо, що ліплення при дистанційному навчанні в період воєнного стану, набуває роль фактору, що сприяє зміцненню душевної рівноваги молоді, тобто має психотерапевтичний вплив, підтримує ініціативу, забезпечує високий рівень ефективності засвоєння теоретичних знань і практичних навичок. Крім того, ліплення сприяє розвитку комунікативних навичок, вчить уважності, цілеспрямованості, терпінню, покращує психоемоційний стан [11].

Висновки. Ліплення з пластиліну анатомічних моделей є ефективним методом, але не виключає і не замінює традиційних методів навчання. Методика моделювання сприяє поглибленню, кращому засвоєнню та відтворюванню теоретичних знань з анатомії, допомагає студентам візуалізувати будову органів та систем. Самостійна творча діяльність із залученням скульптурування з пластиліну, пінопласту і глини підвищує рівень зацікавленості дисципліною, дає змогу студентам проявити себе, свої навички та компетентності. Ліплення сприяє розвитку комунікативних навичок, покращує психоемоційний стан студентів. Метод може бути рекомендований як фрагмент практичних занять при очному та дистанційному навчанні, як варіант контролю навчальних досягнень студентів або як домашнє завдання при асинхронному навчанні під час воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Бадер М. Ф. Використання методу ліплення з пластиліну на уроках біології для візуального запам'ятовування будови одноклітинних організмів. *Всеосвіта [Електронний ресурс]* – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-metodu-liplenna-z-plastelinu-na-urokah-biologii-dla-vizualnogo-zapamatovuvanna-budovi-odnoklitinnih-organizmiv-274720.html>. 30.03.2024.
2. Сучасні методи навчання у процесі викладання біології: зб. методолог. та дидакт. автор. розробок учасників Всеукр. семінару-практикуму для голів обласних методичних об'єднань біологічного напрямку. *Великий біологічний колоквіум. Серія: Біологічні науки /за заг. ред.. докт. пед.. наук, проф. В.В. Вербицького. К.: “НЕНЦ”, 2021.Ч. 2. 496 с.*
3. Машевська А. С., Єрмейчук Т. М. Моделювання у біології як засіб підвищення результативності навчального процесу. *Моделювання у навчальному процесі: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (23-27 лют. 2015) / уклад. Н.А. Головіна. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – С. 109-112.*
4. Палеха Ю. І., Леміш Н. О. Основи науково-дослідної роботи. К.: Ліра- К, 2017. – 332 с.
5. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник . 2-ге вид., перероб. і доп. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 290 с.
6. Саєнко М. С. Моделювання як метод наукового пізнання, типи моделей. *Наука, освіта, суспільство: інструменти і механізми сучасного інноваційного розвитку* : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф.(Київ,29–30 березня 2019 р.). К.:, 2019. С.129–131.
7. Савустьяненко Т. Л., Савустьяненко А.В. Інновації на уроках біології . Х. : Основа, 2007. 190 с.
8. Сучасні методи викладання дисципліни анатомія людини в медичних вузах / Я. А. Тарасенко та ін. *Інновації у вищій медичній та фармацевтичній освіті України (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку)* : матеріали XVI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Тернопіль, 16-17 трав. 2019 р.) Тернопіль, 2019. – С. 226–227.
9. Чернишова Г. В. Педагогічні умови організації художньо-продуктивної (конструювання) діяльності дітей старшого дошкільного віку : кваліфік. робота на здобуття ступеню маг. : 012. Ніжин, 2021. 110 с.
10. Chen, Y. C., Arnatkevičiūtė, A., McTavish, E., Pang, J. C., Chopra, S., Suo, C., Fornito, A., Aquino, K. M., & Alzheimer's Disease Neuroimaging Initiative (2022). The individuality of shape asymmetries of the human cerebral cortex. *eLife*, 11, e75056. URL: <https://doi.org/10.7554/eLife.75056>.
11. Ліплення – важлива складова правильного розвитку дитини : Вінниця. Info. Національна мережа незалежних медіа. URL: <https://vinnitsa.info/article/liplennya-vazhlyva-skladova-pravyl-noho-rozvytku-dytyny> (дата звернення 22.04.2024).

Додаткова інформація

<http://surl.li/topqg>

Матеріали розміщені з дозволу автора.

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ЛАБОРАНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «БІОЛОГІЧНА ХІМІЯ З БІОХІМІЧНИМИ МЕТОДАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ»

Анотація. У статті розглянуто сутність та особливості формування критичного мислення, наведено перелік технологій та методів розвитку критичного мислення під час вивчення дисципліни "Біологічна хімія з біохімічними методами дослідження" та надано короткий опис окремих із них.

Abstract. The article deals with the essence and peculiarities of critical thinking formation, provides a list of technologies and methods for the development of critical thinking in the course of studying the discipline "Biological Chemistry with Biochemical Research Methods" and gives a brief description of some of them.

Ключові слова: критичне мислення, технології розвитку критичного мислення, інтерактивне навчання.

Key words: critical thinking, technologies of critical thinking development, interactive learning.

Вступ. Сучасна освіта ставить перед собою завдання підготовки всебічно розвиненої, креативної, мобільної особистості, яка володіє комплексом компетентностей, а саме: професійною, комунікативною, міжкультурною, соціальною, медіакомпетентністю та готова здійснювати професійну діяльність в умовах глобалізації та інформатизації всіх сфер життєдіяльності суспільства [3]. У зв'язку з упровадженням у практику лабораторної діагностики нових методів і технологій, розширенням діапазону діагностичних можливостей підвищується роль медичних лаборантів у системі комплексного обстеження пацієнтів. Це потребує використання нових прогресивних методів викладання освітніх компонент у медичних коледжах, які б підвищували якість сприйняття навчального матеріалу та позитивно впливали на формування професійних компетентностей майбутніх медичних лаборантів. Одними з таких є методи розвитку критичного мислення.

Мета: розкрити сутність критичного мислення, охарактеризувати окремі технології розвитку критичного мислення у студентів Криворізького фахового медичного коледжу спеціальності 224 "Технології медичної діагностики та лікування" під час вивчення дисципліни "Біологічна хімія з біохімічними методами дослідження".

Виклад основного матеріалу. Критичне мислення – термін, який з'явився у науці завдяки філософу Джону Дьюї та його праці «Як ми думаємо» у 1910 році. Критичне мислення характеризують як вміння активно, творчо сприймати інформацію, різносторонньо аналізувати її, оптимально застосовувати потрібний вид розумової діяльності, мати особисту незалежну думку та вміти коректно її відстоювати, застосовуючи знання на практиці.

Критичне мислення – це багаторівневе явище, що означає вільне використання розумових стратегій та операцій високого рівня для формулювання обґрунтованих висновків і оцінок, прийняття рішень [2].

Американський психолог Бенджамін Блум розклав процес думання на мисленнєві операції і визначив, що є мисленнєві операції низького рівня (знання, розуміння, застосування) і високого (аналіз, синтез, оцінка).

Розроблена Б. Блумом таксономія навчальних цілей і результатів у когнітивній сфері представлена в таблиці 1 [1].

Таблиця 1

Таксономія навчальних цілей і результатів у когнітивній сфері

Рівні навчальних цілей/результатів	Дії, що демонструють ці результати
Знання	відтворити раніше засвоєний матеріал на пам'ять

Розуміння	«перекласти» своїми словами та прикладами з мови слів на графічну, математичну, короткий виклад, прогнозування
Застосування	використати вивчене в нових умовах чи ситуаціях, застосувати поняття, правило тощо
Аналіз	виділити частини та встановити взаємозв'язок між ними, структуру, логіку, схожість чи відмінність
Синтез	скомбінувати елементи об'єкта по-новому, щоб одержати нове ціле з іншими властивостями
Оцінка	оцінити значення, ефективність, вчинки людей, ідею, концепцію, аргумент тощо

Джерело: [1] http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2018_2_14

У 90-ті роки ХХ століття з'явилась так звана «переглянута» таксономія Блума (Anderson, Krathwohl, 2001), в якій автори перейменували деякі компоненти й переставили дві останні категорії, давши їм інше трактування, аніж у класичній системі Б. Блума [1].

Існує прями́й зв'язок між рівнями мислення і відповідями на запитання, які ставляться. Питання на запам'ятовування належать до найнижчого рівня; питання на оцінку або судження - до високого рівня мислення. Слід зазначити, що всі запитання важливі й усі вони призводять до різних видів мислення. Розуміння вимагає знання, застосування вимагає розуміння і знання тощо.

З педагогічної точки зору критичне мислення – це комплекс мисленнєвих операцій, що характеризується здатністю людини:

- аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел;
- бачити проблеми, ставити запитання;
- висувати гіпотези та оцінювати альтернативи;
- робити свідомий вибір, приймати рішення та обґрунтовувати його [2].

Критичне мислення застосовується майже у всіх сферах розумової діяльності людини, що дозволяє досягти вищих результатів при виконанні конкретних задач, а саме: при обробці інформації, розв'язанні проблем, прийнятті рішень, генеруванні нових ідей тощо. Найкращий спосіб навчити критичного мислення — це привчити ставити багато запитань і самостійно шукати на них відповіді. Відповідаючи на запитання, студенти аналізують й інтерпретують інформацію, відстоюють свою точку зору. Запитання є засобом стимулювання різних видів мислення на різних рівнях складності.

Критичне мислення допомагає набути таких умінь: аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність, оцінювати свої думки та сторонні впливи на них, виявляти в них сильні та слабкі аспекти, зважено розглядати різноманітні підходи до проблеми, щоб приймати обґрунтовані рішення щодо неї; формулювати самостійні судження й будувати переконливу аргументацію; здійснювати рефлексію та коригування власної діяльності [4].

Технологія проведення заняття з розвитку критичного мислення залежить від навчальної дисципліни, типу заняття, дидактичних завдань. Таке заняття, як правило, складається з трьох основних частин: вступної, основної та підсумкової [2,5]. Під час вступної частини проводиться актуалізація опорних знань здобувачів освіти, що підвищує їхню увагу до теми, змушує їх аналізувати власні знання та уявлення та виконує мотиваційну функцію. Для реалізації цього завдання викладач може використовувати такі методи як "Кластер", "Асоціативний куц", "Мозковий штурм (брейнстормінг)", "Робота в парах", "Кошик ідей", "Істинні та хибні висловлювання" тощо.

Друга частина заняття – основна, або осмислення, під час якої викладач спонукає здобувачів освіти досліджувати, осмислювати теоретичний матеріал, виявляти головне, відповідати на запитання, застосовувати новий матеріал на практиці тощо. На цьому етапі викладачі використовують різноманітні методи і прийоми, а саме: "Дебати", "Акваріум", "Дерево рішень", "Карусель", "Континуум (неперервна шкала думок)", ПРЕС, "Фішбоун", "Концептуальна таблиця" та інші [5].

Третій етап заняття – рефлексія, або підбиття підсумків – найважливіший для розвитку критичного мислення. Його основними завданнями є узагальнення, систематизація вивченого, обмін думками, оцінка набутих знань та вмінь, рефлексія щодо процесу і результатів навчальної діяльності. Дієвими методами розвитку критичного мислення на цьому етапі заняття є "Ковдра ідей", "Сенкан", "Бортовий журнал", "Шкала думок", "Дискусія", "Потяг", "Обговорення в загальному колі", "Незакінчене речення" тощо [5].

Перелік методів розвитку критичного мислення достатньо великий. Добирати їх слід з огляду на мету, завдання, зміст заняття.

Отже, критичне мислення можна визначити як окремий тип мислення, який характеризується активністю, цілеспрямованістю, самостійністю, дисциплінованістю, рефлексивністю та передбачає

розвиток у процесі навчання здатності людини: визначати проблеми, аналізувати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел, висувати альтернативи й оцінювати їх, обирати спосіб розв'язання проблеми чи власну позицію щодо неї й обґрунтувати свої погляди, робити свідомий вибір і діяти [1].

Одними з основних засобів розвитку критичного мислення є засоби інтерактивних технологій навчання.

Запровадження цих технологій сприяє набагато кращому засвоєнню знань, адже інтерактивність методик спрямована не на запам'ятовування, а на вдумливий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошуки її вирішення.

Використання інтерактивних методів навчання сприяє розвитку таких особистісних якостей, як комунікабельність, співробітництво, вміння вести дискусію, обговорення, уміння відстоювати свою точку зору, йти на компроміси, вміння приймати спільні рішення, вміння робити аналіз, синтез, висновки та узагальнення, що відповідає розвитку «м'яких» та «твердих» навичок («Soft skills» та «Hard skills»).

Як свідчать дослідження, більшість студентів активніше і краще вчаться, коли вони є зацікавленими учасниками освітнього процесу і повністю в нього занурені, а інформація представлена в різноманітних формах.

Одже, інтерактивні технології – невід'ємна частина сучасного освітнього процесу, яка дозволяє зацікавити та спрямувати увагу студента, надати йому інформацію у максимально наочній та зручній формі.

Виклад основного матеріалу. Студенти Криворізького фахового медичного коледжу спеціальності 224 "Технології медичної діагностики та лікування" вивчають дисципліну "Біологічна хімія з біохімічними методами дослідження" на третьому курсі протягом двох семестрів. Біохімія – це наука про "хімію життя", яка на молекулярному рівні вивчає всі біологічні процеси в нормі та патології. Саме тому для медицини біохімія стала однією з фундаментальних дисциплін, а біохімічні методи дослідження є основою сучасної лабораторної діагностики.

Важливість дисципліни «Біологічна хімія» для практичної медицини та її складність зумовили пошук нових інтерактивних технологій в процесі навчання майбутніх лаборантів, які б дозволили зацікавити студентів та надавати їм інформацію у максимально наочній та зручній формі.

На своїх заняттях я приділяю велику увагу інтерактивним методам, які спрямовані на розвиток критичного мислення. Це – робота в групах, творчі проекти, конкурси, мозкові штурми, складання та розгадування кросвордів, а також ігрові методи, такі як "Біохімічне лото", "Квітка", "Миттевий лист", "Сніговий клубок", "Капуста", "Знайди правильне ствердження", "Знайди помилку", "Мікрофон" тощо.

Підтримувати інтерес студентів до навчального матеріалу, який ускладнений хімічними формулами, біохімічними термінами, ланцюгами біохімічних реакцій надзвичайно складно, тому доцільно використовувати різноманітні прийоми та методи активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, в тому числі - елементи ігрових технологій навчання, які розвивають творче мислення, вміння та навички самостійної розумової праці [6]. Саме через ігрові форми навчальної діяльності можна зацікавити студентів, активізувати їхню пізнавальну діяльність. Навчальні ігри - це не тільки навчання через гру, але й командна робота, живе спілкування, нестандартне мислення і розвиток особистості.

Упровадження елементів ігрових технологій навчання допомагають педагогу при викладанні найбільш складного матеріалу, сприяють створенню педагогічної взаємодії у системі "викладач-здобувач освіти", розвивають у студентів потребу в знаннях, їх творчу ініціативу, наполегливість, удосконалюють навички міжособистісного спілкування в колективі [6].

Ігрова діяльність розвиває індивідуальні здібності студентів, оскільки вони не відчувають психологічного тиску відповідальності, який властивий традиційним формам навчальної діяльності. Гра стимулює інтелектуальну діяльність, вчить прогнозувати, досліджувати та перевіряти правильність прийнятих рішень і, таким чином, розвиває критичне мислення у студентів.

Розберемо деякі з ігрових методів, які використовуються на практичних заняттях з дисципліни "Біологічна хімія з біохімічними методами дослідження"

Гра «Квітка». На дошці малюємо зображення квітки (серцевину та декілька пелюсток). У серцевині записуємо основне поняття (наприклад: «Властивості ферментів», «Функції білків в організмі», «Функції вуглеводів» тощо). Здобувачам освіти необхідно назвати основні характеристики (асоціації) поняття й записати їх на пелюстках. Цей прийом можна розглядати як окремий випадок фреймової технології.

Гра "Біохімічне лото". З метою підвищення активності студентів на практичних заняттях я практикую ігровий метод "Біохімічне лото". Для кращого засвоєння складних метаболічних схем перетворення речовин в організмі, які досить тяжко запам'ятовуються студентами, назви проміжних продуктів біохімічних реакцій відображаються на окремих картках, які студенти повинні розташувати в

певній послідовності згідно зі схемою перетворення речовини. Такий підхід вносить елемент гри і психологічно знімає напругу, пов'язану з перевіркою та оцінюванням знань студентів. Цей метод використовується при вивченні тем "Розпад гемоглобіну", "Гліколіз", "Цикл Кребса", "Коагуляційний гемостаз". При проведенні методу «Біохімічне лото» кожен студент одержує набір із певної кількості карток, яка відповідає кількості проміжних продуктів перетворення речовини. Приклад використання карток при вивченні схеми розпаду гемоглобіну наведено на рисунку 1.

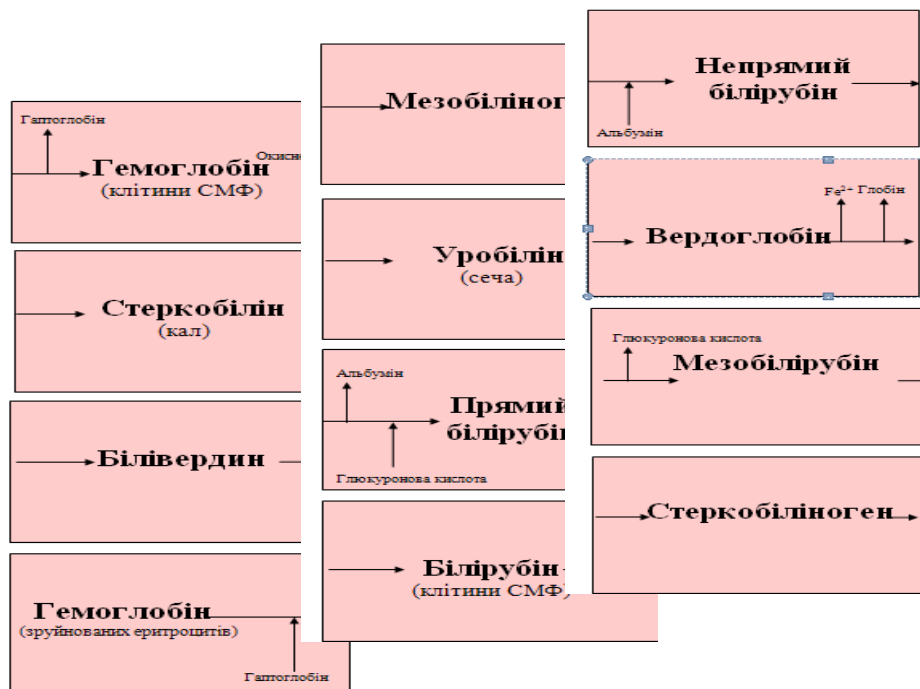

Рис. 1. Набір карток для вивчення теми: «Схема розпаду гемоглобіну»

Джерело: картки розроблені автором статті

Гра "Сніговий клубок". Після вивчення певного питання студентам пропонується підготувати речення. Перший студент каже речення, другий студент повторює речення першого та додає свої слова або речення, третій студент повторює речення першого, другого студента та каже свої слова або речення і так далі. Цей прийом значно активізує та вмотивовує навчальну та пізнавальну діяльність студентів.

«Мікрофон». Здобувачам освіти пропонується кількома словами або реченнями висловити свою думку стосовно певного питання. Наприклад, потрібно розкрити питання "Травлення вуглеводів". Студенти через уявний «мікрофон», який передається від одного студента до іншого, висловлюють свої думки.

Цей метод можна використовувати в кінці заняття та запропонувати питання:

- Що нового для себе ви відкрили під час сьогоднішнього заняття?
- Яку ви бачите перспективу застосування отриманої навички у своїй професійній діяльності?

«Незакінчене речення». Цей прийом дає можливість ґрунтовніше закріпити матеріал. Викладач формулює незакінчене речення й пропонує студентам закінчити його. Один з можливих варіантів методу—*"Біохімічний диктант"*.

Проблемне питання - це провідний елемент технології критичного мислення. Проблема формулюється у вигляді питання, на яке учасники шукають відповідь. Часто вона складається з певного ланцюжка міркувань, при якому потрібно встановити причинно-наслідкові зв'язки. Так, наприклад, при вивченні теми "Біохімія печінки" та розборі питання "Роль печінки в пігментному обміні" я пропоную студентам різні варіанти схеми метаболізму білірубину, які відповідають різним типам жовтяниць. Студенти повинні визначити, які порушення позначені на схемах та який тип жовтяниць ці порушення зумовлюють. Приклади схем порушень обміну жовчних пігментів представлені на рисунку 2. Проблемне питання може виступати самостійною одиницею, а може входити до складу певного методу, наприклад методу «Миттєвий лист».

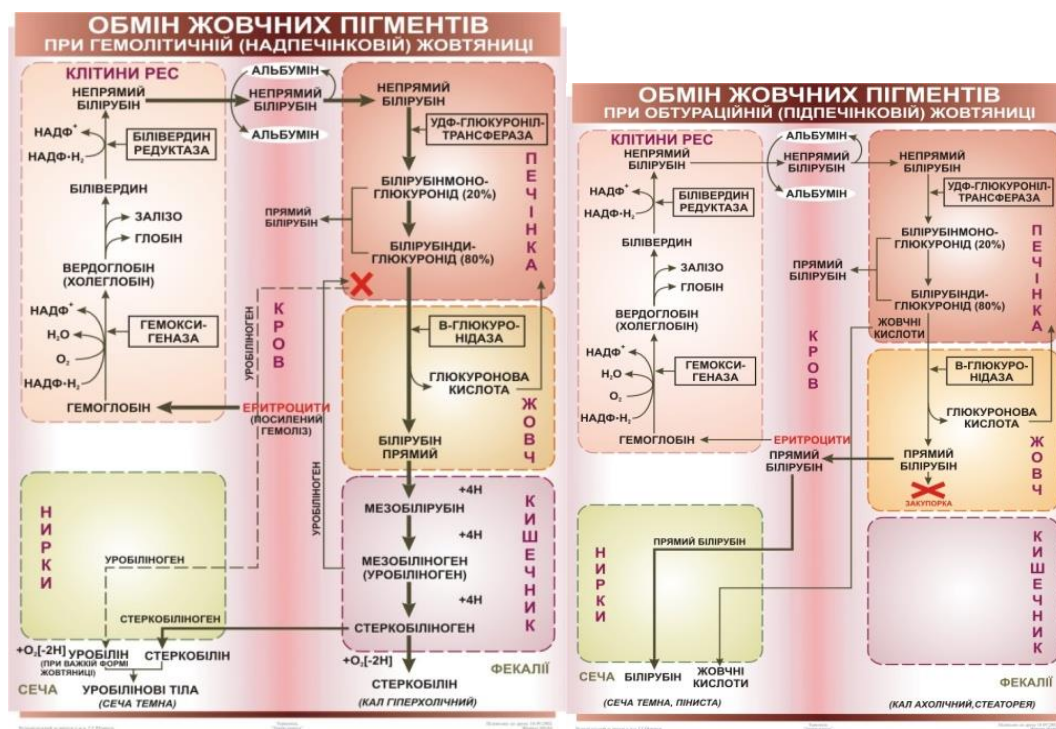

Рис. 2. Схеми порушень обміну жовчних пігментів
 Джерело: <https://repository.tdmu.edu.ua/handle/1/9524>

Метод «Миттєвий лист». Кожна пара студентів одержує лист з проблемним питанням або з ситуаційною задачею. Після однієї хвилини обговорення між собою студенти повинні не тільки дати правильну відповідь, але й обґрунтувати її.

Метод «Взаємні запитання». Здобувачі освіти вголос ставлять запитання:

- одне одному в групі;
- одне одному в парі;
- одна пара (група) іншій.

Один з варіантів цього методу - гра "Капустя"

Гра "Капустя". Студенти одержуть зелені аркуші паперу, на якому вони повинні написати по одному питанню з теми. Викладач збирає аркуші, складає з них «качан капусти» і кидає студентам. Хто спіймає, той повинен зірвати зовнішній «лист капусти» і відповісти на питання, яке записано на ньому. Потім студент кидає «качан капусти» іншому студенту. Цей метод, як правило, використовується на заключному етапі заняття.

«Знайди помилку». Студенти отримують текст зі спеціально допущеними помилками і мають завдання «попрацювати викладачами».

Для створення дидактичних вправ також використовую інтернет-ресурси, такі як Learning Apps, Fliprity, Wordwall, які мають велику кількість шаблонів і дають змогу підвищити пізнавальну активність студентів та розвинути в них критичне мислення. Умовами для активізації пізнавальної діяльності є створення позитивної атмосфери, партнерської взаємодії, "ситуації успіху" для кожного студента, застосування дидактичного принципу «новизни знань».

Здатність об'єктивно аналізувати інформацію, робити правильні висновки та критично мислити є ключовою надпрофесійною навичкою XXI сторіччя. Адже у сучасному, швидкозмінливому світі цінною є здатність розв'язувати реальні проблеми й ухвалювати оптимальні рішення, а не лише демонструвати набір умінь/навичок у штучно структурованому освітньому середовищі [1]. Тому наші студенти мають бути здатними сприймати матеріал критично, вміти аналізувати його, знаходити причинно-наслідкові зв'язки, синтезувати власні твердження.

Висновки. Впровадження методів розвитку критичного мислення на практичних заняттях з дисципліни "Біологічна хімія з біохімічними методами дослідження" є важливим кроком для стимулювання інтелектуальної та пізнавальної діяльності студентів, кращого засвоєння знань, вдосконалення вмінь та навичок, дає можливість зацікавити студентів, розвиває самостійність, дає здатність мислити нестандартно, виховує культуру спілкування, формує вміння працювати в колективі, сприяє формуванню професійних компетенцій у майбутніх медичних лаборантів.

Список використаних джерел:

1. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 89-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2018_2_14
2. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення в учнів початкової школи. К.: Освіта, 2020. 191 с.
3. Попадюк С.С., Скуратівська М.О. Методологічні засади використання освітньої концепції "перевернуте навчання" у вищій школі. *Педагогічні науки*. 2017. № 76 (3). С.149-154.
4. Харченко Н. В. Критичне мислення як характеристика сучасної особистості підлітка. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2016. Вип. 20 (2). С. 276-286. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20%282%29__27
5. Швець О.В. Ефективні технології розвитку критичного мислення в молодших школярів під час вивчення природничої освітньої галузі в Новій українській школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 78. С. 135-141.
6. Яковчук О.Л. Ігрові технології навчання як складова активізації пізнавальної діяльності студентів на лекційних заняттях з біохімії. *Молодий вчений*. 2016. №8 (35). С.381-385.

Додаткова інформація

<http://surl.li/toptc>

Матеріали розміщені з дозволу автора

ЗАСТОСУВАННЯ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ АСИСТЕНТА ФАРМАЦЕВТА НА ЗАНЯТТЯХ З ФАРМАКОГНОЗІЇ

Анотація. У статті проаналізовано можливості використання в освітньому процесі інтерактивних технологій, окреслено основні групи сучасних «soft skills», представлено характеристику освітнього квесту як інтегрованої технології, яка об'єднує різноманітні інструменти формування компетенцій. Описано досвід використання квесту для формування професійних компетенцій асистента фармацевта відповідно до вимог професійного стандарту на практичних заняттях з фармакогнозії, представлено зразки завдань, зокрема роботу з професійними сайтами та Штучним інтелектом. Зроблено висновки про можливості застосування квест-технології в навчанні.

Abstract. The article analyzes the possibilities of using interactive technologies in the educational process, outlines the main groups of modern soft skills, presents the characteristic of the educational quest as an integrated technology that combines various tools for forming competencies. The experience of using the quest for the formation of professional competencies of the assistant pharmacist in accordance with the requirements of the professional standard in practical classes on pharmacognosy is described, samples of tasks are presented, in particular, work with professional sites and Artificial intelligence. Conclusions were made about the possibilities of using quest technology in training.

Ключові слова: інтерактивні технології, «soft skills», квест-технологія, фармакогнозія, асистент фармацевта, компетенції, стандарт, штучний інтелект.

Key words: interactive technologies, «soft skills», quest technology, pharmacognosy, pharmacist's assistant, competencies, standard, artificial intelligence.

Вступ. Численні публікації в мережі Інтернет показують, що велика кількість педагогів, викладачів, вчителів, вихователів використовує у своїй освітній діяльності інтерактивні методи навчання. Досвід останніх років свідчить про певні переваги такої моделі освітнього процесу на відміну від класичної, де викладач виступає в ролі «постачальника» наукової інформації, а той, хто навчається повинен відтворити її як найкраще. Дійсно, інтерактивні методи навчання зі всіма різноманітними формами можуть допомогти викладачу досягти реалізації поставлених цілей і зробити процес здобування знань студентами більш цікавим і продуктивним. Завдання педагога – створити умови, щоб отримання знань, формування вмінь і навичок, набуття певних компетенцій було більш ефективним. Для сучасних здобувачів освіти важливо, щоб навчання було цікавим, щоб можна було проявити себе. Інтерактивні методики майже повністю задовольняють потреби студентів, дозволяють бути включеними в процес навчання, бути активними, самостійно приймати рішення, бути ініціативними, презентувати свої найкращі риси і «скіли», відчувати власну успішність.

У процесі інтеракції відбувається взаємодія всіх учасників освітнього процесу «жоден з яких не залишається пасивним, оскільки поставлений у ситуацію дійового пізнання в режимі співпраці. Аналізуючи свої дії та дії своїх партнерів, кожен може змінювати модель своєї поведінки, більш усвідомлено засвоювати необхідні знання та вміння, відчувати себе в умовах, максимально наближених до майбутньої професійної діяльності» [1].

Використання методів, які симулюють майбутню професійну діяльність, є найефективнішим інструментом для підготовки фахівців-фармацевтів. Професія фармацевта передбачає роботу з великими об'ємами інформації, оволодіння різними професійними навичками, чітке дотримання законодавчої бази, точне виконання виробничих функцій, усвідомлення важливості і серйозності професії. Але разом з тим не треба забувати, що наші здобувачі освіти – не дорослі люди, а підлітки, яким важко навчатися за класичною технологією. Натомість студенти дуже вільно почувають себе в ситуаціях, де вони не обмежуються відтворенням матеріалу, а можуть бути певною мірою вільними у виборі інструментів пошуку, засвоєння та представлення інформації. Задача викладача – допомогти студенту, створити умови, за яких він зможе проявити або розвинути свої «м'які» навички. «М'які» навички - це не постійний перелік, яким користуються роками, це цілком динамічна система, яка розвивається і доповнюється згідно з вимогами часу.

У праці Н. Тілікіної перелічені основні групи сучасних «soft skills», які включають навчальні навички (допомагають адаптуватися до робочого середовища та вдосконалювати свої знання, вміння і компетенції), навички грамотності (допомагають розрізняти факти, публікувати інформацію, створювати технології, визначати достовірність джерел та інформації), соціальні навички (здатність успішно і ефективно взаємодіяти з конкретними людьми або різними групами, досягаючи поставлених цілей), особистісні навички (якості людини, які певними чином характеризують її особистість) [2].

Педагог сьогодні – це спеціаліст, який сам постійно вчиться, оновлює і поповнює свої знання, розширює арсенал методик та технологій.

Мета: окреслити можливості застосування інтерактивних технологій, зокрема квест-технології для формування професійних компетенцій спеціаліста-фармацевта з використанням «soft skills» при вивченні фармакогнозії.

Виклад основного матеріалу. До певного часу квести і педагогіка існували «паралельно» та не були пов'язані між собою. Інтегрувати квести в освітній процес стало можливим завдяки розвитку комп'ютерних технологій. Освітні квести зберегли основні елементи квесту: сценарій, мапу квесту, розподіл ролей в командах, елементи пошуку, але мета з розважальної трансформувалася в навчальну.

На сьогодні існує дуже багато різновидів навчальних квестів, які поєднують в собі елементи інших інтерактивних технологій, різних за часом та локаціями. Але об'єднує їх одне – загадка (завдання) і пошук відповіді.

Освітній квест – інтегрована технологія, яка об'єднує ідеї проектного методу, проблемного та ігрового навчання, взаємодії в команді і використання інформаційно-комп'ютерних технологій; поєднує цілеспрямований пошук при виконанні головного проблемного і серії допоміжних завдань з пригодами або грою за певним сюжетом [3].

Квесту, як і іншим технологіям проблемного навчання, притаманні: постановка проблеми, шляхи її вирішення, презентація результатів пошуку та рефлексія. Представлення результатів може включати мультимедійні презентації, відеоролики, сайти, буклети тощо. Квест-технологія включає елементи рольової або пригодницької гри, інтригу, сюжет, командне змагання. Для всіх етапів квесту можливе використання спеціальних комп'ютерних програм, інформаційних можливостей мережі Інтернет, обмін думками і ідеями. Все це характеризує цю технологію як інформаційно-комунікаційну.

Як бачимо, квест – це більше, ніж просто пошук відповіді на питання, це цілий комплекс технологій і методик, які можна використати в процесі навчання. Тому на заняттях з фармакогнозії апробовано використання квест-технології і додано до арсеналу прийомів і методик викладання.

Розглянемо застосування квесту на практичному занятті з теми «Лікарські рослини, що містять флавоноїди». Слід зауважити, що основною метою заняття було формування професійних компетенцій асистента фармацевта. Згідно з професійним стандартом «Асистент фармацевта» спеціаліст повинен володіти такими загальними компетенціями: а) здатність використовувати нормативно-правові акти в процесі професійної діяльності; б) здатність застосовувати знання в професійній діяльності; в) здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології; г) здатність до адаптації та дії у новій ситуації; д) здатність вчитися і бути сучасно навченим, е) здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді [4].

Завдання формувалися відповідно до вимог професійного та освітньо-професійного стандарту. Використовувалися наступні інструменти та засоби: Державна фармакопея України (ДФУ), сайт ПрАТ «Ліктрави», сайт довідника «Компендіум», сайт Державного реєстру лікарських засобів, сайт Штучного інтелекту ChatGPT, квест у Google-forms. Для презентації ходу своїх пошуків та досліджень здобувачі використовували дошку Padlet.

Локації квесту мали відношення до персонажів та місцевості східних казок. Пройшовши перший етап створеного за допомогою Google-forms квесту, учасники розділилися на дві команди і, отримавши мапи квесту, приступили до виконання завдань.

Важливою навичкою студента-фармацевта є вільне поводження з Державною фармакопеєю України, тому одне з завдань було таким: прочитати опис лікарської рослинної сировини, визначити її за морфологічними ознаками і дати відповіді на питання. Питання наведені нижче:

1. Для цієї рослинної субстанції було проведено кількісне визначення за Національною монографією ДФУ. Визначить яким методом проводилось дослідження, на якому приладі, в перерахунку на яку речовину.

2. Вкажіть фармакологічну дію цієї рослини.

На дошку Padlet винесіть наступну інформацію: 1) зображення рослини, 2) відповіді на питання.

Це завдання не таке легке, яким виглядає на перший погляд, адже Державна фармакопея –

багатотомне видання з системою кодів та посилань. Впоратися можна, якщо бути уважним, логічно мислити, і систематично працювати з цим нормативним актом.

Робота з сайтом Державного реєстру лікарських засобів полягала в компетентному пошуку лікарських препаратів, які містять певну лікарську рослину. Але спочатку треба було визначити рослинну сировину за діагностичними ознаками. Ідентифікація рослинної сировини є головною компетенцією, яка формується при вивченні фармакогнозії.

Ще однією компетенцією, яку набувають студенти – є розподіл лікарських рослин за фармакологічною дією і препаратами. Для її формування, а також для удосконалення навички використання інформаційних технологій здобувачам освіти було запропоновано наступне завдання: розшифрувати код анатомо-терапевтично-хімічної класифікації лікарських засобів і визначити лікарський препарат. Виконання цього завдання з використанням електронної версії довідника «Компендіум» демонструє приклад міждисциплінарної інтеграції фармакогнозії з фармакологією, що це раз свідчить про те, що студент-фармацевт повинен бути всебічно освіченим і володіти універсальними компетенціями.

Фармакогнозія – наука, яка вивчає лікарські рослини та сировину. Тому доречним було завдання попрацювати з сайтом вітчизняного виробника рослинної сировини ПрАТ «Ліктрави». Цей сайт – справжній скарб для поціновувачів лікування травами і, звичайно, фармацевтів. Різноманітні класифікації рослинної сировини, наукова інформація, яскраві малюнки стали у нагоді для використання їх у квест-технології.

У 2020 році в Україні було схвалено Концепцію розвитку Штучного інтелекту, в якій йдеться, зокрема про інтеграцію штучного інтелекту до освітніх програм. Очікуваним результатом серед іншого є – поширення серед населення навичок компетентного використання штучного інтелекту [5]. Тому було вирішено внести до квесту роботу студентів зі Штучним інтелектом ChatGPT. Завдання не було окреслено заздалегідь. Передбачалося, що учасники квесту на основі своїх пошуків поставлять питання для уточнення своїх результатів, для перевірки, для доповнення. При виконанні цього етапу здобувачі освіти змогли проявити креативність, вміння формулювати свої думки і ставити правильні запитання.

Висновки. Використання квесту на заняттях з фармакогнозії забезпечує формування професійних компетенцій майбутнього фармацевта, вдосконалює «soft skills» у здобувачів освіти та сприяє посиленню пізнавальної активності учасників освітнього процесу, формує командний дух, вболівання за спільну справу. Різні комбінації об'єднаних у квест освітніх технологій відкривають шляхи до удосконалення цього методу, інтеграція з новими сучасними технологіями розширює можливості застосування в сучасних умовах підготовки всебічно обізнаних фахівців.

Список використаних джерел:

1. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навч.-метод. посіб. Дніпро: Ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2018. 360 с. URL: https://www.pedagogic-master.com.ua/2022/Volkova_1.pdf (дата звернення 19.03.2024).
2. Тілікіна Н.В. Навички XXI століття та умови їх формування і розвитку для молоді. URL: <https://dismp.gov.ua/navychky-khkh-stolittia-ta-umovy-ikh-formuvannia-i-rozvytku-dlia-molodi/>
3. Кулішов В.С. Застосування квест-технології у професійнотеоретичній підготовці учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти: навч.-метод. посіб. Біла Церква: БІНПО УМО НАПН України, 2018. 86 с.
4. Професійний стандарт за професіями «Асистент фармацевта» URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/491-profstandart_asistent_farmacevta.pdf с.7 (дата звернення 17.03.2024).
5. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення 18.03.2024).

Додаткова інформація

<http://surl.li/topwm>

Матеріали розміщені з дозволу автора

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Анотація. У статті висвітлено практичний досвід позааудиторної роботи щодо формування національної ідентичності здобувачів освіти фахового медичного коледжу. Зроблено аналіз наукової літератури із зазначеної проблематики. Продемонстровано практики, методи, результати роботи у даному напрямку.

Abstract. The article highlights the practical experience of extracurricular work on the formation of the national identity of students of a professional medical college. An analysis of the scientific literature on the specified issue was made. Practices, methods, results of work in this direction are demonstrated.

Ключові слова: національна ідентичність, здобувачі освіти, позааудиторна робота.

Key words: national identity, education seekers, extracurricular work.

Вступ. Постійний пошук «себе» українцями, загроза втрати власного національного «я» через жорстку асиміляторську політику, якої зазнавала наша історія зробили питання національної ідентичності наріжним каменем для осмислення дослідниками. Наразі ця проблема викликає новий сплеск уваги до себе, міняється фокус її висвітлення, теоретичне осмислення потребує практичного виміру.

У грудні 2023 р. була прийнята Стратегія утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року, в ній зазначається, що існування та процвітання України неможливе без загального усвідомлення громадянами своєї національної та громадянської ідентичності.

Утвердження української національної ідентичності громадян є одним із основних елементів формування здатності держави протистояти внутрішнім і зовнішнім безпековим загрозам, а отже, набуває особливого значення для сфери національної безпеки і оборони [8, с. 1].

Аналіз останніх досліджень. Питання національної ідентичності завжди хвилювало дослідників різних наук: історії, соціології, психології, педагогіки. В даній роботі автор у якості теоретичного підґрунтя використовує працю І. Колесник, яка ґрунтовно дослідила семантичне поле категорії «ідентичність», а також запропонувала досить оригінальну та цікаву модель української національної ідентичності [4, с. 192 – 204].

У працях С. Бойко осмислено різні аспекти національної свідомості: мовний, світоглядний, аксіологічний виміри. Увагу приділено такому процесу, як розмивання національно-культурної ідентичності, який призвів до створення у певної частини населення України «подвійної ідентичності» (української та радянської) з пріоритетним впливом чинників соціально-економічного характеру [2]. Авторка висвітлює процес формування національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни та обґрунтування на цій основі твердження про те, що цей процес необхідно розглядати як один із чинників збереження цілісності держави та її зміцнення [1].

У збірнику документів і матеріалів «Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії: спроба державного регулювання (1847–1914)» публікуються документи, які висвітлюють передумови, обставини й наслідки появи та функціонування Валуєвського розпорядження 1863 р., Емського указу 1876 р., низки інших нормативних документів, що регулювали мовне питання на теренах українських губерній Російської імперії упродовж другої половини XIX – початку XX ст. Протидія цим документам є наочним доказом боротьби українських інтелектуалів за свою ідентичність, яку найперше маркує мова [6]. Мова й досі залишається чутливим та тригерним питанням для нашого суспільства.

У колективній монографії «Формування української ідентичності в умовах сучасних викликів: теоретичні і політичні аспекти» висвітлено сутність та особливості формування й розвитку найпоширеніших колективних ідентичностей. Особливу увагу приділено аналізу етнічної, релігійної та національної ідентичностей, які відіграють головну роль у становленні та суб'єктності українського суспільства та Української держави. Поручено проблеми подолання конфлікту ідентичностей у системі пріоритетів соціогуманітарного розвитку України [9].

© Марина Суздаль

Мета: висвітлити практичний досвід позааудиторної роботи щодо формування національної ідентичності здобувачів освіти фахового медичного коледжу.

Виклад основного матеріалу. Національну ідентичність формують націєтворчі процеси і власне нації. Ми живемо в час цивілізаційного виклику для України коли із перемогами на фронті важливо зуміти прийняти цей виклик у цивільному житті, а до цього нашу молодь потрібно готувати і тут заклад освіти розглядається як соціальний інститут, покликаний виконати не тільки суто професійні, але і суспільно-культурні свідомісно-національні запити суспільства. В таких умовах є потреба у тісній активній співпраці між тріадою держава - соціальний інститут (заклад освіти) - провідник ідей (викладач).

Усвідомлення державою пріоритетності формування української національної ідентичності здійснюється через систему закладів освіти, саме тут позааудиторна робота має велике значення.

Російсько-українська війна є травмуючим досвідом для молодого покоління, на жаль, у багатьох є важкі, навіть трагічні власні історії. Тому позааудиторна робота передусім має бути спрямована на корекцію емоційного стану, стресостійкості здобувачів освіти, формування у них чіткої громадянської позиції у ситуації, що склалася. Викладач запропонувала здобувачам освіти проаналізувати, порівняти, прорефлексувати події, що відбуваються. В результаті було створено серію відео про війну на підтримку України, багато з них російською мовою, таким чином студенти хотіли донести правду про події в Україні до своїх родичів з рф. Висвітлення подій очима молоді є вкрай важливим моментом як з точки зору виховної роботи так і можливості виговоритися, поділитися із оточенням своїми думками та переживаннями (рис. 1).

Рис. 1. Творчі проєкти «Рефлексія війни»

Джерело: скріншот сторінки презентації, створеної за допомогою цифрових ресурсів

Розвиваючи тему «Рефлексія війни» впродовж січня - квітня 2023 р. студенти створили проєкт «Вплив війни на соціальну свідомість», де зробили спробу відповісти на важливі суспільні питання сьогодення. Відповіді на них здобувачі освіти шукали у волонтерів міста, військових, медиків. Такі проєкти є елементом формування історичної пам'яті через власний досвід спілкування із активними учасниками подій <https://youtu.be/8xTR3IPKdbM>.

Важливою ланкою позааудиторної роботи з формування національної ідентичності є гурткова робота. Так, у листопаді 2022 р. було проведено відкрите засідання гуртка на тему «Відомі жінки Криворіжжя». Гостями заходу стали викладачі нашого коледжу та коледжів Південного регіону міста. Студенти та гості отримали змогу побачити одне із обличчя нашого міста, а саме його жіноче обличчя в інтерпретації наших гуртківців. Прикметно, що було продемонстровано два журналістських дослідження. Перше проводилося минулого року, ще до початку війни, і гуртківці мали завдання знайти та дослідити яскраві біографії жінок у різних сферах діяльності.

У другому блоці гуртківці дослідили історії тих жінок, які сьогодні змінили своє життя заради майбутнього України, особлива увага була приділена випускникам Криворізького медичного коледжу. Виявилося, що ми можемо пишатися нашими випускниками і в той же час із сумом згадувати тих, хто віддав своє життя за нашу свободу. До таких жінок належить Дерусова Інна Миколаївна, перша жінка Герой України (посмертно). В лавах ЗСУ нашу батьківщину боронять випускники Таміла Усатенко, Катерина Чирук, Юлія Федьків та ін. Також наші випускники активно долучилися до волонтерського руху (рис. 2).

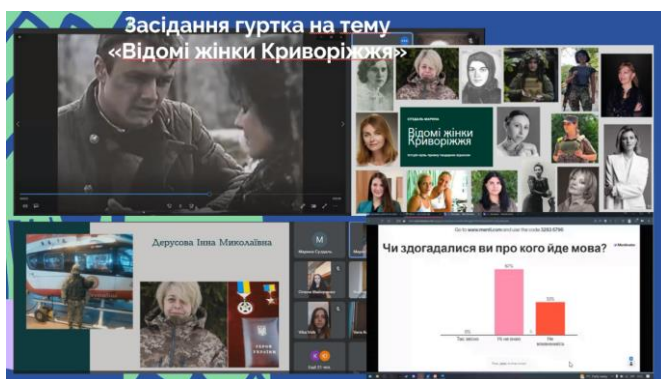

Рис. 2. Відкрите регіональне засідання гуртка «Відомі жінки Криворіжжя»

Джерело: скріншот онлайн-зустрічі

Саме друга частина більше зацікавила учасників і в листопаді 2023 р. уже було проведено захід «Війна і жінки Криворіжжя».

Традицією стала участь нашого закладу освіти в едкємпівському Дню Гідності. У 2022 та 2023 роках це особливі заходи, спрямовані на осмислення війни. У 2022 р. здобувачі освіти мали змогу із усією Україною проаналізувати події першого року героїчної боротьби нашого народу в повномасштабній війні. Вчилися розрізняти фейкові новини, говорили про безпеку в інтернеті, унікальність кожної людини, про мотивацію, що спонукає до героїчних вчинків. Писали свої листи в майбутнє, читали вірші військових та ін. (рис. 3).

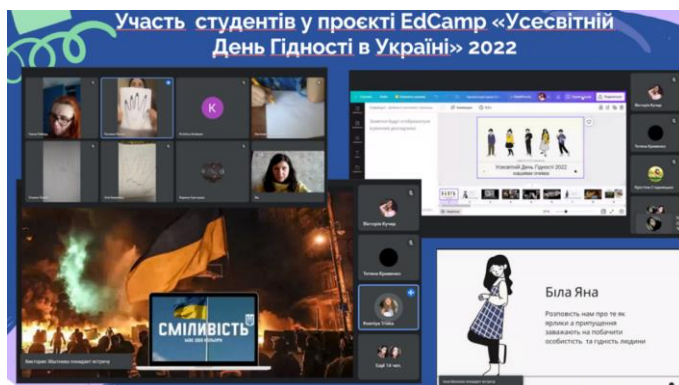

Рис. 3. Участь студентів у проєкті Ed Camp «Усесвітній День Гідності в Україні» 2022 р.

Джерело: скріншот онлайн-зустрічі

У 2023 році студенти активно ділилися власними історіями життя, із захопленням розповідали про своїх родичів, які в лавах ЗСУ боронять Україну, пишались батьками волонтерами, із болем згадували як залишили свої домівки і адаптувалися на новому місці. Особливу увагу звернули на проблему корупції, наша молодь досить песимістично налаштована у цьому питанні.

Захід мав і практичний вимір, так, коли ми зі студентами дійшли до зупинки «Доброчелендж» вони організували акцію «Купи цукерку – допоможи ЗСУ», і яке було їх здивування, коли всього за день вдалося зібрати більше двох тисяч гривень. Гроші одна зі студенток передала своєму братові, який воює в ЗСУ. Ця історія в котре переконала молодь, що добрі справи починаються із маленьких і переростають у великі і важливі. Головне - не боятися і діяти (рис. 4).

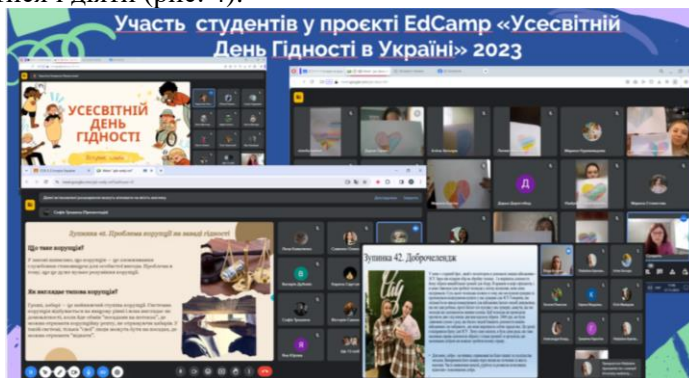

Рис. 4. Участь студентів у проєкті Ed Camp «Усесвітній День Гідності в Україні» 2023 р.

Джерело: скріншот онлайн-зустрічі

Восени 2023 року в коледжі відбулася реалізація двох міжнародних проєктів з обміну молоддю:

1. «Психологічна підтримка студентської молоді як фактор формування резилієнсу в умовах вимушеного воєнного стану» (Литва);
2. «Soft skills як навички для успішного професійного та кар'єрного зростання спеціалістів медсестринства з інтеграцією в європейський освітній простір» (Польща).

В рамках цих проєктів нами було здійснено методичний супровід декількох заходів:

- студентський проєкт «Воєнний час: війна і жінки Криворіжжя»,
- дискусійна панель: «Школа лідера 21 століття»,
- студентський проєкт «Урбанонімний простір Кривого Рогу».

Кожен із цих проєктів мав на меті ознайомити іноземних колег із культурою, історією, ментальністю, сучасним станом речей в Україні. Польські та литовські студенти не із ЗМІ, а зі слів і розповідей наших студентів мали змогу почути про події в Україні, про настрої та переживання нашої молоді. Разом із тим ми не забули подякувати польському та литовському народам за підтримку українців у складний для нас час. Ми будемо продовжувати посилювати нашу дружбу та партнерство, долаючи спільно ще чимало питань, які потрібно обговорювати в різних сферах. Не забули згадати і про поляків та литовців, які захищають нашу Україну, а багато хто вже і загинув, боронячи принципи свободи та демократії, які сьогодні відстоюють українці (поляк Кароль Клопотек, литовець Валеріус Полковниковас та ін.)

6 грудня 2023 року, в День Збройних Сил України та свята Св. Миколая було проведено онлайн-студію «Лідер та лідерські якості: із минулого у сьогодення» (рис. 5). Студенти виявили велику зацікавленість, були дуже активними, висловлювали свої думки і говорили, що такі заходи для них є цікавими. Було розглянуто питання особливостей рис українського лідера, зміни та трансформації його «обличчя» в умовах війни, вихід на арену нових лідерів в основному із кола військових та ін.

Як результат, наприкінці студії студенти самі зробили висновок: лідер і лідерські якості - це не тільки кар'єра, статусність, це ще почуття гідності, вчинків, дії, вміння служити своїм переконанням та поглядам, інтересам своєї держави та загальнолюдським цінностям.

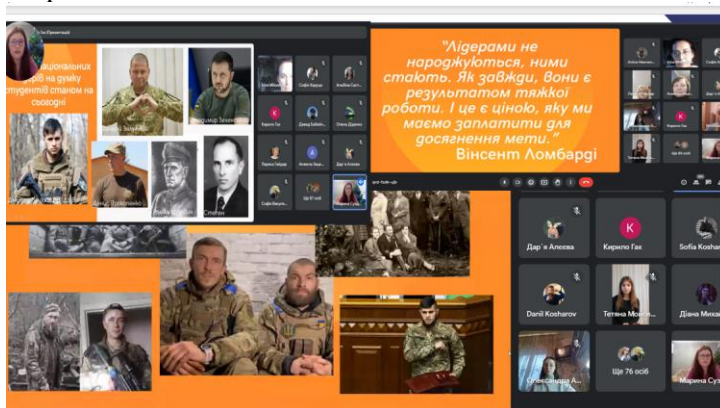

Рис. 5. Онлайн-студія «Лідер та лідерські якості: із минулого у сьогодення»

Джерело: скріншот онлайн-зустрічі

За результатами цього заходу можемо сказати, що будемо продовжувати роботу у цьому напрямку. Під час заходу прозвучали думки про студії з окремою історичною постаттю: С. Бандера, Р. Шухевич та ін.

На наступний рік плануємо продовжити традицію онлайн-студії і запропонувати на розсуд здобувачам освіти тему: «Японське економічне диво. Як професійна влада та бізнес збудували провідну економіку світу» (за мотивами праці відомого науковця Чалмерса Джонсона). В сучасних умовах така студія має велике практичне значення. Адже важливо донести до студентів ідею, що замість чекати на «диво» ми маємо самі його проєктувати й планомірно втілювати в життя, як у свій час це зробили японці, маючи дуже складну ситуацію після війни.

Також до Дня Збройних Сил України та Новорічних свят студенти виявили бажання зробити щось приємне і корисне для наших захисників. Разом з смаколиками на фронт відправили вітальні листівки, святкові конверти (зроблені власноруч), записали відеопривітання. Пізніше акція переросла в загальноколеджну. Також було організовано фотовиставку-подяку родичам студентів, які зараз боронять Україну (рис. 6).

Рис. 6. Фотовиставка-подяка військовим
Джерело: фото належить автору статті

Висновки. В умовах, коли утвердження української національної ідентичності громадян є одним із основних елементів формування здатності держави протистояти внутрішнім і зовнішнім безпековим загрозам, а також є умовою існування та процвітання України заклади освіти мають активно включатися у процес формування цієї ідентичності. Позааудиторна робота викладача є важливою ланкою у цьому процесі, використовуючи розмаїття форм і методів роботи, важливо зробити так, щоб вони відповідали викликам часу, запитам здобувачів освіти, практичній спрямованості.

Саме в цьому напрямку активно працюють викладачі Криворізького фахового медичного коледжу, а саме: допомога студентству в подоланні негативного досвіду війни, орієнтування молодих людей і підготовка їх до активного суспільно-громадського життя. Це є найважливіша задача.

Список використаних джерел:

1. Бойко С. Формування національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. *Українознавчий альманах*. 2022. № 30, С. 17–22. URL: <https://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/article/view/448/434>
2. Бойко С. Формування національно-культурної ідентичності українського суспільства: сучасні виклики і загрози. *Українознавчий альманах*. 2021. № 29, С. 32–38. URL: <https://www.ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/article/view/421/405>
3. Ступов М. В. Ідентичність як атрибут людини і суспільства : автореф. дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.03. К.: Ін-т вищої осв. НАПН України. 2015. 22 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Egupov_29.12.2015_avtoref.pdf
4. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2013. 566 с.
5. Коломієць Т. В. Формування національної ідентичності як чинника консолідації сучасного українського суспільства. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць*. 2009. № 4. С. 99–103. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/6206>
6. Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії: спроба державного регулювання (1847–1914): зб. документів і матеріалів / відп. ред. Г. Боряк; упоряд. Г. Боряк, В. Баран, Л. Гісцова, Л. Демченко, О. Музичук, П. Найденко, В. Шандра. К.: Ін-т історії України НАН України. 2013. 810 с.
7. Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур: матеріали XVI міжнар. наук. конф. (м. Острого, 22-23 червня 2023 р.) / відп. за вип. О. Шершньова, К. Якуніна. Острого: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія». 2023. 142 с. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8874/1/Zbirnyk.pdf>
8. Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках : Постанова КМУ від 15 грудня 2023 р. № 1322. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-п#Техт>
9. Формування української ідентичності в умовах сучасних викликів: теоретичні і політичні аспекти: монографія / В. П. Трощинський та ін.; за заг. ред. В. П. Трощинського. К.: НАДУ, 2018. 256 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/34755/1/2.pdf>

ЗАДАЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ФІЗИКИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Анотація. Стаття присвячена висвітленню методики задачного підходу до формування предметної компетентності з фізики у здобувачів освіти старшої школи в контексті сучасного освітнього процесу. Запропонована методика базується на принципах фундаменталізації знань, їх індивідуальної та соціальної значущості, та практичної спрямованості освіти для розвитку самостійності та критичного мислення учнів. Методика включає чотири основні компоненти: цільовий, змістовий, процесуально-діяльнісний, та результативно-діагностичний. Формування предметної компетентності включає постановку та розв'язування компетентісно - орієнтованих задач, що сприяє розвитку мотивації та усвідомленню значущості знань з фізики учнями.

Abstract. The article is devoted to highlighting the methodology of the problem-based approach to the formation of subject competence in physics in high school in the context of the modern educational process. The proposed method is based on the principles of fundamentalization of knowledge, their individual and social significance, and the practical orientation of education for the development of students' independence and critical thinking. The methodology includes four main components: target, content, procedural-activity, and result-diagnostic. The formation of subject competence includes setting and solving competence-oriented problems, which contributes to the development of motivation and awareness of the importance of physics knowledge by students.

Ключові слова: предметна компетентність, задачний підхід, методика, компоненти, етапи, компетентісно орієнтовані задачі, старша школа, завдання, навчально-пізнавальна діяльність, методи наукового дослідження, розв'язування задач, розвиток мотивації, аналітичне мислення, професійна діяльність, критичне мислення, творчий підхід, самоорганізація, сучасне освітнє середовище, наукова культура.

Key words: subject competence, task approach, methodology, components, stages, competence-oriented tasks, high school, task, educational and cognitive activity, scientific research methods, problem solving, motivation development, analytical thinking, professional activity, critical thinking, creative approach, self-organization, modern educational environment, scientific culture.

Вступ. У сучасній освіті особливо важливим стає процес формування предметної компетентності учнів, який вимагає глибокого розуміння та інтеграції навчально-пізнавальної діяльності з компетентісним підходом до навчання. Оновлення цілей, структури та змісту навчання, а також вибір ефективних форм і методів навчання, є ключовими для досягнення високих освітніх результатів.

Важливою складовою освітнього процесу, яка активно впроваджується не тільки у вивченні предметів природничо-наукового профілю, але й у вивченні мов, історії, педагогіки та інших гуманітарних дисциплін з метою формування предметних компетентностей учнів, є задачний підхід.

Аналіз останніх досліджень. Ю. Галатюк, А. Рибалко, Г. Касьянова, С. Муравський, А. Павленко та ін. вважали, що задачний підхід дозволяє представити навчальну діяльність як систему навчально-пізнавальних задач, що сприяє глибшому розумінню матеріалу та розвитку аналітичних навичок учнів. [1; 3; 6; 7]. Але це питання потребує дослідження в контексті компетентісного підходу.

Мета: обґрунтування задачного підходу у старшій школі в контексті сучасного освітнього процесу, а також висвітлення методики, етапів та завдань, спрямованих на формування предметної компетентності з фізики.

Виклад основного матеріалу. Методика формування предметної компетентності учнів старшої школи в процесі навчання фізики базується на принципах фундаменталізації знань, їх індивідуальної та соціальної значущості, а також практичної спрямованості освіти [8]. Це сприяє розвитку самостійності та критичного мислення учнів.

Методика включає чотири основні компоненти:

1. Цільовий компонент — визначає основні цілі та завдання, спрямовані на розвиток потреб, інтересів, цінностей та досвіду учнів.
2. Змістовий компонент — представляє знання, орієнтовані на вирішення проблем за допомогою фізики.
3. Процесуально-діяльнісний компонент — відображає взаємодію вчителя та учнів, їх співпрацю та

© Владилена Федоренко

управління процесом навчання.

4. Результативно-діагностувальний компонент — містить критерії та показники для оцінювання результатів навчання.

Формування предметної компетентності з фізики включає два основні етапи: постановку та розв'язування компетентнісно орієнтованих задач.

На етапі постановки задачі учні аналізують реальні ситуації, формують задачі та визначають шляхи їх розв'язання. Мотивація до навчання та виявлення набутих знань є ключовими аспектами цього етапу. Вчитель допомагає учням у постановці задачі, створюючи проблемні ситуації, які спонукають до більш глибокого осмислення матеріалу.

Наступний крок - учні застосовують набуті знання для розв'язання задач. Вони аналізують зміст практичної діяльності та оцінюють її продуктивність. Розв'язування задач сприяє розвитку мотивації до навчання та усвідомленню значущості фізики.

Компетентність учня визначається як здатність до розпізнавання, самостійної постановки та розв'язування фізичних проблем і задач на основі теоретичного знання. Це включає інтегровану характеристику особистості, міцні знання, розвинуте вміння застосовувати їх у практичній діяльності та здатність поєднувати навчальний матеріал з розвитком сучасних технологій.

Предметна компетентність з фізики у старшій школі передбачає не лише засвоєння знань, але й здатність учнів встановлювати зв'язки між знаннями та реальністю, знаходити алгоритми розв'язання проблем та адаптувати знання до конкретних навчальних ситуацій.

Формування предметної компетентності у старшокласників на уроках фізики включає ряд завдань, які сприяють розвитку світогляду, експериментальних умінь та навичок розв'язування задач. Основні завдання полягають в наступному:

1. Формування світогляду на основі усвідомлення теоретичних моделей, законів і принципів фізики.

2. Набуття експериментальних умінь, що включає роботу з лабораторним обладнанням та інтерпретацію результатів.

3. Розвиток навичок розв'язування задач з акцентом на компетентнісно орієнтовані задачі, які вимагають застосування знань у практичних ситуаціях.

Оскільки безпосередньо визначити рівень сформованості компетентностей неможливо, оцінювання здійснюється через показники розвитку відповідних компетенцій, таких як знання, вміння, навички, ціннісні орієнтації, досвід практичного застосування набутих знань і вмінь.

Практична діяльність є обов'язковою умовою для формування й розвитку предметних компетенцій. Вона дозволяє учням накопичувати досвід застосування знань і вмінь, що веде до розбудови компетенцій до рівня компетентності [5].

Технологічний підхід, а зокрема задачний, сприяє розвитку пізнавальних інтересів, відповідного стилю мислення, інтелектуальних і пошуково-творчих здібностей. Він активізує навчально-пізнавальну діяльність та знайомить учнів з методами наукового дослідження.

Розв'язування задач є ключовим у формуванні предметної компетентності, оскільки воно сприяє застосуванню теоретичних знань на практиці, корекції теоретичної інформації, закріпленню фізичних законів і принципів та розвитку аналітичного мислення.

У сучасній освітній практиці велика увага приділяється розвитку компетентностей учнів, що є ключовим для їх успішної адаптації та самореалізації у майбутньому. Компетентнісно орієнтовані задачі відіграють важливу роль у цьому процесі, оскільки вони сприяють формуванню глибоких знань, розвитку практичних умінь та навичок, а також підготовці учнів до подальшої освіти та професійної діяльності. Вони допомагають учням стати компетентними та впевненими у своїх знаннях, готовими до викликів сучасного світу.

Використання компетентнісно орієнтованих задач дозволяє учням краще засвоїти та закріпити теоретичні знання. Це досягається через активне застосування знань при розв'язуванні практичних завдань, що вимагають критичного мислення та творчого підходу.

Компетентнісно орієнтовані задачі готують учнів до успішного навчання у профільних школах та закладах фахової передвищої освіти. Вони забезпечують необхідну базу знань та умінь для подальшого вивчення фізико-математичних, природничих та технологічних дисциплін. А також вони є ефективним засобом для розвитку практичних умінь, таких як експериментування, конструювання та моделювання. Ці вміння є невід'ємною частиною професійного самовизначення та необхідні для успішної роботи у сферах, пов'язаних з фізикою, математикою, природничими науками та технологіями [6].

Розв'язання компетентнісно орієнтованих задач також сприяє екологічному та економічному вихованню. Учні вчаться розуміти взаємозв'язки між людиною та природним середовищем, а також осмислюють

значення фізичних законів у різних сферах життєдіяльності.

У сучасному освітньому процесі велика увага приділяється розвитку компетентностей учнів, зокрема у сфері точних наук. Розв'язування компетентісно орієнтованих задач є ключовим елементом у формуванні глибоких і міцних знань у старшокласників. Цей процес передбачає не лише засвоєння теоретичного матеріалу, а й оволодіння різноманітними способами представлення задач (текстовий, графічний, експериментальний) та технологіями їх розв'язування.

Компетентність у розв'язуванні фізичних задач охоплює кілька ключових компонентів:

1. Мотиваційно-ціннісний компонент включає в себе потреби, цілі та особливості мотиваційного забезпечення, а також ціннісні орієнтації, які формуються на основі задоволення освітніх потреб.
2. Когнітивний компонент включає знання наукових фактів, фундаментальних ідей, понять, законів, принципів та теорій. Він дозволяє учням обґрунтовувати перебіг фізичних явищ і процесів та розуміти сучасну фізичну картину світу.
3. Діяльнісний компонент пов'язаний з використанням фізичних знань у практичних ситуаціях. Він передбачає вміння розв'язувати різні типи задач, виконувати практичні роботи, планувати та проводити експерименти.
4. Особистісний компонент включає мотиви, емоції, цінності та навички самоорганізації. Він сприяє формуванню стійких знань та розвитку мотивації до навчання.

Ціннісні орієнтації та мотиваційна сфера є фундаментальними для набуття досвіду та успішного здійснення практичної діяльності. Вони відіграють ключову роль у формуванні предметних компетентностей, особливо у такій складній галузі, як фізика. Мотивація та цінності, які розвиваються через освітній процес, сприяють формуванню глибокого інтересу та особистої зацікавленості в предметі, що є необхідним для досягнення високого рівня розуміння та застосування знань.

Освітні потреби учнів повинні бути в центрі уваги при розв'язуванні задач, оскільки вони стимулюють розвиток когнітивних та практичних навичок. Це також сприяє формуванню особистісних якостей, таких як самоорганізація, критичне мислення та здатність до самостійного навчання, які є важливими для сучасного освітнього середовища.

Висновки. Розв'язування компетентісно орієнтованих задач є важливим інструментом у формуванні предметної компетентності старшокласників. Це не лише сприяє глибокому розумінню фізичних процесів, а й розвиває вміння застосовувати знання на практиці, аналізувати та робити висновки, що є невід'ємною частиною наукової культури в галузі фізики. Тому з метою розвитку предметних компетентностей з фізики у студентів медичних коледжів, які навчаються на базі дев'яти класів за програмою старшої школи рівня стандарт, враховуючи специфіку напряму навчання, перспективою подальших розробок є створення практичних завдань, експериментальних та розрахункових задач, які будуть мати безпосереднє відношення до майбутньої професійної діяльності нинішніх здобувачів.

Список використаних джерел:

1. Галатюк Ю.М., Рибалко А.В. Впровадження системи дослідницьких задач в курсі фізики середньої школи. *Сучасні технології в науці та освіті*: зб. наук. праць. В 3-х т.т. Кривий Ріг: Видав. відділ КДПУ, 2003. Т 2. С. 49–55.
2. Засєкіна Т.М. Проблеми вдосконалення змісту шкільної фізичної освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. Чернігів: ЧНПУ, 2011. Вип. 89. С. 75 – 78.
3. Касьянова Г.В. Система фізичних задач для розвитку творчих здібностей учнів : навч. посібник. К.: ІЗМН, 1997. 120 с.
4. Колесник М.І., Соколюк О.М. Реалізація компетентісного підходу у навчальному середовищі через засоби ІКТ. *Нові інформаційні технології в освіті для всіх: навчальні середовища* : зб. праць VI міжнар. конф. / під ред. Гриценко В.І. К., 2011. С. 405–411.
5. Мельник Ю.С., Сіпій В.В. Формування предметної компетентності старшокласників у процесі навчання фізики. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. – 136 с.: іл.
6. Муравський С. А. Інноваційні технології управління компетентісно-світоглядним становленням учителя: фізика, технології, астрономія. *Формування предметної компетентності студентів у процесі розв'язування фізичних задач. Серія Педагогічна* : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Кам'янець Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Вип. 17. С.159-161.
7. Павленко А.І. Теоретичні основи методики навчання учнів складанню і розв'язуванню фізичних задач у середній школі: дис...док. пед. наук: 13.00.02. К.: Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, 1997. – 447 с.
8. Чайковська І. А. Структура, зміст і модель формування предметних компетентностей з фізики в учнів старшої школи : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Кам'янець Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. 2015. Вип. 21. С. 300-303.
9. Чайковська. І. А. Формування предметних компетентностей учнів старшої школи засобами інформаційно-комунікативних технологій. *Вісник Черкаського університету*. 2012. № 13. С. 134-138.

**РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКЦІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН: ОСВІТНІЙ БЛОГ**

Анотація. У статті розкриті сутність блогу та стратегічні можливості його застосування як актуальної інтерактивної технології, з'ясовані дидактичні опції, основні характеристики, способи впровадження блог-технологій, представлено особистий приклад використання блог-технології в сучасній дистанційній освіті при викладанні соціально-економічних дисциплін.

Abstract. The essence of the blog and the strategic possibilities of its application as a relevant interactive technology were revealed, some didactic options, main characteristics, methods of implementing of blog technologie were clarified, a personal example of the use of blog technology in modern online education in the teaching of socio-economic disciplines was presented in this article.

Ключові слова: інтернет-технологія, блог, блог-технологія, інтеракція.

Key words: Internet technology, blog, blog technology, interaction.

Вступ. Ще мислителі Давньої Греції стверджували, що освітою є те, що залишається в людини, коли вона забуває про всі засвоєні знання. Дійсно, природні властивості людської пам'яті влаштовані таким чином, що знання ніхто довго зберігати не може, тим більше, що вони можуть і не стати в нагоді в сучасних умовах інтенсивного розвитку науки, суспільства та постійного стрімкого оновлення інформації. Зважаючи на це, в освіті в пріоритеті така парадигма засвоєння знань, яка сприяє розвитку, насамперед, розумових здібностей у тих, хто навчається. Сучасна розвинена людина має стати мобільним фахівцем, який легко адаптується до динамічного середовища, здатний постійно розвивати та оновлювати свої знання, вміє швидко переключатися на різні види діяльності, креативно вирішувати проблемні ситуації. Освітній та інформаційний простір стимулюють розвиток нової філософії освіти, яка полягає у зміщенні акценту з мінімуму змісту освіти на результати освіти у вигляді блоку компетенцій. Набуває популярності ідея створення глобального відкритого «інформаційно-комунікаційного освітнього середовища», центром якого є Internet-технології. Саме соціальні медіа створюють умови для саморозвитку, самоосвіти, оскільки електронні ресурси більш доступні, ніж друковані, здатні швидше оновлювати інформацію та актуалізувати увагу на нових трендах/напрямах в різних сферах діяльності людини, мають мультимедійні можливості. Завдяки цим рисам інформаційний простір дуже затребуваний у молоді, в тому числі і студентської спільноти. Не можна не звертати уваги і на те, що безконтрольна соціалізація та хаотичне засвоєння знань молоддю під впливом соціальних мереж несе певну небезпеку, тому завдання викладачів/вчителів контролювати/ спрямовувати цей процес у потрібне русло для суспільства. В сучасній освітній сфері стратегічним ресурсом є дистанційні освітні технології, які дозволяють впроваджувати концепцію «студентоцентрованого» навчання, роблять педагогічну взаємодію «викладач – студент» більш доступною, психологічно комфортною, забезпечують здобувачам освіти широкий доступ до інформації, можливість самостійно освоювати навчально-методичні матеріали в інтерактивному режимі із використанням засобів віртуальної візуалізації та інтерактивного контенту, виконувати вправи-тренажери, проходити різні форми контролю знань [2].

Таким чином, актуалізується проблема якості організації дистанційної освіти, ступінь взаємодії педагога зі студентами в процесі використання популярних в молодіжному середовищі інтерактивних технологій. Засобами забезпечення педагогічної інтеракції зі студентами є матеріали з Інтернет-ресурсів/мережових курсів, робота з електронною поштою, блог-технологія/блогінг, розробка слайдів, створення мультимедійних презентацій, участь в онлайн конференціях та навчальних вебінарах, освітній веб-квест та ін.

Мета: з'ясувати можливості використання блогу як інтерактивної технології, визначити дидактичні опції та характеристики, способи впровадження, ознайомити з особистим прикладом використання блог-технології в сучасній дистанційній освіті.

© Наталія Чутова

Виклад основного матеріалу. Блог – від англ. blog ("web log") – ("мережевий журнал", або "щоденник подій") один з найпопулярніших соціальних сервісів, який викликає великий інтерес у наукового співтовариства. У 1997 р. з'явився новий вид веб-сайтів, який було запропоновано назвати веблогом (Дж. Баджер, 1999 р.). Дж. Баджер визначив блог як «веб-сторінку, яка поєднана з усіма іншими веб-сторінками, котрі автор блогу вважає цікавими або релевантними. Кожне нове повідомлення додається у верхньому рядку сторінки. Ті, хто відвідує блог не вперше, можуть легко ознайомитись з усіма новими повідомленнями, що з'явилися з часу попереднього візиту» [3]. В той же час Б. Грєет запропонував термін «блогосфера» як основний комунікативний простір [1]. Скорочення blog використала компанія Pyra Labs, що відкрила перший блог-портал blogger.com, який є популярним і сьогодні. Нині блог і блогосфера - об'єкти дослідження як вітчизняних, так й зарубіжних науковців різних галузей (Є. Г. Азімов, Є. С. Полат, Дж. Уільямс, П. Нейшеу, Дж. Гармер, Б. Блекстоун, Дж. Спірі, Г. О. Козлакової, В. Ф. Заболотного, О. Матковська, Ю.Лавриш, Б.В. Павлюка, Дж. Джейкобс, С. Глогофф, Е. Макінтош, С. Данилюк та ін.) [1].

Отже, блог – це персональний веб-сайт, головний зміст якого - записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються, оновлюються їх авторами [1].

Сьогодні існує безліч блогів, в яких представлено широкий діапазон різнобічних інтересів. Але всі їх можна об'єднати стійкими характеристиками: соціальність та інтерактивність [4]. Якщо розглядати блог в освітньому просторі, то це джерело інформації, яке можна використовувати для комунікативного включення студентів у різного рівня зв'язки, що дозволить розвивати, наприклад, комунікативну компетенцію у здобувачів освіти і в подальшому здійснювати соціальну мобільність.

Блог викладача – це безкоштовна колекція навчального матеріалу, тому що з роками педагогічної діяльності кожен педагог створює безліч авторських методичних розробок, які включають презентації, збірки завдань та тестів, методичні рекомендації та ін. Завдяки авторському блогу викладач систематизує навчальний матеріал, спрямовує туди необхідні Інтернет-ресурси, створює необхідний освітній контент. Технологія створення блогу дозволяє розмістити на власних веб-сторінках авторські навчальні та довідкові матеріали (аудіо- та відеоматеріали, посилання на інші цікаві пізнавальні сайти, текстові матеріали, завдання та інше). Наприклад, блог куратора групи може стати «дошкою інформації» для студентів та їхніх батьків. Можливість інтеграції з різними опціями Google та впровадження мультимедійності, їх безоплатна основа, простота використання – все це забезпечує ефективність блогу як інструменту створення нового освітнього простору, який буде цікавим для сучасної молоді людини.

Можна визначити певні дидактичні переваги блог-технології [4]:

- 1) публічність (блоги доступні всім учасникам освітнього процесу, що знаходяться на відстані один від одного);
- 2) лінійність (зміни та доповнення до блогу розміщуються у хронологічному порядку);
- 3) авторство та модерація (блогам властиво одноосібне авторство, модерація блогу здійснюється його автором);
- 4) мультимедійність (можливість використання під час створення контенту блогу матеріалів різного формату: текстового, графічного, фото, відео, аудіо. Саме мультимедійна візуалізація навчального матеріалу підвищує привабливість, надає образну виразність інформації при збереженні її наукового змісту);
- 5) відсутність просторових та тимчасових обмежень на активні комунікації з іншими;
- 6) оперативність взаємодії;
- 7) створення інформаційно-комунікаційного освітнього простору для індивідуального навчання. (При цьому блог викладача можна розглядати як електронне портфоліо, яке демонструє рівень професійної компетентності педагога);
- 8) реалізація можливості контекстного виховного впливу поряд із навчально-пізнавальним;
- 9) подолання пасивності/тривожності/непевненості деяких студентів, їх залучення до оперативного пошуку інформації через систему тегів и архівів, долучення до поточного життя освітньої установи;
- 10) різноманітність у подачі навчального матеріалу, виведення процесу освоєння дисципліни на якісно новий рівень ефективності, збільшення привабливості інтерактивно досліджуваного матеріалу та безпосередньо залучення студентів до діяльнісної активності;
- 11) використання блогів посилює інтерес здобувачів освіти до процесу навчання, бо саме новітні технології є одним із мотиваційних факторів у навчанні серед молоді;
- 12) підвищення правової та етичної поінформованості студентів, оскільки вони мають використовувати інформацію з дотриманням авторських прав.

При впровадженні блогів в освітній процес можуть виникнути проблеми: 1. Блоги вимагають від

Рис. 3. Скріншот сторінки навчального блогу
Джерело: блог створений автором статті

Освітнім блогом (порталом) «Гуманістика» успішно користуються студенти різних форм навчання медичного коледжу, які вивчають соціально-економічні дисципліни, і які отримали якісний освітній контент на одному Інтернет-ресурсі [рис.4,5].

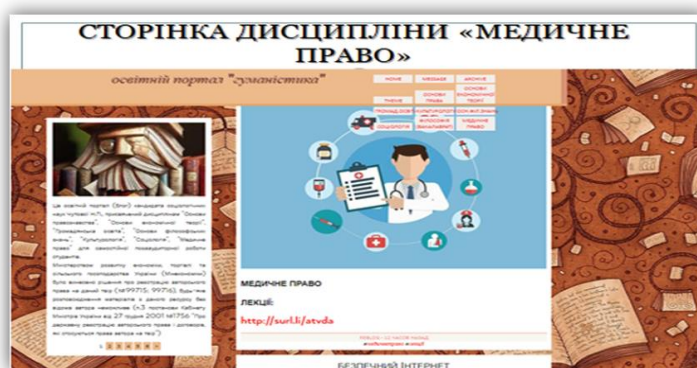

Рис. 4. Скріншот сторінки навчального блогу
Джерело: блог створений автором статті

Рис. 5. Скріншот сторінки навчального блогу
Джерело: блог створений автором статті

Створений блог, що включає величезну методичну базу з семи дисциплін (тексти лекцій відповідно до робочих програм, презентації, тематичні відеофільми, тести, інтерактивні завдання [рис.6]), дозволив автору оперативно і без будь-яких складнощів у певний час перейти на дистанційну форму навчання. Хоча цей перехід в режим «WorkFromHome» став серйозним викликом і стресом для багатьох викладачів і студентів, яким довелося терміново пристосовуватися до нової моделі навчання і освоювати сучасні цифрові сервіси.

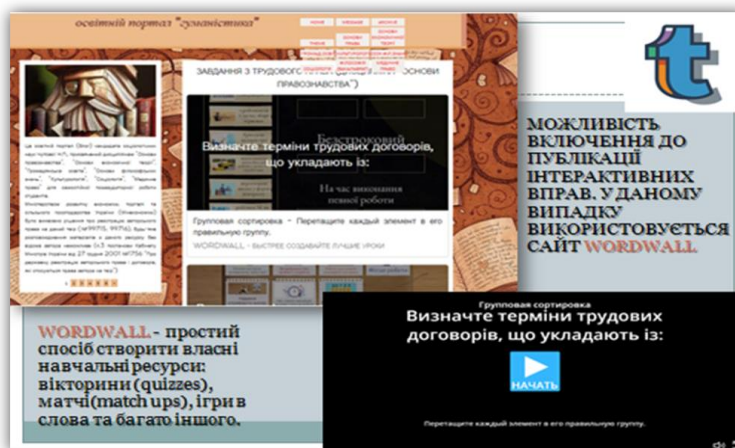

Рис. 6. Скріншот сторінки навчального блогу
Джерело: блог створений автором статті

Студенти коледжу вже до того часу активно користувалися блогом і були готові до роботи в новому освітньому форматі.

Будь-який студент коледжу має доступ до матеріалів блогу без обов'язкової реєстрації, тобто йому не потрібно бути фоловером і взагалі реєструватися на tumblr. За бажання зберегти постійний доступ до матеріалів блогу, студент може зареєструватися на tumblr, стати фоловером блогу та зробити репост публікації на свою сторінку (без права копіювання, розповсюдження, що забезпечує дотримання авторського права створювача блогу - свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір «Навчально-методичний комплекс з соціально-економічних дисциплін м – онлайн для студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації» №98530 та комп'ютерну програму «Освітній портал «Гуманістика» №98533 от 09.07.20.

Висновки. Отже, блог - це тематична «скарбниця» викладача, «нова освітня реальність», актуальна для управління змістом навчально-пізнавальної діяльності студентів; сучасний, оновлений формат традиційних активних методів педагогічної інтеракції, особистий освітній простір викладача, що самостійно створюється засобами соціальних мереж і відповідає актуальній дійсності, приваблює мультимедійністю і тим самим підвищує якість навчального процесу. Необхідно відзначити, що освітній блог викладача має більше переваг, ніж недоліків, бо він дозволяє розширити спектр освітніх послуг і збільшити масштаб їх дії, забезпечити постійний розвиток мислення та формування блоку компетентностей, що визначені стандартами освіти, синтезувати інтерактивні технології та педагогічні моделі взаємодії, координувати систематизацію та актуальність методичного забезпечення навчального процесу. Підтримуємо позицію О. Матковської, що зростання популярності блогів зумовлено «демократичністю та інтерактивністю, різноманітністю тематики та стилю...», «широкою відкритістю і доступністю» [5].

Список використаних джерел:

1. Гаркуша О. О. Використання інтернет-технології «блог» в освітньому процесі вищих навчальних закладів. *Інженерні та освітні технології*. 2018. № 2. С. 67–72.
2. Данилюк С.С. Подкаст як засіб формування професійної компетентності сучасних фахівців. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2014. Вип. 34. С. 153-160. URL: file:///D:/Pfto_2014_34_24.pdf (дата звернення: 07.01.2024).
3. Данилюк С.С. Особливості використання інтернет-технології «блог» у процесі формування професійної компетентності майбутніх філологів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2012. №3 (29). URL: http://www.journal.iitta.gov.ua (дата звернення: 07.01.2024).
4. Лавриш Ю. Е. Інтеграція блог-технології у процес викладання іноземної мови. *Вісник Нац. ун-ту України "Київський політехнічний інститут"*. Серія: Філологія. Педагогіка. 2014. Вип. 4. С. 107-113.
5. Матковська О. Перспективи лінгвістичних досліджень блогів. *Людина. Комп'ютер. Комунікація* : зб. наук. праць. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2015. С. 128–131.

ВПЛИВ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ НА СТАН ТРИВОЖНОСТІ ЛЮДИНИ ТА ПОДОЛАННЯ СТРАХІВ

Анотація. У статті пропонуються вправи для подолання наслідків стресових ситуацій з урахуванням механізму роботи нейронних зв'язків у живому організмі.

Abstract. The article offers exercises to overcome the consequences of stressful situations, taking into account the mechanism of neural connections in the living organism.

Ключові слова: фізичні вправи, стресові стани, «заземлення».

Key words: physical exercises, stressful conditions, "grounding".

Вступ. Фізичні вправи не мають альтернативи не тільки тоді, коли необхідно підтримати нормальний фізичний стан людини, але й у випадках, коли необхідно підняти запал, встановити психічну рівновагу. Заняття будь-яким видом спорту знімає стрес, підтримує бажання позбутися нав'язливих тривожних станів, страхів та інше.

Мета: огляд фізичних вправ, які сприяють відновленню психічного стану та покращенню ментального здоров'я на основі синхронізації мозкової діяльності та фізичного навантаження.

Виклад основного матеріалу. Будь – яка людина повинна розуміти, що сучасні фітнес-вправи віддаляють нас від стресу. Науковцями описано народження різних типів нейронів у мозгових оболонках мишей, яким створювали умови, в яких вони змагалися у мозговій та фізичній діяльності.

Слід зауважити, що фізична діяльність впливає на зародження у мозку легких нейронів, які, як стверджують вчені, можуть підіймати вразливість до стресу. Але, як з'ясувалось у процесі дослідження, при цьому народжуються інші клітини-нейрони, які вгамовують динаміку перших. Завдяки їм психологічна занепокоєність, якщо й виникає, то достатньо швидко проходить.

В інших дослідженнях йдеться про другий антистресовий перебіг стану, що пов'язаний з тренувальними вправами: фахівці описують вплив нейропептиду галаніну, який зберігає з'єднувальні синапси та нейрони клітин від нищівної дії стресу. Декілька років тому вчені встановили, що м'язова рухливість збільшує вміст галаніну в оболонках мозку, і якраз у тих секторах, задача яких – нівелювати стресові реакції [1].

Фізична робота або тренування, стрес та нейропептид галанін пов'язані між собою на клітинному та міжклітинному рівнях. Відомо, що стресові та депресивні стани зумовлюють зменшення кількості нейронів та синапсів, а саме: контакти між нервовими клітинами зменшуються і перериваються, а нові не з'являються. Тобто, знижується нервовий імпульс та гальмується передача сигналів у мозку. Нервова клітина стає «недоступною» і зайвою, спільна кількість нервових ланцюжків скорочується, а їх зменшення, у свою чергу, впливає на пізнавальні здібності і на здатність знайти вихід із безвихідних обставин, у тому числі і психологічних. Іншими словами, стресова реакція вводить в дію замкнене коло: чим більше стресових ситуацій, тим менше можливість давати опір через зменшення пластичності сигналів.

Щурів під час дослідів розташовували у лабіринті та створювали стресовий стан під дією невеликого електричного струму. Ступінь психічного навантаження і вміння протидіяти визначали за тим, чи будуть тваринки обстежувати лабіринт, або намагаються завмерти. Активні щури відчайдушно освоювали нову територію, не звертаючи увагу на стрес у вигляді удару електричним струмом, аналогічно поводити себе й щури з ін'єкцією нейропептиду галаніну. Але, якщо щурам, що справлялися з попереднім стресом, додавали препарат, що блокує роботу нейропептиду, деякі з них поводити себе так, як їх інертні співродичі і, які відчутно реагували на нервове навантаження та не бажали нікуди рухатися [2].
Автори роботи прийшли до висновку, що зменшення стресу відбувається під час активної мозкової та м'язової роботи, і це обумовлено галаніном, який тримає пластичність імпульсів та запобігає появі депресивних станів.

Усвідомлення себе у депресивному стані з огляду на життєві обставини та небезпеку або стрес,

може сприймати кожна людина, і байдуже, де вона мешкає - в умовах воєнних дій, катастроф чи у спокійний час. У стресових ситуаціях багато хто з людей прагнули використати різноманітні методики: галасували; пробували ігнорувати думки про страх; сторонилися людей, місць або ситуацій; не покидали ліжка; самоізолювалися; пускали все за течією; вживали алкогольні напої; бралися за цигарки; приймали наркотичні речовини; сварилися; звинувачували або критикували себе. А чи можна поміняти те, що в наших силах, усвідомити біль того, що людина не може змінити, і налагоджувати життя згідно зі своїми життєвими пріоритетами, тобто виходячи з того, якою людиною ми прагнемо бути?

Отже, вихід у даному випадку – помірні фізичні навантаження, фізичні вправи.

У першу чергу, коли закручується емоційний шквал, рекомендують проводити «заземлення». Необхідно зафіксуватися на самопочутті, на тому, що в цей момент часу ви думаєте. А потім неквапливо, дуже повільно видихнути і вдихнути, при цьому звернути увагу на те, чи міцно та впевнено ви стоїте на землі, чи повністю притиснуті ступні до підлоги. Потім зосередити увагу на кольори і те, що навкруги вас у цей момент, «активізуватися у цьому просторі життя»: які звуки ви чуєте, що бачите в цей момент, які запахи сприймаєте? «Заземлення» не прожене і не скоротить вашу емоційну бурю, але забезпечить вам безпеку, поки стан не поліпшеться.

Друга порада - діяти згідно із власними цінностями. Коли ми дозволяєм тривожним станам та почуттям брати гору над нами, ми одразу «заліпаємо» у цей стан. А отже, не можемо включатися у свідомий стан «тут і зараз» та жити в позитивних емоціях. Якщо негативні враження про сьогодні, минуле чи майбутнє дають на вас, варто, по-перше, звернути на них увагу й назвати: «Я погано думаю про себе», «Я відчуваю страх за те, що ще не відбулося, страх за майбутнє», «У мене навязливі думки про минуле», «Я не можу ковтати, пересохло у горлі», «Важко дихати». Тоді, коли ми звертаємо увагу на негативну думку чи відчуття, встановлюється зв'язок з життям «тут і зараз», ми знімаємо себе з «точки не повернення». Адже ці деструктивні міркування й розуміння можуть управляти нами лише тоді, коли ми їх не відчуваємо. Тобто, якщо відбувся якийсь деструктивний вплив або тривожність знову з'явилася, треба кожного разу зупинитися і усвідомлювати себе, а саме: звернути увагу на те, що вас непокоїть, назвати це і жити в цьому моменті «тепер і зараз».

Коли у людини деякий час щось не виходить, все одно треба намагатися жити згідно з власними особистими поглядами на життя: турбуватися про ближніх, надавати їм підтримку. Якщо там, де ви живете зараз, неспокійно і неможливо припинити сутички, то принаймні спробуйте не звертати увагу на агресію людей й таким чином впливати на той простір де ви живете.

Освітня завантаженість, онлайн заняття, мала фізична активність, постійні занепокоєння, емоційне та фізичне напруження під час занять зумовлюють тривалий стресовий стан. Аби переконатися у складній ситуації, не треба бути вузьким спеціалістом: якщо на початку навчального семестру студенти ще бадьорі, то у другій половині року чимало здобувачів освіти вранці прокидаються з низьким енергетичним станом, стають апатичними, що значно погіршує якість навчання.

Постійний стрес порушує здатність мозку скоординовано впливати на життєві процеси в організмі. Якщо людина увесь час у напруженні, виникає автоматична обмежувальна реакція на засвоєння інформації, зменшення концентрації уваги, що знижує об'єми інформації, який запам'ятовується.

Як створити комфортне життєве середовище? Як скоординувати мозок і тіло?

Фахівці пропонують ряд вправ, які сприяють підтримці доброго самопочуття та повертають впевненість у собі під час стресових ситуацій.

Вправа для синхронізації роботи мозкових куль.

Тримаємо праву руку на потилиці, а ліву на лобі близько трьох хвилин, при цьому глибоко вдихаємо та видихаємо.

По центру над бровами є точки з обох сторін, при натисканні на які викликається гармонізація роботи мозкових куль. Дотик до цих точок посилює енергізацію лобових ділянок мозку, які координують більшість процесів в організмі. При розбалансуванні організм сам знаходить те, що потребує корекції і спрямовує імпульси відновлення. Глибоке дихання стимулює нервові синапси для насичення киснем ослабленого організму.

Тепер синхронізуємо праву та ліву частини тіла.

При вдиханні повітря у легені, трохи піднімаємо плечі і в цей час відкриваються заглиблення над кістками ключиці. Коли з'являється ямка то туди закладаємо пальці і легенько надавлюємо і масажуємо цю ділянку. Виконувати 1-2 хвилини. Вправа налагоджує зв'язки між правою та лівою частинами тіла, посилює циркуляцію крові.

Активуємо роботу мозку.

Пальцем натискаємо на точку посередині верхньої губи, прямо під носом. Натаскати до 8-10 разів.

Потім переходимо на точку посередині підборіддя під нижньою губою. Іншою рукою гладимо область пупка по часовій стрільці. Після виконання міняємо руки і виконуємо ще раз. Таким чином ми балансуємо верхню та нижню частини тіла. Розвиваємо чутливість, «заземлюємо».

Вправа для гармонізації нижнього відділу тіла.

Починаємо масажувати область куприку та тазових кісток близько однієї хвилини. Потім міняємо руки. Така вправа балансує передню та задню частини нашого тіла. Особливо це корисно, якщо у людини порушена постава.

Налагоджуємо роботу обох півкуль мозку.

Для цього можна використати декілька нейровправ для пальців рук. Наприклад, одночасно правою рукою показувати знак «Все ок», а лівою рукою - «Все ок» тільки великий палець вгору, а долоня зажимається у кулак. У цьому випадку йде включення обох півкуль мозку, і налагоджуються міжпівкульні зв'язки. Справа в тому, що студенти, в основному, працюють через ліву півкулю, а це привчає до певних рамок у мисленні. У наш час необхідно мислити креативно, цікаво, а це права півкуля. Ось чому необхідно виконувати гармонізацію півкуль.

Декілька вправ для самоусвідомлення та балансу тіла при тривожних станах.

Якщо виникає потреба заспокоїтися чи трапилася різка стресова ситуація, покладіть руки на грудну клітину, можна навхрест та зробіть декілька глибоких вдихів - видихів, бажано через однаковий проміжок часу. «Проскануйте» своє тіло. Подумки доторкніться до кожної частини тіла. Спробуйте відчувати, а що відчуває зараз моя рука чи нога. Якщо знайшли в якомусь місці напруження, то спочатку спробуйте розслабити подумки. А потім можна потрясти кінцівкою [3].

Придумайте свою мантру, молитву або афірмацію.

Дуже добре коли людина придумає собі якийсь вираз, який допоможе врівноважитися у певних обставинах. Людина може згадувати його у випадках, коли стикається з перешкодами. Рекомендується розмістити цей вираз на декількох видних місцях. Це може бути заставка мобільного телефону, комп'ютер, надпис на щоденнику тощо. Адже, коли виникає стресова ситуація, «мантру» можна забути, якби добре ви її не пам'ятали в інший час. Наприклад:

«Я сама щаслива людина»

«У мене немає проблем, це все тимчасово»

«Мене любить та підтримує багато людей»

«Мене оточують люди, які бажають мені добра»

Висновки. Таким чином, кожна людина може самостійно вийти із тривожних, депресивних станів, які виникають у результаті стресових ситуацій. Для подолання важких думок і хворобливих відчуттів необхідно працювати зі своїм тілом, емоціями, свідомістю, що допоможе прийняти цей стан таким, як він є. Іноді все, що нам залишається, це спостерігати, як наш емоційний стан поступово змінюється, стрес минає, а за ним з'являється гарний настрій!

Список використаних джерел:

1. Зюзько О., Майборода О. Біологічна роль нейропептиду галаніну. *Youth scientific achievements to the 21st century nutrition problem solution* : International scientific conference of young scientist and students, м. Kyiv, April - May 2022.
2. Матюшенко П. Динаміка зміни моторної поведінки щурів за умов хронічного непередбачуваного стресу при модуляції активності моноамінергічних нейротрансмітерних систем URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/3353> (дата звернення 03.05.2024).
3. Херріс Р. Коли життя збиває з ніг. Долаємо біль і справляємося з кризами за допомогою терапії прийняття та відповідальності. Сварог. 2024. 250 с.

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

РЕЗИЛІЄНС У ФОРМАТІ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТА-МЕДИКА

Анотація. Розглянуто актуальність розвитку резилієнсу для здобувачів освіти медичних спеціальностей. Представлено результати дослідження формування резилієнтності у учасників проекту обміну молоддю між Україною та Литвою (в режимі до / після) та запропоновано рекомендації щодо розвитку резилієнсу студентів-медиків під час аудиторних занять.

Abstract. The relevance of the development of resilience for students of education in medical specialties is considered. The results of the research on the formation of resistance in the participants of the youth exchange project between Ukraine and Lithuania (in the before / after mode) are presented, and recommendations are offered for the development of resilience of medical students during classroom classes.

Ключові слова: резилієнс, резильєнтність, стрес-менеджмент, практики саморегуляції, життєстійкість, дослідження.

Key words: resilience, stress management, self-regulation practices, vitality research.

Вступ. Формування резилієнсу серед студентів закладів медичної освіти дуже актуальним, оскільки професії у сфері медицини вимагають високого рівня стресостійкості та здатності ефективно впоратися з викликами, які можуть виникнути під час практичної діяльності. Студенти медичних спеціальностей зазнають значного психологічного та емоційного навантаження під час навчання, практики та іспитів. Дослідження резилієнсу може допомогти виявити фактори, які сприяють або заважають розвитку цієї важливої якості у студентів-медиків, а також розробити програми психологічної підтримки та тренування резилієнтності для майбутніх медичних працівників.

Аналіз останніх досліджень Поняття резилієнс у світі більш активно досліджується з 2006 року, коли кількість публікацій згідно бібліотеки даних PubMed [2] сягнула більше 120 праць за рік, і на сьогодні кількість досліджень продовжує зростати. Існує багато підходів до визначення цього поняття, і пов'язані вони з соціальними особливостями рівня груп, на яких він досліджується. Джордж Бонанно, професор психології з Колумбійського університету, провів багато досліджень на тему резилієнтності в контексті травматичних подій та стресу. Дейв Шепард, професор психології з Університету Северної Кароліни, вивчав резилієнтність та її вплив на психологічне благополуччя. Анна Мастен, професор психології з Міннесотського університету, спеціалізується на дослідженнях розвитку дитини та молодої людини, зокрема на розумінні резилієнтності у важких умовах.

Мета: окреслити важливість розвитку резилієнсу для майбутнього медичного працівника.

Виклад основного матеріалу Згідно словника Американської асоціації психологів АРА (American Psychological Association Dictionary of Psychology) «резилієнс», або «психологічний резилієнс» це – «процес і наслідок успішної адаптації до важких подій життя чи «викликів», особливо через психічну, емоційну чи поведінкову гнучкість та пристосування до зовнішніх і внутрішніх вимог» [1].

В спробах адаптації терміну в Україні використовувались поняття: резильєнтність (в психологічних Ткач Б. (2018) та Олефір В. (2019), соціологічних та технічних науках, Лисенко та ін. (2017)), резилієнс Кучук, Е. А. (2016), «психологічна пружність» Кравчук, С. Л. (2018). Хамініч О.М. (2016), вказує на існуючі протиріччя в семантичному розумінні резильєнтності як властивості особистості і як процесу подолання стресу і пропонує використовувати поняття «резильєнтність» як позначення динамічного процесу в контекстах адаптації та саморегуляції. Також було розмежовано Кравчук С.Л. (2018) поняття резилієнсу і життєстійкості («hardiness»).

Згідно АРА (Американська психологічна асоціація), існує 10 способів підвищення резилієнсу:

1. Встановлення зв'язків і побудова мережі соціальної підтримки, підтримка гарних відносин з близькими та іншим оточенням;
2. Уникнення тенденції розгляду кризи як непереборної проблеми;
3. Прийняття того, що зміни - природна і немінуча частина життя;
4. Рух до власних реалістичних цілей;
5. Готовність до рішучих заходів, які допоможуть справитися з вашими проблемами;

6. Пошук можливості для самопізнання;
7. Виховання позитивного ставлення до себе і своїх здібностей;
8. Розгляд подій та негараздів в перспективі і в ширшому життєвому контексті;
9. Збереження віри та позитивного погляду на життя;
10. Турбота про тіло і дух, увага до власних потреб і почуттів [1].

Розвиток резиліентності є важливим аспектом для студентів медичних університетів, оскільки ця професія вимагає високого рівня стресостійкості та здатності ефективно працювати в умовах великого навантаження. Ось декілька рекомендацій щодо розвитку резиліентності серед студентів медиків:

1. *Самопізнання.* Допоможіть студентам розуміти свої сильні та слабкі сторони. Це допоможе їм краще розуміти себе та свої реакції на стресові ситуації. Проводьте короткі сеанси медитації або вправи з свідомого дихання на початку або в кінці заняття. Це допоможе студентам зосередитися, заспокоїти свої думки та знизити рівень стресу.

2. *Позитивне мислення.* Заохочуйте студентів дивитися на виклики як на можливості для особистого та професійного зростання. Важливо навчити їх шукати позитивні сторони в будь-якій ситуації.

3. *Стрес-менеджмент.* Навчайте студентів ефективним стратегіям керування стресом, таким як медитація, глибоке дихання, фізична активність та інші методи релаксації.

4. *Підтримка та спілкування.* Створюйте сприятливу атмосферу для взаємної підтримки серед студентів. Проводьте тренування з комунікації та емпатії, щоб стимулювати взаємодопомогу та підтримку одне одного.

5. *Практика самозаспокоєння.* Навчайте студентів методам самозаспокоєння, таким як глибоке дихання, вправи з медитації та позитивне мислення, щоб допомогти їм зберегти спокій у стресових ситуаціях.

Для дослідження ефективності методів становлення резилієнсу під час проекту обміну молоддю України та Литви «Психологічна підтримка студентської молоді як фактор формування резилієнсу в умовах вимушеного воєнного стану» було проведено діагностування учасників на початку, та наприкінці заходу. Комплекс дослідження включав у себе методики:

- “Визначення рівня емоційного інтелекту” (Н. Холл)
- “Оцінка комунікативних і організаторських схильностей – КОС” (В.В. Синявського і Б.О. Федоришина)
- “Діагностика мотивації до успіху та боязні невдач” (А.О. Реана)
- Анкетування обізнаності студентів, щодо володіння методиками надання психологічної підтримки та самодопомоги.

Після переведення даних у 20-ти бальну шкалу, спостерігаємо значний прогрес у формуванні особистості студентів (табл. 1).

Таблиця 1

Результати діагностування учасників проекту до/після заходу		
Особистісні якості	Початок проекту	Кінець проекту
Комунікативні вміння	2	5
Самооцінка	8	8
Лідерські якості	10	15
Навички психодопомоги	10	14
Мотивація	8	15

Джерело: створено автором статті за результатами психологічних досліджень

Висновки. Розвиток резиліентності серед студентів медичних університетів є дуже важливим аспектом їх підготовки до майбутньої професійної діяльності. Тренування резиліентності на заняттях може допомогти студентам навчитися ефективно керувати стресом, розвивати емпатію та співчуття, вирішувати конфлікти та працювати в команді, шукати позитивні сторони у складних ситуаціях та швидше відновлюватися після стресових подій.

Завдяки цим навичкам, студенти медичних університетів зможуть краще справлятися з викликами та невдачами, які можуть зустрітися в їхній майбутній професійній діяльності. Розвинена резиліентність допоможе їм залишатися ментально та емоційно стабільними, продовжувати навчання та практикувати медицину навіть у стресових ситуаціях, забезпечуючи високий рівень професійної компетентності та якості надання медичної допомоги. Таким чином, розвиток резиліентності на заняттях може значно покращити підготовку майбутніх медичних фахівців і сприяти їх успішному професійному розвитку.

Список використаних джерел:

1. The Road to Resilience. *American Psychological Association*. 2014. URL: <http://www.apa.org/helpcenter/road-resilience.aspx> (дата звернення 03.05.2024).
2. URL: <https://library.gov.ua/svitovi-e-resursy/4415/pubmed/> (дата звернення 03.05.2024).

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

РОЛЬ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У РОЗВИТКУ РЕЗІЛЬЄНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Анотація. В дослідженні ролі рухової активності у розвитку резильєнтності під час воєнного стану використано метод анонімного анкетування за тестом В. Ю. Щербатих на визначення рівня стресу серед випускників медичного коледжу. Порівняльний аналіз здійснювали між респондентами, які мають різні об'єми рухової активності. У здобувачів освіти з більшим об'ємом рухової активності визначено менші показники прояву інтелектуальних, поведінкових ознак та емоційних, фізіологічних симптомів стресу. Аргументовано доведено, що здобувачі освіти з більшим об'ємом рухової активності мають більші показники за рівнем «помірного стресу», «напруження систем організму» і менші показники «сильного стресу» і «виснаження адаптаційної енергії» при порівнянні зі здобувачами освіти, які мають менший об'єм рухової активності. Виявлено судження про значну роль рухової активності у розвитку резильєнтності здобувачів освіти в умовах воєнного стану.

Abstract. The role of motor activity in the development of resilience during the war was investigated using the method of anonymous questionnaires based on V. Yu. Shcherbatykh's test to determine the level of stress among medical college graduates. A comparative analysis was carried out between respondents with a greater and lesser volume of motor activity. The students with a greater volume of motor activity have lower rates of intellectual and behavioral signs and emotional and physiological symptoms of stress. Argumentatively, it has been proven that students with a higher volume of physical activity have higher indicators of «moderate stress», «tension of body systems» and lower indicators of «severe stress» and «depletion of adaptive energy» when compared with students who have less volume of motor activity. The opinion about the significant role of motor activity in the development of resilience of students in the conditions of martial law has been revealed.

Ключові слова: рухова активність, резильєнтність, здобувачі освіти.

Key words: motor activity, resilience, education seekers.

Вступ. Резильєнтність – це властивість системи, організму чи особистості відновлюватися, адаптуватися та зберігати свою стійкість та функціональність під час стресових ситуацій, труднощів чи негативних впливів. Одними із основних аспектів резильєнтності є фізичне відновлення як здатність системи або організму відновлювати свої фізичні властивості після впливу стресу і психологічне відновлення як здатність повернутися до нормального стану. На прояв стресу у здобувачів освіти впливають особливі умови організації освітнього процесу, негативна інформація воєнних подій, періодичні оголошення тривоги, нестабільність роботи Інтернету, відключення електроенергії, постачання води тощо. Дослідження ролі рухової активності у розвитку резильєнтності є актуальним і сприятиме пошуку шляхів щодо підвищення рівня стресостійкості здобувачів освіти.

Аналіз останніх досліджень. Термін «резилієнс» (англ., resilience), який використовується у гуманітарних науках було запозичено з механіки, що буквально позначає здатність матерії повертатися до первинного стану. В українській літературі «резилієнс» віддзеркалюють в поняттях стійкості до стресу, витривалості, життєздатності, травмостійкості, емоційної стабільності і використовують у позначенні ресурсів спрямованих на подолання таких явищ, як: стресові або травматичні події, психологічні наслідки травматичного стресу, втрат, катастроф. За визначенням ВООЗ, резилієнс – це спроможність людини використовувати особисті ресурси і вміння їх застосовувати у вирішенні складних ситуацій [5, с. 227-228]. Розвиток резильєнтності (життєстійкості) сприяє збільшенню резервів стресостійкості в діяльності при екстремальних ситуаціях [7, с. 363].

Професійна діяльність медичної сестри характеризується високою емоційністю та великими психічними й фізичними навантаженнями та передбачає постійну наявність чималої кількості ризиків, що викликані чинниками фізичного, емоційного, психічного, психофізіологічного впливу, характерні для всіх сфер медичного догляду. Здоров'язбережувальна компетентність майбутніх медичних сестер представляється як інтегральна, динамічна риса особистості, що визначає усвідомлення пріоритету здоров'я та турботу про нього, сформовані навички у його збереженні та зміцненні, значимості особистої

© Світлана Стасик

фізичної культури [3, с. 127].

Для медичної сестри прояв резильєнтності відображається в адекватному реагуванні при стресових ситуаціях. Має значення не стільки наявність фактичного стресу, скільки прояв відповідної реакції, що здійснює вплив на благополуччя людини (фізичне, психологічне, духовне) [8, с. 188]. В дослідженні стресостійкості студентів автори зазначають, що під час воєнного стану вміння справлятися зі стресом є нагальною потребою для всіх людей [2].

Ефективним інструментом управління стресом виступають засоби рухової активності, що сприяють зменшенню проявів негативних наслідків на функціональний стан людини [9, с. 36]. Рухова активність здійснює вплив на серцево-судинну, нервову, дихальну та інші системи організму, що допомагає справитися зі стресом та його наслідками. В роботі показано, що студенти, які активно відвідують заняття з фізичної культури, легше долають життєві негаразди на відміну від студентів, які всіяко стороняться фізичної активності [1, с. 110].

Мета: визначити вплив рухової активності у розвитку резильєнтності у здобувачів освіти медичного коледжу.

Виклад основного матеріалу. Дослідження організовано на базі Криворізького фахового медичного коледжу у лютому 2024 року за участю здобувачів освіти 4 курсу. При анонімному анкетуванні використано тест на визначення рівня стресу, в якому респонденти зазначали наявність у себе ознак/симптомів за вибором із 12 позицій запропонованих кожному напрямку прояву стресу (інтелектуальний, поведінковий, емоційний, фізіологічний) [6].

Для виявлення впливу рухової активності на розвиток резильєнтності створено дві групи: досліджувана – більший об'єм рухової активності (17 осіб) і контрольна – менший об'єм рухової активності (15 осіб). У досліджувану групу були включені здобувачі освіти, які проявили себе активними на заняттях фізичної культури та у довоєнний період брали дієву участь у спортивно-масових і фізкультурно-оздоровчих заходах закладу освіти. У контрольну групу зараховані здобувачі освіти, які відзначилися пропусками занять, безініціативністю та неактивністю на заняттях з фізичної культури.

У роботі здійснювали порівняльний аналіз ознак/симптомів за напрямками його проявів та визначали рівень стресу досліджуваних. Тест включає у себе визначення п'ять рівнів його прояву: «стрес відсутній» (в даний момент життя вагомий стрес відсутній); «помірний стрес» (людина відчуває помірний стрес); «напруження систем організму» (досить виражене напруження емоційних і фізіологічних систем організму, що виникло у відповідь на сильний стресовий фактор, який не вдалося компенсувати); «сильний стрес» (організм вже близький до межі можливостей чинити опір стресу); «виснаження запасів адаптаційної енергії» (перехід організму до найбільш небезпечної стадії стресу).

Для порівняльного аналізу відомості анкетування представлені у відсотках. Отримані результати відображають тенденцією розвитку предмета дослідження.

Аналіз інтелектуальних ознак стресу показав, що при порівнянні показників досліджуваної і контрольної груп не виявлено особливих розбіжностей за такими ознаками: «переважання негативних думок», «труднощі зосередження», «погіршення показників пам'яті», «погані сни, кошмари», «часті помилки, збої в обчисленнях», «порушення логіки, сплутане мислення».

Респонденти досліджуваної групи суттєво менше зазначали прояв у себе таких інтелектуальних ознак стресу, як «труднощі прийняття рішень, тривалі коливання при виборі», «пасивність, бажання перекласти відповідальність на когось іншого», «імпульсивність мислення, поспішні і необґрунтовані рішення» і більше – «звуження поля зору і менше можливих варіантів дії», ніж респонденти контрольної групи (табл. 1).

Таблиця 1

Показники інтелектуальних ознак стресу
(у відсотках до загального числа відповідей)

№	Ознаки	Досліджувана група	Контрольна група
1	Постійне і безплідне обертання думок навколо однієї проблеми	31	40
2	Підвищене відволікання	50	60
3	Труднощі прийняття рішень, тривалі коливання при виборі	31	67
4	Пасивність, бажання перекласти відповідальність на когось іншого	31	47
5	Імпульсивність мислення, поспішні і необґрунтовані рішення	38	60
6	Звуження «поля зору», коли «бачиться» менше можливих варіантів дії	38	20

Джерело: таблиця складена автором за результатами власного дослідження

Порівняння у групах не показало суттєвих відмінностей поведінкових ознак стресу «тремтіння голосу», «збільшення конфліктних ситуацій». Проте, особливої уваги заслуговує виділення ознак «втрата апетиту або переїдання» (досліджувана група – 59%, контрольна група – 67%), «порушення сну або безсоння» (досліджувана група – 65%, контрольна група – 60%).

У досліджуваній групі виявлено значно менше поведінкових ознак «більш швидка або, навпаки, уповільнена мова», «втрата уваги до свого зовнішнього вигляду», «конфліктна поведінка», «низька продуктивність діяльності», «більш інтенсивне куріння і вживання алкоголю» та більше – «зростання помилок при виконанні звичних дій», «зменшення часу, що приділяється на спілкування з близькими і друзями» (табл. 2).

Таблиця 2

Показники поведінкових ознак стресу
(у відсотках до загального числа відповідей)

№	Ознаки	Досліджувана група	Контрольна група
1	Зростання помилок при виконанні звичних дій	35	20
2	Більш швидка або, навпаки, уповільнена мова	29	47
3	Зменшення часу, що приділяється на спілкування з близькими і друзями	41	33
4	Втрата уваги до свого зовнішнього вигляду	18	33
5	Конфліктна поведінка	6	20
6	Низька продуктивність діяльності	29	47
7	Більш інтенсивне куріння і вживання алкоголю	24	40

Джерело: таблиця складена автором за результатами власного дослідження

У таких емоційних симптомах стресу як «підозрілість», «похмурий настрій», «відчуття постійної туги», «зниження самооцінки» особливих розбіжностей в показниках дослідницької і контрольної групи не виявлено. Утім, з великим відсотком вибору в обох групах зазначено «занепокоєння, підвищена тривожність» (досліджувана група – 81%, контрольна група – 80%).

Емоційні симптоми стресу, що представлені в таблиці 3, показують, що в досліджуваній групі зафіксовано значно менші показники, ніж в контрольній групі.

Таблиця 3

Показники емоційних симптомів стресу
(у відсотках до загального числа відповідей)

№	Симптоми	Досліджувана група	Контрольна група
1	Дратівливість, напади гніву	44	60
2	Цинічний, недоречний гумор	13	40
3	Зменшення почуття впевненості в собі	19	47
4	Зменшення задоволеності життям	31	40
5	Почуття відчуженості, самотності	30	39
6	Втрата інтересу до життя	25	40

Джерело: таблиця складена автором за результатами власного дослідження

При порівнянні не виявлено великої різниці в показниках фізіологічних симптомів «порушення процесів травлення», «підвищена стомлюваність», «швидке збільшення або втрата ваги тіла», «зниження імунітету, часті нездужання».

В дослідницькій групі значно менше, ніж у контрольній, зазначено такі симптоми «підвищення або зниження артеріального тиску», «прискорений або неритмічний пульс», «порушення свободи дихання», що свідчить про більш вищий рівень адаптації аеробної функції (табл. 4).

Показники фізіологічних симптомів стресу
(у відсотках до загального числа відповідей)

№	Симптоми	Досліджувана група	Контрольна група
1	Болі в різних частинах тіла невизначеного характеру, головні болі	77	67
2	Підвищення або зниження АТ	41	67
	Прискорений або неритмічний пульс	35	40
3	Порушення свободи дихання	12	40
4	Відчуття напруги в м'язах	47	27
5	Тремтіння в руках	24	33
6	Поява алергії чи інших шкірних висипань	18	27
7	Підвищена пітливість	41	13

Джерело: таблиця складена автором за результатами власного дослідження

Одночасно у респондентів дослідницької групи спостерігаються більш високі показники «болі в різних частинах тіла невизначеного характеру, головні болі», «відчуття напруги в м'язах», «підвищена пітливість», що вказує на чуттєву реакцію опорно-рухового апарату на стрес, ніж у респондентів контрольної групи. Отримані результати підтверджуються відомостями роботи, в якій описано, що у студентів-спортсменів зміни емоційного характеру можуть спровокувати негативний вплив на функціональний стан опорно-рухового апарату проявом больового м'язового синдрому [4, с. 134].

Визначення рівня стресу у респондентів за рекомендаціями тесту дало можливість проаналізувати відмінності в дослідницькій і контрольній групах. Так, не визначено жодного із досліджуваних з ознаками, що вказують на «відсутність стресу». В дослідницькій групі з рівнем «помірного стресу» (компенсація за допомогою періодичного відпочинку і оптимальних рішень в стресових ситуаціях) і рівнем «напруження систем організму» (застосування спеціальних методів подолання стресу) виявлено більше здобувачів освіти (65%), ніж в контрольній групі (53%) (рис. 1).

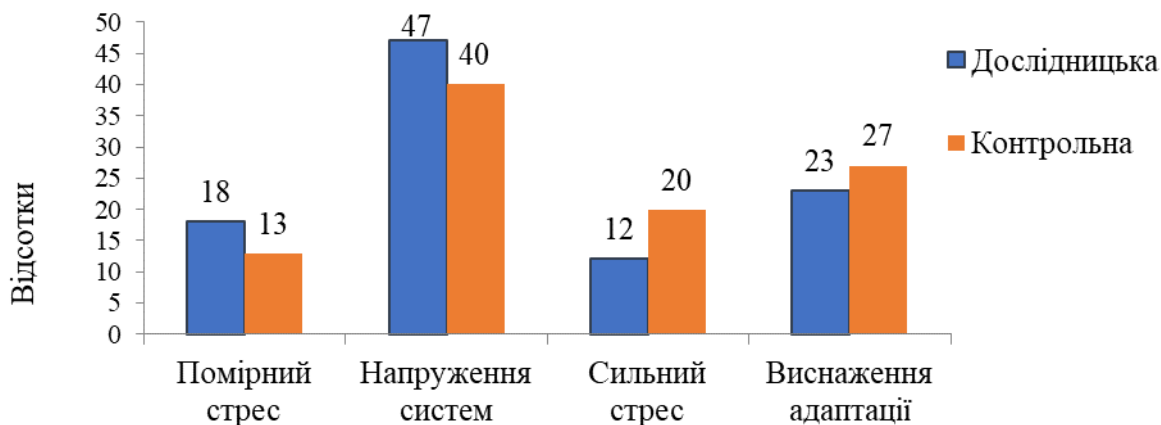

Рис. 1. Рівні стресу здобувачів освіти

Джерело: діаграми побудовані автором за результатами власного дослідження

За рівнем «сильного стресу» (бажана допомога психолога) і «виснаження запасів адаптаційної енергії» в дослідницькій групі спостерігаються значно менші показники, ніж в контрольній.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В дослідженні ролі рухової активності у розвитку резильєнтності як стійкості до стресу з-поміж випускників медичного коледжу виявлено, що здобувачі освіти з більшим об'ємом рухової активності мають більші показники за рівнем «помірного стресу», «напруження систем організму» і менші показники «сильного стресу» і «виснаження адаптаційної енергії» при порівнянні зі здобувачами освіти, які мають менший об'єм рухової активності. Рухова активність відіграє значну роль у розвитку резильєнтності здобувачів освіти, що набуває великого значення в умовах воєнного стану. Подальші дослідження спрямовані на визначення ефективних форм, засобів і методів в організації занять з фізичної культури, що будуть сприяти підвищенню мотивації здобувачів освіти до рухової активності.

Список використаних джерел:

1. Слухенська Р. В., Гауряк О. Д., Єрохова А. А., Литвинюк Н. Я. Вплив фізичної культури на подолання стресу у студентів вищих навчальних закладів. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. К.: 2022. Вип. 7 (152). С. 108–110.
2. Івченко Т. В., Велика Л. А., Полуйко З., Сидоренко А. Визначення стресостійкості студентів в період воєнного стану в країні. *Інновації медичної освіти: перспективи, виклики та можливості* : матеріали ІІ Всеукр. дист. наук.- практ. конф. (23 січня 2023 року). Кам'янський фаховий медичний коледж, 2023. С. 157–161.
3. Гайченко А. Дидактичний аналіз базових понять здоров'язбережувальної компетентності в майбутніх медичних сестер. *Дидактичні основи реформування освіти у вищій школі*: зб. наук. праць / за ред. О. С. Березюк, О. М. Власенко. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. С. 123–128.
4. Єрмоленко А. С., Лісова Є. М., Шарун С. Н. Кінезіологічний підхід у фізичній реабілітації при порушеннях опорно-рухового апарату у студентів-спортсменів. *Інноваційний розвиток сучасної науки: нові підходи та актуальні дослідження*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 26-27 березня 2021 р.). Херсон: Молодий вчений, 2021. С. 134–136.
5. Панченко Т. Л., Сидоренко Ю. В. Теоретичні передумови формування резильєнтності учасників освітнього процесу засобами технологій інтерактивного навчання. 2023. С. 225–249. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-353-8-12>
6. Тест на визначення рівня стресу (за В. Ю. Щербатих) URL: <https://santamaria.com.ua/about/blog/test-na-viznachennya-rivnya-stresu-za-v-yu-sherbatih>
7. Шевченко О. Т. Чинники розвитку резильєнтності у майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки. *Актуальні проблеми психології*: зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ-Ніжин: ПП Лисенко, 2018. Т. IX. Вип. 11. С. 363–372.
8. Шевченко О. Т. Психологічні особливості розвитку резильєнтності майбутніх медичних сестер у роботі з важкими соматичними хворими: дис. канд. психол. наук : 19.00.07. Київ. 2020. 276 с.
9. Цигановська Н. В., Гончар В. В., Батулін Д. С. Мінімізація наслідків стресу засобами фізичної активності серед студентської молоді. *Креативний простір*. 2021. № 7. С. 34–36.

КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»

АДАПТАЦІЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ДОСЛІДЖЕННЯ, ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Анотація. На жаль, війна в нашій країні змінила багато аспектів суспільного життя. Найбільш уразливою галуззю стала освіта, яка не встигла стабілізуватися після пандемії COVID 19. Заклади освіти були вимушені знову адаптуватися до нових обмежень та зіткнутися із завданням створити безпечні умови навчання під час воєнного стану.

Abstract. War in our country destabilized many aspects of public life. Education that did not have time to be stabilized after the pandemic of COVID 19 became the most vulnerable industry. Educational institutions once again had to adapt to new restrictions and face the task of creating safe learning conditions during martial law.

Ключові слова: психічне здоров'я, резилентність, психологічна гнучкість, навчання, воєнний стан.

Key words: psychological health, resilience, psychological flexibility, study, martial law.

Вступ. Вивчення адаптації людини до стресових ситуацій останнім часом набуває особливого значення. При цьому пильної уваги потребують стреси, що мають не тільки гострий (короткочасний) перебіг, але й хронічний (довготривалий). Довгострокова адаптація відбувається в екстремальних ситуаціях (наприклад, катастрофа на ЧАЕС, пандемії грипу H1N1, COVID 19, політично-економічні кризи, воєнний стан) та завершується створенням нових або модифікованих умов існування. Вивчення особливостей пристосування людини до хронічного стресу важливе, оскільки відбувається охоплення багатьох регіонів та значної кількості населення. Розлади, які виникають під час довготривалого стресу, трапляються досить часто, проте вивчені набагато менше.

Ще на початку проведення Антитерористичної операції на сході країни відзначалось, що в осіб, які перебували в умовах окупації, через певний проміжок часу (протягом декількох років), розвинулася редукція енергетичних можливостей, звуження кола інтересів, зниження та втрата працездатності. Цей стан отримав назву «набута психічна інвалідність».

Медико-психологічний аналіз війн, стихійних лих та екологічних катастроф свідчить про специфічність емоційно-стресових реакцій в екстремальних умовах з реальною загрозою для життя. До таких реакцій, згідно з Міжнародною класифікацією хвороб (МКХ — 10) належать стан паніки, страху, тривоги, депресії, психомоторного збудження або загальмованості.

Проблеми емоційного стресу та інших нервово-психічних та психосоматичних розладів, що виникають на його основі, перебувають у центрі уваги багатьох вітчизняних та закордонних дослідників. На теперішній час встановлено, що під дією різноманітних емоційно-стресових факторів у людини починається процес формування адаптації або порушення саморегуляції основних фізіологічних систем організму, що призводить у перших випадках до виникнення нейроендокринних синдромів, а в інших — до розвитку психічних захворювань.

Передумовою виникнення психосоматичних захворювань є надзвичайна реактивність вегетативної нервової системи.

Будь-яка захисна реакція не може бути завжди доцільно дієвою, тому стрес може слугувати патогенетичною основою розвитку хвороби: з одного боку, дійсно виступає як механізм адаптації, з іншого — як основа розвитку патології. Тому в літературі використовують й інший термін - «дистрес», який визначає стан стресу, що характеризується різноманітними розладами, тобто явищами патології.

Населення нашої країни вже певний час перебуває у стані хронічного стресу, обумовленого воєнним станом. Тому сьогодні турбота про психічне здоров'я займає головне місце у нашому житті. Особливої уваги потребують школярі, студенти, адже без стабільного психічного стану навчання в кризових умовах не може бути успішним. Слід зауважити, що адаптація вчорашніх школярів до навчання в нових умовах (заклад фахової передвищої або вищої освіти) є серйозним стресом. В результаті чого отримуємо одразу два стресові фактори, що взаємно посилюються.

© Сергій Чабанюк

Актуальність проблеми. Розповсюдженість тривожно-фобічних розладів безпосередньо корелюється з частотою та вираженістю стресових ситуацій в житті людини. Так, у 50-80% осіб, які перенесли тяжку психотравмуючу подію спостерігаються наступні психічні розлади: реакція на тяжкий стрес та порушення адаптації. Якщо у мирний час ця група пацієнтів становить 1% населення, то на теперішній час розповсюдженість тривожно-фобічних розладів у нашій країні варіює від 11 до 50% [3].

Новизна дослідження. Навчальний стрес — це стан, що характеризується незвичною напругою тіла, зниженням емоційного та інтелектуального потенціалу, а також призводить до психосоматичних захворювань, зупинки особистісного зростання студента [1].

Для кожного студента навчання є важливим етапом, який ставить нові виклики.

Початок навчання — це вже перші кроки становлення особистості в новому макро - та мікросередовищі. Адже студент — це особа, котра має свою мету та цінності, специфічні особистісні та патофізіологічні особливості. Крім того, це етап надзвичайного психічного та фізичного навантаження. Студенти, котрі потрапили у нове середовище, відчувають дискомфорт, оскільки йде перебудова, зміна психофізіологічних процесів особистості. Основними факторами стресу під час навчання є інформаційні та емоційні перенавантаження, адаптація на побутовому рівні (самостійність у розподілі бюджету, самозабезпечення та самообслуговування) тощо.

Мета: на підставі психологічних досліджень розробити рекомендації для учасників освітнього процесу, які призначені забезпечити підвищення ефективності навчання в умовах воєнного стану шляхом зниження рівня тривожно-фобічних розладів.

На базі КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР» було досліджено 47 осіб віком 19-24 років з числа тих, хто від початку війни виїхав за кордон, та тих, хто залишився в Україні. Для проведення психологічного обстеження були використані шкала депресії Бека (Beck's Depression Inventory, BDI), опитувальник емоційного виснаження серед медичних працівників Маслач, коротка шкала оцінки психічного статусу MMSE. Перед початком кожного тестування досліджуваних інформували про умови його проведення й методики, які будуть використовуватися, також відповідно до принципу інформаційної згоди було гарантовано нерозголошення отриманої інформації.

Дослідження було реалізовано у два етапи. На першому була досліджена група, яка виїхала за кордон на початку війни та перебуває там до цього часу. На другому етапі — група, котра перебуває в Україні від початку війни й дотепер.

У результаті дослідження були встановлені наступні показники тривожно-фобічних розладів серед студентів КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР»: 20 % - мають легкий ступінь, 50% - середній, 20% - важкий і лише 10% - без ознак тривожно-депресивного розладу.

Така закономірність обумовлена тим, що в першій групі більшість обстежених відчуває стани тривоги, страху та почуття провини у вигляді синдрому вцілілого, переживає за близьких, що залишились в Україні, має проблеми адаптації, стоїть перед складним вибором - залишатись за кордоном чи повернутись додому. В другій групі більше переживають стрес щодо фізичного виснаження (необхідність переходити в укриття, поганий сон, труднощі в спілкуванні з іншими студентами, викладачами), відчувають безсилля, апатію, стоять перед вибором - виїжджати з країни чи залишитися.

Різні результати дослідження зумовлені наявністю гнучких як внутрішніх (особистісних), так і зовнішніх (соціальних) ресурсів, що забезпечують психологічну стійкість студента до стресу. Тому у деяких осіб процеси соціальної адаптації можуть перебігати без сутєвих психопатологічних порушень. Одними з внутрішніх ресурсів є психологічний захист та вміння опанувати стрес (від ефективності яких багато в чому залежить психосоматичне, професійне, сімейне та соціальне благополуччя студента).

Саме тому головною задачею є вивчення специфіки взаємозв'язку психопатологічних станів з формами захисної поведінки.

О.С. Чабан, лікар-психіатр, психотерапевт, д.м.н., виділив основні положення розвитку реакцій на стрес:

- люди не реагують на стрес пасивно — вони негайно починають чинити опір, пристосовуються й отримують той рівень контролю над екстремальними подіями та наслідками, який можливий: матері заспокоюють немовлят і задобрюють дітей, люди швидко намагаються отримати інформацію (про загальні військово-політичні обставини, про безпеку, порятунок), пожежники швидко гасять вогонь, рятувальники дістають з-під уламків постраждалих та доправляють їх до лікувальних закладів.

Все це відбувається «не за планом», тобто спонтанно, і завжди людина повинна бути стійкою і вміти впоратися з ситуацією. Де б ми не були і що б з нами не трапилося, у нас негайно виникне реакція, яка допоможе нам і тим, хто поруч. Стійкість та вміння долати труднощі закладені в наші гени.

Проте фактори стресу через війну можуть призвести до непереборних втрат і проблем, в результаті чого людей охоплює паніка, тобто відчуття некерованого часу.

Але, тим не менш, в кожному з нас є основи стійкості, які потрібно зміцнювати, активувати, захищати та підтримувати своїми діями та рішеннями. Мета таких зусиль - «збільшити дистанцію між стресом та дистресом», інакше кажучи, такі зусилля повинні допомогти та мінімізувати вплив факторів стресу на нашу поведінку й оптимізувати виживання;

- в міру того, як ми вчимося і формуємо образ чи карту нашої нової реальності, якою б катастрофічною вона не була (наприклад, зараз ми йдемо до укриття, рятуючи власне життя);
- чим більш реалістичними ми стаємо, тим краще зіставляємо наші очікування з реальністю. Наприклад, «Я підготував додаткову презентацію» (хоч цілу ніч не спав), «Друзі підвезли додому» (хоч запізнівся на автобус), ми стискаємося з низкою успіхів, а не просто невдач.

Так само, як імунітет допомагає боротись з захворюваннями, резильєнтність (психологічна гнучкість) — протистояти дії стресу. Ця здатність психіки попереджає вигорання та розвиток тривожного та депресивного розладу.

Наша «гнучкість» - це вроджена достатньо динамічна властивість, що проявляється у здатності людини справлятися як зі щоденними неприємностями, так і іншими важкими періодами життя. Іншими словами, це особиста властивість, яка дозволяє адаптуватися до вимог ситуації, забезпечує визначену поведінку, допомагає вирішити проблеми і складні задачі.

Резильєнтність людини залежить від спадковості, навичок саморегуляції, середовища виховання, соціального оточення.

Гнучкість людини містить 4 ключові аспекти:

- а) надію (переконливість, очікування щодо виконання бажаного та віру у можливість здійснення);
- б) оптимізм (життєрадісне світовідчуття, віру в позитивний вихід із ситуації);
- в) стійкість (здатність витримувати труднощі та рухатися далі до мети, не зважаючи на невдачі);
- г) адаптивність (здатність пристосовуватися до змін середовища навіть «через мову, ще трохи, до кінця»).

З урахуванням результатів дослідження були підготовлені рекомендації для студентів КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР» щодо подолання стресу, страху й тривоги під час воєнного стану, в яких наголошено, що дуже важливим є збереження елементів звичного мирного життя з його щоденними ритуалами, а саме:

- складати план на кожний день у вигляді окремих коротких завдань;
- підтримувати фізичну активність на більш високому рівні, ніж у мирний час, але не виснажуватись та займатися лише для власного задоволення, а не через силу;
- спілкуватися з людьми (в даному випадку мається на увазі «жива» розмова, а не листування через соціальні мережі). Можливе спілкування дистанційно, тобто через відеозв'язок. Проте слід зазначити, що не варто спілкуватися з тими, хто піддається паніці, поводить себе неадекватно (адже це підсвідомо передається);
 - не припиняти навчання;
 - мінімізувати час перегляду телевізора та перебування у соціальних мережах, особливо в нічний час;
 - прийняти те, що відбувається, як життєвий цикл (політично-економічні кризи, катастрофи, пандемії, воєнний стан були і будуть і, як інші хвороби, нікуди не зникли і не зникнуть). Не драматизувати, оскільки це лише період, через який треба пройти;
 - більше рухатися (навіть у межах будинку, квартири);
 - будувати плани на майбутнє та обговорювати їх хоча б з рідними та друзями;
 - не жити у тиші — приємна для вас фоновіа музика повинна звучати в кімнатах. Мозок автоматично налаштовується на спокійний ритм;
 - необхідно читати хоча б по 30-50 сторінок на день (що завгодно, але не з екрана смартфона, планшета та ін.);
 - потурбуватися про когось, хто дійсно потребує допомоги (бездомні та домашні тварини, люди похилого віку тощо);
 - спробувати жити за принципом: «Переживаймо незгоди лише коли вони є»;
 - дотримуватися тривалості сну 7-8 годин і не лягати спати пізніше 23-ої години;
 - не створювати «тисячний» перегляд вмісту холодильника. Ви не голодні — просто вам нема чим зайнятися;
 - перестати «переглядати» своє минуле - «а от якби»;

- спробувати посміятися та поіронізувати над своїми страхами (так зване «психологічне айкідо»);
- задуматися над таким питанням: «Чому в природі у тварин немає інфарктів міокарда, а в людини є?».

- замислитися, як ваші емоції впливають на батьків та близьких родичів. Та запитати себе: «Невже я хочу мати серед близьких людей невротиків та психопатів?».

- «реанімуйте» власне хобі.

Для того, щоб не піддаватися паніці, студентам було рекомендовано:

- користуватись лише перевіреною (офіційною) інформацією. Не ділитися сумнівною інформацією (в т.ч. «постами» у соціальних мережах) і не довіряти «сенсаційним новинам» невідомих джерел, навіть зі слів знайомих, які просто налякані;

- сказати «Ні!» інформаційній залежності. Мається на увазі постійний перегляд новин. Не приєднуватися до груп у месенжерах Viber, Telegram, WhatsApp, в яких залякують одне одного більше, ніж дають слушних порад;

- згадайте тих, хто проходив через великі випробування в житті і залишився людиною;

- постійно пам'ятайте собі, що за вами та вашим настроєм уважно стежать молодші за вас (брати, сестри та діти). У них ще не має життєвого досвіду формування власних емоцій, тому вони просто копіюють нас із вами. Тож будьте відповідальними за власні емотивні сплески. Не травмуйте близьких своїм переляком та панічними діями;

- виконуйте свої щоденні обов'язки більш ретельно та відповідально, ніж зазвичай. Потурбуйтеся про дітей, батьків, тварин, молодших братів та сестер та інших, хто потребує допомоги);

- з емоціями (а паніка — це, насамперед, емоції) можна впоратися не емоціями, а діями. Робіть будь-що фізично (хоча б наведіть порядок у квартирі чи будь-де, навколо себе);

- знайдіть серед своїх знайомих чи друзів того, хто емоційно збалансований і не панікує, завжди спокійний у будь-яких життєвих ситуаціях. Візьміть за правило щодня спілкуватися з ним про що завгодно;

- жартуйте! Той, хто сміється над власним страхом, вже здатний побороти паніку в собі! Думайте про майбутнє і плануйте, що ви будете робити у відпустці, через рік, п'ять років;

- уникайте груп людей, «заряджених» страхом та передпанічним настроєм. Це некерована «бомба». Ваш розум і глузд не зможуть упоратися з масовим психозом. Тому краще цього уникати;

- інформаційний контроль: необхідно контролювати свої думки та використання інформації. Обмежте читання та обговорення новин про воєнні дії, перегляд відеороликів з негативною інформацією. Що б не сталося, пам'ятайте: це лише поганий день, тиждень, місяць, поганий період, але не погане життя;

- усі правильні думки з'являються тоді, коли емоції відпочивають. Цінують те, що є зараз, і не думайте: «А от може бути...». Може бути, а може й не бути;

- не заперечуйте і не забороняйте емоції страху у ваших молодших братів, сестер або дітей. Навпаки, спокійно доєднайтесь до них («Мені також страшно, поговорімо про це»), повторюйте рідним та дітям, що ви їх любите і обіймайте їх;

- не жалкуйте про втрачені матеріальні цінності. Прийміть те, що втрачено, як даність. Дійсним є єдина вища цінність, яка залишилася з вами — ваше життя і життя ваших рідних;

- періодично контролюйте свої думки і кажіть самі до себе: «Зупинись! Стоп!» у тому випадку, якщо ви самі себе «накручуєте» і виснажуєте настирливими спогадами та картинками страхів пережитого;

- порядок у голові починається з порядку навколо вас. Недаремно американський адмірал Вільям Макрейвен казав: «Якщо ви хочете змінити світ, спочатку застеліть своє ліжко» [2].

Крім того, студентам були надані рекомендації щодо розвитку стресостійкості:

- встановлення та підтримання зв'язків: для родини корисно більше часу проводити разом, заспокоювати одне одного й виявляти взаємну прихильність, а також спілкуватися з іншими членами родини, друзями чи іншими родинами, що проживають поряд, питати, як вони почуваються і що їм потрібно в цей напружений час);

- соціальна активність: Як батьки/вихователі можуть підтримати дітей, привернувши увагу до хвилі солідарності й допомоги, так і викладачі, працюючи разом зі студентами, можуть допомогти тим, хто перебуває у кризовій ситуації (написати листи військовим або постраждалим внаслідок бойових дій, робити пожертвування відповідним благодійним організаціям, підтримувати місцеві організації біженців тощо);

- дотримання звичної активності: у важкі часи щоденні дії можуть бути корисними як для дітей, так і підлітків чи молоді. Рекомендують дотримуватися своїх планів;

Висновки. Таким чином, негативні відчуття, які виникають під час стресових ситуацій є нормальною реакцією людини, проте, якщо відзначається погіршення психічного стану близько двох

тижнів і людині не стає краще, то, ймовірно, їй потрібна допомога спеціаліста-психолога, психотерапевта, психіатра.

Турбуючись про власне психічне здоров'я, маємо не забувати про тих, хто дійсно цього потребує. Спілкування, зустрічі з друзями, родичами, сусідами - це «живе» спілкування, яке зміцнює наше фізичне та психічне здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Кузнецова О.В. Особливості стресостійкості студентів з різними когнітивними стилями. Вінниця: ДНУ ім. Василя Стуса. 2020. С. 81. URL: <https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/13230/13134>] (дата звернення 03.05.2024).
2. Макрейвен В. Люди. URL: <https://www.psdinfo.pro/post/люди-вільям-макрейвен>] (дата звернення 03.05.2024).
3. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР): симптоми та лікування. Дарниця. URL: <https://darnytsia.ua/ptsr/shcho-take-ptsr-simptomi-ta-likuvannya>] (дата звернення 03.05.2024).

Науково-методичний журнал «Медична освіта: інновації, перспективи, трансформації» зареєстровано в Державному комітеті телебачення і радіомовлення України. Свідоцтво ДК № 8051 від 24.01.2024 р. Виходить двічі на рік.

У журналі публікуються авторські оригінальні статті щодо медичної освіти за напрямками:
актуальні питання методики викладання;
удосконалення форм та методів навчання;
цифровізація освітнього процесу;
моніторинг та управління якістю освіти;
передовий педагогічний досвід;
психологічна, педагогічна, організаційна специфіка медичної освіти;
реформування медсестринства за європейськими стандартами.

ВИМОГИ ДО ПОДАННЯ СТАТЕЙ

До друку приймаються раніше неопубліковані статті, які відповідають профілю видання. Кожна стаття обов'язково проходить анонімне рецензування. Відповідальність за оригінальність тексту та за відсутність плагіату, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних назв, тощо, несе(уть) автор(и), кількість яких не повинна перевищувати трьох осіб.

Статті подаються **українською** мовою проблемного, узагальнюючого, оглядового характеру відповідно до тематики видання. Редакція здійснює отримання та реєстрацію **DOI** для статей.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ

Статті надсилаються в електронному варіанті на електронну пошту kmedkoljournal@ukr.net. Обсяг статті повинен бути до 10 сторінок (до 3 000 – 4 000 друк. знаків) формату А4, орієнтація – книжкова, редактор MS Word (*.doc, *.docx) шрифтом TimesNewRoman, кегель – 14 пунктів, інтервал – 1,5 рядка, абзацний відступ – 1,25 см (жодних пробілів або за допомогою Tab), усі поля – по 2 см.

Сторінки не нумеруються.

Вимоги до оформлення: слова без перенесень; обов'язкове розрізнення знаків дефіс (-) та тире (–); лапки: « » («текст»); дужки: (), [], { } – використовуючи «шаблони дужок» на клавіатурі; виділення окремих слів – напівжирний, курсив або підкреслювання (кольорове оформлення не допускається).

У лівому верхньому куті вказується УДК.

Через інтервал великими літерами по центру подається назва статті; шрифт напівжирний.

Через інтервал у лівій половині аркуша розміщуються прізвище та ініціали автора, рядком нижче – науковий ступінь (за наявності), посада та назва навчального закладу, у якому працює автор (курсив).

Обов'язково перед статтею додається анотація (4–5 рядків) та ключові слова.

Редколегія журналу рекомендує таку послідовність структурних елементів статті: **вступ** (постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями); **аналіз останніх досліджень** чи публікацій, у яких започатковано розв'язання визначеної проблеми; **формулювання мети** статті; **виклад основного матеріалу** дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; **висновки** та перспективи подальших досліджень. Назви цих розділів виділяються напівжирним шрифтом.

Таблиці та рисунки нумеруються відповідно до змісту статті. Табличні матеріали розміщуються у тексті безпосередньо після першого згадування про них. Усі елементи тексту у зображеннях (графіках, діаграмах, схемах), якщо це можливо, повинні мати гарнітуру Times New Roman.

Література подається в кінці статті (розмір символу (кегель) – 12, інтервал – 1. Список літератури повинен включати не менше 5 посилань. Перелік літературних посилань наводиться за алфавітом, а не за порядком згадування у тексті.

Бібліографічні посилання використаної літератури оформлюється згідно зі стандартом «ДСТУ 8302:2015. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Редакційна рада залишає за собою право редагувати тексти. Статті, що не відповідають висунутим вимогам, відхилятимуться та не повертатимуться.

ПОРЯДОК ПОДАННЯ МАТЕРІАЛІВ

Для публікації статті у науково-методичному журналі «Медична освіта: інновації, перспективи, трансформації» необхідно заповнити довідку про автора (*Додаток 1*) та надіслати на електронну пошту редакції krmedkoljournal@ukr.net статтю, оформлену згідно з вказаними вимогами (*Додаток 2*). Після отримання підтвердження від редколегії про прийняття статті до друку надаються реквізити для сплати публікаційного внеску.

Після оплати відсканована (сфотографована) квитанція про сплату вартості публікації статті надсилається на електронну пошту редакції.

КОНТАКТИ РЕДАКЦІЇ

Редакція журналу «Медична освіта: інновації, перспективи, трансформації» Адреса: Україна, м. Кривий Ріг, вул. Медична, 14
e-mail: krmedkoljournal@ukr.net
Телефон контактної особи: +38(067)9682745, Потрясова Вікторія Борисівна

Додаток 1

Відомості про автора	
Прізвище, ім'я, по батькові (українською мовою)	
Науковий ступінь (за наявності)	
Вчене звання(за наявності)	
Посада(українською мовою)	
Місце роботи/навчання (без скорочень) українською мовою	
Електронна адреса	
Службовий номер телефону (за наявності)	
Номер мобільного телефону	